T.C

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SON100 YILDA EDİRNE MÜZİK YAŞAMINA ETKİ EDEN KİŞİLERİN VE ETKİLERİNİN TESPİTİ

UĞUR AKGÜL

TEZ DANIŞMANI

PROF. ATİLLA SAĞLAM

EDİRNE 2019

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GÜZELSANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

MÜZİK EĞİTİMİ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı 1118226108 no.lu Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Uğur Akgül tarafından hazırlanan "Son 100 Yılda Edirne Müzik Yaşamına Etki Eden Kişilerin ve Etkilerinin Tespiti" Konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 9.-10. maddeleri uyarınca ..21.06.2019..... günü saat .09:00-10:29..... 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin *.....Kabul edilmesine..... **OYBİRLİĞİ/OYÇOKLUĞU** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Prof. Atilla SAĞLAM	Kabul edilmesine	
Prof. Erol TARKUM	Kabul edilmesine	
Doç. Dr. Vasfi HATİPOĞLU	Kabul edilmesine	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU

ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No	10270534
Yazar Adı / Soyadı	UĞUR AKGÜL
T.C.Kimlik No	55981037682
Telefon	5374939497
E-Posta	ugurakgul34@gmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	SON 100 YILDA EDİRNE MÜZİK YAŞAMINA ETKİ EDEN KİŞİLERİN VE ETKİLERİNİN TESPİTİ
Tezin Tercümesi	DETERMINATION OF THE PERSONS AND EFFECTS IN EDIRNE IN THE LAST CENTURY
Konu	Müzik = Music
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Müzik Eğitimi Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2019
Sayfa	175
Tez Danışmanları	PROF. ATİLLA SAĞLAM
Dizin Terimleri	Ritim sazlar=Percussion enstruments ; Kaba zurna=Common shrill pipe ; Rumeli göçmenleri=Thrace emigrants ; Oyun, dans ve müzik dersi=Game, dance and music lesson ; Türk halk müziği=Turkish folk music
Önerilen Dizin Terimleri	Edirne, Edirne Halk Müziği,Maftirim, Göç, Dazul-Zurna, Bağlama.

17.07.2019

İmza:.....

Tezin Adı: Son 100 yılda Edirne Müzik Yaşamına Etki Eden Kişilerin ve Etkilerinin Tespiti

Hazırlayan: Uğur AKGÜL

ÖZET

Edirne, tarih boyunca coğrafi konumu sebebiyle birçok uygarlığa ev sahipliği yapması bu ilin ekin ve nüfus çeşitliliğinin oluşmasına katkı sağlamıştır. Bu bağlamda müzik yaşamının çok yönlü ekinsel alana yayılması ilin müzik yaşamının şekillenmesine alt yapı sağlamıştır. Nitekim Edirne, göçler sebebiyle kendi arı müzik ekiniyle bünyesine aldığı milletlerin müzik ekinlerinin harmanlanması ile birlikte oldukça yoğun bir müzik yaşamını vücuda getirmiştir. Bu tez ilin bu özelliklerini kalıcı hale getirerek var olan değerlerin aktarılmasını sağlama amacıyla araştırmaya başlanmıştır.

Bu çalışmanın evrenini Edirne yöresinde müzik icra etmiş tüm müzisyenler belirlerken, örneklemi ise; halen hayatta olan görüşme yapılabilen kişilerdir.

Araştırmanın ana sorusu "Son 100 Yılda Edirne Müzik Yaşamına Etki Eden Müziksel Kişilikler ve Zamanın Tanığı Kişiler kimlerdir, Edirne Müziğine Etkileri Nelerdir" soru cümlesi araştırma sorusu olarak belirlenmiştir. Araştırmanın yöntemi nitel araştırma yöntemi olup kartopu yöntemi kullanılarak belirli kişiler ile görüşme yapılmıştır. Söz konusu görüşmelerde ise Edirne müzik yaşamına yönelik bulgulara ulaşılmıştır. Bu bulgular tezin IV (4) bölümünde yansıtılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Edirne, yöresel müzik, Göç etkisi.

Name of the Thesis: Determination of the Persons and Effects in Edirne in the Last Century

Prepared by: Uğur AKGÜL

ABSTRACT

Edirne has been home to many civilizations due to its geographical location throughout history and contributed to the creation of crop and population diversity of this province. In this context, the spread of the musical life to the multi-faceted cultural area provided the infrastructure for shaping the musical life of the province. As a matter of fact, Edirne has brought together a very intense music life with the blending of the music crops of the nations that it has incorporated with its own bee music crop. This thesis has begun to search for the purpose of making these properties of the province permanent and transferring the existing values.

The population of this study was determined by all musicians who performed music in Edirne region and the sample was as follows; the interviewees are still alive.

The main question of the study was determined as the research question kim Who are the Musical Personalities Affecting Edirne Music Life in the Last 100 Years and Who are the Witnesses of Time, What are the Effects on Edirne Music ". The method of the study was qualitative research method and interviews were conducted with certain people using snowball method. In the interviews, findings about Edirne music life were reached. These findings are reflected in section IV (4) of the thesis

Keywords: Edirne, regional music, Migration effect.

ÖN SÖZ

Coğrafi konumu gereği Anadolu, Balkanlar ve Avrupa arasında bağlantı bölgesi olarak yer alan Edirne, bu konumu nedeniyle birçok uygarlık ile ekinsel yönden etkileşime girmiştir. Bunun yanı sıra farklı yörelerden kişileri içerisinde bulunduran Osmanlı'ya da başkentlik yapmasının sonucunda Edirne ilinde değerler yönünden bir alışverişin olduğu görülmüştür. Bu bağlamda Edirne yöresinde müziksel çeşitliliği tespit ederek bu oluşuma etki eden unsurların ve sanatçıların belirlenmesi amacıyla kartopu yöntemi uygulanarak belirli kişiler ile görüşülüp gerekli bulgulara ulaşılmıştır. Görüşülen bu kişilerin Edirne müzik yaşamına etkilerinin ne yönde olduğu tespit edilmiştir. İnanca, yöreye, eğlence anlayışına ve mesleki alana göre değişkenlik gösteren müzik yapılarının belirli kişiler tarafından icra edilip yeni kuşaklara aktarıldığı anlaşılmıştır.

Araştırma kapsamında, Edirne müzik hayatına etki eden kişiler ile yapılan görüşmeler neticesinde Edirne yöresindeki müzik türlerinin gelişimi tespit edilmiş, bu türlerin gelişimine katkısı olan kişilerin Edirne ile bağlarının hangi yönden oluştuğuna ulaşılmış ve halen yaşatılıp yaşatılmadığını öğrenmeye yönelik çalışmalar yapılmıştır.

Genel olarak ulaşılan kaynaklarda Edirne müzik yaşamı ile alakalı detaylı bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bu araştırmada bu açıdan fark yaratmaktadır. Edirne yöresi müzik hayatının ekinsel yönden çeşitliliğini ele alarak bu türlerdeki icracıları tespit etmiş ve Edirne müzik hayatının son 100 yılındaki özelliklerini açıklamıştır.

Bu tezin oluşumunda ve eğitimim süresince yanımda olarak tecrübesi ve bilgi birikimiyle araştırmama ışık tutan, bilginin değerini kavratarak farklı bakış açıları kazanmamı sağlayan, akademisyenlik yolundaki bu ilk çalışmamda sağlam bir temel atmama yardımcı olan saygıdeğer danışmanım Sayın Prof. Atilla SAĞLAM başta

olmak üzere, Edirne'nin ekinsel yapısı ve müzik yaşamının son 100 yılına tanık olarak bu değerleri günümüze taşıyan, yörenin müzik yaşamına katkıda bulunan ve gelecek nesillere aktarılmasında bana kaynak kişi olan Altan HASTÜRK, Beyazıt SANSI, Erdoğan GÖKÇE, Erol TEKERGÖLÜ, Fahrettin ZURNACI, Mesut KABA, Nafiz ANIL, Nejat ATLIĞ, Özden ULUDERE, Ramadan KORKMAZ, Şeref BALKAN, Tekin SAYINBAŞ ve Zeki DAĞ'a; araştırma ve çalışmalarımda sürekli birlikte yürüdüğümüz Sayın Fırat ÖZBAY' a üzerimdeki emeklerini asla ödeyemeyeceğim aile büyüklerinden sevgili babam Hakkı AKGÜL ve sevgili annem Ayşe AKGÜL'e; tezimin yazı düzeninde bana yardımcı olan sevgili kız kardeşim Gizem AKGÜL ESEN'e ve bu yolda desteğini esirgemeyip her zaman benimle olan sevgili eşim Merve AKGÜL'e sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunarım…

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **I**
ABSTRACT ..... **I**
ÖNSÖZ ..... **II**
İÇİNDEKİLER ..... **IV**
KISALTMALAR ..... **IX**

BÖLÜM I

1. Giriş **1**
1.1. Araştırma Ana Sorunsalının Açıklanması **3**
1.2. Araştırmanın Amacı **5**
1.3. Araştırmanın Önemi **5**
1.4. Araştırmanın Sayıltıları **6**
1.5. Araştırmanın Sınırlılıklar **6**
1.6. Süre ve Olanaklar **7**
1.7. Tanımlar **7**

BÖLÜM II

2.1. Tezin Kuramsal Çerçevesi ve İlgili Araştırmalar **7**
2.1.1. Edirne Müzik Ekini ve Göç Olgusu **7**
2.2. Edirne Halkının Özellikleri, Ekinsel Farklılıkları ve Musiki Varlıklarına Etkisi **11**
2.2.1. Edirne'nin Nüfus Yapısının Özellikleri ve Göçler **11**
2.3. Edirne'de Halkın Ekinsel Özelliklerinin Musiki Varlıklarına Etkisi **14**
2.3.1. Edirne'de Güreş Havaları, Mehter Havaları ve Alevi-Bektaşi Müziği **14**
2.3.2. Edirne'de Çingene Musikisi **17**
2.3.3. Yerli Edirne Halkının Musiki Varlıkları ve Rumeli Havaları **21**
2.3.4. Edirne'de İspanyol/ Portekiz Yahudileri ve Musiki Varlıkları **21**
2.4. Edirne'nin Müzik Uygarlığına Yönelik Tarihsel İzler **24**
2.4.1. Edirne'de Tarihi Güreş Havaları **25**

2.5. Halk Eğlence Geleneği 27

2.5.1. Helva Sohbetleri 32

2.6. Edirne'de Müzikle İlgili sivil Toplum Örgütlenmesi: Edirne Musiki Derneği 34

2.7. Saray ve Çevresinde Musiki 35

2.7.1. Edirne Tarihinde Düğün, Sünnet, Kına Gecesi ve Eğlence 35

2.8. Edirne Tekkelerin de Musiki 40

BÖLÜM III

3.1. Yöntem 42

3.1.1. Araştırma Yöntemi ve Deseni 42

3.2. Evren ve Örneklem 43

3.3. Veri Toplama ve Çözümleme Araçları 46

BÖLÜM IV

4. Bulgular ve Yorumlanması 48

4.1. Mesleği Müzik Olan Kişilerle Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Bulgular 48

4.1.1. Alaylı Müzisyen ve Eğitimcilerle Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Bulgular 48

4.1.1.1. Altan Hastürk İle Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Bulgular 49

4.1.1.2. Nafiz Anıl Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Bulgular 52

4.1.1.3. Zeki Dağ İle Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Bulgular 56

4.1.2. Okullu Müzisyen ve Eğitimcilerle Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Bulgular 60

4.1.2.1. Erdoğan Gökçe İle Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Bulgular 60

4.2.Müzik Mesleği Dışında Olup Şehrin Müzikle İlgili Yaşantısının Tanığı Konumundaki Kişilerle Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Bulgular 65

4.3. Müziği Meslek Edinmiş ve Edirne'de Özellikle Yerel Müziğin Gerek İcra Gerek Öğretim ve Faaliyet Gerek Beste ve Kayıt Gerekse Çalgı Yapım Bakım ve Onarım Gibi Yönleriyle İlgili İş Yapma Bilgi ve Üslup Aktarımı, Yerel Müziğin Korunması ve Gelişmesine Katkı Sağlayan Kişilere Yönelik Bulgular 74

4.3.1 Fahrettin Zurnacı İle Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulgular 74

4.3.2. Mesut Kaba İle Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulgular 78

4.3.3. Beyazıt Sansı İle Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulgular..... 84

4.3.4. Özden Uludere ile Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulgular 89

4.3.5. Erol Tekergölü ile Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulgular..... 92

4.3.6. Ramadan Korkmaz ile Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulgular 96

4.3.7. Şeref Balkan ile Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulgular..... 99

4.3.8. Nejat Atlığ ile Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulgular 101

BÖLÜM V

5. Sonuçlar ve Öneriler 104

5.1. Alaylı Müzisyen ve Eğitimcilerle Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Sonuçlar..... 104

5.1.1. Altan Hastürk İle yapılan Görüşme metninden Elde Edilen Bulguların Sonuçları 104

5.1.2. Nafiz Anıl İle yapılan Görüşme metninden Elde Edilen Bulguların Sonuçları..... 105

5.1.3. Zeki Dağ İle yapılan Görüşme metninden Elde Edilen Bulguların Sonuçları..... 106

5.1.4. Fahrettin Zurnacı İle yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulguların Sonuçları..... 107

5.1.5. Mesut Kaba İle yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulguların Sonuçları..... 108

5.1.6. Ramadan Korkmaz İle yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulguların Sonuçları..... 110

5.1.7. Şeref Balkan İle Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulguların Sonuçları 111

5.1.8. Erol Tekergölü İle Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulguların Sonuçları 113

5.2. Okullu Müzisyen ve Eğitimcilerle Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Bulguların Sonuçları 115

5.2.1. Erdoğan Gökçe İle Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulguların Sonuçları 115

5.2.2. Nejat Atlığ İle Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulguların Sonuçları 116

5.2.3. Beyazıt Sansı İle Yapılan Görüşmeden Elde edilen Bulguları Sonuçları 117

5.3. Müzik Mesleği Dışında Olup Şehrin Müzikle İlgili Yaşantısının Tanığı Konumundaki Kişilerle Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Bulguların Sonuçları 118

5.3.1. Tekin Sayınbaş İle Yapılan Görüme Bulgularından Elde Edilen Sonuçlar 118

5.3.2. Özden Uludere İle Yapılan Görüme Bulgularından Elde Edilen Sonuçlar 119

5.4. Son Yüz Yılda Edirne Müzik Yaşantısına Yönelik Tespitlerin Dökümü 121

5.4.1. Edirne Müzik Yaşamının Son Yüz Yılına tanıklık Eden Kişilerin Özellikleri 121

5.4.2.Edirne'de İcra heyetleri / Dağar, Konser ve Etkinlikler: 123

5.4.3. Edirne'nin İcracı müzisyenleri 124

5.4.4. Edirne'de Tespit Edilen Besteciler 126

5.4.6. Edirne'deki Plak, Kaset, CD ve Kayıtları 127

5.4.7. Edirne'de Çalgı Yapımcılığı ve Satışı 127

5.4.8. Dernekler/Kuruluşlar 128

5.4.9. Yayınlar 128

5.4.10. Bilginler ve Yazarlar 129

5.4.11. Müzik Türleri ve Üslup 129

5.4.12. Göç Etkisi 130

5.4.13. Edirne Türküleri ve Yöre / Köy 130

5.4.14. Diğer Kişiler 131

5.4.15. Çalgılar 132

5.4.16. Müzik Eğitimcileri 132

5.4.17. Türk Müziği Eğitimine Katkı Yapanlar 133

5.4.18. Türkü veya şarkı Edinimini Sağlayan Kişiler 133

5.4.19. Müzik Okulları 134

5.4.20. Yerel Müzik Sözcükleri 134

5.4.21. Diğer Müzik Sözcükleri 135

5.5. Son Yüz Yılda Edirne Müzik Yaşamının Tanıkları; Etkisi Olan Kişiler ve Kısa Yaşam Öyküleri 135

5.5.1. Son Yüz Yılda Edirne Müzik Yaşamının Tanıklarının Kısa Yaşam Öykülerinin Alfabetik Dizini 136

5.5.1.1. Altan HASTÜRK 136

5.5.1.2. Beyazıt SANSI 137

5.5.1.3. Erdoğan GÖKÇE 139

5.5.1.4. Erol TEKERGÖLÜ 142

5.5.1.5. Fahrettin ZURNACI 143

5.5.1.6. Mesut KABA 144

5.5.1.7. Nafiz ANIL 147

5.5.1.8. Nejat ATLIĞ 148

5.5.1.9. Özden ULUDERE 149

5.5.1.10. Ramadan KORKMAZ 151

5.5.1.11.Şeref BALKAN 152

5.5.1.12. Tekin SAYINBAŞ 153

5.5.1.13. Zeki DAĞ 156

KAYNAKÇA 158

KISALTMALAR

Akt. **:Aktaran**

Dr. **:Doktor**

H. **:Hicri**

M. **:Miladi**

s. **: sayfa**

Vb. **: Ve benzeri**

BÖLÜM I

1. Giriş

Edirne ili coğrafi yapı bakımından Anadolu, Balkanlar ve Avrupa arasında bir köprü niteliği taşımaktadır. Bu niteliği, Edirne'nin aynı zamanda çeşitli uygarlıklar arasında bir köprü olması konumunu da kendiliğinden oluşturmuştur. Binyıllar içinde Türk yurdu özelliği taşıması yanı sıra Türk olmayan devlet yapılarına da ev sahipliği yapmış olan Edirne ili ortaya çıkan tarihsel tüm mirasların sahibi ve koruyucusu durumu ve konumundadır. Yukarıda yer verilen değerlendirmeler Edirne ilinin uygarlıklar arası geçiş ve aktarımın odağında olduğunu ve göçlerin de merkezinde olduğunu ortaya koymaktadır. Edirne'de uygarlıklar arası geçişlilik Edirne halkının toplum yapısında inanç, gelenek, görenek ve maddi ve manevi değerler bakımından çeşitlendirilmiş bir kültürel dokunun oluşmasına da zemin hazırlamıştır. Söz konusu zemin üzerinde günümüz Edirne'sinde Selçuklu Dönemi'nden Balkanlara etki eden Baba sultanlar, Balım Sultanlar, Sarı Saltuk gibi Bektaşi dervişleri ve akıncıları ve esnaflıkta ahlaki değerleriyle bulundukları her toplumda saygın yer edinen ahilerin Türk uygarlığına ilişkin mirası; 1358 yıllarından Süleyman Paşa'nın seferleri ile Balkan sahasına akan güreş ve mehter müziğinin tüm unsurları; 1492 ve sonrasında Edirne'ye yerleşen Yahudilerin Türk müziği ezgisel yapıları üzerinde okudukları ve maftirim olarak adlandırdıkları Tevrat metinlerinin müziği; yine yeniçeri içerisindeki Kıptilerden kurulu geri hizmetler birliğinin Balkanlarda kalan bakiyelerinin torunlarında yaşayan roman müziği ve Balkan göçleri ve Osmanlı Dönemi halk türkülerinin Balkan sahasına hakim olan Rumeli havaları ve kahramanlık türküleri geleneğinden bileşke güçlü bir müzik geleneği bulunmaktadır. Bu gelenek Türkiye Cumhuriyetinde yapılandırılan devrimler içerisinde yer alan Türk müzik devrimi ile Batı çoksesli müzik türleri ile çoksesli Türk müzik türünün icra ve eğitiminin yapılandırıldığı kurumlarla günümüz dünya ve Türk müzik tarz ve türlerini de yansıtan bir görünüm kazanmıştır. Edirne müziğine ilişkin çeşitli tespitler bulunmaktadır. Bunlardan en önemlileri Evliya Çelebi, Sadeddin Nüzhet Ergin, Halil Bedi Yönetken ve Muzaffer

Sarısözen'in yayımlarından yansıyan tespitlerdir. Söz konusu tespitler dışında Edirne'de çalışmalarıyla öne çıkmış Hafız Rakım Ertür, Ratip Kazancıgil ve İsmail Hakkı Soyyanmaz, Altan Hastürk ile Dr. Nevzat Atlığ gibi bilim, din ve müzik adamlarını anmak gerekir. Bunlardan çoğu yaşamını yitirmiş ve onlardan edinilecek bilgiler ancak ortaya koydukları eserler aracılığıyla olacaktır; ancak burada adı anılmayan bunula birlikte Edirne müzik geleneği ve mirasının canlı şahitleri olarak bilgi, birikim ve gözlemlerini kayıt altına alamamamız sebebiyle onlarca kişinin Edirne müziğine ilişkin bilgileri elde edilememiştir. Bugün Edirne'de Üniversiteye bağlı biri müzik öğretmeni diğeri müzisyen yetiştirme amacına hizmet eden iki birim; müzisyen yetiştirme amacına hizmet eden birime bağlı bir senfoni orkestrası; meslek lisesi bağlamında bir müzik bölümü; Kültür Bakanlığına bağlı Edirne Türk Müziği Topluluğu; Edirne Belediyesine bağlı bando; Edirne Türk Müziği Derneği koroları ve Halk Eğitim Merkezleri ile Özel müzik kursları ve roman müzisyenlerinden bileşke güçlü bir müziksel çevre mevcuttur. Bu güçlü müziksel çevrenin son yüz yılını yaşamış, gözlemiş gerek müzik uğraşısı içinden gerek dışından gözlemlemiş kişilerin ellerindeki bilgi ve belgelerin söz konusu müziksel çevrenin bilgi ortamına katılması ve bilimsel bilgi dağarının genişletilmesi hem bu müziksel çevrenin doğrudan muhataplarına hem de bu müziksel çevreyle müziksel yaşantılarını biçimlendirmek durumunda olan Edirne halkına yönelik önemli bir görevdir.

Söz konusu görev "Edirne müzik ekini ve göç olgusu", Edirne halkının özellikleri, kültürel (*ekinsel*) farklılıkları ve müzik varlıklarına etkisi, Edirne'de güreş havaları, mehter havaları ve Alevi-Bektaşi müziği, çingene / roman müziği, yerli Edirne halkının müzik varlıkları ve Rumeli havaları, Edirne'de İspanyol/ Portekiz Yahudileri ve müzik varlıkları, Edirne'nin müzik medeniyetine yönelik tarihsel izler, Edirne halk eğlenceleri, gelenekleri ve müzik, Edirne'de geleneksel müzik ile ilgili kurumsal yapılar, Osmanlı sarayının etkilediği, belirlediği müzik, Edirne tekkeleri ve müzik, Edirne halk müziği gibi konulara vurgu yapan kuramsal bir derleme ve bu derlemenin ön gördüğü yol ve yöntem üzerinden bir araştırmayı zorunlu kılmaktadır.

1.1. Araştırma Ana Sorunsalının Açıklanması

Günümüz Edirne'sinin çok yönlü müzik ekininde Edirne'de yaşam bulan farklı uygarlıkların farklı tarihlerdeki izlerinin varlığına yukarıda değinilmişti. Günümüz Edirne müzik ekininin içeriğini oluşturan çeşitli müzik türleri, elbette türleri var eden toplumların köken, dil, inanç, gelenek, görenek, göç, eğitim ve yaratıcılık gibi unsur ve özelliklerinin birikimini de yansıtmaktadır. Bu bağlamda yukarıda da söz konusu edilen bu müzik türlerinin günümüze kadar taşınmasında temel aktarım unsurunun halk icracıları, çalgı yapımcıları, halkın yaygın ve örgün müzik eğitiminde katkısı olan eğitimciler ve müzik kurumları oluşumuna katkı sağlayanlar ile müzik üzerine metin oluşturan yazarlar olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu tez kapsamında özellikle halkın müzik icracıları sahada yaygın olarak kullanılan "*Halk Çalgıcıları (sazcısı) ve Söyleyicileri (Türkücü ve Şarkıcı)*" olarak yazılacaktır.

Halk çalgıcıları ve söyleyicilerinin Türk müzik ekininde saz aşığı, akın, aşık, ozan vb. adlar altında binlerce yıllık bir birikimi yansıtan müzik mesleğinin güçlü sanatçıları olduğu yine eldeki tüm kaynaklarda ortaya konulmaktadır (Ögel, 1970:78; Şenel, 2012:25;). Öyleyse Edirne müzik ekininin oluşumuna ve günümüze aktarımına katkı sağlayan halk çalgıcıları ve söyleyicileri, bu söyleyicilerle ortak zamanı yaşayan zamanın tanıkları binlerce yıllık birikimin özellikle Trakya ve Rumeli olarak adlanan Balkan sahasındaki temsilcileri olmak konumundadırlar. Söz konusu sahanın Türk bilim dünyasındaki görünümünü ortaya koyan lisansüstü çalışmaların durumuna bakılacak olursa bu konu bağlamında şu çalışmalar gerçekleştirilmiştir:

Edirne yöresi dergi yayınları taraması, Edirne yöresi ve müziğine yönelik makale ve yazıların taranması, belirli sayıda yüksek lisans ve doktora veya sanatta yeterlilik tezi bulunmakla birlikte çalışmaların çoğunluğunun Balkanlar bağlamında Türkiye dışına odaklandığı söylenebilir. Bunlar dışında az sayıda kitap ve makalenin Trakya'nın Türkiye kısmına ilişkin tespitler içerdiği de anlaşılmaktadır. Yukarıda

belirtildiği üzere Umumi olarak Trakya üzerine sınırlı olan söz konusu müzik araştırmaların Edirne bağlamında daha da kısıtlı bir hal aldığı ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan Edirne müziğinin günümüzdeki varlıklarının tespiti bakımından Edirne müziğine katkı sağlayan halk çalgıcıları ve söyleyicileri ile söz konusu müziğin yaşatılması ve aktarımına yönelik kurumsal yapıların oluşumuna katkı sağlayanlar ile konuya yönelik bilgi ve belgeleri metinleştiren veya kitaplaştıran yazarlar da önem kazanmaktadır.

Yukarıda açıklananlardan hareketle "Son 100 Yılda Edirne Müzik Yaşamına Etki Eden Müziksel Kişilikler ve Zamanın Tanığı Kişiler kimlerdir? Edirne Müziğine Etkileri Nelerdir?" soru cümlesi araştırma sorusu olarak belirlenmiştir. Söz konusu araştırma sorusunun yanıtlanması bakımından aşağıdaki alt soru cümlelerinin yanıtlanması gerekli olmuştur:

Edirne müziğine etkisi olan veya bu etkiye zaman bakımından tanıklık eden kişilere göre:

1. Edirne müziğine etki eden ve / veya zamanın tanıkları olan kişilerin öz yaşam öyküsü nasıldır?
2. Edirne halk çalgıcıları ve söyleyicileri kimlerdir ve Edirne müziğine etkileri nedir?
3. Edirne müzik topluluklarının adları ve müzik türleri nedir? Bu toplulukların Edirne müziğine yönelik dağarı, ilgili konser ve etkinlikler nelerdir?
4. Çalgılar ve çalgı yapımcıları kimlerdir, özellikleri nedir?
5. Türk müziği eğitimine katkı yapanlar ile türkü ve şarkı edinimini sağlayan kişiler kimlerdir?
6. Edirne müziğine tanıklık eden zamanın tanıkları kimlerdir?
7. Edirne'nin müzikle ilgili dernek ve kuruluşları hangileridir?
8. Edirne Türküleri ve yöre veya köyleri nedir, müzik türleri ve üslup özellikleri nasıldır?
9. Edirne ile ilgili müziksel yayınlar nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu tezin amacı son yüz yılda Edirne müzik yaşamına tanıklık etmiş olup tanıklıkları sırasında Edirne müzik yaşamının gelişim ve değişimine etki etmiş müzikle doğrudan veya dolaylı ilişkili kişileri tespit etmek; bu tespit ile onları öz yaşam öykülerini müziksel bir odak altında kayıt altına almak; bu kayıtlar aracılığıyla Edirne Müzik yaşamının son yüz yılının bilimsel çalışmalara yansımış olanların sağlamasını yapmak ve bilimsel yayınlara yansımadığı tespit edilen bulgu ve sonuçları açıklamaktır. Böylece Edirne müziğine doğrudan ve dolaylı etki eden veya gözlemde bulunarak Edirne müzik tarihine tanıklık eden kişilere yönelik ansiklopedik bir dizin oluşturulması da tasarlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Edirne müziği 400-1000 yılları arasında Bizans döneminde Edirne ve çevresini elinde tutan Avrupa Hunları, Avar, Bulgar, Peçenek, Uz ve Kuman – Kıpçakların o yörede bıraktığı müziksel miras; 1300'lü yıllarda Osmanlı Devleti aracılığıyla oluşan Mehter ve güreş havaları; 1490'lı yıllara rastlayan hem II. Beyazid Külliyesindeki Müzikle tedavi uygulamaları hem de Yahudilerin yerleştirilmeleriyle ortaya çıkan Türk-Yahudi ortak müzik alanı olan maftirim müziği ve Rumeli göçerlerinin tekrar Türkiye sınırlarına dönüşüyle oluşan Rumeli havalarından bileşke bir müziktir. Bu müzik yukarıda açıklananlar ışığında son derece özgün bir nitelik ve zenginliğe sahiptir.

Bu tez ile yukarıda açıklanan güçlü tarihsel geçmiş; insan ve bağlı uygarlık değişimlerinden geriye kalan mirasın tespiti ve bu mirasın günümüzdeki durumu ile bu mirası günümüze taşıyan ve herhangi bir kaynağa konu edilmemiş kişilerin öz yaşam öykülerinin ansiklopedik olarak tez ekinde verilmesi ve bu yaşam öykülerinden elde edilecek müziksel bulguların açıklanmasıyla Edirne müziğine ait son yüz yıllık veri, bulgu ve sonuçlar Edirnelilerin ve Edirne müziğine yönelik araştırmacıların hizmetine sunulacağından bu tez önemlidir.

1.4. Araştırmanın Sayıltıları

Sayıltı veya sayıltılar, araştırmaya başlarken doğru olduğu varsayılan, önceden kabul edilmiş olan ifade veya ifadelerdir. Bu alana yönelik ifadeler sayıltı sözcüğü yanı sıra varsayım sözcüğü altında da ifade edilmektedir. Birbirine çok yakın ifadeler olarak değerlendirilmekte olan varsayım ve sayıltı sözcükleri yakınlıklarına rağmen birbirinin eşi olmayan sözcüklerdir. Varsayım ve sayıltı sözcükleri arasındaki temel farka yakın ifadeler içermesinden kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte önemli ölçüt sayıltı ifadelerin gerçek olup olmamasından çok genel olarak doğru kabul edilen ifade olmasıdır. Bu araştırmanın sayıltıları şöyledir:

1. Araştırma evreni araştırma ana sorunsalında açıklanan konuların genel evrenini temsil etmektedir.
2. Araştırma örneklemi araştırma evrenini temsil etmektedir.
3. Araştırma yöntemleri tezin amacına uygundur.
4. Veri toplama ve çözümleme araçları tezin yöntemine uygundur.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıklar

Bu kısımda araştırmanın sınırlılıkları açıklanmıştır. Bu araştırmanın sınırlılıkları şöyledir:

Bu araştırma,

1. 2019 yılı bakımından son yüzyıllık zaman dilimiyle,
2. Edirne ili ile,
3. Türk müziği ile (halk müziği [Balkan ve Rumeli havaları], sanat müziği, cami-tasavvuf müziği, güreş, mehter, bando, maftirim, roman müziği ile),
4. Halk çalgıcıları ve söyleyicileri ile,
5. Son yüz yıla ilişkin gözleme sahip zaman tanıkları ile

Sınırlandırılmıştır.

1.6. Süre ve Olanaklar

Bu tezin süresi 2013-19 eğitim-öğretim yıllarını kapsamaktadır. Bu süre zarfında örnek olay deseninde kartopu içerisinde ulaşılabilen gerçek kişiler, Edirne Müziği, Edirne müziğinin son 100 yılının tanıkları araştırmanın veri kaynaklarını oluşturmaktadırlar.

1.7. Tanımlar

Yüksek lisans tez önerisi olarak tasarlanan bu çalışmanın yöntemi nitel araştırma olup araştırma deseni Durum çalımasıdır (Örnek Olay). Veri toplama yaklaşımında kartopu tekniği kullanılmış olup veri toplama aracı olarak görüşme aracı kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik çözümlemesi kodlama yöntemiyle yapılması tasarlanmıştır. Araştırmanın evreni Edirne müzik hayatına tanıklık eden ve halihazırda hayatta olan kişilerdir. Araştırmanın evreni aynı zamanda örneklemini de oluşturmaktadır.

BÖLÜM II

2.1. Tezin Kuramsal Çerçevesi ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümde Edirne'nin tarih boyunca yaşadığı göç olaylarının nüfus yapısı üzerindeki etkisine ve bu nüfus yapısını birbirinden ayıran inanç, kültür ve geleneklerinin yanı sıra Edirne'nin musiki uygarlığına yönelik tespitlere yer verilmiştir.

2.1.1. Edirne Müzik Ekini ve Göç Olgusu

Edirne, tarih boyunca çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapmış bir yerleşim alanının adıdır. Bu bakımdan Edirne'nin Müzik ekininin ve bu ekini oluşturan unsurların tespitinde göç ile başlayan etkileşim, değişim ve yeni müzik ekinin

oluşumunun özellikleri önem kazanmaktadır. Göç meselesine çok yönlü eğilen çalışmalar göç olgusunun yol açtığı tüm yaşantıları içine alacak biçimde değerlendirmeler ortaya koymaktadır. Göç meselesini anlamak bakımından Edirne'nin Osmanlı Dönemi ve günümüz sınırlarını ortaya koymak gereklidir:

"Osmanlı Devletinin Balkanlara açılan kapısı olan Edirne, Kırkkilise (Kırklareli), Tekirdağı, Gelibolu, Dedeağaç ve Gümülcine sancakları ile Ada, Çöke Manastır ve Üsküdar nahiyelerini içine alan bir vilayet merkeziydi.6 Günümüzde ise Edirne şehir olarak Enez, Keşan, Havsa, İpsala, Lalapaşa, Meriç, Süloğlu ve Uzunköprü ilçelerinden oluşmaktadır."

Söz konusu sınırlar ve yönetimler altına giremeden önce yaklaşık Mö.4. yy'a kadar uzanan bir tarihi görünüm içerisinde öncelikle Makedonyalıların, sonra Roma ve Doğu Romalıların hakimiyeti altına giren Edirne bu hakimiyetler altında Hunlar başta olmak üzere Avar, Bulgar, Macar (Ongur- Humgar), Peçenek, Uz ve Kuman akınları altında farklı uygarlık izlerinin yerleştiği ekinsel kesişim ve aktarma sahasının merkezi konumundadır. Bu bağlamda Edirne Asya ve Avrupa uygarlıkları arasında bağlantıların gözlemlenebileceği bir üs – yer konumundadır. Darkot Edirne Tarihine ilişkin İslam inançlı Türkler öncesi tarih katmanları için şu bilgilere yer vermiştir:

> "Edirne'nin bulunduğu yerde Trak kabilelerinden birinin açık bir şehir veya pazar yeri kurduğu, sonradan buranın Makedonyalılar ve Romalılar tarafından genişletildiği genellikle kabul edilir. Bu bölgedeki en eski şehir, Trak kabilelerinden Odrisler'ce Meriç ile Tunca nehirlerinin birleştiği yerde kurulmuştu. Makedonyalılar burayı Orestler'in kolonisi haline getirmişler, şehre Orestia, kenar mahallelerine ise Gonnoi adını vermişlerdi. Ancak şehir, II. yüzyılda Roma İmparatoru Hadrianus tarafından yeniden kurulunca onun adına izafeten Hadrianopolis adını aldı. Roma İmparatorluğu zamanında Doğu ve Orta Avrupa'dan gelebilecek saldırılara kaşı güçlendirilmiş ve önemli bir menzil yeri vazifesi görmüş, Balkan yarımadasının doğu kısmında geniş bir idari bölgenin merkezi konumuna gelmiştir. Bizans İmparatorluğu döneminde şehir, bir iktisadî faaliyet merkezi olmaktan ziyade bir hudut bekçisi durumuna düşmüştür. Birçok kavmin saldırılarına karşı koyarak İstanbul'un korunmasına hizmet etmiştir." (Darkot, 1993:11)

Yukarıda da açıklandığı üzere Edirne uygarlıkların kesişim ve aktarım beşiği görünümündedir. Bugün de bu özellik Balkanlardan Edirne'ye; Edirne'den Balkanlara akan insanların günlük ve günlük sınırları aşan yer değişimiyle korunduğu söylenebilir. Günümüze kadar Edirne'de yerleşik farklı dil, inanç ve soyların değişen devlet yapıları altında Edirne'den dışarı veya dışarıdan Edirne'ye şeklinde çeşitli göçlerin yaşanmasına yol açtığı bilinmektedir. Bu göçler gönüllü olabildiği gibi zorunlu göç biçimlerinde de yaşanmıştır. Schramm zorunlu göç konusuna yönelik çalışmasında üç aşamalı modeli ortaya koymuştur. Bu aşamalar,

1. Ayrılış öncesi özellikler
2. Ayrılışa bağlı özellikler
3. Yeniden yerleşmeye bağlı özellikler

olarak açıklanmıştır.

> "Modelin birinci aşaması ve aynı zamanda [müzikbiliminin] geleneksel inceleme alanının bir parçası olan 'ayrılış öncesi özellikler' göç olayı gündeme geldiği zaman göçmenle birlikte yola çıkar. İkincisi, ayrılmayı tetikleyen nedenleri içerir. Üçüncüsü, göçmenlerin beraberlerinde getirdikleri ögelerin içine girdikleri toplumun ögeleriyle etkileşimi sonucu ortaya çıkar ve ev sahibi toplumda meydana getirilen ögeler ile göçmenlerin kendileriyle birlikte taşıdıklarının karşılıklı etkisini kapsar (Schramm'dan -1990:16- Akt. Yükselsin, 2011: 457-61)."

Schramm'ın modeli ile ortaya konulan üç aşamalı incelemenin üçünün Türk Yunan mübadelesi sürecinde gerçekleştiğine ilişkin bir çalışma Kaşıkçı (2012) tarafında sonuçlandırılmıştır. Yüksek lisans tezi olarak tamamlanan söz konusu bilimsel çalışmayla Türkiye'den 1920 yılında mübadele yoluyla Yunanistan'a göç etmek zorunda kalan Rumların Anadolu'da edindikleri Türk müzik ekininin çalgı, makam, ezgi, söz, oyun vb. tüm unsurları beraberinde götürdükleri ve Yunanistan'da Rembetika adıyla anılan bir Türk müziği türü ve geleneğinin korunduğu ve böylece Schramm'ın ayrılış öncesi ve ayrılışa bağlı özelliklerin oluşumu aşamalarının yapılandığı ortaya çıkmıştır. Söz konusu yapılanmanın bir sonucu olarak 2012 yılı itibariyle Türkiye'den götürülerek oluşturulan bu müzik ekini çerçevesinde Yunanistan'da yeniden yerleşmeye bağlı özelliklerin oluşturulmasına yönelik bir tespit olarak Türk müziği eserlerinin Yunanca sözlerle hatta Yunan söz yazarları ve

bestecileri üzerine kaydedildikleri anlaşılmaktadır. Böylece Türkiye'den göç eden Rumlar yeniden yerleşme sonrasında kendilerini yeni toplumlarıyla bütünleştirmek için veya zorunda kaldıklarından önceki müzik ekininin tüm kökensel kaynak ve bilgilerini yok edecek bir yöntemle yeni bir müzik ekinini Yunanistan adına tescili yolunu seçmişler ya da seçmek zorunda bırakılmışlardır (Kaşıkçı, 2012).

Türkiye'den zorunlu göçün yol açtığı müzik ekinine yönelik üç aşamalı modelin oluşumuna yönelik yukarıdaki değerlendirme Türkiye'ye zorunlu göç kapsamında da ele alınabilir. Bu bağlamda yine Yükselsin (2011) Bulgaristan'dan zorunlu göç eden Pomakların beraberinde getirdikleri ve "Pesna" adını verdikleri iki ses müziğinin Pomakça olarak korunduğunu; ancak Türk kimliğinin etkisi ile türkü söyleme geleneğinin oluştuğunu belirtmektedir. Bu açıklamalarda Pomakça söylenen pesnaların Türkçe söz yazarı ve Türk besteciler üzerine kaydedildiğine yönelik herhangi bir bilginin yer almaması Türkiye'de zorunlu göç yoluyla müzik ekinin üzerinde bir değiştirme (asimilasyon) siyasetinin izlenmediği veya yazarın bu yönde bir izleme gerçekleştirmediği şeklinde değerlendirilebilir.

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşıldığı üzere zorunlu göç veya göç konusu ya da olgusu müzik ekinin tespitine yönelik ve çift yönlü özelliklerin anlaşılması bakımından önemli bulunmaktadır. Bu bağlamda söz konusu zorunlu göçlerin müzik üzerine etkisini ortaya koymak için Afrika'dan Avrupa'ya veya Amerika'ya köle ticareti yoluyla yapılan zorunlu göçün yeni yerleşimlerde oluşturduğu yeni müziksel tür ve unsurlar önemli bir örneklem olarak kabul edilmelidir. Nitekim Afrika müzik ekininin köleler yoluyla söz konusu kıta ve içinde barındırılan uygarlıklarla buluşması ile günümüzde yepyeni ve dünyaca kabul ve saygı gören müzik türleri, toplulukları, çalgı ve diğer söyleme vb. tarzların oluştuğu konusunda ilgili metinlerde ortak bir görüş hakimdir. Demek ki Edirne müziği ve unsurlarının tespiti meselesi açık bir göç yolu konumu oluşturan Edirne'nin göç çeşitliliği, tarihsel süreci ve etkilerinde ayrılmaz bir bütünlük içerisinde değerlendirilmelidir.

2.2. Edirne Halkının Özellikleri, Ekinsel Farklılıkları ve Musiki Varlıklarına Etkisi

Bu kısımda Edirne halkının nüfus özellikleri ve göçler; Edirnelilerin ekinsel değer ve varlıklarının müziksel varlıklara etkisi; Edirne'de güreş havaları, mehter havaları ve Alevi – Bektaşi müziğinin varlığı; Çingene / Roman havaları ve Rumeli üst başlığı altında işleyen Edirne türküleri gibi konulara yönelik kuramsal tespitlere yer verilmektedir.

2.2.1. Edirne'nin Nüfus Yapısının Özellikleri ve Göçler

Mansel Edirne'nin yeryüzü konumunu Balkan, Trakya sahaları ve Arda, Tunca ve Meriç nehirleri bağlamıyla ele almaktadır. *"Edirne, Balkan yarımadasının güneydoğu uzantısını teşkil eden Trakya kesiminde Arda (Arpessos) ile Tunca'nın (Tonzos) Meriç (Hebros) nehri ile birleştikleri yerde, verimli bir ovayı sınırlandıran dalgalı arazinin yamaçlarında kurulmuştur"*

Bu bağlamda Balkanlar ile adı anılan ve Rumeli alt söylemiyle belirlenen bu sahalardaki Türk egemenliği için genellikle Osmanlı'ya atıfta bulunulur. Oysa Türklerin Balkan ve Trakya egemenliği, tarih bilimcilerce binlerce yıllık bir tarihi dönemde ele alınan bir inceleme sahasıdır. Balkan ve Edirne bağlamlı ve Osmanlı dönemine atıflardan birisi de Edirne'nin fethinin 1361 yılında gerçekleşmesi ve üç Bulgar krallığının da bu anda ele geçirilmesiyle ilgilidir:

> "Türkler 1354 yılında Gelibolu üzerinden Balkan yarımadasına geçerek 1361 yılında Edirne'yi fethettikten sonra başta üç küçük Bulgar krallığı olmak üzere feodal devletleri yıkıp Balkanları ele geçirdiler. Balkan yarımadasının Osmanlı hâkimiyetine bu kadar çabuk girmesi ve hâkimiyetin yıllarca ciddi bir muhalefetle karşılaşmadan devam etmesi siyasi, sosyal ve kültürel nedenlere dayanmıştır (Karpat,1992:25-32)."

Kumru, Edirne gelenekleri ve ekininin Osmanlı devletiyle bağına vurgu yapmakta ve Edirne'nin Osmanlı devletine Dimetoka'daki 9 yıllık geçici başkentlik sonrasında 92 yıllık başkent olmasının günümüz Edirne'sinin gelenek ve ekinin arasında güçlü bağlar olduğu yönünde bir açıklamaya yer vermektedir:

"Osmanlı İmparatorluğu"nun 92 yıl boyunca başkenti olan Edirne [Dimetoka'daki Sarayda geçen 7 yıl çıkartıldığında gerçekte Edirne'nin Saraylı Başkent tarihi 85 yıldır.]*; bir kültür-sanat ve ilim şehri olarak en görkemli zamanlarını bu dönemde yaşamıştır. Çevre bölgelerden gelen göçlerle beraber, çeşitli kültür alışverişleri olmuş ve bugünkü geleneksel yapıların sağlam temelleri o dönemde atılmıştır"* (Kumru, 2012)*."Edirne, başkent olarak tarih boyunca bilim, kültür ve sanat alanında bir çekim merkezi olmuştur. Saray, cami, medrese, darüşşifa gibi kurumların yanı sıra Anadolu ile Balkanlar arasında köprü işlevi gören coğrafi yapısı da kentin sosyo-kültürel dokusunda belirgin bir rol oynamıştır" (Darkot, 1993akt.Kumru 2012)."Tarih boyunca Anadolu"ya ya da Avrupa"ya göç eden çeşitli topluluklar, Edirne"den geçmişlerdir ve bunlardan çok azı buraya yerleşmiş ve uygarlık kurmuştur. Edirne"de yapılan kazı çalışmaları sonucunda, buraya ilk yerleşimlerin Neolitik Çağ sonlarında başladığını görmekteyiz. Bu yöreye yerleşen en eski halklar Trak kabilelerinden Betlegerriler ve ardından Odrysler olmuştur" (Kumru,2012).*

Osman Nuri Peremeci 1361 yılında Edirne'nin Osmanlılar tarafından alınmasıyla karşılaşılan toplum yapısının değerler ve ekin itibariyle Rum hâkimiyeti ve Hristiyan inancına bağlı Traklardan oluştuğunu belirtmektedir. 1. Murat döneminde ise Anadolu, Azerbaycan ve Türkistan'dan Osmanlı başkentine beceri sahibi usta ve sanatkârların Edirne'ye yerleşmesi söz konusudur. Söz konusu Türk göçmenlerin gelişine Türk Ermenilerinin de katıldığı anlaşılmaktadır. Bilindiği üzere Musevilerin Edirne'ye intikali ise II. Beyazid dönemine rastlar. Edirne'nin 1361-1500 yılları arasında aldığı göçler Edirne toplumunun yapısını değiştirmiş 1000-1100 arasında çökme konumunda bir Kuman, bir Bulgar, bir Peçenek akını ile sarsılan Bizans'ın ne askeri gücü ve dehası ne insan gücü ve yaratıcılığı vardır. Demek ki Edirne'ye akan göç aslında kentin ölü ekinsel dokusunu canlandırmış, ona yeni bir devinim kazandırmıştır. Bu bağlamda Edirne müzik ekininin Avrasya olarak tanımlanan bölgenin müzik ekinini barındıran bir nitelikte ortaya çıkması şaşırtıcı olmamalıdır. Peremeci Badi Efendi tarihinde Musevi göçerlerin Edirne'de yerleşimindeki genel durumu şöyle aktarmaktadır:

> "Bu Yahudi cemaatleri Edirne'ye gelip yerleştikten sonra üremişler ve Tanzimat devrinden beri ise Fransa'daki Alyans İsrailit sosyetesinin yardımları ile muntazam mektepler açmışlar, fakat aralarında da Fransız kültürü yayılmış ve acınarak söyleyelim ki 500 seneye yakın bir zamandan beri Türklerin arasında bulundukları halde Ermeniler, Rumlar, Bulgarlar kadar bile Türkçeyi benimsememişlerdir.

Peremeci 1869 yılı kayıtları bakımından önemli olan bir ansiklopedik bilgiye göre Edirne'nin o dönemdeki nüfusunun 180.000 civarında olduğunu ve Rus harbinde bu sayının azaldığını Balkan harbinden hemen önce ise 87.000 civarına gerilediğini belirtmektedir.

> "Tanzimat devrinde Edirne her ne kadar Türk nüfusunun zararına da olsa yine nüfusça çok büyüdü. Rumlar, Ermeniler, Museviler Kale içinden çıkıp şehrin birçok mahallelerine yayıldılar. Bunun için 1869 da basılan Fransız Ansiklopedisinde Edirne'nin nüfusunu tahmini olarak 180.000 gösteriyor. İkinci Rus istilasında Edirne yine küçüldü. Fakat ondan sonra yine biraz büyüdü ve canlandı ki Rifat Osman Bey merhumun yazdığına göre Balkan harbinden önce Edirne'nin nüfusu: 47.289 u Türk, 19.608 i Rum, 14.469 u Musevi, 4.000 i Ermeni ve 2324 ü Bulgar olmak üzere 87.000 raddelerinde idi".

"1922 Mubadele göçleri başlayıp, Yurttaki Hristiyan köyleri boşaltılıp yerleşmelerinden sonra 1926 yılı İnkılap Kanunlarımızda, (Türkiye'de Türkçe konuşulur. Yabancı dilleri konuşmak yasaktır). Kanunumuz ile Yunanistan Karasu batısı, Karacova, Vodina, ve Selanik bölgeleri göçmenleri ile Sırbistan-Karadağ Boşnak Türk göçmenlerin orta ve genç yaştaki olanları birkaç yıl gibi kısa zamanda Türkçe konuşmayı öğrendiler. Bugün için otuz yaşından küçük olanlar, Türkçe dışında eski dillerini tamamen unutmuş bulunmaktadırlar.

Mubadele göçmenleri köylerine yerleştikten sonra, Yapılan Köy Düğünlerinde, oyun olarak geldikleri memleketlerin oyunlarını oynamak zorunda kaldılar. Hora türü oyunların baş çalgısı GAYDA'dır. İçlerinde gayda çalan Türk yoktu. Yerli davul-Zurna'cılar ise bu tür oyun havalarını çalmaya başladı. Buna Karacaova'lı göçmenlerin yarı Türkçe ile söyleyip oynadıkları, (-Ayran içmiş, Karnı şişmiş Lorke Lorke) oyunları katıldı. Yerli davul-zurnacıların çaldıkları havalara ayak uydurup, Halay ile Horon arasında genç Köy delikanlıları arasında oyunlar başladı", "Edirne'de kurulan ekip ilk olarak, Edirne Limon İskelesi'ne Enez yoluyla

sallar'ın geldiği zamanlarda kalma (İstanbul'dan gelir kayık-içi dolu sarhoş ayık) türküsü (1945 yılında ilk Türk alfabesi yazarı Gazipaşa İlk Okul Baş Öğretmeni Ahmet İhsan Gökçe tarafından Öğrencilerin sarhoş-ayık kelimelerini öğrenmemeleri için, "-Edirne'nin ardı bağlar-Meriç akar Tunca çağlar-" Beyiti ile yer değiştirdiği türküyü Horo tepme'ye uydurularak başladı. Davul-Zurna çalan ustalar'ın Edirneli olmayıp Rum'lar arasında yetişmeleri, Rum Horonlarını bilmeleri Edirne için Hora Türü oyunların oynanmasına büyük katkısı oldu. Günden güne oyun adetleri arttı. Yazımı yazdığım 1983 yılında Edirne'de Hora türü oynanan oyunların, kırk adedi geçmiş bulunmaktadır".s.92

2.3. Edirne'de Halkın Ekinsel Özelliklerinin Musiki Varlıklarına Etkisi

Bu kısımda Edirne halkını oluşturan iç ve dış göçler; inanç, soy ve uygarlık farklılıklarının Edirne'de tespit edilen musiki varlıklarına etkisi ve bu etkinin özelliklerini ortaya koyan kişiler, eserler, zaman, mekan ve ilgili kaynaklara yansıyan metinlere yer verilmektedir.

2.3.1. Edirne'de Güreş Havaları, Mehter Havaları ve Alevi-Bektaşi Müziği

Edirne müzik uygarlığının tespitine yönelik çalışmalar içinde Evliya Çelebi'nin (1611, 1682) kayıtları önemli belge niteliğindedir. Bunun yanı sıra IV. Mehmet'in (1642, 1693) döneminde yapılan düğün ve şenliklere yönelik kayıtlar da yine aynı dönem Edirne müzik uygarlığının tespitine yönelik belgelerin sağlamasına olanak veren kayıtlar olarak değerlendirilmelidir. Bu kayıtlardan özellikle IV.Mehmet'in sünnet düğününe yönelik tespitlere hem Covel hem de Hammer gibi tarihçilerin metinlerine yer verilmiştir. Özdemir Nutku'nun (1972 / 1987) Covel'in söz konusu sünnet düğününe yönelik tespitlerinde mehter takımının sünnet düğünündeki hem sünnet çocuğunu destekleyen hem düğünün şanına yakışır törenselliği sağlayan hem de eğlendiren bir saz heyeti olduğu ele alınmıştır. Covel

tespitlerinde mehter saz heyetinin tüm özelliklerini kendi uygarlığındaki sazlar ve eylemlerden farkları da ortaya koyacak biçimde ifade etmiştir:

> "Edirne'deki şenlikte Covel, şehzade Mustafa'nın sünnet alayında büyük bir mehter takımının yer aldığını yazar. Bu yabancı tanığa göre bu takımda on adet zurnacı ve nekkareci, altı davul, dört nefir, iki kös ve dört takım zil vardı. Bu sünnet alaylında mehterhane ve küslar dahi çiğersüz makamlar ile sine-i aşık gibi dövülüp geçtiler. İlk sırada nefir çalanlar yer almışlar. Bunlar belli bir melodi değil, destekleyici notalar üflüyorlar. İkinci sıradaki zurnacı ve nekkareciler sürekli olarak ara vermeden çalıyorlar. Üçüncü sırada çok büyük davullar (kösler) var. Ama bunlar bizimkiler gibi çevreleri pirinçle kaplı ya da kordlu değil. Bu davulları her iki taraftan da çalıyorlar. (…) Dördüncü sırada küçük kap biçiminde davullar geliyor. Her birinin tonu birbiriyle uyumlu bir biçimde birbiri ile ayarlanmış, ama birbirinden değişik. Son sırada 30-35 santimetre çapında pirinç ziller var. Bunları birbirine çarparak ses çıkarıyorlar".

Covel'in tespitlerine göre 16. Yüzyıl Edirne'sinde bir mehter takımının tüm saz özellikleriyle mevcut olduğu anlaşılmakla birlikte İbni Batuta'nın tespitlerinde (Işıldar, 2010) yer alan ses icracılığı hususunda herhangi bir bilgiye rastlanılmaz. Ayrıca söz konusu tespitlerde yer alan mehter Osmanlı Mehteri Hakani olarak bilinen Saray mehterindeki örgütlenme yapısını ortaya koyan ve en büyüğü dokuz katlı olarak bilinen kat yapısallığına da uymaz. Bu durum ya tespiti yapanın nicel belirlemelerinde dikkatsiz olduğu ya da söz konusu mehterin düğüne özel bir yapısallık içerdiği şeklinde yorumlanabilir. *"Mehter takımı bütün şenlik süresince orada bulunduğu için, çalgıcılar nöbetleşe çalarlardı. 1582 şenliğini gören bir yabancı tanık mehter takımının on-on bir saat sürekli olarak çaldığını, ama arada çalgıcıların değiştirilip dinlendirildiğini belirtiyor"*. (NUTKU,1987,s.81)

Nutku'nun (1972) Lubenau'dan aktardığı bilgiler mehterin ana çatısını oluşturan sazlardan davul ve zurna takımının günümüz temsilcisi konumundaki Kırkpınar Güreş Havaları takımında da benzer bir düzene yer verildiği hem izleyicilerin şahit olabildiği bir durum hem de Ekşi'nin (2011) tespitlerinde yer alan bir gerçekliktir. Zaten Türklerde ister savaş ister barış zamanları olsun mehtersiz bir eylem olmazdı, Ögel (2000), davul ve zurna takımının özelliklerini ve Türk halkı için önemini şöyle açıklamaktadır: *"Davul ve zurna birer meydan sazı idiler. Meydan ise, halkın istekle ve koşarak geldiği, şen ve şenlik içinde yaşadığı bir yerdir. Böylece*

davul ve zurna, halkı birbirleriyle kaynaştıran; birlik, beraberlik ve dayanışma içinde, halkı hazırlayan; halkı müşterek istek ve dileklere yönelten, kutlu bir alet ve aracıdır."

Söz konusu kutsal çalgılar Türk müzik uygarlığında öylesine derin izler bırakmıştır ki Dede korkut destanlarında sık sık bu konuya yer verilmiştir.1368 yılı itibariyle kayı boyunun başı çektiği Türk budunlar birliğinden kurulu Osmanlı Devleti İslam inançlı Türklerin uygarlığını gerçekleştirirken Edirne müzik yaşamı da bundan ayrı kalmamıştır. Savaş ve barış zamanının en önemli çalgıları olan davul ve zurna müzikleri güreş başta olmak üzere, törenler, düğünler, ramazan şenlikleri vb. birçok etkinlikte Edirne müzik yaşamının temel çalgıları haline gelmiştir. Bu durum söz konusu çalgıların Türk uygarlığının temel çalgıları olmasından ve bu uygarlığın yerleştiği her sahada iz bırakmasından açıkça ortaya çıkmaktadır. Sözün özü Yakutistan'da, Hakas'ta, Kırgızistan ve Kazakistan'da, Çin'de, Özbekistan, Tataristan, Çuvaşistan, Başkurdistan, Türkmenistan, Horasan, Merv, Azerbaycan'da ve Anadolu'da davul zurna ne ise Edirne'de de o olmuştur. 1368-2019 arasında bu özelliğin korunduğuna yönelik etkinlikler belirgindir. Davud Veliahd (1997) Türklerde bu sazların yerini Oğuzlar ve Dede korkut bağlamında şöyle açıklamaktadır:

> "Bedii amaçlarda kullanılan bu mûsiki aletleri, demektir ki, döğüşte, savaşta da kullanılıyor. Oğuz ellerinin savaşları bunlarsız geçmemiştir. Onları ayağa kaldıran, düşmana karşı çeviren, düşmanı gür seslerle yürekten vuran bu mûsiki aletlerinin "Dede Korkut dilindeki yeri, onların gelip geçtikleri yolu çok iyi anlatıyor. Yeryüzünün en kadim mûsiki aleti olan, bir ucu Gobustan'daki Azerbaycan'ın başkenti Bakü'ye yakın bir kasaba olan Cungurdağ'a çıkan nağaralardan konuşan araştırmacılar, bu aletin ilk Türk halklarında yaranmasını gösteriyor. Dinç zamanlarda bile çalışan bu mûsiki aletleri sanki şunları söylemişlerdir: "Ey Oğuz erenleri, Oğuz erleri, saygın olun. Ayık olun. Yata yata yanınız ağramasın, dura dura beliniz kurumasın." (Veliahd, 1997)

Gerçekten Edirne müzik yaşamı İslam inançlı Türkler eşliğinde zurnanın güçlü makamsal ezgileri ve doğaçlama sanatının derinlikleriyle Kırkpınar'daki güreş yarışmalarında da sıkça duyulan güreş havalarına eşlik eden tartımsal kalıplar (Usul) ile Rumeli havaları tarzını oluşturan ağız ve gırtlak özellikleriyle zenginleşmiş bir

biçimde Edirne ve çevresindeki etki alanını genişletmiştir. Söz konusu saz ve söz eylemlerinin odağında davul zurna takımlarının bulunması konuyu mehter ile doğrudan bağlantılamaktadır. Mehter içinde savaşta düşmanının korkutucu sesi olan davul ve zurna sesinin barışta, şenliklerde halkın sevinç ve duygulu sesleri olabilmiştir:

> "Mehter takımın yanı sıra bu şenlikteki oyuncu kollarının çalgıcıları da gösteriler sırasında, dans ve oyunlar oynanırken, hokkabazlık yapılırken hüner gösterilirken çalıyorlardı. Sünnet şenliğinin son gününde de, oyun olmadığı bir sırada mehter bir konser vermiştir. Ahmet Kolu yanı sıra, "bir santurcu Frenk ve hanendeler" Kaimmakam Paşa için çalmışlardır". (Hazerfan; Akt.: NUTKU,1987,s.81)

2.3.2. Edirne'de Çingene Musikisi

Çingeneler tarihte Gypsy, Kıpti, Sinti, Tigani, Gitane, Zingari vb. pek çok farklı isimlerle anılmışlardır. Bu durum çingenelerin yaşadıkları ülkelerin yerel ve dil özelliklerinden kaynaklanmaktadır.

Kaynaklar Romanların Edirne'deki varlığına yer verirken Osmanlı ordusundaki Romanlara vurgu yapmaktadır. Söz konusu romanlar hem saldırı hattında hem de geri hizmetlerde görev yapmaktalar, Müsellemler adıyla anılan bu askeri kol Yeniçerinin saldırı hattındaki gücünün artması ile yeniçerinin geri hattına çekilmiş bir hizmet koludur. Romanların Müsellemler olarak XVI. Yy itibarıyla kayıtlara alındığı ve Liva-i müselleman-ı Çingâne adı ile Çingene Müsellem Sancağı kurulduğu anlaşılmaktadır. Çingene Müsellemleri Sancağında 1530 yılında yaşayan Müslüman Çingene sayısı 4.603 neferdir. 1531 yılında geri hizmetle görevli 1.626 yamak, 535'de müsellem ile 2.161 nefer olarak Çingeneler orduda görev almışlardır. Bu da Müslüman Çingenelerin %53'ünün orduda görevlendirildiğini göstermektedir. Edirne, Türkiye'de Romanların yoğun olarak yaşadıkları bölgelerden biridir. 1650'li yıllarda Edirne'de 144 mahalle olduğu; bunlardan 14'ünün Kaleiçi'nde bulunduğu ve bu mahallelerden de 4'ünün Türk Mahallesi; 10 mahallenin ise Rum, Ermeni, Yahudi ve Çingene mahalleleri olduğu bilinmektedir. 1850'li yılların kayıtlarını içeren Edirne Temettuat (Gelirlerin ortaklar arasında pay dağıtımı) Defterlerinde Edirne

Kıptilerinin (Roman / Çingene) nüfus özelliklerine ilişkin bilgiler mevcuttur. Edirne kazası genelinde verilern nüfus sayılarına göre Kıptîler, 1831 yılında Edirne merkezdeki toplam nüfus içindeki oranı %3,99'dır. Bu oran merkez nüfusunun artış oranı Kıptî nüfusunun artış oranından daha fazla olması sebebiyle 1875 yılına gelindiğinde toplam nüfustaki oranı %3,53'ye düşmüştür. 1870-1872 yılları arasında Kıpti nüfusunda artış olmasına rağmen genel nüfusta azalma meydana gelmiştir. Edirne Kazasında 1870 yılında 68661 kişi kaydedilmişken bu rakam 1872 yılında 67625'e düşmüştür. Kıptî nüfusu ise 1870'de 539 kişi ile kaza genelinin % 0,78'ini oluştururken, 1872 yılında Kıptî nüfusu 263 kişi artarak kaza nüfusunun % 1,18'ini oluşturmuştur: 1906/7 yıllarına ait sayımda 1913 kişi ile kaza nüfusunun % 0,60'ını oluştururken, 1914 yılı sayımında 1092 kişiye düşerek % 0,17 oranına gerilemiştir. Demek ki söz konusu yıllarda Edirne nüfusu yaklaşık olarak 60.000 civarındadır. Edirne kazasında 97 hanede Müslüman Kıptîler yaşamakta gayrimüslim Kıptî ise bulunmamaktadır. Mahallelerde kayıtlı toplam Kıptî ise tahminen 485 kişidir. Edirne'de en fazla Kıptî 29 hane bulunan Daye Hatun Mahallesinde yaşamakta ve burada 145 kişilik tahminî bir nüfus bulunmaktadır. İkinci en kalabalık mahalle ise 110 kişilik nüfusuyla Yıldırım Bayezid Mahallesidir. Bu iki mahallenin haricinde diğer mahallelerdeki tahminî nüfus genellikle yüz kişinin altında bulunmaktadır.

Edirne Kıptîlerinin Meslek Gelirleri Ve Hane Başına Düşen Oranlarına ilişkin döküme göre:

> "16741 numaralı deftere kaydedilmiş olan mahallelerden Daye Hatun Mahallesi Edirne'de Kıptîlerin en yoğun olarak yaşamış oldukları mahallelerdendir. Bu mahallede yaşayan Kıptîler Mahalle-i mezburda mütemekkin taife-i Kıptîyan şeklinde bir açıklama yapıldıktan sonra bir numaralı haneden başlatılarak yazılmaya Yine bu mahallede dikkat çeken bir husus ise mahalle genelinde 16 161 başlanmıştır. Kıptî hane reisinin mesleğinin çalgıcılık olmasıdır." (Tağ, 2015)

Edirne'de yaşayan Kıptîlerin kullandıkları meslek bildiren lakaplardan biri davulcudur. Davulcu lakabı düğün-dernek güreş vb. konular için özel bir meslek lakabıdır ancak Edirneli çingenelerin temettuat defterlerine yansıyan 19. Yy tespitlerinde 30 meslek ve bu mesleği yürüten 86 hane reisi bulunurken mesleklerden

biri "Çalgıcı" olarak kaydedilmiş ve çalgıcı mesleğini 18 hane ve "Mehter" olarak kaydedilmiş 1 hane reisinin yürüttüğü belirtilmiştir. Söz konusu çalgıcıların meslek gelirleri toplamı "5190" kuruş olup hane başına 288 kuruş düşmektedir. Mehterin gelir toplamı 100 kuruştur; ayrıca çalgıcılık mesleği çingenelerin yaptıkları tüm meslekler içinde %22'lik oranla en yüksek meslek tercihi olarak müziği seçtiği tespit edilmektedir.

Çingene hanelerinde görülen meslekleşme oranındaki yükseklik müzik mesleğinin çingeneler arasında toplumsal bir üst konum olmasıyla toplumun diğer kesimlerinde görülen müzik meslek sahiplerinin konumlarından farklı bir nitelik içermektedir. Yükselsin (2014) çingeneler için müzik mesleğinin önemini şöyle açıklamaktadır:

"Geçimlerini müzik yaparak temin eden Roman/Çingene topluluklarının, yalnızca inançları ve konuştukları diller bakımından değil kültürel özellikleri bakımından da birbirinden farklı olan topluluklara sundukları profesyonel müzisyenlik hizmetleri, basitçe 'eğlendiricilik' olarak tanımlanamayacak kadar önemli ve kapsamlıdır"

Yükselsin Romanlar ve müzik konulu diğer bir çalışmasında Edirne romanlarında da görüldüğü üzere Edirneli romanların çaldıkları veya ustaları oldukları ve nesilden nesile ustalıklarını taşıdıkları çalgıların adını kendilerine lakap veya soy adı olarak aldıklarına yönelik yaygın roman tutumunu açıklamaktadır. Bu açıklamaların özü romanlar için müzik mesleğinin kutsallık derecesindeki önemidir. Bu yöndeki belirleme Ekşi'nin (2011) tezinde de vurgulanmıştır. Romanlar müzik mesleğini şerefli bir iş saymaktadırlar ve özellikle Kırkpınar davul ve zurna çalmak bu mesleğin en üst mevkiini elde etmiş olmak demektir. Romanlar için bu düzeyde önemli olan müzik mesleğinin Roman soyadı geleneğine yansımasına ilişkin Yükselsin'in görüşleri aşağıdaki gibidir:

> Romanlarda zanaatkarlığa bağlı meslekler genelde soya dayalı olarak aktarılır ve romanlar, mesleklerine yönelik soy isimler kullanırlar. Doğal olarak çalgıcılık

> içinde bu durum geçerlidir. "Sözgelimi Edirne'de davul-zurna müziği yapan iki Çalgıcı soyundan biri 'Zurna' diğeri 'Zurnacı' soyadını taşımaktadır. Edirne dışında Türkiye'nin başka bölgelerinde yaşayan Çalgıcı Romanlarında benzer soyadlarının olduğu görülür. 'Çalgı', 'Şenyaylar', 'Şençalar', 'Şenlendirici' gibi soyadlarını taşıyan Romanların çalgıcı soyundan geldiği anlaşılır" (Yükselsin, 2000).

Yukarıda anılanlardan romanların müzikle ilgisinin erkekler düzeyinde olduğu şeklinde bir yanlış anlamaya yol açmaması bakımından kadın Roman müzisyenliğinin de erkek Roman müzisyenliği düzeyinde bir değer taşıdığını belirtmek gerekir; ancak yukarıdaki metinlerde konunun erkek roman müzisyenler etrafında kümelenmesi hem tarihsel dönemlerde kadının toplumdaki yerinin farklılıkları hem erkeğin ev geçindirme görev ve sorumluluğunun toplumsal dayatması hem de babadan oğula meslek aktarımının aile içerisindeki güçlü etkisinden kaynaklanmaktadır.

Yükselsin (2009) bir başka çalışmasında bu konuya da açıklık getirmiştir:

> Kadın ve erkek çalgı gruplarının ayrı olduğu romanlarda, kadın müzisyenler "Dümbekçi" olarak adlandırılırlar ve kadınlara yönelik etkinliklerde rol alırlar. Genelde iki kadından oluşan ekibin bu etkinliklerdeki rolleri, şarkı söylemek ve şarkıya ritim ile eşlik etmektir. "Kadın Romanların daha çok vurma çalgılar (def, dümbek, darbuka) eşliğinde şarkı (ve türkü) söylemek biçiminde sürdürdükleri bu müzisyenlik edimi, erkeklerin ağırlıklı olarak çalgı çalma özelinde sürdürdükleri müzisyenlik ediminden farklıdır. Dolayısıyla 'Çalgıcılar' terimi Romanlar özelinde, yalnızca bu meslekle uğraşan erkek romanları ve ailelerini içeren Roman topluluklarını gösterir" (Yükselsin, 2009, s. 455).
> 'Çalgıcı Romanı' terimi geçimlerini profesyonel müzisyenlik yaparak temin eden bir Roman grubunu tanımlamaktan baka, kültürel aracılığın kurumsal özelliğine de göndermede bulunur. Bu müziksel kurumu tanımlayan ey, kültürel kimliklerinin adı olan Roman adının önüne eklenen mesleki bir sıfat olan 'Çalgıcılık'tır. Terim, çalgı çalmak üzerine kurulu bir müzisyenlik modelinin yanı sıra bu modele dayalı mesleği yürüten insanların içinde yer aldığı grup kimliğini tanımlar. Çalgıcılığı kurumsal bir aracılık olarak görmemiz, aynı zamanda benzer biçimde ağırlıklı olarak 'çalgı çalma' üzerine kurulu müzisyenlik modelini sürdüren diğer tüm Çingene topluluklarının (Türkiye'de Abdal, Suriye'de Motribiya, Macaristan'da Başalde, Romanya'da Lautari vb.) da aynı kurumun (kültürel aracılık) üyeleri olduklarını anlamamızı sağlar."

"Edirne yöresinde yaşayan Romanların (Çingenelerin) kendi kültürleri içerisinde yaratıp yaşattıkları Roman Havaları da Edirne düğünlerinin ayrılmaz bir parçası olmuş durumundadır. Edirne"de İl Kültür Turizm Müdürlüğü bünyesinde faaliyet 12 gösteren bir Roman Halk Müziği Topluluğu mevcuttur. Bu toplulukta

Kültür Bakanlığı çatısı altında Geçici İşçi statüsünde 12 müzisyen görev yapmaktadır" (Kumru,2012).

2.3.3. Yerli Edirne Halkının Musiki Varlıkları ve Rumeli Havaları

"Halk oyunlarının bir parçası olan halk çalgılarının diğer yöre oyunları ile beraber olduğu gibi, Sadece Trakya yöresine ait olanları da vardır. Sadece Edirne değil, Tekirdağ, Kırklareli illeri gibi Trakya kentlerinde de ortak çalgılar kullanılmaktadır. Bu çalgılar önceleri maharetli ustalar tarafından el ile yapılırken, bu günlerde seri halde üretilmektedir. Halk oyunlarımıza eşlik eden çalgıları

1- Meydanlarda çalınanlar
2- Kapalı yerlerde çalınanlar diye iki guruba ayırabiliriz.

Şerif Baykurt'a göre; Meydanlarda kullanılanlar çift davul, çift zurna. Kapalı yerlerde çalınanlar: Saz-darbuka-zilli maşa-tef(def)-fincan.

Sadi Yaver Ataman'a göre; Horalar oynanırken genellikle çift davul çift zurna kullanılır. Bölgede gayda- kabak- çığırtma- kaval, bağlama- kemane gibi çalgılar yaygın olmakla beraber "tanbura" denilen bir çeşit bağlama cinsinden çalgı, kendine mahsus ses düzeni ve tel donanımı ile Balkan Sazı olarak bu bölgede yaygın kullanılmıştır. …Demirsipahi'ye göre; Davul- zurna, tulum, kaval, darbuka, tef, çifte gırnata, klarnet, gayda, güdük, nakkare".(Altınoğlu, 2003: 26)"Osman Efendi Yunanistan'ın İrmisit köyünde 1332 yılında doğmuş. Altı yedi yaşlarında iken mübadele yolu ile Edirne'ye gelmiş. Onlarla Karaağaç'ta o zamanlar verilen evde hala yaşıyor. Babası zurna çalmasını istemiyor. Ama o merakından ve isteğinden Keşan ve Lüleburgazlı Ali ve Tahir ustalardan, ayrıca da Edirne'li İlyas ustadan zurna çalmasını öğreniyor". (Altınoğlu, 2004: 14)

2.3.4. Edirne'de İspanyol/ Portekiz Yahudileri ve Musiki Varlıkları

"Rönesans'ın Türk seyirlik oyunlarına en büyük katkısı hiç kuşkusuz [15. Yy. sonu ve] 16. Yüzyılda, Portekiz'den ve İspanya'dan Osmanlı İmparatorluğu'na göç eden Yahudilerdir".

"Osmanlı İmparatorluğu'na göç eden Yahudiler aynı zamanda geldikleri yerden çeşitli oyun türleri de getirmişlerdir. Bunlar da Orta Çağ'da oynanan danslı oyunlardır. Türk şenliklerinde en çok rastlananı da moresco ile mattesina'dır. Bir yabancı tanık, 3. Murat'ın düzenlettirdiği sünnet düğününde 50 Yahudi'nin ellerinde siyah ve yeşil, beyaz ve kırmızı flamalarla moresco oynadıklarını belirtir" (Haunolt; Akt.: Nutku, 1987). "… Yahudilerin Türk şenliklerinde önemli yerleri vardır. Hemen her şenlikte en aşağı bir Yahudi Kol'u görev alırdı".

"Şehzade Mustafa'nın (1664-1703) doğumu onuruna 1663[?] yılında düzenlenen şenlikte, Halep'te Şeyh Bandar'ın köşkünde bir sahne kurulmuş ve Yahudiler burada bir komedya oynamışlardır. Oyunculara dört beş kişilik bir çalgıcı topluluğu eşlik ediyordu" (Thevenot; Akt.: Nutku, 1987)..

"Edirne'de bilinen ilk kentsel yerleşme olan Kaleiçi, ikinci asır sonlarında yaklaşık 50 hektarlık bir alanda Romalılar tarafından castrum biçiminde kurulmuş ve Roma imparatorluğu kolonizasyon politikası içinde önemli bir yere sahip olmuştur. Edirne'nin fethi sırasında tek yerleşim yeri olan Kaleiçi'nde Bizans halkı, Cenevizliler ve Yahudiler oturmakta idi" (Onur, 1990; akt. Atik, 2011).

Bali'nin verdiği bilgiye göre Yahudi toplumunun Edirne'deki müzik etkinliğinin oluşumu ve Balkan sahasındaki etkisinin yaygınlaşması için Osmanlı tarafından kabul edilişlerinden yaklaşık 100 yıllık bir zaman geçmiştir. 1519'da 1624 olarak sayılan Yahudi Nüfusunun 1570'ler itibariyle 341 olarak görünmesi eğer kayıtlar ve aktaran metinde bir hata yoksa Yahudilerin Osmanlıda yerleştirildikleri 100 yıllık sürecin varılan topraklardaki tanıma ve anlama dönemi olarak kabul etmek gerekir. 17. Yüzyıl içinde Yahudi inanç müziği heyetinin ve içinde yer alan bazı icracıların Balkanlara taşan ünleri ise Yahudilerin Edirne'de yerleşik bir hayatı benimsedikleri ve aynı zamanda Türk müziğinin makamsal olanaklarını ve ezgisel işleyişlerini de benimseyerek kendi dinsel metinlerini bu müziksel alt (Usul –Tartım bağlamı) ve üst yapıyla (Ezgisel Seyir) oluşturmaları sebebiyle Edirne müzik yaşamına inanç müziği türünün çeşitlenmesi bakımından katkılar sağlamışlardır. Bali'nin aktardığına göre dönemin Yahudilerinin müziksel varlıkları aşağıdaki gibidir:

> "Edirne aynı zamanda Yahudi musikisinin bir merkezi idi. 17'inci yüzyılda bir Maftirim (İlâhi) musiki heyeti kuruldu. Bu heyet her kutsal Cumartesi günü dinî musiki terennüm etti. Bulgaristan ve Romanya'daki Yahudi cemaatleri bile dinî musiki terennüm edecek iyi bir heyete ihtiyaç olduğu zaman onlara müracaat ederlerdi. Edirne Maftirim heyetinin ünü ve etkinlikleri Edirne'nin birçok ilahî musikisi yazarlarının merkezi olmasına neden oldu. Alton İzak Hamon (18'inci yüzyıl, Yahudi Hanın), Jozef Danon (ölümü 1901) Abraham Zeman (19'uncu yüzyılın sonları) bunlar arasında en çok tanınanlardı. Edirne'ye ait İspanyolca halk şarkıları 1896 yılında Abraham Danon tarafından derlenip yayımlandı." (Bali, 2015)

Yahudi toplumunun Edirne'ye yerleştirildikten sonraki ilk sayılarının 1519 yılında 1.624; 1568 yılında 3.907; 1854-1856 arası10.000; 1899 yılında 15.000-17.000; 1911-1914 arası 28.000 olarak en yüksek ve 1960'ta 438; 1965'te 298; 1977'de 72; 1984-1987 arası 21; 1998 yılında da en düşük olarak 3 kişi kayda alınmıştır.

Edirnenin yaklaşık son 100 yılına tanıklık etmiş bir zaman tanığı olan diş hekimi ve yazar Tekin Sayınbaş "Saraçlar Caddesinde Aşina Yüzler" adlı kitabında hem Edirne müzik yaşantısının en yakın 1998 yılı görünümünü vermiş olmaktadır: O hem roman çalgıcılarını; hem yeni gelişmekte olan ve Edirne düğün törenlerinde etkisi görülen Hafif müzik türü olarak anılan Batı müziğinin eğlence türünün Türkiye çeşidi ve yorumunun ilgililerini hem de Yahudilerin son dönemdeki en önemli maftirim icracıları kalvo biraderleri günümüz yazın alanına taşımıştır. Sayınbaş (220), söz konusu edilen metinsel ifadeleri bir şiir ile sunmuştur:

"Adet böyle, düğün cümbüş başlar ince sazla, alayla,
Hüsmen, Baki, Selim, Aguş çalar, gelin oynar edayla.
Takı takmak, gelin hamamı, çeyiz sermek gelenektir,
Osman, Şerif, Emin Tanınmış peşrev yapar zurnayla. S.13

"Akordeon çalar, "Adios Muçaços" Samil Kaneti,
Ulvi Uğurlu ritmiyle vurur bateriye bageti.
Saksofonda Avni Beşer, Mişel, Süleyman Ertuna,
İlk dans, Komparsita, Valanzia, İmparator, Mavi Tuna".s.18

"Cumartesi Şabat'tır, çalışmaz Museviler,
Dükkan açmaz, ateş yakmaz, kadın erkek gezerler.
Eğlence, giyime meraklı, "pişkado" yu severler,
"Ladino" [Din dışı] konuşurlar, kulübe, Sinagog'a giderler.

Türk Sanat Müziği formunu, makamını bilirler,
İlahileri çoşkuyla okurdu Kalvo Biraderler".s.21

"Su değirmenleri çağıldardı garip Tunca'da
Şölenlerle kapışırdı atlar Yanık Kışla'da,
Davul sesi, zurna sesi, cazgır sesi, su sesi,
Sermest olur insan, vakt-i bahurda Kırkpınarda,
Er meydanını bildin mi dostum?" (Sayınbaş, 2002:36)

2.4. Edirne'nin Müzik Uygarlığına Yönelik Tarihsel İzler

Eldeki kaynaklar ve belgelere göre Edirne'nin musiki uygarlığına ilişkin bulgular tarihi bakımdan Doğu Roma, Selçuklular ve Osmanlılar dönemlerine ait bulgular olup göçler ve ekinsel etkileşimler sonucu çeşitli musiki türleri, besteciler, icracılar, kurumsal yapıların oluşmasına yol açmıştır. Söz konusu müzik türleri, icracılar, besteciler ve kurumların bir kısmı tarihin derinliklerinde kaybolmuş, bir kısmı tarihi belgelerde yaşamakta diğer bir kısmı da günümüzde canlı olarak korunmakta ve çeşitli musiki etkinlikleriyle müzik mirası olarak yaşatılmaktadır. Edirne müzik uygarlığına yönelik izlerin araştırılmasında Osmanlı müzik uygarlığının tüm varlıklarıyla karşılaşılması gereği ortadadır; ancak bu büyük müzik uygarlığının Edirne'ye nasıl ve ne kadar yansıdığı konusu bu kısımdaki metnin ana konusu olarak belirlenmiştir. Edirne Osmanlı'nın günümüz Türkiye sınırlarında kalan ikinci başkenti olmasına rağmen 1350 yılından sonra, savaşlar çoğunlukla Rumeli'de yapıldığından, Rumeli yakasında oturulması gerektiği; ilk önceleri (Dimetoka) sarayında oturulduğu, Edirne'deki (Saray-ı Atik) yapılınca da buraya geçildiği (1368); bu suretle Osmanlı sarayında (Birun) ve (Enderun) kuruluşları oluştuğundan, (Enderun Güreşleri) denilen güreşler de bu tarihten sonra yapılmaya başlandığı konuları Edirne'de yerleşik uygarlıkların tarihleri bakımından ayrıntıları ortaya koyan bir tarihi gerçekliktir (Kahraman, 1989). Demek ki Bursa'dan sonra Edirne'nin başkent olmasında Dimetoka bir geçiş yerleşimidir ve 1368'e kadar saray ve erkân yani devlet yönetimi Dimetoka'dan gerçekleştirilmiştir. Yukarıda anılan Enderun güreşleri ve bu gürelerde yer alan mehterler –davul ve zurna takımı- güreş havalarının Edirne müzik uygarlığı bakımından yaklaşık 650 yıllık bir geçmişini gözler önüne sermektedir (Kahraman, 1989:29).

Edirnenin müzik uygarlığına etkisi olan uygarlıklar arasında Selçuklu ve Doğu Roma uygarlıklarını de anmak gerekir. Bu bağlamda ilgili metinlere yönelik bir inceleme de söz konusu ana konu etrafında yer verilecek bir tarama olarak ele alınmıştır.

"(...) Türklerin henüz Bizans ile bir kültür alışverişine girmelerinden önce mimus oyuncuları vardı. Başka bir belgeden, 1. Bayezit'in padişahlığı sırasında (1389-1403), Bizans İmparatoru 2. Palaiologos'un Türk sarayında mimus oyuncuları, çalgıcılar ve şarkıcılar gördüğünü öğreniyoruz". (Jacob, 1901; Akt.: Nutku, 1987:37)

2.4.1. Edirne'de Tarihi Güreş Havaları

Eberhart, Türklerin Çinde yapılan eğlence anlayışındaki çeşitlilikte katkısı olduğuna yönelik bir değerlendirme yapar:

"İ.Ö. 202 ile 220 yılları arasında Han hanedanı döneminde Çüeh-ti denilen boynuz boynuza dövüşme oyunu, boğa maskeleri takarak tos vurma taklidini getiriyordu. Bu oyun, sonradan "yüz oyun" anlamına gelen pai-hsi ile karmaşık ve güreşleri, hayvan kılığına girmiş oyuncuların taklitlerini, akrobasiyi hokkabazlığı, jonglörlüğü, şarkıları dansları ve musiki eşliğinde yapılan gösterileri kapsamıştır. Bu çeşitli gösterilen gelişmesinde, Profesör Eberhard, başka budunlar kadar Türklerin de katkısı olduğu düşüncesindedir" (Eberhard; Akt,: Nutku, 1987).

Yukarıdaki değerlendirme ile Edirne'deki musiki varlıkları arasında bir bağ kurulabilir. Türklerin ilk kez günümüz Yunanistanındaki Seçek yaylasında vurulan güreş havaları ve güreş eğlenceleri ve sporunun uygulanmasına yönelik tarih için 1358 tarihine vurgu yapılır. Söz konusu vurgular Günümüz Türkistan sahasından Balkanlara doğru büyük devletler kurarak Türk uygarlığının dil, müzik ve İslam diniyle oluşan ekinleri bakımından Batıya doğru yaygınlaştıran Türklerin Eberhart'ın vurgu yaptığı M.Ö. 200'lü yıllardan 1368 yılına kadar uzanan geniş bir tarih

diliminde güreş havalarının seyahat tarihi ve coğrafyasını tespit etme olanağı vermektedir. Çünkü Dunhuang kazılarında tespit edilen ve 6. Yüzyıla ait olan müzik yazısında 20 civarında şarkı incelenmiş ve bu şarkılardan bir kısmının dönemin Kaşgar ve Kuça'lı musikicilerce icra edildiği vurgulanmıştır. Söz konusu müzik yazılarının bulunduğu dönemde Çin'de var olan musiki türlerinden üç türün Türk musikisi olduğu ; ancak bu musiki türlerinin adlarının değiştirilerek Çince adlar altında Türk kimliğinin yok edilmek istendiğine yönelik belirlemeler mevcuttur. Öyleyse gerek Eberhart'ın tesptleri gerek Dunhuang kazı bulguları birleştirildiğinde günümüzde tarihi 654 yıl geriye götürülen Kırkpınar musikisindeki davul zurna musikisi ve güreş birlikteliğinin geçmişini Eberhat'ın belirttiği M.Ö. 200'lü yıllara kadar geri götürme olanağı bulunmaktadır.

"Kırkpınar ise, Edirne için sadece bir güç yarışması değil, bir panayır eğlencesidir… Davul zurna dışında özel çalgı kolları üç gün üç gece saray içini çınlatır" (Kazancıgil, 1993:*14* Kazancıgil'in söz konusu yaptığı üç gün üç gecelik şenliklerin Kırkpınar güreş yarışması ve bu yarışmalarda icra edilen güreş havaları ile bağlantılı icracılık geleneğini elinde tutan müzisyenlerin hem Kırkpınar hem de Saray ile bağlantılı Edirne kent yaşamının müziksel niteliğine etki eden müzisyenler olduğu anlaşılmaktadır. Bu müzisyenler davul zurna ile güreş, kahramanlık, mehter ve düğün havaları çalarken onların akrabaları veya birlikte müzik yaptıkları diğer müzisyenlerin de kentin müzik yaşamına etki ettiği anlaşılmaktadır. Edirne Kırkpınar güreş havaları dahil davul zurna müziğinin tüm etkinlik sahalarında icracılık yapmış olan Osman İrmisit ve arkadaşları da Edirne kenti ve kent müzik yaşamı için önemli kişiliklerden biri ve bazıları olarak kayıtlara geçmiştir.

"Adı Osman İrmisit, 88 yaşında. Kırkpınar'ın 73 yıllık zurnacısı. Geçtiğimiz günlerde belki de Türkiye'de ilk kez bir zurnacıya düzenlenen bir törenle 'jübile' yaptı ve mesleğe veda etti. 15 yaşında çalmaya başladığı zurnasıyla bir ömür geçirmiş Osman usta. Tarihi Kırkpınar çayırında görev yapan en eski usta"."İrmisit, 73 yıllık meslek yaşamında Türkiye'de gezmediği yer kalmadığını, yurtdışında da birçok ülke gördüğünü belirtiyor". "Yedi çocuğu, 35 torunu olduğunu belirten

İrmisit, torunlarının çocuklarını da gördüğü için mutlu olduğunu söylüyor" (Tunca, 2003:44-5).

2.5. Halk Eğlence Geleneği

Edirne'de halk eğlence geleneğinin tarihi elbette Osmanlı saray eğlencelerine bağlanan tarihinden çok daha eskidir; ancak Osmanlı saray gelenekleri öylesine güçlü bir biçimde kent halkı ve yaşantısına etki etmiştir ki örneğin: Helva Sohbetleri etkinliğinde olduğu gibi; bu bakımdan Edirne halk eğlenceleri ve geleneği konusu ile anılmaktadır. Bunlardan en önemlileri Edirne Sarayında gerçekleşen sünnet düğünleri ve av gezileridir.

> "4. Mehmet'in çocukluğundan itibaren eğlenceye alıştığını ve gösterileri sevdiğini izleriz. 1649 yılının Ekim ayında yapılan sünnetinde her odanın iç oğlanı kendi başına çeşitli oyunlar hazırlamış ve huzurunda oynayarak bolca ihsan almışlardır. Ancak padişahın en usta okçularının, çalgıcılarının, şarkıcılarının ve seçkin güreşçilerinin "Seferli Odası"ndan olmaları dolayısıyla, bu sünnet düğününde daha çok bunlar padişah tarafından beğenilmiş ve her gece keselerle para almışlardır. Bunu anlatan yazar, düğünün bu yolda bir hafta sürdüğünü belirtir. (Halife; Akt.: Nutku, 1987:37)

Bu bağlamda saray çevresinden Edirne kent ekinine doğru yaygınlaşan bir eğlence anlayışının oluğu varsayımı gerçeği yansıtır bir varsayım olarak değerlendirilebilir. Söz konusu düğün ve av törenlerinin eğlence yapısının çeşitliliği ve kapsamı Edirne Kent eğlence ekininin çeşitliliği ve kapsamıyla örtüşen bir doku oluşturmaktadır:

"Birinci bölüm de daha çok hünerler, konulu oyunlar, soytarılıklar, sportif yarışmalar; ikinci bölümde de donanma gösterileri, musiki ve dans yer alıyordu. Ancak gündüz yapılan birçok gösterilerde çalgı, şarkı ve dans vardı". (Nutku, 1987:60-61).

IV. Mehmet'in sünnet düğününde gerçekleştirilen eğlencelerin çeşitliliği ve kapsamının müziksel boyutları "Çalgı, şarkı, dans" oluşturmaktadır. Söz konusu

sünnet düğünün müziksel etkinlik alanıyla birlikte veya ardışık diğer etkinlik alanlarında ise toplu veya bireysel beceri gösterileri, konulu oyunlar, soytarılıklar, sportif etkinlikler de yer almaktadır. IV.Mehmet'in sünnet düğünü ile ilgili açıklamalarda yer alan etkinliklerin yapısını oluşturan insan yelpazesi ve sanatçı oluşumunun Edirne'nin coğrafi konumu ve bu konumla aldığı göç ile bağlantılıdır. Edirne'nin coğrafi konumu nedeniyle çok fazla göç alıp vermesi bir yandan yörenin ekinsel yapısında çeşitliliği sağlamasının yanı sıra diğer yandan yerleşik toplumsal yapının özünü koruyamama ve doğal olarak ekinsel açıdan yenileşme veya değişime yol açtığı söylenebilir:

> "Her memleket halkının bir geçmişi, yani eski dönemlere ait yaşayışı, adetleri, eğlenceleri, türküleri, oyunları vardır. En eski Türk şehri ve eski bir başkent olan Edirne'nin de böyle birçok gelenek ve görenekleri vardır. Bugün radyoda dinlediğimiz ve başka memleketlere ait olan halk türkülerini Edirne'de, Edirne türküsü olarak söylerler. Eskiden beri bir askeri merkez olan Edirne'ye Anadolu'nun her tarafından belki milyonlarca insan askerliğe gelmiş, Edirne'de senelerce kalmış, sonra memleketlerine gitmişlerdir. Bu halk türkülerini onlar mı getirmişler? Yoksa, Edirne'de memleketlerine mi götürmüşler?... Bu türkülerin bazılarında güfte beraber olup beste değişikliği vardır. Birçoklarında da güfte ve beste aynıdır. Edirne, tarihin en eski anılarını saklayan bir köşedir. Bu güne kadar bu konular hakkında bir risale veyahut bir kitap yazılmamış ve derlenmemiş olduğundan memleketlerin birçok gelenekleri kaybolup ortadan kalkmıştır. Yeni kuşak; dedelerinin, ninelerinin gelenek ve göreneklerini ve nasıl eğlendiklerine dair bugün hiçbir bilgi sahibi değildirler" (Ertür, 2002:38).

Çoğu türküler yaşayan kişiler tarafından icra edilse de yazılı bir kaynak oluşturulamadığından yok olmaya bırakıldığı öngörülebilir. Ancak Edirne yöresinde gerçekleştirilen bazı etkinlikler kültürel aktarıma zemin oluşturduğunu da düşündürmektedir.

Edirne'nin ileri gelenleri tarafından yöresel mirasın korunmak istenmesi, dönemin imkânları doğrultusunda türkülere sahip çıkıldıkça ifade edilen mutluluğu şu metinde gösterebiliriz;

> "Edirne Lisesinin salonunda verdiğimiz bir konserde Tamburi Dr. Vedat Atlığ ile Kemani Vehbi Hoca arasında baş gösteren anlaşmazlığı, basiretli ve hürmete layık davranışı ile çözüşü; Tarihi Kırkpınar Güreşleri'nde okuyacağımız Edirne türkülerini bizlere şevk ve heyecan ile öğretişi; Ankara radyosunda Edirne'mizin Kurtuluş Bayramı münasebetiyle sunduğum program sırasında rahmetli Muzaffer Sarısözen hoca'ya "Hafız Rakım Ertür'den alınan bir Edirne türküsü"

> diye anons ettirmemden duydukları haz (…)"*(…)"*(Ercan, 1989; Akt.: Ertür, 2002)..

Edirne müzik ekininin şehir içerisinde gerçekleşen bazı yöresel etkinliklerde yer alması dönemin müzisyenlerinde heyecan yaratırken bu değerlerin gelecek kuşaklara nasıl bir yöntem ile aktarma arayışına ittiği görülmektedir.

Dönemin müziğinin aktarılmasında günümüz notasını kullanmak pek mümkün olmadığından meşk yapılarak icracılığın geliştirildiği görülmektedir.

> "Hafız Rakım Ertür; neyzen Hüsamettin Bey'den, ney çalmasını da öğrenmişti. Yine bir miktar da nota okuyabiliyordu. Fakat, o yıllarda, yaşları altmışın üzerinde olanlar, henüz Batı notasını benimsememişlerdi. Hamparsun ve Ebced notalarını kullanıyorlardı. Neyzen Hüsamettin Bey ise Batı notasını da okuyup yazabiliyordu. Edirne'de bulunan Kemani Rauf Yekta Bey ve Mızıka-i Hümayun kalıntılarından perdeli boruzen Ahmet Çavuş arasında müzikal eser alış-verişleri ve notalar arasında değişimler oluyordu. Hafız Rakım Ertür Edirne tarihine de vakıf idi. Edirne Merkez Eski Camii'de imamlık yaptığı yıllarda, cami cemaatinden olan Tarihçi Osman Nuri Peremeci ile de arkadaş olduğu için, Osman Nuri Peremeci'nin Edirne Tarihi kitabını hazırlamasında büyük yardımları olmuştur". s, 74

> "Hafız Rakım'ın basbariton çok tatlı, davudi bir sesi vardı. Yanında sürekli bulunan Ahmet İhsan Gökçe, hem kendi oğlu Erdoğan'a [Gökçe] ve hem de Erdoğan'ın çocuk[luk] arkadaşlarına musiki dersleri vermesi için ricada bulundu. O da kabul etti. 1950 yılından 1960 yılına kadar bağlama çalıp türkü söyleyen gençlere, yaşlı hali ile bıkmadan ve yorulmadan musiki öğretmenliği yaptı. On yılda, on Edirne türküsü üzerinde bıkmadan öğretilerini sürdürdü" (Soyyanmaz, 2002:74).

Yukarıda adı geçen Ahmet İhsan Gökçe'nin talebi doğrultusunda Hafız Rakım Ertür'ün, içlerinde Erdoğan Gökçe'nin de bulunduğu dönemin musiki mirasını günümüzü taşıyacak olan kişilere türkü öğretme çabası, aşağıda söz edilen kültürel mirasın aktarımına vesile olmuştur.

"Hocamın dedesi kızan imiş, onun dedesi, dedesiyle bir gün sabah namazını kılmak için Üç şerefeli Camii'ne gidiyorlar. Namaz çıkışı caminin önünde bir cesedin idam sehpasında sallandığını görüyorlar. Dedesi yaftayı okuyunca idam edilen kişinin Aliş olduğunu anlıyor. İşte Osmanlı (Kaşları Kare Aliş'ten) böyle kurtulmuş. Halkımız, kendisine olan sevgisiyle o güzeller güzeli, sanat dolu Hicaz türküyü yakmıştır. Bu anlatılanları hesaba vurursak: Hocam 80 yıl yaşadığına göre 1961-80: 1881 senesinde doğduğu anlaşılır. Babası ile iki dedeye ortalama 80'er 1881-420: 1641 senesini buluruz. 70'er yaş biçersek: 1881-210:1671 yılını buluruz. Hocam büyük dedesi olay tarihinde kızan olduğuna göre olay 1740-70 seneleri civarında geçmiş olsa gerekir. Yine Rakım Hoca'nın dedesinden

öğrendiği Edirne'nin meşhur 2.5 oktavlık türküsünün sözleri aşağıdaki gibidir(…)" (Gökçe, 2002:75-6).

Geçmişe tanık olan türkülerimiz, 250 yılın üzerinde vaktin geçmesine rağmen tarihimizi gözler önüne sermesiyle daha da anlam kazanmaktadır. Söz konusu bu değerlerin Hafız Rakım Ertür ve Ratıp Kazancıgil gibi Edirne'nin ileri gelen kişileri tarafından çeşitli ortamlarda yaşatılması, yeni müzik insanlarının ortaya çıkmasına vesile olduğu görülmektedir.

"Okulumuzda fahri edebiyat öğretmenliği yapan muhterem hocam Dr. Ratip Kazancıgil, öğrencilerle kültürel bir etkinlik düzenlemişti. Programın bitiminde sesi güzel birkaç arkadaşımla birlikte, o zamana kadar yüzünü ilk defa gördüğüm Hafız Rakım bey ve Ratıp Kazancıgil Hocamızın önüne geldiğimde merhum;

-Bize bildiğin bir türkü süle çocuğum dedi. Ben de "Antep'in etrafı gül ile diken" adlı uzun havayı okudum. Ardından yine Hafız Rakım Bey,

-Evladım, sen "Ezo Gelin'i" de süler misin? diye sordu. Bende evet efendim dedim.

-Ha… süle bakayım dedi. "Ezo Gelin'i okuduğumda herhalde beğenmiş olacak ki; Ratip Bey'e dönerek,

-Doktorcuğum, bu çocuğu cemiyete getir dedi. O günden sonra Musiki Cemiyeti'nin çalışmalarına devam etmeye başladım.

Merhum Nazmi Atlığ Bey hocamızın yönettiği toplulukta, müzik çalışmalarında bir arada bulunduğumuz insanlardan çok yönlü yararlanma fırsatını buldum" (Kayasöken, 2002: 77).

"1954 senesi yaz aylarında bizim türkü çalışmalarımızı izleyen Hocam bir gün bana bildiği türkülerin sözlerini saymaya başladı. Bunları öğrenip öğrenmediğimi sordu. Bilmediğimi, kimseden öğrenmediğimi söyleyince bir yaz boyunca haftada birkaç gece Üç Şerefeli Camiinin arkasındaki evinden kendisine bir hayli uzak olan evimize, o yaşlı hali ile geldi ve bana ve arkadaşlarıma bildiği türkülerin tümünü öğretti. O senelerde ses kayıt cihazı yoktu. Defalarca söyleyerek bize türkülerin müziklerini ezberletiyordu" (Gökçe, 2002:80).

"Bize Edirne Türküleri'ni Ratip Kazancıgil sevdirmiştir. Ama bu türküleri de ortaya çıkaran Hafız Rakım'dır. Ayrıca türkülerin orijinalliğini Hafız Rakım sayesinde yakalamışızdır. Onun öğreticiliğinde söylenen Edirne türkülerini 'çalıp söyleyebilenler', Altan Hastürk ve Şerif Ercan'dır" (Dillek, 2002:95).

Hafız Rakım Ertür'ün bu uğraşısı sayesinde birçok değer korunmuş günümüzde yaşatılmasına vesile olmuştur. Birçok Edirneliye de el vererek Edirne ekinine katkıda bulunmuştur. Edirne ileri gelen bilginler dışında yöresel etkinlikler

ile de müzik yaşamına katkı oluşturmuştur. Edirne'nin ekinsel etkinliklerden biri olan kış gecelerinde ki mahalle toplantıların da müziğin etkisini görmekteyiz.

"Edirne'de kış geceleri mahalle komşularında toplanan hanımların eğlence olarak karşılıklı ve sorulu cevaplı okudukları türküler: Bu türküyü, iyi bilen, güzel sesli iki hanım ellerine birer def alarak karşı karşıya geçip söylerler. Burada, türküyü söyleyenler, (1) ve (2) ile gösterilecektir.

(1) – Ah aman aman
Aşkın meylen açarım,
Gülün eyisin seçerim
Sabahın köy vaktinde
Ben yarime kaçarım.
(2) – Aşkın meylen açarsın
Gülün eyisin seçersin
Önümü sular alırsa
Yare nasıl geçersin…". (Kazancıgil, 1993:48)

Söz konusu bu atışmada dönemin etkinlik anlayışının yanı sıra açıkça ifade edilemeyen düşünceler müzik ile dile getirilmiştir.

"Bekir efendi'de oyunların hazırlandığı ilk günden beri bizimle olmuştur. Benim için Osman Efendi nasıl emek verdiyse, Bekir ve Salih Efendi'lerde öyle emeği geçen kişilerdir. Ritm ve çalma tekniğinde üstlerine yoktur. Bekir efendinin davulla her tokmak vuruşundaki yaylanmasını hala hatırlarım. Bekir ve Salih Efendiler de Osman Efendi gibi Selanik göçmenidirler. Yanya kasabasından gelen bir ailenin çocuğudurlar. Onun için soyadları "Yanyacı" dır. Ailesi oradan gelmiş, ama Bekir Efendi 1932 Edirne doğumlu, Salih Efendi de öyle 1948 Edirne doğumludur. Davul çalmasını babaları Demir Yanyacı'dan öğrenmişlerdir. Bekir Efendi: "Babam benden daha iyi çalardı" diyor. Babalarına DEMO diyorlarmış. Baba DEMO, Osman Efendi'nin Yıldırım'lı İlyas Usta'dan müzikleri öğrendiği zurna ustasına, davuluyla eşlik etmiş".

Yukarıdaki cümlelerden anlaşıldığı üzere Edirne, müzik hayatı bakımından çok yönlü bir yapıya sahiptir. Bu yapı şehrin ileri gelenleri tarafından yeni nesillere aktarılarak kalıcılığı sağlanmıştır. Yöresel etkinlikler ile de müzik yaşamına alt yapı oluşturulmuştur. Bu bağlamda Edirne yöresinde gerçekleştirilen bütün eğlence anlayışları önem kazanırken bu ekinin aktarılarak yaşatılmasını sağlayan kişilerde Edirne yöresinin müzik yaşamına temel oluşturan kişiler olarak yerlerini almıştır.

2.5.1. Helva Sohbetleri

Yörenin bilinen en önemli etkinliklerinden biri de helva sohbetleri olarak bilinen toplantılardır. Bu etkinlik için birçok kişiden farklı bulgulara ulaşılmıştır. Bu bulguların yaşamsal farklılıklar nedeniyle değişiklik gösterdiği düşünülmektedir.

"Edirne'deki helva sohbetlerinin geçmişi oldukça eskilere dayanır. Bu sohbetlerin yüzyıllar öncesi padişah ve vezir saylarında ve büyük konaklarda uzun kış gecelerinin başlıca eğlenceleri arasında önemli bir yer almakta olduğunu görmekteyiz".(Kazancıgil, 1993:14)

Anlaşılmaktadır ki helva sohbetlerinin temelinde eğlence anlayışı yatmaktadır. Sarayın içinden, halkın içine kadar her kesimde yaşatılan bu gelenek aslında imkanlar doğrultusunda oluşan bir eğlence anlayışı olduğu görülmektedir.

> "Vükelanın helva sohbetleri pek külfetli ve tantanalı olurdu. Şairler, edipler, nükte ustaları, mevkibegüler güzel sesli ünlü okuyucular saz üstatları davet edilirdi". S,3 (…) "Misafirler hem seyrederler, hem de çalıp çağırırlar. Bu ağda, türkülerle, güzel espirilerle çevrile çevrile tel tel keten helvası olur. Ve misafirlere tutam tutam dağıtılır. Saz şairleri; destanlar, semailer, koşmalar, türküler okurlar ve çalarlar, Zarf, tura oyunları oynanır". (Kazancıgil, 1993:5)

"Gelecekler tamamlanınca da oyunlara veya yerel halk türkülerinin söylenmesine başlanır. Gelenler arasında taklid yapanlar, güzel sesliler, def, darbuka, zilli maşa ve saz çalanlar ve oyun çıkaranlar mutlaka bulunur. Alaturka musiki aletleri eşliğinde eski ve yerel Rumeli türküleri okunur. Taklitler yapılır, masallar söylenir". (Kazancıgil, 1993:15)

Söz konusu eğlence ortamlarında müziğin etkisi oldukça fazla görülmektedir. Zamanın müzik anlayışının, şehrin konumu gereği Rumeli türkülerine dönük olduğunu göstermektedir. Edirne düğün geleneğinin de yaşamsal farklılıklara göre değişkenlik gösterdiği görülmektedir.

"Yapılan Düğün, dernek, kına geceleri şenlikleri, diğer çalgılı ve oyunlu eğlenceler, eğlenceyi tertip edenlerin, maddi olanaklarına göre büyük veya küçük olduğu gibi, Şehir, kasaba ve köylerde yapılan şenliklerin de aralarında benzer farklar bulunuşu doğaldır". S.103

"Erkekler arası kış geceleri yapılan eğlenceli toplantılarda yapılmaya başlandı, adına Gaziler Helvası denildi. (HELVA SOHBETİ)ismini aldı.

Helva Sohbetlerinde Tanburalar, darbuka, zillimaşa, daire çalınır, koşma ve gazeller söylenir, türküler söylenir, erkek oyunları oynanırdı. Toplantı dağılmazdan önce yüzük Oyunu oynanır, oyunu kaybedenin evine bir sonraki sohbet için helva kazanları gönderilirdi".s.98

"Hocam bize öğrettiği türküleri ufak çocuk iken dedesinin kendisini "Helva Sohbetleri"nde yanına almasıyla bu törenlerde kentin yaşlılarının ağzından öğrendiğini anlatırdı. Son senelerde Tv.'lerde zaman zaman Urfalı halk sanatçısı Kazancı Bedih ve arkadaşlarının canlandırdığı "Sıra Geceleri"ni izliyoruz. Vaktiyle Edirne'de benzer törenler, uzun kış gecelerinde "Helva Sohbeti" adı altında her gece bir başka kişinin evinde toplanılarak yapılır ve hem hikayeler anlatılır, türküler söylenir ve helva yenirmiş" (Gökçe, 2002:81).

Yukarıdaki cümlelerden anlaşıldığı üzere Edirne yöresinde helva sohbetleri oldukça yaygın olan eğlence anlayışlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sohbetler eğlenceyi gerçekleştiren kişiler tarafından farklı etkinlikler ile şekillenebildiği gibi farklı çalgılar ile de Edirne'nin müzik yaşamına katkı sağladığı söylenilebilir. Sonuç olarak genel geçer bir eğlence anlayışı olmadığından helva sohbetlerinde belirli etkinlilerin olduğunu söylemek yanlış olacaktır. Bu bağlamda Edirne helva sohbetleri için yaşamsal farklılıklara göre şekillenen eğlence ortamı olduğunu ve yine topluluğa göre çalgısal farklılığın da oluştuğunu ifade edebiliriz.

(H.1393-M:1977) tarihlerinden sonra ikinci ordu merkezi olan Edirne'de asker ve siviller arasında hoca elinde yetişmiş okur ve çalar musiki severler çoğalmıştır.

Bunların arasında kemani uzun Ahmet, Kanuni Faik, üdi salim gibi san'atkarları da toplantılarımıza davet ederdik. Bunlardan başka vilayet mektübi mümeyyizi nayzen Hüsameddin Bey, mitralyüz (makinalı tüfek) yüzbaşı Hulusi bey, topçu erkanıharp (kurmay) yüzbaşı İsmail Hakkı Bey, topçu yüzbaşı Arap Şevket Bey ve mülazım (teğmen) Saim Bey bu topluluğa çalıcı ve okuyucu olarak katılırlardı.

Hepsi de, halen rahmete kavuşmuş olan birer musiki üstadı idiler. Özellikle mülazım Saim Bey pek değerli bir okuyucu idi. İstanbul'da dönemin musiki hocalarından ders almış, usul ve makama hakim, yorulmak bilmeyen bir sese sahip idi. Başladığı fasıllar, ara vermeden üç-üçbuçuk saat sürerdi. Bazan, iki fasıl ile gecenin dörtte üçünü geçirirdi. Helva bu toplantılar için bir araç oluyordu. Musiki topluluğunu izleyenler ahengi bozmamak için öksürmekden bile çekinirlerdi". (Kazancıgil, 1993:20-21

2.6. Edirne'de Müzikle İlgili Sivil Toplum Örgütlenmesi: Edirne Musiki Derneği

"*Hafız Rakım Ertür, 1906 lı yıllardaki Edirne helva sohbetlerine dair anılarını da şöyle anlatır: İkinci meşrutiyetin ilanından önceki yıllarda (H:1322-1323-M:1906-1907) bizim çevremizde helva sohbetleri şekillerini değiştirerek bir musiki konseri halini almıştı*." Rakım Ertür Hoca'nın "Edirne Helva Sohbetleri"ne yönelik açıklamalarında yer verdiği ve kendisinin musiki geçmişine değinen metinler bir yandan "Helva sohbetleri"nin niteliklerini ortaya koyarken diğer yandan 1952 yılında kurulan Edirne Musiki Derneğinin alt yapısını oluşturan sürece de ışık tutmaktadır:

> "Hocamızla 1951 yılında karşılaşıp tanıştık, 1952 yılında da beraberce "Edirne Musiki Cemiyeti" ni kurup bir daha birbirimizden ayrılmadık". "(…) Şimdi yine 1952 yılına dönelim: O'nunla yaklaşmamıza, Edirne Musiki Derneği'nin kuruluşu neden olmuştur. Edirne halkının yaşlısı-genci Türk Musikisine karşı derin bir ilgi duyuyordu". "Kendisi Mevlevimeşrep "Mevlana yolu" sempatizanı idi. Edirne Mevlevihanesi'nde yapılan ayinlerde, dönemin diğer musiki ustaları arasına, üflediği Nay ile katılmış, Klasik Türk Musikisi'ni notaları ile uygulamıştır" (Kazancıgil, 2002:6).

Hafız Rakım Ertür'ün başını çektiği Türk musikisi derneğine devam eden Şerif Ercan Edirne müzik yaşamına güçlü katkılar sağlamış bir kişiliktir. O, Nevzat Atlığ'ın şefliğindeki Türk Sanat Müziği Korosunda korist ve solist olarak görev almak dışında Halk Müziği Korosunda şeflik yapmasıyla; 1937 yılının radyoda Mesut Cemil'in yürüttüğü koronun yol açtığı ve Muzaffer Sarısözen'in öncülüğünde Ankara Radyosunda kurulan Yurttan Seslerin Edirne'deki bir tür uygulayıcısı olmuştur. Elbette bu koroda Edirne ve Rumeli türküleri seslendirilmiştir. Ercan bu

sürece ilişkin tespitlerini Rakım Ertür hoca ile olan hatıratlarını yazmış ve konuya ilişkin şu ifadeleri kullanmıştır:

> "1950'li yılların başında Babamdan izin alıp benim Musiki Cemiyeti'ne devam etmemi sağlamış, bu suretle önceleri rahmetli İhsan Köycü ve akabinde de Nazmi Atlığ Hocalarımızın yönettiği Türk Musikisi korosunda korist ve solist, daha sonra da Edirne ve Rumeli Türkülerini seslendirdiğimiz Halk Musikisi Korosunda şef olarak icra görevi yapmamı sağlamıştı" (Ercan, 2002).

Edirne şehrinde halen yaşatılan Musiki Cemiyeti'nin 1950 li yıllarda Edirne ve Rumeli türkülerini seslendirmesi, Edirne yöresini ekinsel ortamının coğrafi konumu ile ilişkili olduğunu görebilmekteyiz.

"25 Mayıs 1961 tarihine dünyaya gelen kızımız Yasemin'in kulağına, Ezan ve Kur'an 'la ad koymalarını, en değerli bir miras olarak kabul ediyor ve bana hediye ettikleri Neyzen Hüsamettin Beyin Nısfiye'sini (Neyini), çok değerli bir obje olarak muhafaza ediyorum. Kurucusu olduğu için, rahmetlinin Edirne Musiki Derneği'ndeki etkinliği ölümüne kadar sürmüştür. Edirne Lisesi salonunda verdiğimiz konserde, Tanburi Dr. Vedat Atlığ Bey ile emekli öğretmen Kemani Vehbi Bey'in ara taksim konusunda düştükleri ihtilafı halletmekteki basireti, o'nun uzlaştırıcı ve etkili güçlü kişiliğinin bir göstergesidir". (Ercan, 2002: 68-9)

Yukarıdaki cümlelerden anlaşıldığı üzere Edirne musiki derneğinde gerçekleştirilen çalışmalar Edirne müzik yaşamı için önem kazanan etkinliklerdir.

2.7. Saray ve Çevresinde Musiki

2.7.1. Edirne Tarihinde Düğün, Sünnet, Kına Gecesi ve Eğlence

Edirne, yerel halkının ekinsel çeşitliliğinin yanı sıra saray hayatının etkisinde kalarak, çeşitli tören ve eğlence anlayışlarına da şahitlik etmiş bir şehirdir.

"Sultan 2. Murad (1404-51) ile şehrin genişlemesi hız kazandı, oğulları Mehmed (1432-81) ve Alaeddin Ali için Edirne'de muhteşem sünnet törenleri gerçekleştirdiği gibi Rumeli'ne yönelik fetihlerini de buradan yönetti. Dönemin ilim ve sanat adamları ile elçileri yine bu şehirde kabul etti".s19 M.Tayyib Gökbilgin, a.g.e. , 1994, s.426.

Coğrafi konum özelliği sonucunda, dönemin liderleri tarafından özel bulunarak, Rumeli fethine yönelik gerekli yürütmenin buradan yapılması ve sanat alanda değerli bulunması Edirne şehrine önem kazandırırken yaklaşık 550 yıl önce hizmete açılmış külliyenin müziksel özelliklerini günümüze kadar aktaran Edirne, kendi ekinsel zeminini genişletmiştir.

1484-88 yılları arasında yapılan ve hizmete açılan Edirne Sultan II. Beyazid (1447-1512) Külliyesinin 15. Yüzyıl Edirne müzik ekini bakımından önemli olduğu ve bu kurum içerisinde yürütülen müzik etkinliklerinin günümüze kadar kesintisiz biçimde etkisini sürdürdüğü; ancak günümüzde müzik mirası olarak çeşitli konser ve bilimsel toplantılarda anıldığı anlaşılmaktadır. (KAZANCIGİL,1997,S.45)

Edirne Sultan II. Beyazid Külliyesinin müziksel ekinin günümüze kadar yaşatılmasının arkasında Ertür'ün aşağıda adından söz ettiği üstatların olduğu görülmektedir.

"Edirne musikisinin en verimli dönemi Avcı Sultan Mehmet zamanına rastlar. Bu dönemde Edirne'de yetişen ve eserler veren üstatlar arasında, başta padişah imamı İbrahim Efendi, Mehter Ahmet Ağa, Derviş Mustafa, Musalli Efendi, Derviş Ali, Küçük Müezzin, Kahveci Zade Hüseyin Efendi, Kara İbrahim Ağa, Nakşi Mustafa Dede vardır. Yakın tarihte de Nayzen Nizamettin, Nuri Dedelerle, Şeyh Ali Bey, Nayzen Hüsameddin ve Kadri Beylerle udi Doktor Ali Beyler vardır. Bunlar musiki tarihimize geçen üstatlar ki, bir kısmının eserleri günümüze kadar gelmiştir". (Ertür, 2002:17)

Söz konusu üstatların müziksel ekini günümüze kadar yaşatabilecek ortama zemin olarak çeşitli eserlerin ortaya çıkmasına kaynak olması aşağıda söz edilen bazı çalgılarında Edirne müzik yaşamında adının geçmesine vesile olmuştur.

"Evliya Çelebi, 17. Yüzyıldaki çalgıcılar esnafını sayarken çok sayıda çalgı çeşidini anlatır. Bunlar arasında daire çalanlar, usulbendler, kemençeciler, neyzenler, musikar, çenk, kudüm, tanbur, kanun, ut, çartar, şeştar, kopuz, çökür, çeşde, bunkar, yelteme, mogni, iflik, sünder, vb. çalanlar vardır. Yine aynı dönemde 300 kadar şarkıcı olduğunu aynı kaynaktan öğreniriz". (NUTKU,1987,s.81)

Birçok çalgının kullanıldığı bu sahada çalgıların yanı sıra şarkıcılığa da önem verildiğini görmekteyiz. Bu bağlamda birçok eğlence ortamında müziğin kullanıldığı anlaşılmaktadır.

"Çalgıcılar, oyun oynanırken çalarlardı, bütün şenliklerde bunlar danslara ve taklitlere eşlik ederlerdi. Bir yabancı, konulu bir oynanırken çalgıların çaldığını ve bu çalgılar arasında beş ut, iki keman bulunduğunu anlatır". (NUTKU,1987,s.81)

Müziksel anlamda tarihinin her döneminde çeşitli ortama sahip olan Edirne'nin müziğin içerisinde bulunduğu Orta Oyunu gibi etkinlikler ile de adından söz ettirdiğini görmekteyiz. 2. Selim zamanında aşağıda söz edilen özel becerili kişilerinde saraya alınması dönemin sanata verilen değeri göstermesinin yanı sıra yörenin ekinsel zenginliğini de kanıtlamaktadır.

2. Selim'in çevirmeni Ali Bey, padişahın keman, santur, nefir çalan çalgıcıları, akrobasi, cambazlık, şaşılacak marifetler gösteren hüner sahibi kişileri, güreşçileri, oyuncuları ve mukallitleri sarayına aldığı, o dönemde İstanbul'da bulunan bir yabancı gezginin ağzından öğreniyoruz". (Gerlach; Akt. Nutku, 1987)

Yukarıda söz edilen özel becerili kişilerin saraya alınması, saray müziğinin gelişmesine ve sarayda yeni sanat dallarına olan eğilimi arttırdığını göstermektedir, aşağıda söz edilen sanatsal alanlardan da bunu görebilmekteyiz.

"Avcı Mehmet'in oyuncular yanı sıra, başka sanat dallarına da eğilimi vardı. Onun döneminde sarayda yetişen bestecilerin, çalgıcıların, şarkıcıların sayısı oldukça kalabalıktır. Yine onun döneminde musiki yaşamının ilerlediğini de söyleyebiliriz. Padişah aynı zamanda yabancı sanatçıları da tanıyor bunların

eserlerini dinliyor, yabancı ressamların yağlıboya çalışmalarını satın alıyordu. İngiliz elçiliğinde görevli bulunan Dr. Covel, Galata'da Mevlevi dervişleriyle görüştüğünde ney'i tanımış ve bu çalgının padişahın en çok sevdiği musiki aleti olduğunu öğrenmiştir"(Covel; Akt.: Nutku. 1987)

Osmanlılar döneminde gerek sarayda gereç çevresine ve gerek II. Beyazid külliyesi ve tekkelerde musiki ekinin kayıt altına alındığı anlaşılmaktadır. Saray içinde mehter topluluğunun etkinlikleri, şehzade sünnet düğünleri, musiki dersleri, saray dışında pehlivan musikisi, halk mehterleri, halk eğlenceleri, musiki ile tedavi etkinlikleri vb. birçok musiki mirası oluşturan eylemlerin tespiti yapılmıştır. Bu tespitler yerli ve yabancı tarihçiler tarafından yapılmış olmakla birlikte Tarihçi Baron Joseph Von Hammer Purgstall ve Türk gezgin Evliya Çelebi söz konusu tespitler bakımından öncü yazarlar olarak öne çıkmaktadır. Edirne mimarisi üzerine yaptığı çalışmalar ile bilinen Kazancıgil Edirne II. Beyazid Külliyesine yönelik kitabında Evliya Çelebi'den sıkça alıntılara yer vermiş olmakla birlikte ortaya koyduğu metni Prof.Aslan Terzioğlu, İ.Aydın Yüksel vb. yazarların metinleriyle desteklemiştir. Kazancıoğlu'nun kitabında 15. Yüzyıl itibarıyla hizmete açılan II. Beyazid Külliyesi'nin musiki sanatı ve icrası bakımından önemini ortaya koyan açıklamalar bulunmaktadır.

" Padişahın sarayında musiki alanında ün yapmış kişiler arasında birkaçını ele alalım. 1662-3 yıllarında 1686 yılına kadar saray imamlığı yapmış olan Edirneli Hafız İbrahim güzel sesiyle tanınmış bir kişiydi, Hafız Pust olarak anılan Mehmet Efendi,. Buhurizade Mustafa Itri de sarayın bu konuda ileri gelen kişileriydi. Saray hekimi olan Salih b. Nasrullah'ın bile iyi bir sesi ve musiki bilgisi vardı. Sarayda,besteleri çalınırdı. Musiki ve şiir alanında padişahın en çok sevdiği kişi de o dönemin ikinci veziri ve 1675'te 4. Mehmet'in damadı olan Musahip Mustafa Paşa'ydı". Padişah'ın çok zevkle dinlediği neyzen Derviş Fenni aynı zamanda tanınmış bir lale yetiştiricisiydi. Padişahın sarayında güzel sesli kölelere şarkı söyleme tekniği öğretilirdi. O dönemde sarayda on sekiz çalgıcının yanı sıra, öğretmen olarak bir Yahudi, iki Rum, bir de Kemani Ahmet adında bir sanatçı vardı.

Aynı dönemde yetişmiş besteciler arasında Yahya Nazım'ın sesi de güzeldi. Bu sanatçı beş yüzün üstünde beste yapmıştır Yirmi yıl sarayda kalan Ali Ufki. klasik Türk musikisini canlandıranlardan biri olan Koca Osman. 4. Mehmet tahttan indirildikten sonra Mekke'deki Mevlevi Tekkesnin şeyhi olan Müneccimbaşı Derviş Ahmet Dede o dönemin sonraya da ünleri kalmış sanatçılarıydı". (NUTKU, 1987: 37-8)

"Şenlikte çeşitli bahçeler vardır, bunların bazısı fiskiyeli, bazısı ağaçlı, bazısı da havuzludur. Mimar Ağa'nın Padişaha armağan olarak yaptığı büyük köşk sekiz

tekerlek üzerinde yürümekteydi; bu yapma bahçenin içinde asma çardağı, altında fıskiyeli havuzu, bülbüllerin öttüğü kırmızı gülleri ve biraz ötede de küçük köşk içinde altı yedi sazande vardı; bunlar saz çalarak geçiyorlardı". (Hezarfen, v. 166/a. Akt: NUTKU,1987)

Dönemin eğlence anlayışında müzik her ortamda yer alırken müziğin oynanan oyuna araç olarak kullanıldığı da görülmüştür.

"Bu şenlikten doksan üç yıl önce yapılan 3. Murat'ın ünlü şenliğinde çiftçiler toprağı ekerek, balıkçılar özellikle bu gösteri için yapılmış su dolu havuzlarda balık avlayarak, berberler birbirinin saçını ve sakalını keserek geçerken, çalgılar çalınmış, köçekler oynamıştır". (Lebelski; Akt.:NUTKU,1987: 75)

Yukarıda söz edilen etkinlikte zamanın mesleki kişilerinin becerileri ile şenliğe katılarak mesleklerine yönelik örnekler verdiği görülmüştür. Bu etkinliğin aşağıdaki cümleler de 'esnafın geçidi' olarak isimlendirildiği tespit edilmiştir.

" Bu soytarılara, esnafın süsledikleri nahıllara ve topluluğun gerisinden gelen çalgıcılara, köçeklere bir örnek 1709 şenliğindeki esnafın geçitidir". S76 Montagu, 64.

Her dönemde yapılan bütün eğlence anlayışlarında sürekli olarak hanende ve sazendeleri görmekteyiz buna bir örnekte aşağıdaki gibidir.

"Şenlik için İstanbul'dan ve çeşitli yerlerden "hanendegan ve sazendegan" getirildiğini ve bunların bazen şenlik alanı dışında padişah'ın huzurunda ve önemli devlet adamlarının evlerinde çaldıklarını izleriz. Abdi, "şevketlü Padişahımızın taşra teşrif eylemeyip gonceleri babında lu'betiyan ve hanendegan ve sazendegan ile eğlendiklerini" belirtir". (Abdi; Akt.: NUTKU,1987: 81)

Yukarıda söz edilen cümlelerden anlaşıldığı üzere Edirne müzik hayatının en geniş müziksel ortamlarının saray hayatında şekillendiğini görmekteyiz. Sürekli olarak düzenlenen eğlence ortamlarında müziği kullanarak, müzik ile ilgili kişilerin saraya alıp burada yaşatıldığına tanık olmuşuzdur.

Sarayın eğlence anlayışında hanende ve sazendelerin sürekli olarak ön planda olduğu görülmektedir söz konusu alıntılarda saray içerisinde müziğe önem verilmesinin yanı sıra verilen olanaklar doğrultusunda müziğin gelişimine de ortam hazırlandığı anlaşılmaktadır.

2.8. Edirne Tekkelerin de Musiki

"Edirne "de yaşayan Alevî-Bektaşî zümrelerin Muhabbet toplantılarında ve Ayin-i Cem adı verilen ibadetlerinde icra ettikleri Semah ve Nefes"lerde de aynı müzikal etkileri görebilmekteyiz. Trakya"da Seyyid Ali Sultan kolu olarak bilinen Edirne civarı köy Bektaşîleri, geleneklerine uygun olarak zakir adı verilen ve bağlama çalıp nefes söyleyen en az iki kişiyi muhabbetlerinde mutlaka bulundurmaktadırlar" *(Yaltırık, 2003 akt; Kumru,2012).*

İnanca dayalı olarak yapılan söz konusu ayinlerde müziğin yerini görmekteyiz. Alevi- Bektaşi büyükleri müritleriyle yaptıkları sohbetlerde, vaazlarının tesirini arttırmak amacıyla müziği bir araç olarak kullanmışlardır.

Anlaşılacağı üzere zamanın tekkeleri birçok faaliyeti bünyesinde barındıran çok yönlü bir tarikat yapısı şeklindedir. Bu bağlamda şehir yerleşiminde ne kadar tekke yapılanması varsa gelişmişlik düzeyi o kadar yüksek kabul edilmektedir.

"Tarikat ve tasavvufi hayatın ayrılmaz bir parçası olan tekkeler; konaklama, güvenlik, sağlık, ilim, sanat, spor ihtiyaçlarını karşılayarak, toplumsal birlik ve beraberliği sağlayan tarikat yapılarının başına gelmektedirler". (…) "Osmanlı Devleti'ne uzun süre başkentlik yapan Edirne; askeri, ekonomik, ticari, sosyal ve kültürel açıdan büyük gelişme kaydetmiş önemli şehirlerdendir. Şehirde, idarenin Osmanlılara geçmesiyle birlikte kurulmaya başlamış birçok tekke yapısı olduğu bilinmektedir. Bunlar, Müslümanlar arasında bilgi ve Türk kültürünü yaymak amacıyla oluşturulmuş dini ve sosyal yapılardır".Akçıl)

Söz konusu yapıların bulunduğu şehre birçok alanda etkisi olurken aşağı da bahsedilen makamsal özelliklerin ezan yapısına etki ettiği vurgulanmaktadır.

"Sürekli müzik icra edilen tekkeler'de, günün değişik saatlerinde, değişik makamlar'ın, değişik etkileri asırlar öncesi sezilmiş, günde beş vakit okunan ezan'ın beş ayrı makamdan okunması ön görülmüş ve namaz saatleri dışında icra edilen(tekke müzikleri)'nde de ,(değişik vakitlerde;değişik makam icraası)'na gidilmişti. …(tef, kudüm, ney, tanbur ve tanbura) eşliğinde icra edilen tekke müziği'nin etkisi, tanbura ustalarımda da vardı. Bağlama çalışlarımızda, (değişik düzenler) kullandığımız için, (alışkanlık kuralı) bozulmamıştı". (Soyyanmaz, 2003:45).

Osmanlı dönemi Bektaşi kültüründe saz olarak tef, kudüm, ney, tanbur, tanbura ve bağlama gibi çeşitlilikler görülmektedir. Ancak günümüze yaygın olarak kullanılan bir tek bağlama vardır.

"Meşhur tarihi eser müellifi merhum Ziya Şakir Bey'e bu hususstaki yazdığı mektupta bu 132 ayinhanla yapılan mukaveleyi şöyle anlatıyor: Muhterem Ziya Şakir Bey'e Mevlevilik ve Cenahı Mevlana hakkında yazdığınız tarihçeyi, başladığımız günden beri takip ediyorum. Mevlevi Musikisine her yerde birçok zevatın hizmet ettikleri malum olmakla beraber bazı fevkalade ahvalin kayda değer bir kıymeti olması tabiidir. Tarihe kayda değer bir vak'adan bahis edeceğim: Bendeniz Edirne Mektubi Kalemi Müeyyizliğinde bulunduğum esnada Edirne Evkaf Müdürü Sadrettin Bey merhumun teşviki üzerine, Vali Zekeriya Zihni Bey'in ısrarı ile o tarihte Edirne'de açılan Medrese Medrese't-ül Vaizin Tül-vaiziyn namındaki mehtepte ilahi mualimi namı ile bulunmuştum. Mevlidi Şerif bahirleri aralarında okunan bazı ilahileri elleriyle dizlerine usul vurmak suretiyle talebeye geçtikten sonra, acemaşiran ve neva makamlarından beste ve semailerini de çeşit olarak talebeye öğretmiştim" (Ertür, 2002:33)

"Her memleket halkının bir geçmişi, yani eski dönemlere ait yaşayışı, adetleri, eğlenceleri, türküleri, oyunları vardır. En eski Türk şehri ve eski bir başkent olan Edirne'nin de böyle birçok gelenek ve görenekleri vardır. Bugün radyoda dinlediğimiz ve başka memleketlere ait olan halk türkülerini Edirne'de, Edirne türküsü olarak söylerler. Eskiden beri bir askeri merkez olan Edirne'ye Anadolu'nun her tarafından belki milyonlarca insanlar askerliğe gelmiş, Edirne'de senelerce kalmış, sonra memleketlerine gitmişlerdir. Bu halk türkülerini onlar mı getirmişler? Yoksa, Edirne'de memleketlerine mi götürmüşler?... Bu türkülerin bazılarında güfte beraber olup beste değişikliği vardır. Birçoklarında da güfte ve beste aynıdır. Edirne, tarihin en eski anılarını saklayan bir köşedir. Bu güne kadar bu konular hakkında bir risale veyahut bir kitap yazılmamış ve derlenmemiş olduğundan memleketlerin birçok gelenekleri kaybolup ortadan kalkmıştır. Yeni kuşak; dedelerinin, ninelerinin gelenek ve göreneklerini ve nasıl eğlendiklerine dair bugün hiçbir bilgi sahibi değildirler" (Ertür, 2002:38).

Edirne, aldığı göç sebebiyle çeşitli kültür alışverişinde bulunmuştur. Edirne, tarihin en eski çağlarına tanıklık etmiş bir şehirdir. Ancak bu güne kadar herhangi bir araştırma yapılmadığı için birçok gelenek yeni kuşaklara ulaşamadan kaybolup gitmiştir.

"Tekke Musikisinin yanında, Klasik Türk Musikisi'nin vukufiyeti Hamasi Edirne Ve Rumeli Türkülerinin neyzen Hüsamettin Bey'le birlikte derilmiş bulunması Mevlevi olmasının etkisiyle neyzen'liği O'nun ne kadar güzel ruhi gıdalarla beslendiğinin birer kanıtıdır" (Ercan, 2002:61).

BÖLÜM III

3.1. Yöntem

Bu bölümde tezde yer verilen araştırma yöntemi, araştırma deseni, evren ve örneklem, veri toplama ve çözümleme araçları açıklanmaktadır:

3.1.1. Araştırma Yöntemi ve Deseni

Bu araştırmada alt soru cümlelerinden de anlaşılacağı üzere niçin, nasıl, ne şekilde ve kim sorusunun yanıtında ortaya çıkan kişilerin müzikle ilgili öz yaşamları ve özellikleri nasıldır gibi sorulara yanıt arandığından niteliksel verilere, bulgu ve sonuçlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bakımdan bu araştırmanın yöntemi nitel araştırma yöntemi olarak belirlenmiştir.

Nitel araştırma insanların yaşam tarzlarını, öykülerini, davranışlarını, örgütsel yapıları ve toplumsal değişmeyi anlamaya dönük bilgi üretme süreçlerinden biridir (Strauss ve Corbin, 1990; akt).

Nitel araştırma, Gözlem, Görüşme ve Doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algılandığı ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırma türüdür. Psikoloji, sosyoloji, antropoloji, eğitim gibi sosyal bilim alanlarında insan ve toplum davranışları incelenmektedir. Genellemenin öncelikli amaç olmadığı nitel ölçme yöntemlerinin (gözlem, görüşme) kullanıldığı kavram ve kuram oluşturmaya yönelik modellerdir. Bu araştırma kapsamında amaçlı örnekleme yönteminin zincirleme örnekleme türüne göre Edirne müziğine etki eden ve / veya bu etkileri son yüzyıl içerisinde gözlemleyerek zamana tanıklık eden kişiler tespit edilmiş ve bu kişilerin öz yaşam öyküleri ve tespitleri değerlendirmeye alınmıştır.

Şimşek ve Yıldırım, Nitel araştırmayı *"... nitel araştırma', gözlem, görüşme, ve döküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir*." Şeklinde açıklamışlardır. (Şimşek ve Yıldırım, 2013)

Büyüköztük vd. (2013) nitel araştırmayı "*Nitel araştırmalar davranışın nasıl ve neden ortaya çıktığı ile ilgilenirler. Nicel araştırmaların aksine nitel araştırmalar davranışın gerçekleştiği sürece odaklanırlar.*" şeklinde açıklamaktadırlar.

Bu araştırmanın deseni nitel araştırma yönteminin beş alt basamağından (*Yaşam öyküsü, Olgu bilim, Kuram oluşturma, köken-Ekin bilim ve Durum çalışması*) biri olan örnek olay desenidir. Örnek olay, kısaca özel bir durumun derinlemesine incelenmesi olarak açıklanabilir. Bu araştırmanın özel olayı "Edirne müziği ve bu müziğin oluşumu ve aktarımıyla yaşatılmasına etki eden kişilerdir."

3.2. Evren ve Örneklem

Nitel araştırmalarda evren, araştırmacının gerçekte incelediği ve araştırdığı olguları barındıran insan toplulukları, sosyal gruplar veya çok çeşitli olay ve olgulardır. Evren kavramı, bir kıtayı: [*bizim araştırmamızda Avrupa kıtasını*]; bir ülkeyi: [*bizim araştırmamızda Türkiye'yi*]; bir şehri: [*bizim araştırmamızda Edirne'yi*]; bir kurumu (Sağlık Bakanlığı, Kültür Bakanlığı vb.) ifade edebileceği gibi bir meslek grubunu: [*bizim araştırmamızda müzik mesleğini*]; [*bir olay veya olguyu: bizim araştırmamızda Edirne müziğini*] cinsiyet, ırk, yaş, medeni durum gibi belirli demografik özellikleri barındıran yığınlar da evreni oluşturabilir. Bu noktada çeşitli araştırmalarda yığın kavramı hatalı olarak evren kavramı yerine kullanılmaktadır. Bu yanlış kullanım alan yazında bir kavram sorunsalı neden olmaktadır. Yığın, belirli bir şeyin sayıca çokluğudur ve yığında benzer özellikleri olan öğeler söz konusuyken (Coyne, 1997: akt.: Baltacı 2018), evren birbirinden

farklı özellikleri sahip öğeler ve yığınların bir bütünüdür (Tashakkori & Teddlie, 2010: Akt.: Baltacı, 2018). Evren, araştırma yapmayı düşündüğümüz dünya üzerindeki herhangi bir olgu ya da kişileri ifade eder. Nicel araştırmalarda bilindiği gibi genelleme çabası vardır ve bu sonuçların genelleyeceği olgu veya kişilere evren denilir. Çalışma yapılması planlanan alan büyüdükçe evren de büyür. Evren büyüdükçe soyutlaşır. Tüm bu evren üzerinde çalışma yapmak zorlaşır. Yıldırım ve Şimsek'e (2013) göre evren, özellikle bir araştırmacının çalışma yapamayacağı kadar büyüktür. Özellikle çalışma yapılacak alan oldukça büyük olduğu için küçük dilimlere ihtiyaç duyulur.

Örneklem, araştırmaya konu olan evrende bilim adamlarının tüm evrenle çalışmaları oldukça güçtür. Evren bilindiği gibi büyüdükçe soyutlaşır. Bu yüzden sosyal bilimlerde kaynağın tamamıyla çalışmak yerine belli bir kesit üzerinde çalışılır. Bu yüzden bilim adamları evrenin özelliklerini yansıtan örneklem kavramını geliştirmiştir. Evrenden incelenmek üzere seçilen ve evrenin özelliklerini yansıttığını düşünülen olgu ve kişilere örneklem denir. Diğer bir deyişle; "*bir evrenin tamamının ölçülemediği durumlarda evreni en iyi temsil edebileceğine inanılan yeterli büyüklükteki kümedir*."(Yıldırım ve Şimşek, s129, 2013)
Nitel araştırmanın alt desenlerinden biri olan örnek olay desenine yönelik örneklem türü olarak araştırmanın amacına uygun olarak seçilmiş örnekleme türü amaçlı örnekleme türü olup söz konusu örneklem alanının 9 farklı alt örnekleme türlerin den kartopu veya zincirleme örnekleme türü belirlenmiştir. Bu tür örneklem nitel araştırma geleneği içinde ortaya çıkmıştır. "*Bilindiği gibi positivist bilim anlayışında genelleme arzusu vardır. (...) Doğada var olan konuların bir görünümü gün yüzüne çıkartılmalıdır. Nitel araştırmada esas olan konular tüm ayrıntıları ve olası ayırt edici özellikleri ile gözler önüne serilmelidir. Amaçlı örnekleme kendi içinde değişik kollara ayrılır."*

Kartopu veya Zincir Örnekleme kişiden kişiye, kişiden de durumlara ulaşarak farklı olguları açıklayabilmek için kullanılan etkili bir örnekleme yöntemidir. "*Kartopu Örneklemesi veya Zincir Örnekleme. Kartopu veya zincir*

örnekleme türü, evreni oluşturan birimlere erişmenin zor olduğu veya evren hakkındaki bilgilerin (büyüklük ve bilgi derinliği vb.) eksik olduğu durumlarda kullanılmaktadır" (Patton, 2005).

"*Kartopu örneklemesi yapmak isteyen bir araştırmacı, ilgilendiği ve incelediği olgu ile ilgili olarak evrende en çok bilgiye sahip olduğunu düşündüğü kişi ve durumlara şu soruları sormasıyla başlar: 'Bu konu hakkında en çok şeyi bilen kimdir? Görüşmeye kiminle başlamalıyım?"* (Flick, 2014).

Kartopu veya zincirleme örneklem üzerinden yürütülecek araştırmanın en temel özelliği araştırmacıya yönelik güven duygusu geliştirilmesidir: Bu duygunun geliştirilmesi için tanışıklık, çok kez karşılaşma, içtenlik vb. özelliklerin görüşülecek kişilere hissettirilmesi gereklidir. "*Araştırmacı bu şekilde insanlara başka kimlerle görüşebileceğini sorarak yeni bilgiler edinmeye çalışır. Burada önemli olan nokta araştırmacının, görüştüğü kişilerin güvenini kazanmasıdır*" (Grix, 2010).

Zincirleme örneklem türü üzerinden elde edilen verilerin sona erdirilmesi için verilerin doygunluk düzeyinin tespit edilmesi gereklidir. Bu tespit ile araştırma kapsamında veri toplama işlemi durdurulur. Kerlinger ve Lee, (1999) bu konuya şu cümlelerle açıklık getirmektedirler: "*Araştırmacının zincirleme bir şekilde sürdürdüğü araştırma sonucunda veri doygunluğuna ulaşıldığı anda araştırmanın veri toplama aşaması tamamlanır*".

Yukarıda da belirtildiği üzere veri derinliği ve doygunluğu konusundaki tespitler ile tamamlanan süreç veri doygunluğunun güvenliği ve doğrulanması bakımından görüşmecilerle çok sayıda tekrarlanan görüşmelere muhtaçtır. Bu bakımdan verilerin çözümlenmesi süreci bu durumun halli için en önemli aşamadır. Bu aşama bu araştırmanın izlencesinde de tıpkı Guba ve Licoln'ün (1982) belirttiği biçimde işletilmiştir. "*Bu noktada araştırmacının veri doygunluğu ve derinliğini sağlamak için örneklem grubu ile tekrarlı görüşmeler yapması tavsiye edilebilir.*"

3.3. Veri Toplama ve Çözümleme Araçları

Bu araştırmada nitel araştırma yönteminin örnek olaya araştırma desenine uygun ve amaçlı örneklemin zincirleme örnekleme türünden veri elde etmek için en uygun veri toplama aracı olarak görüşmeden yararlanılmıştır. Görüşme, "sözlü iletişim yoluyla veri toplama aracıdır." Yüz yüze yapılabileceği gibi telefonla, görüntülü telefonla, ses ve görüntü kaydedicilerle de yapılabilir. Araştırmada elde edilmek istenen amaca yönelik veri toplamada bireysel görüşme yöntemi uygun bulunmuştur. Görüşme yöntemlerinden yapılandırılmamış görüşme ve / veya yarı yapılandırılmış görüşme aracı uygulanmıştır. Yapılanmış görüşme türü görüşülecek kişilerin özellikleri gereği araştırmada kullanılmamıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler kapsamında görüşmeci önceden hazırlanmış sorulara ek olarak görüşme sürecinde karanlık kalan veya soruları anlamakta güçlük çeken konuşmacılara ek sorular sorabilir veya soru ayrıntılarına değinerek açık olmayan noktaları belirginleştirmek ve derinleştirmek için girişimde bulunabilir.

Bu araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmeler genellikle yapılandırılmamış görüşmeler olarak uygulanmıştır. Bu görüşme türünün sık kullanılma sebebi bu tezde görüşülen kişilerin yaş bakımından üst yaşlılık sınırlarını da içermesi ve görüşmecilerin genellikle müzik mesleği ile doğrudan bağlantılı ama alaylı kişiler oluşu veya dolaylı ilişkilere sahip olmaları nedeniyle görüşmecinin yönlendirmesine ihtiyaç olduğu, bu bakımdan görüşmecinin etkin olabildiği, görüşme konusunun temel çerçevesine ilişkin soruların sorulabildiği, esnek bir araca ihtiyaç duyulmasıdır. Görüşmeye gidilen kişiler Edirne'de adları sıklıkla duyulan; Edirne süreli yayınlarında ve ilgili kitaplarında adları geçen veya Edirne müzik geleneğinde yaptıklarıyla yer etmiş kişiler olarak seçilmişlerdir.

Söz konusu görüşmelere gidilmeden önce görüşülecek kişilerle telefon ilişkisi kurularak görüşme zamanı için onay alınmıştır. Görüşmede kullanılan mekanlar genellikle görüşülen kişilerin arzu ettiği gibi evleri; iş yerleri veya uygun toplumsal mekanlardır. Görüşmede öncelikle görüşmecinin kendini rahat hissetmesi için öz

yaşam öykülerinden başlanmış ve bu öz yaşam öykülerinden müzikle ilgili öz yaşam öykülerine vurgu yapmaları için görüşmeci tarafından yönlendirilmiştir. Görüşmede elde edilmek istenilen verilerin derinli ve veri doygunluğu için görüşme yapılan kişilerle özellikle verilerin nitel çözümlemesi sürecinde çeşitli kez telefon yoluyla görüşmelere devam edilmiştir. Bunun nedeni kayıt altına alınan görüşme metninin açık bir biçimde anlaşılma sorunudur. Görüşmelerin tekrarıyla bu sorunlar aşılmış hatta görüme anında gündeme gelmeyen veya gözden kaçan olay ve olgular daha ayrıntılı bir biçimde yeniden ele alınmıştır.

Nitel veri çözümleme süreci araştırmacının verileri düzenlediği, çözümleme birimlerine ayırdığı, birleştirdiği, örneklem türlerini ortaya koyduğu, önemli değişkenleri keşfettiği ve hangi bilgileri tezde yansıtacağına karar verdiği bir süreçtir (Bogdan ve Biklen, 1992). "Diğer bir deyişle nitel çözümleme yapan araştırmacı, alandan toplamış olduğu verilerden hareket ederek bu veriler içerisinde saklı duran bilgiyi keşfetmeye ve ortaya çıkartmaya çabalamaktadır Nitel veri çözümlemesi üç temel aşamada gerçekleştirilir. (Özdemir, 1972)

1. Verilerin azaltılması / indirgenmesi: Bu aşamada, alandan toplanmış ve henüz işlenmemiş durumda bekleyen veri kütlesi, ayıklama, özetleme ve dönüştürme işlemlerinden geçirilmektedir.
2. Verilerin görselleştirilmesi, belirginleştirilmesi / sunluması: Bu aşamada, veri azaltılması sürecinde ayıklanan, özetlenen ve dönüştürülen verilerin belirli sonuçlar çıkartmaya dönük bir biçimde örülmesi amaçlanmaktadır.
3. Sonuca ulaşma ve teyit etme / sonuçların betimlenmesi ve doğrulanması: Bu aşamada araştırmacı nitel araştırmacı araştırma sürecinin başından itibaren sürecin her aşamasında toplamış olduğu verilerin ne anlama geldiğini anlamaya çalışmaktadır. Araştırma sürecinin başında belirsiz bir biçimde ve bir bakıma verilerin içinde saklı duran gerçeklik son aşamada keşfedilmekte ve gün yüzüne çıkarılmaktadır. Miles ve Huberman (1984; Akt.: Özdemir, 1972).

Yukarıda açıklananlar ışığında görüşmelerden elde edilen görüme kayıtları Word 2016 biçimli dosyalara metin olarak aktarılmıştır. Söz konusu metinler Ayıklama dosyalarına dönüştürülerek metinlerden araştırma dışında kalması gereken kısımlar ayıklanmıştır. Bu haliyle eldeki veri üzerinde temel olaylar, görüşler, unsurlar, nesneler, yöntemler, üslup ve türler vb. sınıflamaların varlığı saptanarak verilerin kümelendiği bulgu kümeleri elde edilmiştir. Söz konusu bulgu kümeleri temel alınarak tüm veriler bu bulgu kümeleri başlıkları altında ayrıntılı olarak çözümlenmiş ve Edirne müziğine ilişkin son yüz yıla unsur ve varlıklar görünürlük kazanmıştır.

BÖLÜM IV

4. Bulgular ve Yorumlanması

Bu bölümde görüşmelerden elde edilen bulgular meslek sahibi olma, mesleki nitelik sahibi olma ve meslek dışı oldukları halde şehrin müzik yaşantısının tanıkları olma özelliklerine göre ele alınarak açıklanmıştır.

4.1. Mesleği Müzik Olan Kişilerle Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Bulgular

Bu kısımda görüşme yapılan kişilerden müzik meslek sahibi olanları alaylı ve okullu olmak üzere iki basamakta ele alınarak bulgular açıklanmış ve yorumlanmıştır.

4.1.1. Alaylı Müzisyen ve Eğitimcilerle Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Bulgular

Bu kısımda alaylı müzisyen ve eğitimci olarak tespit edilen Altan Hastürk, Nafiz Anıl ve Zeki Dağ ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular, bulguların açıklamaları ve yorumlamalarına yer verilmiştir.

4.1.1.1. Altan Hastürk İle Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Bulgular

Doğum Tarihi: 1934 Doğumludur.

İcracı Müzisyenler: Şükrü Hastürk(babası), Mustafa Çavuş(dedesi), Ramadan Korkmaz,

Şefler: Güngör Mazlum

İcra heyetleri / Dağar, Konser ve Etkinlikler: İlkokul müsameresi(cura çalmış), Moral geceleri-Kaşık oyunu(askerde ki dönemi), Sohbet Eğlencesi, Musiki Cemiyeti, Turne, Helva Sohbetleri,

Çalgılar: Bağlama, Cura, Cümbüş- Darbuka(askerlik), Davul, Zurna, Def,

Müzik Eğitimcileri: Necati Seçkin

Türkü veya şarkı Edinimini Sağlayan Kişiler: Şükrü Hastürk(babası), Mustafa Çavuş(dedesi), Hafız Rakım Ertür,

Dernekler / Kuruluşlar: TRT, Turizm Cemiyeti,

Müzik Okulları: Mehter

Müzik Türleri / Üslup: Türk Halk Müziği

Edirne Türküleri ve Yöre / Köy: Kırkpınar Türküsü

Diğer Müzik Sözcükleri: Akort, Dağarcık, Kara düzen, Kayıt altına almak,

Diğer Kişiler: İki Fransız [Birinin adı Dr. Jean Claude Chabrier-1960], Güngör Mazlum

AÇIKLAMA: Altan Hastürk 1935 Edirne doğumludur. İlkokul eğitiminin ardından Edirne'nin Saraçlar caddesinde bulunan bir terzinin yanında çalışmaya başlamıştır. Hastürk'ün ilk bağlama deneyimini babası Şükrü Hastürk (1912-1975) ve dedesi Mustafa Çavuş'un bağlama icralarını izleme ve taklit yöntemiyle edinmiştir. Bu gözlem ve taklit doğrultusunda bağlama üzerinde ki icra yeteneğini geliştirmiştir. Ayrıca Edirne'de Rumeli Türkülerine hakimiyeti ile bilinen Hafız Rakım Ertür ile çalışma olanağı bulmuştur. İlkokul eğitimi süresince yapılan müsamerelerde cura çalmıştır. İlkokulun ardından çalıştığı terzide curasını sürekli yanında bulundurmuştur. Dedesi ve babası gibi bağlamayı kara düzen çalmıştır. Bununla birlikte kısa sap bağlama akordunu [Aşık düzeni] uzun sap bağlamaya uyarlamıştır.

Askerlik görevini yapmak üzere Edirne dışına çıkan Hastürk, bağlamasını da yanında götürerek, her cumartesi günü darbuka ve cümbüş çalgılarıyla birlikte kaşık oyunu oynanan moral geceleri gerçekleştirmiştir. Bu nedenle askerlik süresince Edirne dışı yörelerin türkülerini öğrenmesine rağmen Edirne müzikli cemiyetlerde Edirne ye ait olan türküler arandığı için söz konusu Edirne dışı dağarını kullanamadığını belirtmiştir. Hastürk, askerlik döneminin ardından üniversitede öğretim görevlisi olan Necati Seçkin adında bir müzik eğitimcisinin, kendisi ve Ramadan Korkmaz'ı çalışma maksadıyla üniversiteye aldığını belirtmiştir.

Hafız Rakım ERTÜR ‘den hakemlerin sahasında söylenen ‘Edirne’nin Ardında Sünbüllü Bağlar’ adlı Kırkpınar türküsünü öğrenen Hastürk, bu türkünün TRT’nin halk müziği dağarcığına giremediğini söylemiştir[1].

Bağlama icracılığı sayesinde, turizm cemiyeti ve musiki cemiyetlerine katılarak turnelerde görev alan Hastürk, Güngör MAZLUM[2] önderliğinde yürütülen yüz yıllık türküleri helva sohbetlerinde seslendirmiştir. Helva sohbetlerine benzer bir eğlence de Hasanağa köyünde gerçekleşmiştir. Bu köye öğretmen bir arkadaşı ile giden Hastürk, köy kızlarına bağlaması ile eşlik ederken köy kızlarından birinin de defi ile Hastürk’e ritim tuttuğunu belirtmiştir. Bu köyde çalgı olarak darbuka (künk) kullanılır ve bu darbukanın içinde iki adet zil bulunduğunu açıklamıştır.

1960 yılında iki Fransız araştırmacı [Fransız kayıt eden kişinin adını bulmuştuk Doctour Jean Claude Chabrier[3] idi. Türk ve Doğu müziği uzmanı bir kişi. Bu kişi hatta o kişinin özgeçmişini dahi aramak gerek. Bir görüşme görüntüsünü gönderdim tamamen Türk müziği ve doğu müziği üzerine konuşuyor ve günümüzde Profesör], Altan Hastürk’ü terzi dükkânında bağlama çalarken görmesi sonucu Hastürk’ün bildiği türküleri kayıt altına almak istemiştirler. Hastürk’ten 41 adet türküyü dinleyerek kayıt altına almalarının ardından bu türkülerin 7 tanesi ile plak yaparak, bu plağı Fransa’da satışa sürmüştürler. Bu nedenle Altan Hastürk’e 42 Frank ödemiştirler. 1966 yılında Hastürk’ün askerlik arkadaşı şans eseri Fransa’da bu plaklar ile karşılaşmıştır ve Edirne’ye Altan Hastürk’e hediye olarak getirmiştir. Altan Hastürk’ün Terzilik dışındaki tüm yaşamı Edirne halk müziğine hizmet ile geçmiştir.

---

[1] Altan Hastürk’ün bu belirlemesine rağmen söz konusu Türkünün Muzaffer Sarısözen tarafından notaya alınarak 1840 repertuar numarası ile kayıt altına alındığı anlaşılmaktadır. Muzaffer Sarısözen ve Halil Bedi tarafından yürütülen Edirne’de derleme çalışmalarının tarihi 1947 yılıdır. Demek ki Türkü derleme takımı tarafından o dönem tespit edilmiş ancak notaya alınma sürecinin daha sonraki dönemlerde gerçeklemiş olması söz konusudur.

[2] Eski kış eğlencelerinin turizme kazandırılması amacıyla 2010 yılında kış eğlenceleri geleneği olan Helva Sohbetlerini başlatan Edirne Yerel Tarih Grubu Başkanıdır.

[3] French musicologist and orientalist, professor at the Institut National Des Langues Et Civilisations Orientales of the Sorbonne, Paris. Cabrier yaptığı üç kayıttan birini 1966 yılında Souvenir D'Istanbul” Altan Hastürk Et Son Bağlama adıyla, ikincisini 1968 yılında “Various - La Turquie - Chants Et Danses Populaires” adıyla ve üçüncüsünü 1970 yılında Jean-Claude Chabrier, Various – Music Of The Seraglio – Turkey adıyla yayınlıyor.

YORUM: Bu bulgular Altan Hastürk'ün müzik eğitiminin aileden başlayan bir alaylı eğitim olduğu ve okullu bir müzik eğitimiyle karşılaşmadığı; Edirne ve Rumeli Türkü ve oyun havaları yanı sıra Türk halk müziğinin diğer yörelerine ait bir dağara da hakim olduğu; 1960'lı yıllarda günümüzde profesör olarak görev yapan doğu ve Türk müzği uzmanı Jean Claude Cabrier'le karşılaşması sonucu Edirne ve Türk halk müziğine ait 41 eserlik bir dağarın Avrupa ve dünya çapında dağıtılmasına yol açan kayıt altına açılmasını sağladığı; Edirne'de çeşitli toplum ve topluluklarda bağlamasıyla Türk halk müziği icrası yaparak Edirne'de Türk halk müziğinin yaşatılarak kuşaklararası geçişin sağlanmasına katkı yaptığı şeklinde yorumlanabilir.

4.1.1.2. Nafiz Anıl Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Bulgular

Doğum Tarihi: 1943, Edirne doğumludur.

Mesleği: Müzik öğretmenliği de yapmış emekli Öğretmen.

İcracı Müzisyenler: Orhan Gencebay (Cumhuriyet Sineması'nda tambur ve bağlama çalmıştır), Hamiyet Yüceses, Safiye Ayla, Selahattin, Halil, Barbaros Erköse Kardeşler, Mehmet Emin Yalgın, Udi Osman Nuri Özpeker,

Beste ve Besteciler: Nafiz Anuıl'ın Türk sanat müziği besteleri var. Emin Ongan, Mısırlı İbrahim Efendi besteleri (Maftirim- Havra-Sinegog açılıında icra edildi.)

Şefler: Nazmi ATLIĞ, Şerif ERCAN (devlet bakanı koro yönetiyor)

İcra heyetleri / Dağar, Konser ve Etkinlikler: Flüt koroları, Cumhuriyet Sineması(konser verilen yer), Belediyenin anons merkezi-Belediye radyosu(cumartesi günleri dinleti yapılırdı) Üniversite korosu, Edirne Bandosu (1940), Bandocu Bahattin ve orkestrası (Komançiler), Umurbey çalgıcıları, Küçük Pazar, Yeni imaret ve Yıldırım çalgıcıları, saz ekibinde udda Hamdi hoca, kanunda Özcan Bey, udda Özgen, darbukada Ersin PORNA assolistimiz Varol TÜTÜN, hanende Işık Şendil

Çalgılar: Flüt, Keman, Mandolin, Bağlama, Ud, Tambur, Ney, Kaşık, akordeon, trompet, saksafon, bateri, darbuka

Çalgı Yapımcılığı: Karanfiloğlu'nda Ahmet Aga, İsmail Hakkı Soyyanmaz,

Müzik Eğitimcileri: Salih Zorlutuna (Halk eğitim müdürlüğü mandolin kursu), Nazmi ATLIĞ(Edirne Musiki Derneği hocası, şefi)

Dernekler / Kuruluşlar: Edirne Musiki Derneği

Müzik Türleri / Üslup**:** Türk Halk müziği (Edirne Musiki Derneği'nde pek hoşanılmaz), Türk Sanat Müziği, Caz, Tango (La Cumparsita), vals, samba, Çaça,

Diğer Müziksel Sözcükleri: Koma

Diğer Kişiler: Salih Zorlutuna (Coğrafya öğretmeni Keman çalıyor ve öğrencilere hafta sonları icra yapıyor), Kemanı güzel çalabilen Bir Aday Öğretmen, Mustafa Sedat (1950'li yıllarda mandolin satıyor.), Berhan Sarvan(Ticaret lisesinde okuyor ud, bağlama çalıyor), Orhan Gencebay (Edirne'de ki sevdiği kızdan dolayı senelerdir Edirne'ye geliyor, Dayıları da Edirne'de yaşıyorlar) Derviş Hanım (ud alındı) Ruşen Anıl (Ses icracısı, piyanist-Şantör), Hafız Rakım Ertür, Emin YONGAN, Gülşeni ve Melami tarikatları, Saraçhane kabadayıları Fırıncı Zeki, Burunsuz Hüseyin, sebzeci Talat (şarkı yüzünden hastahanelik kavgalar yapılırdı), Mısırlı İbrahim Efendi, Sadettin Arel,

AÇIKLAMA: Nafiz Anıl 1943 Edirne doğumludur. Mesleği öğretmenlik olan ANIL, 31 yıllık meslek hayatının tamamını Edirne'de sürdürmüş, meslek hayatı boyunca da farklı okullarda müzik öğretmenliği de yapmıştır. Nafiz Anıl, flüt koroları kurarak Edirne müzik ekinine [culture] katkıda bulunmuştur. Anıl'ın müzik hayatının başlamasında, coğrafya öğretmeni[4] Salih Zorlutuna'nın etkisi vardır. Coğrafya öğretmeni Salih Zorlutuna'nın aynı zamanda da keman çalan bir müzisyen[5] olması Anıl'ın müzik alanına da yönlenmesini sağlamıştır.

[4] Nafiz Anıl'ın coğrafya derslerine giren Salih Zorlutuna aynı zamanda tarih öğretmenidir. "Gazi Eğitim Entitüsü'nü okuyarak Tarih-Coğrafya öğretmeni olur. "http://www.edirnetarihi.com/index.php/2013/03/06/salih-zorlutuna-egitime-adanan-bir-omur/

[5] Salih Zorlutuna 1924 yılında İstanbul [Belediye] Konservatuvarında eğitim görür. "*1924 yılında Edirne Öğretmen Okulu'ndan pekiyi derece ile mezun olur. Ağabey Vecihi bey onları İstanbul'a alır. Kendisi orada boş durmayıp İstanbul [Belediye] Konservatuvarı'na devam eder."*
"http://www.edirnetarihi.com/index.php/2013/03/06/salih-zorlutuna-egitime-adanan-bir-omur/

1950'li yıllarda Edirne'de bir kitap satıcısından ilk çalgısı, mandolini satın alan Anıl, 15-16 yaşlarında bağlama çalmaya başlamıştır. 1960'lı yıllarda Hafız Rakım Efendi'nin kurduğu, Şerif ERCAN'ın yönettiği koroya katılarak burada kaşık çalmıştır. Daha sonra Nazmi ATLIĞ'ın Korosuna girerek Edirne Musiki Derneği'nde musiki yeteneği, bilgisi ve dağarını geliştiren Anıl ud ve keman çalmaya başlayarak icracılığını geliştirmiştir. Burada 30 yıl hizmet vermiştir. Bu zaman içerisinde Anıl'ın bestecilik yeteneği de gelişmiş, notaya alınan besteleri olmuştur.

Ud ve bağlama çalan arkadaşı Berhan Sarvan ile Sarayiçi'nde bağlama çaldıkları sırada Orhan Gencebay ile tanışması Orhan Gencebay'ın Edirne ilinde çeşitli müzik ortamlarında sanatını icra etmesine zemin hazırlamıştır. Orhan Gencebay Cumhuriyet Sineması'nda iki bölümlü bir konserde tambur ve bağlama çalmış bunun yanında Nafiz Anıl'ın da içinde bulunduğu bazı müzisyenler ile Edirne Belediyesi Anons merkezinde halka dinleti gerçekleştirmişlerdir. Bunların dışında 1990'lı yıllarda 4 yıl süreyle Nejat Atlığ ile birlikte Üniversite korosu saz heyetinde keman çalmıştır. Söz konusu koro ile yapılan konserlerde Hamiyet YÜCESES ve Safiye AYLA gibi dönemin üstün nitelikli ses sanatçıları da sahne almışlardır.

Nafiz Anıl'ın Edirne müzik hayatı için tanık olduğu bazı müzik türleri, çalgıları, icra heyetleri, Adı geçen kişiler, müzisyenler ve besteciler aşağıda ki gibidir:

Müzik Türleri / Üslup: Türk Halk müziği (Edirne Musiki Derneği'nde pek hoşanılmaz), Türk Sanat Müziği, Caz, Tango (La Cumparsita), vals, samba, Çaça,

Çalgılar: Flüt, Keman, Mandolin, Bağlama, Ud, Tambur, Ney, Kaşık, akordeon, trompet, saksafon, bateri, darbuka

İcra heyetleri / Dağar, Konser ve Etkinlikler: Flüt koroları, Cumhuriyet Sineması(konser verilen yer), Belediyenin anons merkezi-Belediye radyosu(cumartesi günleri dinleti yapılırdı) Üniversite korosu, Edirne Bandosu (1940), Bandocu Bahattin ve orkestrası (Komançiler), Umurbey çalgıcıları, Küçük Pazar, Yeni imaret ve Yıldırım

çalgıcıları, saz ekibinde udda Hamdi hoca, kanunda Özcan Bey, udda Özgen, darbukada Ersin PORNA assolistimiz Varol TÜTÜN, hanende Işık Şendil

Diğer Kişiler: Salih Zorlutuna (Coğrafya öğretmeni Keman çalıyor ve öğrencilere hafta sonları icra yapıyor), Kemanı güzel çalabilen Bir Aday Öğretmen, Mustafa Sedat (1950'li yıllarda mandolin satıyor.), Berhan Sarvan(Ticaret lisesinde okuyor ud, bağlama çalıyor), Orhan Gencebay (Edirne'de ki sevdiği kızdan dolayı senelerdir Edirne'ye geliyor, Dayıları da Edirne'de yaşıyorlar) Derviş Hanım (ud alındı) Ruşen Anıl (Ses icracısı, piyanist-Şantör), Hafız Rakım Ertür, Emin YONGAN, Gülşeni ve Melami tarikatları, Saraçhane kabadayıları Fırıncı Zeki, Burunsuz Hüseyin, sebzeci Talat (şarkı yüzünden hastahanelik kavgalar yapılırdı), Mısırlı İbrahim Efendi, Sadettin Arel,

Beste ve Besteciler: Nafiz Anıl'ın Türk sanat müziği besteleri var. Emin Ongan, Mısırlı İbrahim Efendi besteleri (Maftirim- Havra-Sinegog açılıında icra edildi.)

YORUM: Nafiz Anıl ile yapılan görüşmeden elde edilen bulgulardan, Nafiz Anıl'ın müziksel yaşamının çok yönlü ve çok boyutlu olduğu ve bu niteliğin kazanılmasında dönemin usta müzisyenlerinin desteklerinin varlığı; bağlama, ud ve keman çalgılarının içinde yer aldığı Türk halk ve sanat müziği yanı sıra inanç müzikleri icrasında yer aldığı; Edirne'de herhangi bir örgün müzik eğitimi kurumu bulunmadığı dönemlerde Anıl'ın dâhil olduğu müzik dernekleri veya topluluklarının bir tür müzik eğitimi okulu görevi gördüğü; aynı dönemlerde (yaklaşık 1950'li yıllar) çalgı satıcılığı konusunda günümüz düzeyinde esnafların bulunmadığı fakat kırtasiye esnafı gibi bazı esnafların Edirne'deki çalgı ihtiyacını fark ederek çalgı satışı yaptıkları bununla birlikte bazı müzisyenlerin kendi çalgılarını ürettikleri anlaşılmaktadır.

Yukarıda açıklanan bulgulardan Edirne belediyesi Anons Merkezi, Edirne Musiki Derneği, Edirne Bandosu ve Üniversite öncülüğünde yapılan musiki icraları, inanca yönelik yapılan müziklerin icrası, eğlence ve düğün gibi etkinliklerin varlığı Edirne'de söz konusu dönemlerde canlı bir müzik ortamının bulunduğu; bu ortamın

belediye ve Edirne esnafınca desteklenerek sürdürüldüğü ve Edirnelilerin bu müziksel yaşama dahil olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.1.1.3. Zeki Dağ İle Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Bulgular

Doğum Tarihi:16/05/1963 Edirne doğumludur.

Mesleği: Halk Oyunları Jüri Üyeliği ve Kaval sanatçılığı

İcracı Müzisyenler: Süngerci Cemal, Berber Mümin, Sunday Koç, Kemani İsmail Efendi. Altan Hastürk, Ramadan Korkmaz, 78 yılından beri Edirne'de ilk defa Itri nefesli saz çaldıktan sonra bir de ben dilsiz kaval çalmışız[6].

İcra heyetleri / Dağar, Konser ve Etkinlikler: Meydan sazı: "Davul ve Zurna", Dörtlü bir kol çalgı: Edirne'nin eski halk oyunları müziklerini bilen Süngerci Cemal, Berber Mümin, Sunday Koç, Kemani İsmail Efendi'den ince saz heyetinin katılımı ile oluşan topluluktur. Kapalı alan (Bağlama, zilli maşa, kaval, def, dümbelekten oluşan çalgı topluluğu) ve açık alan icra heyetleri vardır. Düğünlerde düğün eğlenceleri olur ama onlar kesinlikle törendi; yani etnik inancını belirten kendi inancını belirten müzikler çalınmıyordu, genel müzikler çalınıyordu.
Çalgılar: Blok flüt, mandolin, kaval, cura, kemane, bağlama, divan sazı [bağlaması], ince çalgı dedikleri keman, klarnet, ud bir de cümbüş. Bağlama, zilli maşa, kaval, def, dümbelek dedikleri öyle saz aletleri vardır.

---

[6] Zeki Dağ'ın Itri'ye vurgu yaptığı ve "Kavalı Edirne'de ilk kez ben ve ıtri dilsiz kaval çalmışız" şeklindeki ifadesi herhangi bir kaynakta tespit edilerek doğrulanamamıştır. Ayrıca kaynaklar Itri'nin Edirne ile bağlantısını ortaya koymamakta ve ney dışında dilsiz kaval da çaldığını belirten herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bununla birlikte kendisiyle yapılan telefon görüşmesinde kaval çalgısı yerine üfleme saz olarak ney demek istediğini ve Itrı'nin IV Mehmet döneminde Edirnede bulunduğu ve bir evinin olduğuna yönelik bir sanal ağ haber kaynağı bulunduğunu tarafımıza iletmiştir https://somuncubaba.net/kultur/buhurizade-mustafa-itri-efendi/ . Söz konusu sanal sayfa bulunduğunda [*"Dördüncü Mehmet Edirne'de çok oturduğu için, Itrî'nin de yıllarca Edirne Sarayı'nda yaşadığı, Edirne'de bir evi olduğu anlaşılır. Mustafa Itrî, her bestesi için, zamanın telif ücreti karşılığı olarak padişahtan ve devlet büyüklerinden altın, mücevher gibi para ve hediyeler almıştır." Muammer Yılmaz*] burada vurgulanan ev ve yaşama ne Saddeddin Nüzhet Ergun Antolojisinde ne de dönemin gezgini Evliya Çelebinin tespitlerinde bu yönde bir bilgiye ulaşılamamıştır. Ayrıca Itri Edirne'de ney üflese dahi aradan geçen yaklaşık 400 yıl ney ve kaval üflemeciliği bakımından görüme metninde karanlık kalmış bir alandır. Bu bakımdan Zeki Dağ'ın söz konusu ifadeleri yorum ve sonuçlara yansıtılması uygun bulunmamıştır.

Türkü ve Şarkı Edinimini Sağlayan Kişiler: Edirne'nin eski halk oyunları müziklerini bilen Süngerci Cemal, Berber Mümin, Sunday Koç, Kemani İsmail Efendi'den oyun müziklerini öğrenen dönemin müzisyenlerinden edindi.

Çalgı yapımcılığı: Kendisi kaval yapımcısıdır. Uzunköprü'nün bir köyünde davul ve zurna yapan kişiler vardır. İsmail Hakkı Soyyanmaz [Piyano yapımcısı: sanat okulunda marangoz öğretmenidir ve Almanya'da piyano yapımı konusunda eğitim almıştır.]

Dernekler / Kuruluşlar: Rumeli Türküleri Araştırma ve Uygulama Topluluğu, Bergüzar Topluluğu, turizm derneğinde

Yayınlar:1993 yılı 6 bölümlük Edirne'nin Dünü ve Bugünü Belgeseli yapımcılığı (bir bölümde Edirne Türküleri ve Antolojisi**),**

Müzik Türleri / Üslup: Halk Müziği, Bektaşi müziği [tasavvufa ayalı Bektaşi, Mevlevi vb. müzikler görüşmeci tarafından etnik müzik türü olarak değerlendirilmektedir. Törensel düğün müzikleri,

Göç Etkisi: Bulgaristan göçü neticesinde Yenikadın, Yeniköy, Musulça ve Topçular köyünde Bulgaristan'daki geleneği yaşatarak nefesleri çalıyor ve söylüyorlar.

Edirne Türküleri ve Yöre / Köy: Edirne erkek oyunlarından birkaçı hariç tüm erkek oyunların ezgilerinin notaya alınması. 450 Türkünün araştırılması işi, 50 türkünün notaya alınması, 30 türkünün TRT dağarına kayıt ettirilmesi. Uzunköprü İlçesi, Yenikadın, Yeniköy, Musulça ve Topçular köyleri. Edirne türküleri TRT icrası dışında çalınıyor: Edirne'nin Ardı Bayler adlı türküsü Edirneli yerel icracılarca beş farklı biçimde çalınıyor. Hatta bunların beylekleri de birbirinden farklıdır. Sancak Saçlı Saniye (Edirne'de zirgüle çalınır, Manisa Türküsü diye geçer!), Ali duvarı deldi, Kızlar perdeyi gerdi (Çanakkale türküsü diye geçiyor. Edirne de Düğün Alayı Geldi diye başlıyor, makamsal ve tartımsal yönden ve sözleri bakımından uymuyor.).

Çocukluk Dönemi Oyunları: Çocukluk yıllarımızda televizyon yoktu çocukluk yıllarımda doğduğum köye elektrik 1983 yılında geldi, o yüzden oynadığımız tüm oyunlar müzikliydi. Kendi oyunlarımızı kendimiz kurardık erkek oyunları, çocuk

oyunları işte yağ satarım bal satarım filan, polis kaçak oyunu, çırakman oyunu oynardık ve birçoğunu müzikli yapardık.

Diğer Kişiler: Halk oyunları eğitmenleri Cengiz VEZNİKLİ, Feriha ALTUNOĞLU, Ersan TANINMIŞ

Yerel Müzik Sözcükleri: Bir Kol Çalgı Tuttu deyimi: 2 Davul 2 zurnadan oluşan çalgı topluluğu düğün için tutuldu demektir. Meydan sazı: 2 davul ve 2 zurnadan oluşan çalgı topluluğudur. Beylek Girişi: Edirneli icracılara özgü bir giriş müziğidir. Takım Türküleri: Davul ve zurnanın kesilmeden art arada dizilebilen türkülerdir.

AÇIKLAMA: Zeki Dağ 1963 Edirne doğumlu bir kaval icracısıdır. Aynı zamanda halk oyunları saz heyetinde kaval sanatçısı olarak görev yapmakta ve söz konusu oyunlarda Jüri üyeliği görevi de yürütmüş bir müzisyendir. Aynı zamanda halk oyunları da oynayan sanatçı halk oyunlarına yönelik eğilim ve deneyimlerini "Kendi oyunlarımızı kendimiz kurardık erkek oyunları, çocuk oyunları, yağ satarım bal satarım, polis kaçak oyunu, çırakman oyunu oynardık ve birçoğunu müzikli yapardık." Şeklindeki cümleleriyle somutlaştırmaktadır. Zeki Dağ müzisyenliği yanı sıra 15 yıl boyunca Rumeli Türküleri Araştırma Uygulama Topluluğunda Türk halk oyunları müziklerinin derlenmesi çalışmalarına katılmıştır. Bu çalışmaları sonucunda Edirne erkek oyunlarından birkaçı hariç tüm erkek oyunların ezgilerinin notaya alınması, 450 türkünün araştırılması, 50 türkünün notaya alınması, 30 türkünün TRT dağarına kayıt ettirilmesi gibi somut sonuçlar ortaya çıkmıştır. Zeki Dağ ortaya koyduğu müziksel çalışmaları ile 1993 yılında çekilen 6 bölümlük Edirne'nin Dünü ve Bugünü Belgeselinde (bir bölümde Edirne Türküleri ve Antolojisi**)** Edirneli bir müzisyen olarak Edirne Türküleri üzerine açıklama yapmak üzere yer almıştır. Zeki Dağ, Zeki Dağ döneminde rahmetli oldukları halde adları anılan dönemin önemli Edirneli müzisyenleri Süngerci Cemal, Berber Mümin, Sunday Koç, Kemani İsmail Efendiden öğrenilmiş olan havalar ile hala hayatta olan Altan Hastürk, Ramadan Korkmaz gibi yerel müzisyenlerden halk oyunları müziği ve Edirne türkülerini öğrenmiştir. Bu müzisyenler sayesinde Edirne müzik piyasasında hakim sözcükler olarak kullanılan Bir Kol Çalgı Tuttu deyimi (2 Davul 2 zurnadan oluşan çalgı topluluğu düğün için tutuldu demektir.) Meydan sazı (2 davul ve 2 zurnadan oluşan

çalgı topluluğudur.) Beylek Girişi (Edirneli icracılara özgü bir giriş müziğidir.) Takım Türküleri (Davul ve zurnanın kesilmeden art arada dizilebilen türkülerdir.) gibi yerel müzik diline ilişkin örnekler günümüze kadar gelmiştir. Zeki Dağın görüşüne göre Edirne'de Türk halk müziği Halk Müziği, Bektaşi müziği[7] [tasavvufa ayalı Bektaşi, Mevlevi vb. müzikler görüşmeci tarafından etnik müzik türü olarak değerlendirilmektedir.) ve Düğün / Törensel müzikleri olmak üzere üç koldan yürütülmektedir. Edirne'de Türk halk müziğine hizmet eden dernek ve kurulular Rumeli Türküleri Araştırma ve Uygulama Topluluğu, Bergüzar Topluluğu, turizm derneğidir. Ayrıca Cengiz VEZNİKLİ, Feriha ALTUNOĞLU, Ersan TANINMIŞ adlı eğitmenler de halk oyunlarına hizmetleri geçmiş eğitmenlerdir. Edirne'de çalgı yapımcılığı konusunda kendisinin kaval yapımcılığı dışında Uzunköprü'nün bir köyünde davul ve zurna yapan kişiler olduğunu belirtmiş ve İsmail Hakkı Soyyanmaz'ın [Piyano yapımcısı: sanat okulunda marangoz öğretmenidir ve Almanya'da piyano yapımı konusunda eğitim almıştır.] adını anmıştır. Dağ'ın tespit ve tanıklığına göre Edirne'de gerçekleştirilen konserler, dağarları ve bu bağlamdaki etkinlikler Türk halk müziği dağarı, çalgı topluluğu ve konserlerine yöneliktir. Bu bağlamda Edirne Türk halk müziği koluna yönelik icralarda meydan sazı (Davul ve Zurna), Dörtlü bir kol çalgı (davul zurna yanında keman, klarnet, ud ve cümbüş ince saz heyetinin katılımı ile oluşan topluluktur.), kapalı alan (Bağlama, zilli maşa, kaval, def, dümbelekten oluşan çalgı topluluğu) ve açık alan icra heyetlerine yer verildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca Edirne düğünlerinde icra edilen halk müziği tabanlı eserlerin arasında Alevi – Bektaşi veya Mevlevi müzikleri gibi inanç içerikli müziklere yer verilmediği tespitini açıklamıştır. Zeki Dağ'ın Edirne çalgı ve ses ortamında tanıklık ettiği çalgılar ise blok flüt, mandolin, kaval, cura, kemane, bağlama, divan sazı [bağlaması], ince çalgı dedikleri keman, klarnet, ud bir de cümbüş. Bağlama, zilli maşa, kaval, def, dümbelektir.

YORUM: Zeki Dağ ile yapılan görüşmeden elde edilen bulgular, Zeki Dağ'ım kaval çalgısı ile konumlanan müzisyenliğinin kökeninde halk oyunları müzikler ve Edirne türküleri icracılığı bulunduğu; söz konusu birikimi dönemin adı sanı öldükten sonra

[7] Zeki Dağ'a göre göçü neticesinde Yenikadın, Yeniköy, Musulça ve Topçular köyünde Bulgaristan'daki geleneği yaşatarak nefesleri çalıyor ve söylüyorlar.

da anılan usta müzisyenlerinden edinilmiş bilgileri aktaran yaşayan müzisyenlerden edindiği ve bu bilgi ve birikimi sürekli arttırdığı; Edirne'de çalınan çalgıları, müzik türlerini, icra heyeti ve icra tarzlarını açıklarken Türk halk müziği dalından beslendiği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca Zeki Dağ ile yapılan görüme metninde Edirne müzik sahasının önemli unsurlarından roman müzisyenler, dağarları ve pehlivan havalarına değinilmediği; Edirne'deki müzik okulları, müzik eğitimcileri, besteci, besteler, bilgin ve müzikle ilgili yazarlar ve şeflerle ilgili herhangi bir bilgiye yer verilmediği ve Edirne merkezli olarak Türk müziğine katkı yapanlar hakkında herhangi bir açıklama bulunulmadığı tespit edilmiştir. Söz konusu tespit Zeki Dağ'ın müzikle ilgili odağının Edirne halk oyunları ve müzikleri ile Edirne Türkülerinden oluşan bir merkezle sınırlandığı, bu bakımdan Edirne'deki diğer müzik ortamlarında oluşan birikimlere yönelik herhangi bir belirlemeye yer olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

4.1.2. Okullu Müzisyen ve Eğitimcilerle Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Bulgular

Bu kısımda Erdoğan Gökçe, İstanbul Belediye konservatuarına Şefik Gürmeriç ve Nevzat Atlığın hazır bulunduğu bir sınav kurulunda sınava girerek konservatuarda okuma hakkı kazanıp öğrenim gördüğü için okullu bir müzisyen olarak ele alınmış ve bulgular açıklanarak yorumlanmıştır.

4.1.2.1. Erdoğan Gökçe İle Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Bulgular

Doğum Tarihi: 06.05.1932 Edirne doğumludur.

Mesleği: Avukat, Hakim, Bilir kişi.

İcracı Müzisyenler: Kıyıcı Fehim Çavuş, İhsan Köycü, Mehmet Emin Yalgın Hatice (Hati), sulu Murat, Çarşı Sabri, İsmail Hakkı Soyyanmaz'ın Babası (Fincan), Altan Hastürk, Çetin Yalgan

Şefler: Nevzat Atlığ

İcra heyetleri / Dağar, Konser ve Etkinlikler: Evde türkü icrası, Kıyıcı Fehim Paşa elinde Milli bayramlarda Halk evi konseri yapılırdı (Edirnede bağlama çalan yaşlılarla). İstanbul Belediyesi (Darül Elhan) Konservatuarı öğrencileri ile iki Türk Halk Müziği konseri (Uzunköprü ve Edirne), Halk evleri Remzi Üner hafif batı müziği orkestrası (85 Kişilik), Türkçe öğretmeni … Ertin Bey, Süleyman Bey, Kemal Yeşilay, Edirne bandosu,

Çalgılar: Bağlama, Cümbüş, keman, mandolin, Yatay / yatık gitar, klarnet, saksafon, Darbuka, fincan, tambur

Müzik Eğitimcileri: Ferruh Bey

Türk Müziği Eğitimine Katkı Yapanlar: Hafız Rakım Ertür (Haftada iki gece bildiği Rumeli türkülerini Erdoğan Gökçe'ye öğretmiştir.)

Türkü veya şarkı Edinimini Sağlayan Kişiler: İsmail Hakkı Soyyanmaz ve annesi Havva Soyyanmaz, Annesi

Dernekler / Kuruluşlar: Halkevleri

Müzik Türleri / Üslup:

Müzik Okulları: İstanbul Belediye Konservatuarı,

Göç Etkisi : Annemin annesinin babası Ukrayna'nın batısında Polonya hududuna yakın Hotin şehrinden göçmen olarak gelmiş anneannem Edirne'de doğmuş.

Edirne Türküleri ve Yöre / Köy: Kalk gidelim yar seninle Nevçe'ye, 1947 yılı Halil bedi Yönetken ve Muzaffer Sarısözen ile Edirne Halkevinde Edirne Türküleri derlemesi[8], 'Ahır(ahi) köyün meşeleri dolu getir şişeleri'

Diğer Müzik sözcükleri: Bas bariton, orkestra, Hafif batı müziği, havaya gitar çalmak,

[8] Erdoğan Gökçe: Bursa'ya gittik dedi topladık imamları müezzinleri dedi, ben bunların seslerini kaydetmeye izin vermeyeceklerini bildiğim için kapının ağzına mikrofonu koydum dedi, sonra sizin sesinizi kaydetmek istiyoruz türküleriniz sizinle beraber ölmesin deyince oo olmaz demişler ancak söyleriz demişler oda pekala kaydetmeyiz size söz… bildikleri bütün türküleri aldık dedi. Sonra söyledik sesinizi kaydettik diye sonra kovaladık dedi. Sizin baş imam bildiği bütün türküleri söyledi dedi.

Diğer Kişiler: Kıyıcı Fehim Çavuş, Hafız Rakım Ertür, Şefik Gürmeriç, Nevzat Atlığ, Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen, İhsan Köycü

AÇIKLAMA: Erdoğan Gökçe 1932 yılı Edirne doğumludur. Edirne'deki eğitim öğretim hayatına, babasının başöğretmen olduğu Gazi İlkokulunda başlamıştır. Meslek hayatını avukat olarak sürdüren Gökçe emekliliğinin ardından, halen İstanbul'da bilirkişilik yapmaktadır.

Gökçe, 1877 Osmanlı-Rus harbinde Edirne'ye göç etmek zorunda kalmış bir ailenin torunudur. Bu bağlamda kendisinin tüm yaşamı Rumeli türkülerinin izinde geçmiştir. Lise eğitimi süresine kadar aile mensuplarından sürekli türkü dinleyen Gökçe, lise döneminin başında bağlama çalmaya başlamıştır. Babasının, Edirne Halk Evinin kurslar kolu başkanlığını yaptığı sırada Edirne Halk Evine hademe olarak Çanakkale gazisi Kıyıcı Fehim Çavuş alınmıştır, bağlama çalmayı da bilen Kıyıcı Fehim Çavuş, Gökçe'ye birçok Edirne türküsü öğretmiştir. Türkü dağarcığını geliştirmeye başlayan Gökçe, Hafız Rakım Ertür ile tanışmasının ardından 1953 yılının yazı boyunca haftada 2 gece Ertür 'ün dağarındaki bütün Rumeli türkülerini öğrenmiştir. Daha sonra babasının öğrencisi olan İsmail Hakkı Soyyanmaz ve annesi Havva Soyamazdan Rumeli türkülerini öğrenmeye devam eden Gökçe türkü dağarını genişletmiştir.

İstanbul'da yaşadığı dönemlerde, İstanbul Belediye Konservatuarına kayıt olmak isteyen Gökçe'yi konservatuara alınmasına iki sebep olmuştur. Bu kişiler, Edirne öğretmen kökenli Şefik GÜRMERİÇ ve dayısı Prof. Nevzat ATLIĞ dır.

Şefik Gürmeriç yönetiminde, 1960 yılında 25 Mart gecesi Uzunköprü de bir sinemada, (Uzunköprü'nün kurtuluş gününde) İstanbul Belediye konservatuarı öğrencileri ile konser verilmiştir. Bu konserin türkü seçkilerini Erdoğan Gökçe belirlemiştir. Türküleri Gökçe'den dinleyerek notaya alan Şefik Gürmeriç saz heyetini bu notalar ile çalıştırılmıştır. Gökçe konservatuarın 4. yılında öğretmeni Halil Bedii Yönetken ile yaptığı bir görüşme sırasında Edirneli olduğunu söylemiş ve bunun üzerine Yönetken Edirne ile ilgili yaşadığı bir olayı şu şekilde anlatmıştır:

"Muzaffer SARISÖZEN ile 1947 senesinde Edirne'ye geldik, Edirne halk evinde Türkü bilenleri topladık. Bir hocanız var sizin, Hafız Rakım ERTÜR ne kadar harika adam o, hiç zorluk çıkarmadı bildiği bütün türküleri söyledi. Bursa'ya gittik topladık imamları müezzinleri, ben bunların seslerini kaydetmeye izin vermeyeceklerini bildiğim için kapının ağzına mikrofonu koydum, sonra sizin sesinizi kaydetmek istiyoruz türküleriniz sizinle beraber ölmesin deyince oo olmaz dediler ancak söyleriz dediler, bende pekala kaydetmeyiz size söz… Bildikleri bütün türküleri aldık. Sonra söyledik sesinizi kaydettik diye sonra kovaladık. Sizin baş imam bildiği bütün türküleri söyledi."

Erdoğan Gökçe'nin Mevlithan olan bir yeğenin, sesinin nitelikli olması, İtalyan müzisyenlerin Edirne'ye kadar gelerek Gökçe'nin yeğenine opera sanatçılığı teklif etmelerini sağlamıştır. Bu teklifi geri çeviren Gökçe'nin yeğeni Edirne'de kalarak mesleğini devam ettirmiştir.

Gökçe, Edirne müziğine katkıda bulunan isimlere değinirken, 1940'lı yıllarda vilayet memuru olarak çalışan İhsan Köycü den söz etmiştir. Köycü, cümbüş çalabilmesinin yanında Gökçe'nin bilmediği bir türküyü öğrenmesine de sebep olmuştur. Edirne'de umumi müfettişlikte çalışan İstanbul Üsküdarlı memur Remzi Üner de uzun yıllar Avusturyalı bir keman sanatçısından keman dersleri almış bir kişidir. Remzi Üner 1940'lı yıllarda Edirne halk evinde 85 kişilik hafif batı müziği orkestrası kurmuştur. Gökçe'de bu orkestrada mandolin çalmıştır. Gökçe, mandolin çalgısını müzik öğretmeni olan Ferruh Bey'den öğrendiğini dile getirmiştir. Üner'in kurduğu bu orkestrada yer alan bir isimde Ertin soyadlı, ortaokulun Türkçe öğretmenidir. Ertin, havaya gitar ile eşlik etmiştir. Gökçe, havaya gitarı *"diz üstünde çalınır o. Parmaklarına çelik tırnaklar takıyor, bir eliyle de gitarın klavyesi üzerinde tellerde cilalı bir madeni parça var tutmak için çukur iki tarafıda onu çalarken müzik inliyor."* Şeklinde betimlemiştir.

Gökçe Edirne Bandosun dan söz ederken, Bulgaristan göçmeni Süleyman bey den söz ederken klarnet ve saksafon çaldığını dile getirmiştir. Bu bando da kayınpederi Mehmet Emin Yalgın'da şeflik yapmıştır.

Gökçe, Edirne düğünlerinde roman çalgı topluluklarının çağırıldığını söylerken, darbukacı Hati (Hatice), cümbüş çalan Sulu Murat'ın isimlerinde bahsetmiştir. Çalgı olarak keman ve klarnet de çalgı heyetleri içerisinde bulunduğunu açıklamıştır. Edirne yöresinde bulunan bazı isimlerde Çarşı Sabri, cümbüşçü İhsan Köycü şeklindedir. Helva sohbetlerinde konuşma yapma amacıyla bulunan Gökçe bağlama ekibinin başı Altan Hastürk ve babasından ve tambur çalan Çetin Yalgan'dan söz etmiştir.

YORUM: Bu bulgular Türk müziği ve Rumeli türküleri Erdoğan GÖKÇE 87 yıllık yaşamının temel çalışma alanını oluşturmuş ve bu doğrultuda anne ve babasının merkezde olduğu; ailenin diğer fertleri, Halkevi çalışanlarından Kıyıcı Fehim Çavuş, Edirne Eski Cami İmamı Hafız Rakım Ertür [Edirne Musiki Derneği Kurucusudur] (1884-1961) ve İsmail Hakkı Soyyanmaz [Tulumbacılar ve Edirne tulumbacıları, Rumeli serhat türküleri antolojisine giriş : ön bilgiler (cilt I) ve Destan-ı Edirne : destan tarzı Edirne halk tarihi] gibi Edirne'de Türk uygarlığı ve Edirne müziği ile ilgili kişilerden geniş bir birikim ve dağar elde etmiş ve gelecekte İstanbul belediye Konservatuarındaki dört yıllık eğitiminin bu birikim ve dağar üzerinden şekillendiği anlaşılmaktadır.

Gökçe'nin İstanbul Belediyesi konservatuarındaki eğitimcileri Türk sanat müziği alanının seçkin adları olan Şefik Gürmeriç, Prof.Dr. Nevzat Atlığ ve Süheyla Altmışdört'tür. Söz konusu eğitmenlerden Şefik Gürmeriç yönetiminde İstanbul Belediye Konservatuarı öğrenci korosu ve saz heyetinin Uzunköprü ve Edirne'de verdiği iki konserin Rumeli türkülerinden oluşan dağar ve seçkisinin Erdoğan Gökçe'nin oluşturması, dönemin usta müzisyen ve eğitimlerince Gökçe'nin Rumeli türkülerine hakimiyetinin tespit ve takdir edildiğinin göstergesidir. Demek ki Erdoğan Gökçe tüm yaşamı boyunca Edirne merkezli olarak elde ettiği Rumeli Türkü ve havalarına ilişkin birikim ve dağar ile Edirne ve Rumeli bölgelerinde geçerli türküler ve havalar için başvuru kaynağı olmuş bir kişidir. Gökçe, Edirne ve Rumeli türkü ve havalarına yönelik kişisel birikimi yanı sıra Edirne'deki diğer müziksel ortama yönelik tespitlerde bulunabilecek bir zaman tanığı konumundadır.

Bu bağlamda umumi müfettiş Remzi Üner'in 1940'lı yıllarda 85 kişilik hafif batı müziği orkestrası kurması, Edirne düğünlerinde roman çalgı topluluklarına yer verilmesi, Edirne Bandosu, Helva sohbetleri ve Edirne Musiki Derneği gibi Edirne müziği açısından çok yönlü unsurların tamamına değinmesi Gökçe'nin Rumeli Türküleri merkeze alınmak kaydıyla Edirne'deki müzik etkinliklerinin tümüne duyarlı ve tümüne yönelik tespitlere sahip bir müzisyen ve zaman tanığı olduğu söylenebilir. Gökçe'nin konuşmalarında Edirne müziği bakımından Türk müzik uygarlığının temel çalgıları ve havaları üzerinden yapılan Kırkpınar Güreş havalarına yönelik herhangi bir tespite yer verilmemesi şaşırtıcı olmakla birlikte 87 yaşın koşullarına bağlamak gerekir.

4.2.Müzik Mesleği Dışında Olup Şehrin Müzikle İlgili Yaşantısının Tanığı Konumundaki Kişilerle Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Bulgular

4.2.1. Tekin Sayınbaş İle Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Bulgular

Doğum Tarihi: 1935 Edirne doğumlu**.**

Mesleği: Diş hekimi – Edirne konularına yönelik 3 kitap yazarlığı bulunuyor. Müzikle İlgisi: İyi bir dinleyici; kardeşi Türk müziği kemanı çalar, oğlu ve rahmetli kızı akordeon ve gitar çalardı. Torunları müzik uğraşısına sahip ve gitar ve klavyeli çalgılar çalmaktalar.

İcracı Müzisyenler: Müzisyenlik tatmin edici icralardan yoksundur. Düğünlerde vakit geçirmeye yöneliktir. Bu türden müzisyenlere çalgıcı deniliyor. Hüsmen, Cümbüş Baki, Aguş Çalar, Zurnacı Emin, Kemani Kalak Mehmet, Darbukacı Bedriye Hanım, Çifte Kiriş Şahap, Dümbelekçi Daire Mehmet, Bunlar Çingendir. (*Tekin Sayınbaş çingene sözcüğü yerine Kara kuvvetlerindendir*[9] *cümlesini kullanmıştır.*) Adları

[9] Söz konusu adlandırma iki bakımdan ele alınabilir:
Çingenin bir kara kuvveti olması edirne özelinde karada gerçekleşen her türlü işin ustalık çözümünde yer alan insanlara verilen adlandırmayı,
Müziksel etkinliklerin her türünün acil veya planlı icralarına her zaman ve kesin çözüm bulan müzisyenler olmaları biçiminde yorumlanabilir. Bu yorum çingenelerin müzisyenlik mesleğinde

anılan müzisyenlerin tümünün adları varsa doğum tarihleri bulunmalı ve müzik mesleğini yürüten kişilerle yapılan görüşmelerde bu kişilere yönelik diğer bilgiler toplanmalıdır.

Beste ve Besteciler: Aguş'un bestesi "Bu fasulya yedi buçuk lira"dır. Denmesine rağmen günümüzde bu şarkı üzerinden Ata Demirer'in bir filminde kullanılması dolayısıyla mahkemelik olunmuş ve Edirneli Deli Selim'in oğlu Murat Kızılcıklılar bu şarkının babasına ait olduğu iddiasıyla mahkemeye başvurmuştur. Bu bakımdan bu bilgi doğrulanmaya muhtaç bir bilgidir. Salih Zorlutuna'nın Edirne Lisesindeki görevi sırasında bi'Bülbül Opereti" adlı bir eser bestelediği ve icra edildiği bilgisi ile Tekin Sayınbaş'ın görüşmesinde hazır bulunan Özden Uludere'nin "Salih Zorlutuna "o dönemde bir operet yazmış ifadesiyle uyuşmaktadır.

İcra heyetleri / Dağar, Konser ve Etkinlikler: Köy düğünlerinde davul zurna takımı yani mehterin en küçük nüvesi kullanılırken şehir düğünlerinde ince saz heyeti yer almaktadır. Kalak Mehmet köy düğünlerinde zurnayla Marşlar, Tuna dalgaları valsi ve La Cumparsita gibi tangoları çalar. Tekin Sayınbaş'ın Kalak Mehmet'in kemani olduğunu belirtmiş olması Kalak Mehmet'in tüm çingene çocuklarının eğitiminde olduğu gibi davul ile eğitime başlamış olduğunu ardından zurnaya geçtikten ve başarılı bir icracı olduktan sonra saz heyetindeki ihtiyaç veya maddi kazanımların meyhane vb. iş ortamlarından elde edilme gereği ile keman icracılığı da yaptığı değerlendirilebilir. Böylece Kalak Mehmet'in müzik dağarının halk ve sanat müziği yanı sıra uluslararası müzik dağarından da oluşmuş bileşik bir dağar olduğu çıkarımı yapılabilir. Günümüzde müzikli ve sözlü edebiyatın toplantı geleneği olarak anılan yemeli içmeli eğlenceli helva sohbeti geleneğinin kendi çocukluğu ve babasının dönemi dahil böyle bir geleneğe şahit olunmadığını belirtmektedir.

Çalgılar: Davul, Zurna, Darbuka, Def, Keman, Cümbüş, gırnata / Klarinet,

Müzik Eğitimcileri: Müzisyenin eğitimi babadan oğula geçen bir anlayışla yapılmaktadır. Salih ZORLUTUNA[10] tarih öğretmeni olmasına rağmen keman

---

çalma ve söyleme sanatına ilişkin her türlü etkinlikleri gerçekleştirebilecek ustalık, beceri ve birikime sahip meslek insanları olduğu şeklinde bir değerlendirmeyi vurgulamaktadır.

[10] SALİH ZORLUTUNA (1905-29.11.1981) Mehmet AĞIRGAN Hudut-12.11.2004

http://www.biyografi.net/kisiayrinti.asp?kisiid=3174 06.02.2017, 19.15

Edirne'nin renkli simalarından birisi olan tarih öğretmeni Salih Hüseyin Zorlutuna'nın ölümü üzerinden 23 yıl geçti. Harap ve yıkılmaya yüz tutmuş Zorlutuna Konağı (Dertli Mustaa Bey Konağı), ben de olduğu kadar her Edirne'li de, acı ve tatlı anılarla yaşamaktadır. Yazımı Zorlutuna ailesinin yardımları ile kaleme aldım.

Salih Hüseyin Zorlutuna'nın, babası Jandarma Yüzbaşısı Hüseyin bey, annesi Nefise(Osmanpazarı:1874-13.12.1945) hanımdır. Bulgaristan Eski Cuma'da 1905 yılında doğdu. Balkan Savaşı'nda cephede hastalanan babası, Edirne Askeri Hastane'de öldüğünde, Salih bey henüz 8 yaşındadır. Ağabey Aziz Vecihi Zorlutuna'nın o savaş günlerinde nerede olduğunu dahi bilemeyen aile ve Salih bey, Balkan Savaşı'nın (1912-1913) acımasız zorluğunda seyyar satıcılık yaparak annesine ve kardeşlerine destek olmuştur.

Balkan Savaşı'nın son günlerinde küçük Salih, Edirne Ayşekadın'da okula başlar. Daha sonra 4-5-6. sınıfları Asım Bey Dar-ül Eytamı'nda yatılı okudu. Balkan Savaşı sonrasında 21.7.1913 günü Edirne'ye giren Türk Ordusu içinde bulunan ağabey Aziz Vecihi Zorlutuna aileye büyük bir mutluluk yaşattı. O günlerde Rum Tanaş Efendi'den keman dersleri alıyordu. Salih Bey Edirne Sultanisi 7. sınıfında iken bu defa da Yunanlılar Edirne'yi 25.7.1920 günü işgal ettiler. Pek çok acılı günlerin ardından 1924 yılında Edirne Öğretmen Okulu'ndan pekiyi derece ile mezun olur. Ağabey Vecihi bey onları İstanbul'a alır. Kendisi orada boş durmayıp İstanbul Konservatuvarı'na devam eder. Hayatının dönüm noktası olan ilk memuriyetine, 25.11.1924 tarihinde Edirne Öğretmen Okulu'nda tatbikat öğretmenliği ile başlar. Halide Nusret Zorlutuna ile tanışır ve onun kız kardeşi İsmet Kür ve diğer öğrencilere de keman dersleri vermeye başlar. Okulda konser ve tiyatro oyunlarında görev alır. Ağabeyi Aziz Vecihi Zorlutuna ile Halide Nusret Zorlutuna'yı tanıştırarak onların 9.9.1926 günü evlenmesinde en önemli görevi üstlenir1. (Bir Devrin Romanı-Halide Nusret Zorlutuna)

1928 yılında askere alınıp, 1930 yılında teğmen olarak Bursa'dan terhis olunca Edirne'ye gelir. 1930-31 ders yılında Merkez Namık Kemal İlkokulu'na tayin edilir. Edirne Müftüsü Osman Hilmi Beyin öğretmen kızı Sadiye Hanımla 3.12.1931 günü evlenir. Aynı yıl bulunduğu okulun Başöğretmenliği'ne (Müdür) atanır. Araştırma ve incelemeler sonunda okulu yaptıran Yusuf Hoca'nın adının okula verilmesi için yazışmalar yapar. Milli Eğitim Bakanlığı'nın onayı ile Namık Kemal ismi "Yusuf Hoca İlkokulu" olarak değiştirilir. 1933 te Ersan, 1936 da oğulları Gürcan doğar. O yıllardaki eğitim ve öğretimin yeniden yapılanma hareketlerine katılarak Gazi Eğitim Entitüsü'nü okuyarak Tarih-Coğrafya öğretmeni olur. Mezuniyet sonunda Edirne Lisesi'ne tayini çıkar. Okulda bir çok kültürel etkinliklerde görev alarak Müdür Yardımcılığı yapar. Okulun 17.3.1942 de sahneye koyduğu "Bülbül Opereti" oyununda büyük başarı kazanır. Zorlutuna Konağı diye anılan "Dertli Mustaa Bey Konağı"nı, 1938 yılında Milli Emlak ihalesinden alarak tamir ettirip oraya taşınır. Bina; konut, Ana Çocuk Sağlığı, DSİ Bölge Müdürlüğü, Öğrenci Yurdu(14yıl), Otel ve Park olarak çeşitli hizmetlerde kullanılır. Okul arkadaşları tarafından Salih Zeki diye çağırılan hocamız, 1940 yılında çok ağır bir Zatürre Hastalığı geçirerek ameliyat olur. Kültürel etkinliklerdeki hizmetlerine devam ederek keman dersleri vererek bir çok öğrenci yetiştirir. 1942-43 ders yılında Çatalca Okulu'na tayin edilir. Çatalca'da 3 yıl Müdürlük yaparak tekrar Edirne'ye döner. Lise'deki kadrosu esas olmak üzere 1.7.1952 tarihinde yeni kurulan Edirne Halk Eğitim Merkezi'ne kurucu Müdür olarak atanır2.(Milli Eğitim Cephesiyle Edirne-Necip Güngör Kısaparmak) Bu atamadan sonra yeni bir hizmet anlayışı ve halkın eğitimi konusunda yepyeni bir heyecanla işe başlar. Selimiye Kütüphanesi'nde bulunan Latin Harfli Türkçe Kitapları Halk Eğitim Merkezi'nde yeni bir salonda hizmete sunar. Eşi Sadiye Zorlutuna'yı da Selimiye Çocuk Kütüphanesi'nin kurucu öğretmeni olarak yanına alır. O günün şartlarında Çocuk Kütüphanesi Edirne'nin gündeminde yoktu. Her türlü malzeme ve dökümanı çocuklara göre düzenleyerek eşi Sadiye hanımın yönetiminde 1.10.1952 de Dar-ül Sıbyan'da (Selimiye Arasta Dükkanları'nın güney girişinde, sağdaki mekan) açar.

Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü görevinde; Film Servisi açarak köylerde sinema gösterileri yapar3 (Yeni Edirne Gazetesi:1.5.1956), Konserler ve Tiyatro çalışmaları-Fareler ve İnsanlar4 (Yeni Edirne Gazetesi:10.5.1956), Şiir Yarışmaları (Yeni Edirne Gazetesi:18.12.1956), değişik konulardaki kursiyerlerin sergilerinin düzenlenmesi5 (Yeni Edirne Gazetesi: 6.1.1958), Çocuk Kütüphaneleri'nde masal saatleri düzenler. Özellikle eski kahramanları anma günleri ve bayramlara ait toplantılarda coşkulu merasimler düzenler. Halk Eğitim Merkezi Konferans Salonu duvarlarını süsleyen Osmanlı Padişah ve Paşaları ile Atatürk'e ait resimleri öğretmen Emin Çizgin'e iskele kurdurarak 1957 yılında

eğitimi ve müzik eğitimine katkıda bulunmuş ve müzik ve sanatsal etkinlikleri yönetmiştir. Salih Zorlutuna'nın asıl dalının müzik olduğunun Sayınbaş tarafından vurgulanması Zorulutuna'nın Gazi Eğitim Enstitüsünden Tarih öğretmenliği eğitimi almadan önce Darülelhan'ın İstanbul Şehreminine bağlanarak Belediye Konservatuarı olduğu dönemde 1926 yılında Türk müziği ve keman eğitimi almış olmasına dayanmaktadır. Bu bağlamda Zorlutuna tüm meslek yaşamını hem tarih öğretmeni olarak hem de bir kemani ve keman eğitimcisi olarak sürdürmüştür. En önemli müzik eğitimi etkinliği olarak günümüzde okullarda şahit olunamayacak bir eğitim fırsatı olan öğlen saatlerinde ders dışı eğitim fırsatını değerlendirerek " …*gelin çocuklar size bir şarkı öğreteyim*" diyerek onlara keman icra etmesi ve böylece öğrencilerin Türk müziği yönünde beğenilerinin oluşmasına katkıda bulunmasıdır.

Dernekler / Kuruluşlar: Edirne Musiki Derneği (1952-)

Bilginler / Yazarlar: Dr. Ratip Kazancıgil, Hafız Rakım Efendi, Salih ZORLUTUNA'nın hocası Hilmi Efendi,

Müzik Türleri / Üslup: Çocukluğunda klasik müzik icrası bulunmuyor. Yerli Türk müziği (*Sürekli olarak Alaturka*[11] *müzik adlandırmasını kullanıyor.)* müzisyenleri düğünlerde çalıyorlar. [Kont Mustafa'nın] kendisinden türkü dinleyerek icra etmek isteyen dönemin önemli müzik icracılarından ve yerel müziğin gelişmesine katkı

---

yaptırır6. (Dünden Bugüne Edirne İsimler Sözlüğü-Özlem Ağırgan) Okuma-Yazma, İngilizce, Daktilo, Çocuk Bakımı, Elektrik ve Motor Kursları ile de halkın nabzını tutmasını bilir. (1956) Zorlutuna Kız Öğrenci Yurdu işletmeciliği görevinde binlerce eğitim emekçisine ve Kırkpınar haftalarında da Edirne Belediye Başkanlığı'na otel hizmeti sağlar.
Halk Eğitim Merkezi'ndeki 7 yıllık hizmetini kendi isteği ile sonlandırır. Edirne Lisesi'ndeki görevine 6.10.1959 tarihinde dönerek yine kendi isteğiyle 2.3.1964 yılında emekli olur. 29.11.1981 günü beyin kanamasından vefat eder. Mesleki çalışmalarında da başarılı görevler üslenen Salih Hüseyin Zorlutuna, çeşitli Müdürlükler yanında Edirne Öğretmenler Derneği Başkanlığı da yapar. Resmi kurumlarla birlikte özel sektör çalışmalarında da başarılı hizmetlerde bulunur. Salih Hüseyin Zorlutuna, 76 yıllık ömrünün 40 yılını eğitim kurumlarında geçirdi. Edirne Kültür hayatında bir çok çalışma ve incelemelde imzası vardır. Tarih ve Müzik Öğretmenliği yanında kalemi ile de hizmetlerde bulundu. Mesleki araştırmaları arasında: "17.Yüzyılın İkinci Yarısında Edirne'nin Sahne Olduğu Şahane Sünnet ve Evlenme Düğünleri (Türk Tarih Kurumunun-Edirne Armağan Kitabı), Danimarka Halk Eğitimi, Dilaverbey kim, Osman Nuri Peremeci Hocamız" isimli yayınlarını sayabiliriz. Ruhu şad olsun.

[11] Alaturka müzik teksesli bir müzik türü olmayıp Avrupa çoksesli müziğinde Türk müziği etkisinin oluşumuna dayalı çoksesli bir müzik üslubudur. Türklerin Türk müziğine alaturka şeklinde ad vermesi hem alaturka müziğin üslup ve dayanakları bakımından hem de Türk müziğinin ayrıca bir Türk üslubu içermesinin imkansızlığı nedeniyle sorunlu hatta hatalıdır. Bknz. Sağlam, Atilla (2009), Türk musiki / Müzik Devrimi, Alfa Yayınları, Bursa.

sağlayan terzi Necdet'e kendi icralarının meyhane tarzı olması hesabıyla işin aslının Hafız Rakım Ertür'den öğrenilmesi gerektiğini belirtmiş olması o dönemde müzisyenler arasında meyhane tarzı sanat müziği ve halk müziği tarzı ile düğün / eğlence tarzı ayrımının bilindiği ve müzisyenlerin müzik türlerine göre icranın aslına bağlı kalmayı önemsedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Göç Etkisi : Yunanistan, Bulgaristan ve Yugoslavya'dan (Sırbistan, Hırvatistan, Slovenya, Makedonya, Bosna-Hersek, Karadağ, Kosova) göçler yoluyla Türk halk müziği ve sanat müziği üzerinde Rumeli üslubu ve dağarının etkisi oluşur.

Edirne Türküleri ve Yöre / Köy: Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar Türküsü, İğnesi (*Yolüstü*) Köyü Türküsü[12]; "Çobanın ektiği bir dönüm bostan çoban bana yaptıracak kurdeleli fistan.-Çavuşların cakası yoktur cepte parası, çavuş sana varacam ama dallı bilman isterim. - Ah Suzan ah ekmek vesikayla söyle babana

[12] TRT arşiv belgesinde söz konusu türkünün Ümit Kaftancıoğlu tarafından derlenerek Nida Tüfekçi tarafından notaya alındığı; derlemenin kız icracılardan yapıldığı ve derleme yerinin Yolüstü köyü-Edirne olarak verildiği yazmaktadır. Bununla birlikte https://www.turksanatmuzigi.org/notalarimiz/turku-notalari/yuksek-yuksek-tepelere-ev-kurmasinlar-notasi sitesinde elimize geçen notada derleme yerinin Malkara olarak verildiği de anlaşılmaktadır. Eldeki nota belgelerine yansıyan söz ve ezgisel unsurların farklı söz ancak aynı ezgi ile seslendirildiğine yönelik tespitlerimiz İbrahim ÖZKAN'ın 2008 yılında hazırladı doktora tezine de konu olmuştur. İbrahim ÖZKAN'ın Emil Boev ve Hayriye Memova [Hayriye Süleymanolu Yenisoy]78 tarafından hazırlanan "Rodop Türk Halk Masalları" adlı kitaplarına dayandırdığı bilgi, söz konusu türkünün aynı zamanda bir Bulgaristan Türküsü olup göç yolu ile tekrar yurda dönmüş bir türkü olma ihtimalini açık bırakmaktadır. Yüksek Yüksek tepelere ev kurmasınlar adlı türkünün Bulgaristan'ın Kırcaali, Filibe, Haskova bölgesinde yapılan derleme gezilerinde Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar adlı türkünün metninin yayımlanmış haline ulaşılmıştır:
Türkünün özgğn adı: Uzaklara Kız Verme Annem'dir.
"Annem çaya ev kurdurma Sel alır gider
Uzaklara kız verme annem El olur gider.
Uçan da kuşlara malimler olsun
Ben annemi özledim Hem annemi,
hem babamı, Hepsini de özledim.
Memleketten çıktım çıkalı Yedi yıl oldu
Evimin önünde kara çalı dikeni Gözüme mum oldu.
Ellerin kapısı kapısı Zindan kapısı
Annemin kapısı kapısı Cennet kapısı.
Ellerin buday ekmei Boazıma batar,
Annemin çavdar ekmeği Burnuma tüter.
Yüksek yüksek yerlerde Ev kurdurmayın,
Uzak uzak memleketlere Kız verdirmeyin."
ÖZKAN, İbrahim (2008), Bulgaristan Türkleri Halk Edebiyatı Üzerinde Bir Araştırma, T.C. Ege Üniversitesi S.B.E., Türk Dünyası Araştırmaları Anabilim Dalı, Türk Halk Bilimi Bilim Dalı Doktora Tezi, İzmir.
http://acikerisim.ege.edu.tr:8081/xmlui/bitstream/handle/11454/3251/ibrahimozkan2008.pdf?sequence=1&isAllowed=y 07.02.2017, 11.15

versin seni bana" türküleri; İsmet paşa gelecek teskereyi verecek yağsız kaçaman tuzsuz kaçaman. Yine de şahlanıyor aman kolbaşının yandım da kır atı. -Sabahın seher vaktinde görebilsem yarimi.-Çanakkale içinde vurdular beni. -Aksadeler giyer aman boyluda boyunca düğmeler takıyor gerdana vararınca gibi türküler gerek birinci dünya savaşı sırasında gerek 2. Dünya savaşı sırasında söylenen türkülerdendir. [*Kont Mustafa'nın*] Meyhanede söylediği türküler harbiye umumiden evvelki söylenen türkülerdir: Bir taş attım yuvarlandı gitti karşıki kilisenin camına, dünya alem edi edi versin marti(na)nin ağzına veya -'Ah tenekeden tenekeden maşamı olur, Götü boklu ermeni den paşamı olur'

Yerel Müzik Sözcükleri: Çalgıcı, İnce Saz, Gırnata,

Diğer Müzik Sözcükleri: İcra, Alaturka, Sıra Gecesi,.

Diğer Kişiler: Ağır Ceza Reisi Hamdi UĞURLU, Öğretmen Niyazi Bey, Emekli Albay ve Nevzat ATLIĞ'ın babası Nazmi ATLIĞ.

AÇIKLAMA: Tekin Sayınbaş 1935 Edirne doğumludur. Üniversite dönemine kadar olan tahsil hayatını Edirne'de gören Sayınbaş, 1958 yılında İstanbul Üniversitesi'nden diş hekimi olarak mezun olmuştur. Mezun olmasının ardından 1960 yılında Edirne'de kendi muayenesini açmıştır. Bu özel muayenede, günümüze kadar mesleğini idame ettirmektedir.

Ailesinde sadece kardeşinin keman çaldığını söyleyen Sayınbaş, kendisinin iyi bir müzik dinleyicisi olduğunu dile getirmiş, oğlu ve rahmetli kızının amatör olarak akordeon ve gitar çaldığını açıklamıştır.

Tekin Sayınbaş çocukluk dönemindeki müzik anılarından bahsederken Edirne'de klasik müzik icrasına tanık olmadığını söylemiştir. Genel olarak amatör yerli müzisyenlerin düğünlerde alaturka müzik icra ettiklerine tanık olduğunu söylemiştir. Bu müzisyenlerde mesleğin, babadan oğula usta-çırak münasebetiyle aktarıldığını dile getirmiştir.

Biliyorsunuz Türk Sanat Müziği hakkında sözlü şarkılar hakkında Hacı Arif Bey Bulgaristan kökenlidir. Düğünlerde ve kahvelerde sesle icra edilen Türk Sanat Müziği hakkında bir birikimi vardır ve Türkiye ye geldikten sonra saray çevrelerinde klasik olarak yalnız sazlarla ve korolara icra edilene söz ilavesiyle sözlü Türk Müziğinin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Bu klasik olarak bütün bilgi kaynaklarında vardır.

Tekin Sayınbaş yazdığı "Saraçlar Caddesinde Aşina Yüzler" adlı kitapta düğün sanatçılarından bahsederken, onlara müzisyen terimini kullanmayıp çalgıcı terimini kullandığını söylemiştir. Kitapta şu şekilde bir açıklamada bulunmuştur: "*Edirne kari anılır sandık alınır Abdullah ustayla, adet böyle düğün dernek başlar dalya alayla Hüsmen cümbüş Baki Aguş çalar"*. Sayınbaş'ın kara kuvvetleri olarak açıkladığı diğer Edirneli müzisyenlerde Hüsmen, Cümbüş Baki, Zurnacı Emin(İstanbul Radyosu sanatçısı), Kemani Kalak Mehmet, Darbukacı Bedriye Hanım Çifte kiriş Şahap, Daire Mehmet'tir. Sayınbaş bu müzisyenlerin köy düğünlerinde alaturka çaldığını, çalgı olarak davul zurnayı kullandıklarını söylemiştir. Şehir düğünlerinde ise ince saz denilen çalgıları kullandıklarını ifade etmiştir.

Sayınbaş, "Aman bu fasulya yedi buçuk lira" adlı eserin, söz konusu olan müzisyenlerden Aguş lakaplı müzisyene ait olduğunu belirtmiştir. Sayınbaş, bu müzisyenlerin düğünlerde lacivert takım elbiseye beyaz mendil taktıklarını, sandal ayakkabı giydiklerini söyleyerek günü giyim tarzının dışında olduklarını dile getirmiştir. 1940-60 yılları arasında yukarıda adları geçen müzisyenlerin, düğünler dışında Edirne'de yapılan cambaz gösterilerinde bulunduklarını söyleyen Sayınbaş burada davul-zurna ile vals, La Cumparsita ve marş çalındığını açıklamış, bu marşları "Dağ başını duman almış", "İzmir marşı" "Tuna dağları" şeklinde örneklemiştir.

Tekin Sayınbaş lisede okuduğu dönemde, Edirne sokaklarında darbuka ve klarnet çalan 8-10 yaşlarında iki çocukla tanıştığını söylemiştir. Sayınbaş üniversitede öğrenci olduğu zamanlarda, bu çocuklardan klarnet çalan ile İstanbul'da

karşılaştığı ve birbirlerini tanıyıp selamlaştıklarını belirtmiştir. Bu klarnetçinin daha sonra Edirne ve İstanbul müzik piyasasında Deli Selim (Selim Kızılcıklar 1945-1995)lakabıyla ün yaptığını açıklamıştır.

Sayınbaş, Hafız Rakım Ertür'ü Edirne'de ilahi ve klasik müzik okuyan ve müziğe aşina olan bir bilge olarak betimlemiş, 1952'li yıllarda Edirne Musiki Derneğinin kurulduğunu açıklayarak, ağır ceza reisi Hamdi Uğurlu, öğretmen Niyazi Bey, emekli Albay Nazmi Atlığ 'ın halka konser verdiklerini söylemiştir.

Sayınbaş Edirne'de düğünlerin dışında halk arasında Rumeli türkülerinin yaygın olduğunu açıklamıştır. Bu türkülere örnek olaraktan "-Edirne köprüsü taştan sen çıkardın beni baştan.", "Dayler dayler viran dayler", "Alişimi tuna boyunda görmedin mi?" adlı türküleri betimlemiştir. Söz edilen bu türkülerin Bulgaristan ve Yunanistan yakın çevresinden geldiğini savunan Sayınbaş, Yugoslavya'dan gelen türkülere bir örnek olarak Arif Şentürk'ün söylediği " Bir ev yaptırdım sazdan" adlı türküyü açıklamıştır. Bu bağlamda Sayınbaş Balkan türkülerinin Edirne müziğini etkilediğini söylemiştir.

Sayınbaş, Edirne'de bilge olarak adlandırdığı bir isimde Salih Zorlutuna'dır. Zorlutuna'nın Edirne müftüsü Hilmi Efendi'nin[13] (Osman Hilmi Efendi 1867-1931) öğrencisi olduğunu açıklayan Sayınbaş, Salih Zorlutuna[14]'nın tarih hocası olarak geldiğini ancak asıl branşının müzik olduğunu açıklamaktadır. Öğlen saatlerinde öğrencileri toplayıp şarkı öğretmek amacıyla keman çaldığını belirtmiştir.

Helva sohbetlerine de değinen Sayınbaş, Edirne'de birkaç akabenin evinde toplanılıp alt katta hanımların kendi aralarında örgü ve yemek sohbeti yaptığı üst

[13] Edirne Yunan Ordusu tarafından 25 Temmuz 1920 günü işgal edilince, Edirne Müftüsü Osman Hilmi Efendi'nin yerine vekaleten eski Sevgili Müftüsü Mustafa Hilmi Efendi atandı.

[14] *"Ünlü romancı Halide Nusret Zorlutuna, 1978 yılında yayınladığı "Bir Devrin Romanı" başlıklı anılarında, Aziz Vecihi Zorlutuna ile Edirne'de yapılan nikahlarını 9 Eylül 1926'da Edirne Müftüsü Osman Hilmi Efendi'nin kıydığını yazar. Aziz Vecihi Zorlutuna, Osman Hilmi Efendi'nin en küçük kızı ile evli olan Salih Zorlutuna'nın ağabeyidir."*
http://www.turkcewiki.org/wiki/M%C3%BCft%C3%BC_Osman_Hilmi_Efendi

katta da beylerin siyasetten söz ederken, ev sahibinin helva yapıp ikram etmesi sonucu bu toplantıların helva sohbetleri olarak anıldığını söylemiştir. Günümüzde ailelerin toplanıp beyler ile hanımların birlikte oynadığı bir helva sohbetlerinin Edirne'de olmadığını güncel olarak bu haliyle helva sohbetlerinin yapılmasını, özentilik olarak ifade etmiştir.

Eski vali Mustafa Büyük[15] 'ün Urfa'nın sıra gecelerine özenmesi sonucu, kadın ve erkekli oynamalı olan helva sohbetlerinin Trakya Birliğin üst katında gerçekleştiğini açıklamıştır.

YORUM: Tekin Sayınbaş ile yapılan görüşmenin bulgularından, Sayınbaş' ın Edirne müzik kültürünün, önemli bir tanığı olduğu anlaşılmaktadır. Sayınbaş 'ın, kendisini iyi bir dinleyici olarak niteliklendirmesi, çocukları ve torunlarının amatörcede olsa müzik ile uğraşmaları Sayınbaş ve ailesinin müziğe karşı ilgili olduklarını açıklamaktadır.

Edirne'de müzik ortamlarının 84 yıllık gözlemcisi olan Sayınbaş 'ın Edirne düğünlerinde aranan yerel çalgıcılarından bahsederken kullanılan çalgı çeşitlerine de değinerek, dönemin düğün kültürü anlayışını günümüze aktaran, gözlemci ve kaynak kişi özelliğini taşıdığı görülmektedir. Yazarlık kimliği de olan Sayınbaş, yazdığı " Saraçlar Caddesinde Aşina Yüzler" adlı kitabın da Edirne' müzisyenliğinden söz etmiş, dönemin müziğinden ve tanınan isimlerinden söz ederek araştırmamızın giriş bölümünde de kaynak olarak faydalanmamızı sağlamıştır.

Genellikle Edirne de düğünlerin dışında halkın arasında Rumeli türküleri yaygındır.

-Edirne köprüsü taştan sen çıkardın beni baştan.

---

[15] *"Geleneğin yeniden yaşatılması fikrini ortaya atan Vali Mustafa Büyük, Edirne'nin zengin bir kültüre sahip olduğunu belirterek, bunlardan birisinin de Helva Sohbetleri olduğunu söyledi. Göreve başladıklarında, şehrin geçmişte böyle bir kültürünün olduğunu öğrendiklerini belirten Büyük, bu geleneğin yaşatılması için çalışmalara başladıklarını kaydetti. Kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle birlikte toplumda insani ilişkilerin zayıflamaya başladığına dikkat çeken Büyük, "Helva Sohbetlerini, birlikte yaşamanın aracı olarak gördüğüm için onu aslına uygun bir şekilde tekrar canlandırmak istedik." dedi. Büyük, çalışmanın kurumsallaşmasıyla birlikte Helva Sohbetleri'nin Sıra Gecesi ve Yaren Gecesi gibi olabileceğini anlattı."* https://www.haberler.com/edirne-de-helva-tadinda-sohbetler-basladi-haberi/

-Dayler dailer viran dayler.

-Alişimi tuna boyunda görmedin mi?.

Daha ziyade Bulgaristan ve Yunanistan yakın çevresinden gelen türkülerdir bunlar.

Son zamanlarda Yugoslavya dan gelen

-Bir ev yaptırdım sazdan. Diye Arif ŞENTÜRK ün söylediği türküler de var.

Daha ziyade Hacı Arif Bey in kökeni aldığı Bulgaristan Balkan Türkleri tarafından yayınlanmış türküler burasını etkilemiştir ama Edirne'de de mesela İğnesi köyünden bir türkü vardı dillerde dolaşırdı;

-Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar…

4.3. Müziği Meslek Edinmiş ve Edirne'de Özellikle Yerel Müziğin Gerek İcra Gerek Öğretim ve Faaliyet Gerek Beste ve Kayıt Gerekse Çalgı Yapım Bakım ve Onarım Gibi Yönleriyle İlgili İş Yapma Bilgi ve Üslup Aktarımı, Yerel Müziğin Korunması ve Gelişmesine Katkı Sağlayan Kişilere Yönelik Bulgular

Bu bölümde mesleki müzik yaşantıları yoluyla Edirne'de yerel müziğin gelişmesine katkı sağlayan kişilerin tespiti ve mesleki kişilerin etkinliklerine şahitlik yapmış meslek dışı ilgililerin tanıklıklarına yönelik veriler bulgulara dönüştürülmüştür.

4.3.1 Fahrettin Zurnacı İle Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Doğum Tarihi: 15.03.1953 Edirne merkez doğumlu.

Mesleği: Şef ve Zurnazen

İcracı Müzisyenler: Osman ZURNACI, Fahri ZURNACI, Aziz ZURNACI, Sabri ZURNACI İsmail ZURNACI Şerif YOLDAUÇMAZ, felek Cevat, Sabri ZURNA, Kadir ZURNA, Ali ZURNA, Sabri DÜĞÜNCÜ, Mehmet usta, Hamdi usta Hüseyin GÜNDORUK, Şelül GÜNDORUK

Şefler: Osman Zurnacı (1924-1977), Fahrettin Zurnacı

İcra heyetleri / Dağar, Konser ve Etkinlikler: İki davul – iki zurna, Köy düğünleri (3 gün sürerdi.)

Çalgılar: Davul, zurna, keman, cümbüş, darbuka (o zamanlar klarnet yer almazdı)

Çalgı Yapımcılığı: Fahri Zurnacı (Elek Kasnaklarından Davul[16]), Niyazi Karagöz (zurna Yapımcısı),

Türkü ve Şarkı Edinimini Sağlayan Kişiler: Osman ZURNACI (dedem) Fahri ZURNACI (babam) Aziz ZURNACI (amcam) Sabri ZURNACI (amcam) İsmail ZURNACI (amcam) Şerif YOLDAUÇMAZ (hanımın babası) Felek Cevat(dayım), Sabri ZURNA(kayınpederim), Kadir ZURNA, Ali ZURNA, Sabri DÜĞÜNCÜ, Mehmet usta, Hamdi usta, Hüseyin GÜNDORUK, Şelül GÜNDORUK

Müzik Türleri / Üslup: Kırkpınar Güreş Havası (Davul Zurna Havaları), Düğün Havaları,

Çocukluk Döneminde Müzik: Çocukluk oyunlarımızda eğlenme amaçlı ağzımızla zurna çalardık mesela ben ağzımla zurna çalardım yanımdaki arkadaşta ağzıyla davulu yapardı öyle eğlenirdik.

Yerel Müzik Sözcükleri: Güreş Havası, İnce Saz, Çiftetelli karşılama,

AÇIKLAMA: Fahrettin Zurnacı 1953 Edirne Merkez doğumludur. Henüz 5-6 yaşlarında davul ile ritim çalışmaları yaparak müzik ile tanışmıştır. Bu yaşlarda babasının elek kasnaklarından yaptığı davulu kullanarak ritimsel yeteneğini geliştirmiştir. ilk ritimlerini Kırkpınar güreş havaları üzerinde çalışan Zurnacı 11 yaşında babası Fahri Zurnacı'nın yanında düğünlere gitmeye başlamıştır. Babasının

[16] Fahrettin Zurnacı'nın açıklaması: Davulcular kendileri yapardı davullarını buğday öğütmelerde kalburlar vardı onları 50 cm filan birbirine ekleyip davul yapardılar deridendi davullar tabakhaneler vardı, tabakhaneden derileri alıp yapardık. Bende yaptım kendimiz yapardık.

yanı sıra Dedesi Osman Zurnacı, amcaları Aziz Zurnacı, Sabri Zurnacı ve İsmail Zurnacı, dayısı Şerif Yoldauçmaz ve rahmetli zurnacı Felek Cevat ile düğünlere giden Zurnacı daha sonra kayınpederi Sabri ZURNA ve akrabaları Kadir ZURNA, Ali ZURNA, Sabri DÜĞÜNCÜ, Mehmet usta, Hamdi usta, Hüseyin GÜNDORUK, Şelül GÜNDORUK gibi isimlerin yanında düğün müzisyenliği yapmıştır.

Kendisinin ve müzisyenlerin kendi davullarını yaptıklarını açıklayan Zurnacı bu davulların yapımında kalburların birbirine eklenmesi sonucu davul kasnağı yapıp derilerinde tabakhaneden alınan deriler ile davulu oluşturulduğunu söylemiştir. Zurna yapımcılığına da değinen Fahrettin Zurnacı, Niyazi KARAGÖZ isimli yapımcıdan söz etmiştir.

Zurnacı, Edirne düğünlerinde düğün sahibinin isteğine göre belirlenen saz ekipleri olduğunu söylemiştir bu ekiplerin genellikle 2 davul 2 zurna olarak belirlendiğini ve ince saz olarak da keman, cümbüş, darbuka ve klarnet ile 4 çalgı ile 2 farklı oluşumun düğün müziği yapıldığını açıklamıştır. 2 davul 2 zurna ekibinde bulunduğu bir düğüne örnek veren Zurnacı at arabalarıyla alay arabası yapılarak köye gittiklerini ve gittikleri köyde de 2 davul 2 zurna ile karşılandıklarını burada 2 ekibin birleşerek gelin almaya gittiklerini açıklamıştır. Zurnacı bu etkinliğin Cuma günü yapıldığı ve Pazar gününe kadar düğünün devam ettiğini söylemiştir.

Yatılı okul döneminde halk oyunları ekibine eşlik etmeye başlayan Zurnacı bu sayede Zeki Dağ ile tanıştığını dile getirmiş ve Zeki Dağın müzikle uğraştığını ifade etmiştir. Halk oyunları ekibine eşlik eden Zurnacı bu vesile ile Dubai, İngiltere, Yunanistan, İsviçre, Almanya, Belçika, Hollanda, Fransa, İtalya, Rusya, Romanya Kıbrıs gibi birçok ülkede müzik icra ettiğini söylemiştir. Gezdiği bu ülkeler arasında Yunanistan'ın düğünlerinde bulunan Zurnacı buradaki örf ve adetlerin bizim çiftetelli karşılamasına benzer olduğunu açıklamıştır.

Fahrettin Zurnacı dedesi Osman Zurnacı'nın 1924-1977 yılları arasında Kırkpınar davul-zurna ekip şefi yaptığını söylemiştir.

YORUM: Fahrettin Zurnacı ile yapılan görüşmeden elde edilen bulgulardan, Fahrettin Zurnacı'nın Edirne'de yaşatılan Kırkpınar ve düğün geleneklerinin müziksel alanını üstlenmiş olan geniş bir müzisyen aile ortamına dünyaya gelmesi sonucu, küçük yaşlardan itibaren müzik ile ilişkili olduğu görülmektedir. Aile ortamının etkisi nedeniyle henüz 5-6 yaşlarında başladığı ritim çalışmalarını Kırkpınar havaları üzerine çalışması, ailenin müzisyenlik mesleğinin babadan oğula aktarılan bir birikim olması, dedesinin 1924-1977 yılları arasında Kırkpınar davul-zurna ekip şefliği yapması aile genelinde Kırkpınar müzisyenliğinin önemli olduğunu düşündürmektedir. Aile ve akrabaları ile birlikte küçük yaşlarda düğünlere müzisyen olarak götürülen Zurnacı, atalarından bu güne kadar aktarılan Edirne düğünlerinin müziksel özelliklerini yaşantısal yollarla öğrenmiş ve günümüze kadar getirerek bu kültürün kalıcılığında etkili olmuştur.

Edirne de çalgı yapımcılığının neredeyse hiç olmaması sonucu Zurnacı ve ailesini davul imalatına yöneltmiştir. Bu bağlamda kendi davullarını üretmek isteyen Zurnacı ve ailesi dönemin şartlarında kullanılan malzemeleri değerlendirerek kendilerine davul üreterek bunları düğün ve Kırkpınar'da kullanmışlardır. Bu bilgilere dayanarak Edirne yöresinde çalgı yapımcılığının yeterli olmadığını ancak ihtiyaç doğrultusunda müzisyenlerin yapımcılığa yöneldiği göstermektedir. Zurna yapımcısı olarak Niyazi KARAGÖZ ismini veren Zurnacı, zurna yapımında bir isim kullanması çalgı yapımcılığının yapılabirlik seviyesine göre de belirlendiğini düşündürmektedir.

Edirne düğünlerinin müzik icrasında kullanılan çalgılara örnek veren Zurnacı genellikle 2 davul 2 zurna olarak ekip kurulduğunu vurgulamış, ince saz denilen oluşumunda 4 çalgıdan oluştuğunu açıklamıştır.

Kırkpınar ve düğün geleneklerinin yanı sıra halk oyunları ekiplerine müzisyenlik yapan Zurnacı bu sayede pek çok ülkeye gitmiştir. Bu imkan Zurnacı'nın para kazanmasının yanı sıra birçok ülkeye seyahat etmesini sağlamıştır.

Bu bağlamda Zurnacı'nın çevresinde yetişen müzisyenlere örnek olması onu bulunduğu müzik çevresinde etkili olduğunun düşüncesini göstermektedir.

4.3.2. Mesut Kaba İle Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Mesut KABA

Görüşme Tarihi: 31 Ocak 2017

Doğum Tarihi, yeri: 08.10.1950 Edirne

Mesleği: Müzisyen

Ailenin Müzik Geçmişi: Bestekâr Dramalı Hasan'ın torunlarından olan KABA ailesinde müzisyenlik babadan oğula geçen bir meslektir. Bu meslek Mesut KABA'nın babasına Dramalı Hasan'dan aktarılmış, buradan da 3'ü kız 5'i erkek olmak üzere 8 kardeşi olan Mesut KABA ya ve 2 erkek kardeşine geçmiştir. Bu 2 kardeşi de keman çalmaktadır. Mesut KABA'nın oğullarından da bir oğlu ud ve org çalarken Çınar KABA isimli oğlu da kanun çalmaktadır Devlet Korosu sanatçısıdır.

Ailede müziği okulda öğrenen tek kişi yeğenlerinden Tayfun KABA' nın oğlu Gökay KABA'dır. Halen Edirne Güzel Sanatlar Lisesi'nde eğitim görmektedir.

İcracı Müzisyenler: Klarnetçi Notis Mehmet, kemancı Şuhayip ve darbukacı hanımı, Balkan müziği icra eden Bulgaristanlı Besin saksafon ve klarnet sanatçısıdır. Kaba ya göre Edirne'de müzisyenlik işini iyi yapan müzisyenler; kanun sanatçısı oğlu Çınar, yeğeni kemancı Ali, ud ve cümbüş te ise kendisidir.

Mehmet BURGU Edirne'de padişaha ve Mustafa Kemal Atatürk'e keman çalmış kişidir.

Beste ve Besteciler: Dramalı Hasan Hasgüler

İcra heyetleri / Dağar, Konser ve Etkinlikler: 1955-57 senelerinde darbuka çalarak müziğe başlayan Mesut KABA arkadaşları ile Kakava (Hıdırellez) şenliklerinde

Küçük Pazar da dilek ve para atılan çömleklerin etrafında cümbüş ve darbuka ile insanları eğlendirip bunun karşılığı olarak eğlencenin sonunda kırılan çömlekteki biriken paraları alırlardı.

Kaba 16-17 yaşlarında iken gölge oyunları ve tiyatro gibi etkinliklere tanık olmuştur. Mahallede bulunan Mehmet beyin kahvesine gelip konser veren Arif Sami TOKER'in yanı sıra tel cambazı ve fasıl heyetinin de sahne aldığı eğlence geceleri düzenlenmekteydi.

Söz konusu bu mahalleye(Umurbey) çalgıcılar mahallesi denilir ve [büyüklerinden edindiği bilgiye göre] bu mahalleden Saray'a Padişahın huzuruna entari giyen 40 kişilik fasıl heyeti gitmektedir. Kaba ailesinin dedeleri de bu heyetin içindelerdir.

Düğün Etkinlikleri: Kız için yapılan kına gecesinin ardından erkek için de kına gecesi yapılır ve daha sonra Pazar günü çiğiz-çeyiz altı denilen etkinlikte eş dost tarafından takılar takılırdı. Pazartesi günü ise Paça denilen gelenek gerçekleşirdi her iki taraf buluşup oğlan tarafından geline, kız tarafından damada paçalar verilir bu sırada 2 tarafın çalgı takımları geleneğe eşlik ederlerdi. Eğer bu düğün müzisyen düğünü ise Salı günü de herkes ellerine bir şeyler alarak gelir toplanma gerçekleşir hediyeler verilerdi.

Çalgılar: Ud, org, kanun, keman, darbuka, cümbüş, saksafon, klarnet.

Çalgı Yapımcılığı ve Satışı: Edirne'de çalgı yapımcısı olarak bilinen kişi kanuncu Serkan Kuruoğlu'dur. Kanun yapımcısıdır aynı zamanda ud tamiri yaptığı söylenmiştir.

Dernekler / Kuruluşlar: Askerliğini Kars Tugay Bando bölüğünde bando eri olarak gerçekleştiren KABA notayı burada öğrenerek, tertipleri arasından ilk olarak notayı öğrenip İstiklal Marşı'nın çalmış ve çavuşluk rütbesini almıştır. Çalgı olarak saksafon çalmıştır.

Müzik Okulları: Güzel Sanatlar Lisesi,

Yerel Müzik Sözcükleri: Çalgıcılar Mahallesi, Fasıl Heyeti, Takım çalgı

Diğer müzik Sözcükleri: Kanto, Nefesli Saz, Peşrev, Hanende, Saray Müzisyenleri

Müzik Türleri / Üslup: Türkü şekli ile bilinen 'yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar' eserini Türk Sanat Müziği çalgılarıyla çalmışlardır. Balkan Müziği icra edilmiş, Kantolar sergilenmiştir.

Göç Etkisi : 50 yıl önce Edirne'de Yahudilerin çoğunlukta olduğu söylenmiştir. Yahudilerin yanı sıra Ermeni ve Rumlarda burada ikamet etmişlerdir. Buradan da İstanbul'a göç etmişlerdir.

Edirne'de yaşayan Burgazhan isimli kişinin Mısırlı eşi hanendelik yapıyordu lakabı da Arap Hayriye'ydi.

Edirne şehri Yunanistan, Serez, Selanik, Kavala ve Drama'dan alığı göçlerde, gelenlere kişilerin mesleklerine göre imkanlar tanımış örneğin çiftçiye arazi, boyacıya boya sandığı, müzisyene çalgı gibi mesleki araçlar verilerek bu kişilerin mesleklerinin burada sürdürmelerine imkan oluşturmuş ve böylece musiki açısından göç alımı Edirne için etkili olmuştur. Bu süreç Mustafa Kemal Atatürk'ün döneminde yaşanmıştır.

Diğer Kişiler: Samime SANAY, Mustafa SAĞYAŞAR, Gönül YAZAR, Gönül AKKOR, Müzeyyen SENAR

AÇIKLAMA: Mesut Kaba 8 Ekim 1950 Edirne doğumludur. Müzik hayatı 7 yaşlarında darbuka çalarak başlamıştır. 9 kardeş olan Kaba'nın kardeşleri de Kaba gibi müzikle uğraşmış ve meslek edinmişlerdir. Bestekâr Dramalı Hasan'ın torunları olduğunu söyleyen Kaba müzisyenliğin Dramalı Hasan'dan [Hasgüler[17] (1896-1984]

[17] Hasan Hasgüler, Yunanistan'nın Doğu Makedonya belgesindeki Drama şehrinde 1896 yılında dünyaya geldi. 1912 yılında başlayan Balkan Savaşı sırasında ailesi ile birlikte İstanbul'a gelerek göçmen olarak yerleştiler. Böylece 16 yaşında Ud öğrenmeye başladı. Ud çalmadaki başarısını kısa zamanda geliştirdi ve bestekârlığa başladı. Doğduğu şehrin ismi ile Dramalı Hasan olarak tanındı. İlk beste çalışmalarına zamanının modasına uyarak rumba, fokstrot ve kantoya benzeyen eserler bestelemekle başladı. Bundan sonra piyasaya zevkine göre eserler besteledi. Bazı eserleri çok beğenilmiştir. Plaklara okunan eserlerinin sayısı yetmişi bulur. Bestelerinin çoğu Rast makamındadır. Bunlardan en bilineni "Baharın gülleri açtı, yine mahzundur bu gönlüm" adlı şarkıdır.

babasına ve babadan oğula aktarılmasıyla çocukları Ali ve Çınar'a kadar geldiğini açıklamıştır. Kaba'nın çocuklarında bir tanesi ud ve org çalarken bir diğer oğlu da kanun çalmaktadır. Kemani Ali, Oğlu Ali ve devlet korosu sanatçısı olan oğlu Çınar'ın da bulunduğu grupta yer alan Kaba, bu ekibin Edirne'de bu işi güzel yapan gruplardan olduğunu belirtmiştir.

Çocukluk yıllarında Hıdırellez günü, Kakava denilen gelenekte cümbüş ve darbuka ile Edirne halkını eğlendirdiklerini açıklayan Kaba, bunun karşılığı olarak da dilek tutma amacıyla para atılan çömleklerin sonradan kırdıklarını ve çıkan paraları onlara hediye ettiklerini söylemiştir.

Yaklaşık 50 yıl önce Edirne'de Yahudi, Ermeni ve Rumların çoğunlukta olduğunu daha sonradan İstanbul'a göç ettiklerinin söyleyen Kaba, onlardan edindikleri bilgiye dayanarak, bulundukları Umurbey mahallesinden saray içine padişaha saz heyeti gittiğinin belirtmiş, bu saz heyetinin aralarında dedesinin de bulunduğu 40 kişilik fasıl ekibi olduğunu açıklamıştır.

Kaba Edirne'de kıza kına gecesi ve oğlana kına gecesi olarak yapılan gelenekten söz etmiştir. Bu gelenekte Pazar günleri masaların kurulduğu, komşu ve yakınların takılarını taktıkları ifade etmiştir. Pazartesi gününe geçildiğinde iki tarafın bir birlerine paça denilen hediyeleri verdiklerini, bu merasimde de 2 takım çalgı olarak müzisyenlerin olduğunu açıklamıştır. Bu geleneklere 16-17 yaşlarında şahit olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda bu dönemlerde yapılan etkinliklere örnek olarak da gölge oyunları ve tiyatro yapılan Mehmet Bey'in kahvesine fasıl ekibinin yer aldığını, Arif Sami TOKER'in konser verdiğini, burada tel cambazının da olduğu eğlencelerde bulunduğunu açıklayarak dönemin etkinliklerini aktarmıştır.

Kaba Edirne'ye konser amacıyla gelen sanatçılara örnek olarak Samime SANAY, Mustafa SAĞYAŞAR, Gönül YAZAR, Gönül AKKOR ve Müzeyyen

---

http://www.musikiklavuzu.net/?/blog/bestekarlar/dramali-hasan-hasguler-1896-1984
29.04.2019 saat 14.25

SENAR gibi sanatçıların isimlerini vermiştir ve Müzeyyen SENAR'a kendisinin refakat ettiğini belirtmiştir.

Askerlik çağına gelen Kaba o dönemlerde darbuka çaldığını ve bu nedenle kaynatası eşi ile evlenmelerine müsaade etmediğini söylemiştir, evlilik izni alabilmesi için bir saz çalmasını gerektiğini söyleyerek Kaba'nın üflemeli çalgıya yönelmesine sebep olmuştur. Askerde 1970 senesinde saksafona geçerek notayı öğrenen Kaba, İstiklal Marşı'nı ilk çalan kişi olduğundan çavuş olduğunu belirtmiştir. Askerliğini bitirdikten sonra kahvede bulunduğu bir sırada Klarnetçi Notis Mehmet Kaba'ya bir hicaz peşrevi uzatmıştır, Kaba'da notayı okumaya başlayınca Kaba'nın kaynatası kahveden çıkıp evine giderek "kızı verin öğrenmiş zanaatı" şeklinde konuşarak evlenmelerine izin vermiştir. Bu olay ve kaynatanın bu ifadesi 1970'ler civarında Edirne roman müzisyenleri içerisinde nota bilmek ve okuyup çalmak zanaatın öğrenilmesi için önemli ölçütlerden birini oluşturmaya başlamış olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Kaba Edirne'deki çalgı yapımcılığına örnek olarak kanuncu Serkan KURUOĞLU isminde bir kişiden söz etmiştir ve bu kişinin kendi kanununu yaptığını açıklayarak ud tamiri de yapabildiğini belirtmiştir.

Edirne'de ki müzisyenlerden söz eden Kaba, Bulgaristan'dan gelen saksafon ve klarnet çalabilen Besin isimli müzisyenin Balkan müziği yaptığını ifade etmiştir. Bunun yanı sıra Arapların da bulunduğunu ve örnek olarak da Burgazhan ismini vermiş ve onun hanımının da hanendelik yaptığını belirtmiştir. Şuhayip isimli kişinin hanımı Arap Hayriye'nin de keman ve darbuka çaldığını açıklamış, Mehmet Burgu isimli müzisyenin padişah ve Atatürk'e keman çaldığından söz etmiştir. Son olarak da Edirne müziğinin Yunanistan, Serez, Selanik, Kavala ve Dırama'dan Atatürk zamanında göç edenlerle birlikte geldiğini açıklamış, göç eden kişilere meslekleri sorularak, çiftçiye arazi, boyacıya sandık, müzisyene çalgı verildiğini belirtmiştir.

YORUM: Mesut Kaba ile yapılan görüşmeden elde dilen bulgulardan müzisyenlik mesleğinin babadan oğula aktarılan bir miras olduğu anlaşılmaktadır. Dramalı Hasan'ın torunlarından olduğunu söyleyen Kaba, bu bilgi doğrultusunda Edirne

müziğinin 100 yılı aşan uygarlık birikiminin yaşayan örneklerinden olduğu düşünülebilir. Müzisyenlik mesleğini oğullarına da aktarması sonucunda Kaba'nın Edirne müziğine katkıda bulunmaya devam etmekte olduğu anlaşılmaktadır.

Çocukluk dönemlerinden itibaren Edirne yöresinde yaşatılmış olan Hıdırellez gibi geleneklere katılması ve müziğini icra etmesi, bu gibi değerler için kendisini tanık olarak ve miras aktarımcısı olarak önemli kılmaktadır.

Edirne düğün geleneklerine de değinen Kaba günümüzde yaşatılmayan bazı gelenekleri ortaya çıkarmıştır. Erkek ve kıza ayrı ayrı kına geceleri düzenlenmeleri dönemin eğlence ve kültür anlayışını kavratmaktadır. Eğlence anlayışının daha geniş olduğu bu dönemde aileler düğün geleneği altında paça olarak isimlendirilen çeşitli hediye alış veriş adetlerini yaşatmıştırlar. Bu etkinliklerde 2 takım olarak da müzisyenlerin bulunması Edirne'de kültür geleneklerinin yaşanmasında müzik etkisinin önemini ortaya koymaktadır. Düğün dışındaki etkinliklerde de gölge oyunları, tiyatro, müzik heyetleri, tanınmış sanatçıların konser vermeleri Edirne'de eğlence anlayışının çok yönlü ve çevre illerden ünlü sanatçıların katılımının sağlandığı önemli sanatsal etkinlikleri kapsadığı şeklinde yorumlanabilir.

Kaba'nın çalgı yapımcılığı konusunda paylaştığı hatıralarından Edirne'de çalgı yapımcılığının ihtiyaca göre şekillendiğini, müzisyenlerin kendi çalgılarını yapmak durumunda kaldıkları anlaşılmaktadır. Bununla birlikte Mesut Kaba ve çevresindekilerin çalgı yapımı ve bakımı konusunda Edirne'de çalgı yapımcılığı ve ustalığı ile ilgili yeterli bir ortam olmadığı değerlendirilebilir.

Göç yoluyla Edirne'ye ulaşmış Arap Hayriye'nin darbuka ve keman çalması, Burgazhan kişisinin hanımının hanendelik yapması, Bulgaristan'dan göç eden Besin'in balkan müziği yapması Edirne'nin insan kaynaklarının çeşitliliği; bu çeşitliliğe bağlı müziksel çeşitliliği ve Edirne'nin göç ve müzik etkileşiminin önemli merkezi olduğunu ortaya koymaktadır.

4.3.3. Beyazıt Sansı İle Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Beyazıt SANSI

Doğum Tarihi: 1 ŞUBAT 1945[18] Edirne Karaağaç doğumludur.

Mesleği: Emekli İlkokul Öğretmeni ve Gazete köşe yazarıdır.

Ailenin Müzik Geçmişi: Anne tarafından dedeleri bugünkü Yugoslavya'da Tikveş'in dağ köylerinde çobanlık yapmış ve çok güzel kaval çalarlarmış; Sansı bu bağlantı ile musikiye kaval çalarak başlamıştır.

İcracı Müzisyenler: Mehmet Emin YALGIN[19], zamanın ünlü zurnacısı Küçük Sabri, davulcu Bekir YANYACI, davulcu Bekirin babası Demo, (*Bunların çocukları da bugün babalarının sanatını sürdürüyorlar karaağaçta bunlar*:) Metin YANYACI, Salih YANYACI zurnacılardan Fahrettin ZURNACI ve onun kardeşleri var Fahri[s] ZURNACI ve genç nesil Hayrettin ZURNACI bandoda Saksafon sanatçısı olarak görev yapıyor. Orhan Gencebay[20] Haydar TATLIYAY, Dramalı Hasan GÜLER, Kadri ŞENÇALAR kardeşi Ahmet ŞENÇALAR[21] ve Beyazıt SANSI'dır.

---

[18] Sansı'nın açıklamasına göre asıl doğum tarihi Ağustos 1944'tür.

[19] Edirne Yerel Tarih Grubu'nun sezonun ilk sohbet toplantısına Edirne Belediyesi'nin ilk Bando Şefi, Edirneli müzik üstadı Mehmet Emin Yalgın'ın oğlu Çetin Yalgın konuşmacı olarak katıldı. Edirne Yerel Tarih Grubu geçen yıllarda olduğu gibi sezonu yine İl Halk Kütüphanesi Konferans Salonu'nda açtı. Sohbet toplantısına katılan Çetin Yalgın, babası Bulgaristan Rusçuk Askeri Bandosu Müzik Astsubayları'ndan Mehmet Emin Yalgın'ın 1934 yılında o günlerin Trakya Umum Müfettişi Kazım Dirik'in daveti ile Türkiye'ye göç ettiğini anlattı. Çetin Yalgın'ın açıklamalarına göre Edirne Belediye Bandosu kurucuları arasında yer alan Mehmet Emin Yalgın, 1938 yılında Karacabey Harası'nda görev aldı. Bir ara Bursa Şehir Orkestrası müzisyenleri arasında hizmetini sürdüren Mehmet Emin Yalgın daha sonra Edirne Belediye Başkanlığı'nın daveti üzerine Bando Şefliği görevini yürüttü. Uzun yıllar hizmet veren Mehmet Emin Yalgın 1902 yılında Bulgaristan'da doğdu. Yürüyüş Marşı birincisi olan Mehmet Emin Yalgın'ın en güzel melodileri arasında yer alan "Meriç'te Akşam" bestesi orta yaş Edirne halkının hala kulaklarında olduğu biliniyor. Yerel Tarih Grubu'nun Çetin Yalgın sohbetine sazları ile katılan Edirne Bandosu Mehmet Emin Yalgın'ın bestelerinden örnekler sundu. Mehmet Emin Yalgın'ın çeşitli fotoğraflarıyla süslenen sohbet toplantısı onu tanıyanların ve ailesinin anılarıyla sona erdi.
BANDO ŞEFLİĞİ
Edirne Belediye Bandosu 1950 yılında besteci ve müzisyen Mehmet Emin Yalgın tarafından, temel, tahta, bakır, üflemeli ve vurmalı sazlardan oluşan, 11 kişilik müzisyen kadrosu ile birlikte, Serhat şehri Edirne'de, belediye bünyesinde hizmete girmiştir. http://www.hudutgazetesi.com/haber/20354/oglu-anlatti-bandosu-caldi.html 17.11.2017 09.40

[20] 1969 Yılına kadar Edirne'de müzik yaptı ve ilk plağını 1969 yılında yapmıştır. Sansı'ya göre o zamana kadar Edirne'de Plak kaydı bulunmuyor. Bununla birlikte Altan Hastürk'le 14 OCAK 2015

Beste ve Besteciler: “Mecbur muyum? Sevmeye, Gözlerin Güzel Diye”, Kırkpınar Marşı, Beyazıt SANSI

Şefler: 1950 yılında kurulan Edirne Belediye Bandosu şefi Mehmet Emin YALGIN yönetiminde Belediye Bandosu Davul hariç Trampet, Bakır ve Tahta nefesli Batı Çalgılarıyla Edirne türküleri icrası yapılıyor.

İcra heyetleri / Dağar, Konser ve Etkinlikler: 1971 yılından sonra Edirne köylerindeki bayram ve düğünlerde davetli olarak ses müziği icrası yapıyor. Mehmet Emin Yalgın

Plak, Kaset, CD ve Kayıtları: iki plak kaydı[22], Tekerlekli teypler,

Çalgılar: Davul, zurna, bağlama, kaval, dilli kaval, düdük, keman, mandolin,

Çalgı Yapımcılığı ve Satışı: Buğday saplarından 7 delikli düdük yapımı.

Türkü ve Şarkı Edinimini Sağlayan Kişiler: Küçük Sabri, Bekir YANYACI, Bekirin babası Demo

Müzik Okulları: İstanbul Belediye Konservatuarı, Edirne Belediye Bandosu,

Diğer Müzik Sözcükleri: Alaturka, Meşk, İcra,

Dernekler / Kuruluşlar: Halk Eğitim Merkezi, Edirne Belediye Bandosu, İleri Türk Musikisi Cemiyeti, İstanbul Radyosu, Edirne Haber Gazetesi,

Yayınlar: Gazete köşe yazıları, EDİRNELİ SEVDALARIM Şiirleri, Marşları, Şarkıları,

---

tarihinde yapılan görüşmede 1960 yılında terzi de çalıştığı bir gün bağlama çalarken iki Fransız’ın Altan Hastürk’ü bağlama çalıp söylerken görmesi üzerine 41 adet türküyü kayıt altına aldığı ve kendisine 42 frank ödediği bilgisine ulaşılmıştır. Söz konusu kayıtlardan oluşan plağın Altan Hastürk’ün Fransa’da yaşayan asker arkadaşı tarafından kendisine getirildiği anlaşılıyor. Konuya ilişkin yapılan araştırmada söz konusu plağın internet satışlının devam ettiği ve Kaydı yapan Fransızın Jean-Claude Chabrier olduğu plak kapağındaki adın ise “Türkiye - Halk Dansları ve Şarkıları/Türküler” şeklinde Fransızca La Turquie - Chants Et Danses Populaires’dir. https://www.discogs.com/Jean-Claude-Chabrier-Various-La-Turquie-Chants-Et-Danses-Populaires/release/8320655 17.11.2017 11.25

[21] Sansı’ya göre söz konusu dört musikişinas Selanik Serez’den 1924 mübadelesinde gelip Umurbey mahallesinde bir süre ikamet etmişler ve önemli musikişinaslar olduklarından İstanbul musiki piyasasında yer edinmişlerdir.

[22] Sansı’nın gayretleriyle yapılan plak kayıtları 1969 tarihindedir.

Müzik Türleri / Üslup: Arabesk, Türk Sanat Musikisi,

Göç Etkisi : Yugoslavya Tikveş Beldesi, Selanik Serez Beldesi,

Edirne Türküleri ve Yöre / Köy: "Alişimin kaşları kara" , "dayl[e]r daylar" , "Edirne köprüsü taştan", "Pencere açıldı bilaloğlan", "Vardar ovası". Umurbey Mahallesi,

Diğer Kişiler: Coşkun Sabah, Selçuk Tekay

AÇIKLAMA: Beyazıt Sansı 1944 Edirne Karaağaç mahallesinde doğmuştur. Dedelerinin 1924 mübadelesinde Selanik'ten göç ederek Karaağaç'a yerleştiğini ifade etmiştir. 1924 yılından bu yana dedelerinin, babasının ve kendisinin karaağaçta yaşadığını ve ilkokulu orada okuduğunu ifade etmiştir. 1961 yılında lise 1. sınıftan ayrılarak Rize de ilk öğretmen okuluna yatılı olarak geçiş yapmış ve buradan mezun olmuştur.

Sansı, 1964 yılında Konya'da öğretmenliğe başlamış daha sonra 3 yıl kadar da Mardin'de görev aldıktan sonra Edirne'ye dönmüş ve Edirne köylerinde öğretmenlik yapmıştır.

Sansı, çok güzel keman çaldığını ve çok güzel sese sahip olduğunu ifade ederek, düğünlerde ve bayramlarda, köylerde misafir edildiğini ve bu nedenle neredeyse tüm Trakya'da adının duyulduğunu belirtmiştir. Bestecilik becerisine de sahip olan Sansı, nota bilmediğinden dolayı İstanbul'da konservatuar eğitimi almak istemiş, 1971 yılının sonlarında İstanbul'a yerleşerek hem öğretmenlik yapmış hem de İstanbul Belediye Konservatuarındaki [*Türk Musikisi Bölümü olmalı!*] İleri Türk musikisi cemiyetine katılmıştır[23]. Bu cemiyette 5 yıl kadar [*sonradan müzik piyasasında fantezi türün ünlüleri de olan*] Coşkun Sabah, Selçuk TEKAY gibi isim yapmış kişiler ile birlikte meşk ettiğini ifade etmiştir.

[23] Sansı görüşmede İstanbul Belediyesi Türk musikisi bölümü ile Hüseyin sadettin Arel'in kurucusu oldu ve 1948 yılında kurduğu İleri Türk müziği Konservatuarı Derneğini birbirine karıştırmış gibi gözükmektedir.

İstanbul Radyosuna keman sanatçısı olarak emisyonlara [kayıt –canlı yayın] girmiş, bestelerinin plak yapılmasını istediğinden çok mücadele vermiş ve 2 adet plağı kendi imkânlarıyla yapabildiğini ifade etmiştir. İstanbul piyasasında aradığını bulamadığından 1989 yılında Edirne'ye geri dönmüştür. Burada merkez okullarında ve Karaağaç'ta Halk Eğitim Merkezinde müzik öğretmenliği yaptığını vurgulamış, mandolin ve keman kursu açarak çocuklara nota öğrettiğini belirtmiştir. Sansı yukarıda belirtilen mesleki deneyimleri yanı sıra 1989-91 yıllarından sonra gazetelerde köşe yazıları yazmaya başlamıştır.

Sansı, 15 yaş civarındayken [*Bulgaristan'da bando astsubayı iken dönemin Edirne valisi Kazım Dirik tarafından Edirne'ye davet edilen*] 1950 yılında Edirne belediye bandosunu kuran Mehmet Emin Yalgın'ın Bandoyla birlikte Edirne halkına yönelik gösterilerine şahit olmuştur. Bu bandonun özelliği gereği batı müziği çalgıları ve dağarı yanı sıra aynı çalgılar ile Edirne'nin türkülerinin de seslendirildiğini gözlemlemiş bulunmaktadır. Edirne bandosunda Batı müziği çalgılarıyla icra edildiğini belirttiği Türküler şunlardır: "Alişimin kaşları kara", "daylar daylar", "Edirne köprüsü taştan", "Pencere açıldı Bilal oğlan", "Vardar ovası".

Anne tarafından dedelerin Yugoslavya'nın Tikveş dağlarında çobanlık yaptığını ve bu nedenle çok güzel kaval çaldıklarını açıklamış ve kendisinin de müziğe kaval çalarak başladığını ifade etmiştir. Kaval bulamadığı zamanlarda buğday saplarından 7 delikli düdük yaptığını belirtmiştir.

Sansı 1950 yıllarında yaşadığı mahallede bulunan müzisyenlere değinip zamanın ünlü zurnacısı Küçük Sabri, davulcu Bekir YANYACI ve babası Demo gibi isimleri açıklamış, bu müzisyenlerin çocukları Metin YANYACI, Salih YANYACI'nın da mesleği sürdürdüklerini ifade etmiştir. Fahrettin ZURNACI ve kardeşleri Fahri ZURNACI, saksafon sanatçısı Hayrettin ZURNACI' nın bandoda görev yaptığını belirtmiştir.

1989 yılında Edirne'ye döndüğünde Kırkpınar marşını yazan Sansı, bu marşın resmi marş olması için çabalamış ve 2004 yılında Belediye Başkanı olan Hamdi SEDEFÇİ' nin bu marşı belediye meclisine sunması sonucu, oy birliği ile marşın resmi Kırkpınar marşı olarak kabul edildiğini açıklamıştır.

1969 yılında kadar Orhan Gencebay'ın Edirne'de kaldığını söyleyen Sansı birlikte meşk ettiklerini, Orhan Gencebay'ın bağlamasına dilli kavalı ile eşlik ettiğini belirtmiştir. Haydar TATLIYAY, Dramalı Hasan HASGÜLER, Kadri ŞENÇALAR, Ahmet ŞENÇALAR gibi ünlü müzisyenlerin 1924 mübadelesinde Umurbey 'de ikamet ettiklerini daha sonra İstanbul'a göç ettiklerini açıklamıştır.

YORUM: Bu bulgular, Sansı'nın ilkokul öğretmenliği mesleğini yürütürken müziği bir ilgi alanı olarak sürdürdüğü; Edirne'ye döndükten sonra keman icrası ve türkü / şarkı söyleme konusunda ilerleme kaydettiği ve 1971 yılında İstanbul Belediye konservatuarı Türk müzği bölümünde 5 yıl mesleki müzik eğitimi alarak müzik meslek insanı olarak yaamına yöne verdiği eklinde yorumlanabilir.

Söz konusu bulgular Sansı, Müzik mesleğine ilişkin olarak İstanbul'da stüdyo seslendirmesinde yer aldığı; Edirne'de müzik öğretmenliği mesleğini yürüttüğü; bestecilikle uğraştığı ve keman- mandolin kursları açarak Edirne müzik yaşamında çok yönlü yer aldığını da ortaya koymaktadır.

Bu bulgulara göre Sansı 1969-2019 yılları arasında Edirne müzik yaşamında hem mesleki hem de zamansal tanığı olmuş bir meslek insanıdır. Bu bağlamda sansıya göre Edirne müzik yaşamı için Mehmet Emin Yalgan, Sabri, Bekir Yanyacı ve babası Demo, Metin ve Salih Yanyacı kardeşler, Fahrettin, Fahri ve Hayrettin Zurnacı kardeşler, Orhan Gencebay, Haydar Tatlıyay, Dramalı Hasan Hasgüler, Kadri Şençalar, Ahmet Şençalar gibi mesleki müzik insanlarının önemli sanatçılardır.

Bulgularda yer alan ve Sansının 1989 yılında bestelediği ve Edirne Belediyesi Meclisinin kararıyla "Edirne Kırkpınar marşı" olarak kabul edilen uşşak makamındaki bestesiyle gerek bestelenme gerek icra tarzı ile Sansı'nın Mehmet

Emin Yalgın yönetimindeki Edirne bandosunun batı müziği çalgılarıyla çalınan eserler bölümünde anımsadığı Edirne/Rumeli havalarıyla uyumu Sansı'nın besteleme yaklaşımlarında Edirne havaları temelinde Rumeli havalarının etkisi olduğu anlaşılmaktadır.

4.3.4. Özden Uludere ile Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Doğum Tarihi:1946 Edirne doğumlu.

İcracı Müzisyenler: Necdet DİLLEK, Hanefi Kayasöken,

Şefler: Mehmet Emin Yalgın,

Çalgı yapımcılığı: Aziz Mahmut Efendi (1841) tambur yapımcısı.

Türk Müziği Eğitimine Katkı Sağlayan Kişiler: Şeyh Ali Bey, Salih ZORLUTUNA

Müzik Okulları: Muradiye Mevlevihanesi, Darüşşifa, Edirne Mehteri, Edirne Bandosu

Diğer Müzik Sözcükleri:Şiba, Operet,

Dernekler / Kuruluşlar: Edirne Musiki Derneği (6 Temmuz 1952), Edirne Bandosu,

Yayınlar: Serhat Türkülerine Giriş,

Bilginler / Yazarlar: İsmail Hakkı Soyyanmaz,

Müzik Türleri / Üslup: Türk halk Müziği, Türk Sanat Müziği

Türkü Kaynak Kişileri: Hafız Rakım Ertür, İsmail Hakkı Soyyanmaz, Ali İhsan Köycü,

Edirne Müziğini Oluşturan Temel Kaynaklar: 1. Edirne Muradiye Mevlevihanesi, 2. II.Beyazid Külliyesi ve Darüşşifa, 3. Edşrne Mehteri (Saray ve Esnaf Mehteri)

Diğer Kişiler: Şefik Gürmeriç. Kazım Dirik.

AÇIKLAMA: Özden Uludere 1946 yılında Edirne'de doğmuştur. Edirne' nin müzik geçmişini Muradiye Mevlevihanesi, Darrüşşifa ve Edirne Mehteri olarak üç yapıda ele almıştır. Muradiye Mevlevihane'sinden önemli bestekarların çıktığını belirterek, Türk musiki tarihinin bestekarı bilinen, ilk Mevlevi ayinini besteleyen Muradiye Mevlevihane'sinden Mustafa Dede oluğunu açıklamıştır. Benli Hasan Ağa, Kara İsmail Ağa, Edirne doğumlu Emin Ongan, Edirneli bir ailenin mensubu Nevzat Atlığ gibi bilinen isimlerin de öneminden söz ederek Edirne müzik ekinine etkide bulunmuş kişilere tanıklık ettiğini dile getirmiştir.

Uludere halk müziği üzerine yazılı pek kaynak olmadığını ifade ederken [İsmail] Hakkı Soyyanmaz 'ın yazdığı "Serhat Türkülerine Giriş" adlı kitapta halk müziği sanatçılarından söz edildiğini belirtmiştir.

Ankara Radyosunun yurtta yaptığı taramada Edirne'de de bazı halk türkülerinin notaya alındığını söyleyen Uludere, bu çalışmaya kaynak kişi olmuş Hafız Rakım Ertür, [İsmail] Hakkı Soyyanmaz, Ali İhsan Köycü ve İstanbul Konservatuarında öğretmenlik yapmış Şefik Gürmeriç gibi isimleri açıklamıştır.

Uludere Edirne halk müziği için 1952'de kurulan ve günümüzde halen var olan musiki derneğinden söz ederek burada hem sanat müziği hem halk müziği tarzlarında çalışmalar yapılarak konserler verildiğini belirtmiştir.

Edirne'deki bando orkestra yapısı dönemin Trakya Umumi Müfettişi Kazım Dirik 'in Bulgaristan'daki bir gezide karşılaştığı bandonun şefinin Türk olduğunu tespit etmesi üzerine bando şefi Mehmet Emin Yalgan'ı Edirne'ye davet ediyor. Bunun sonucunda önce itfaiye bandosu olarak daha sonra belediye bandosu olarak şekillenen oluşumun ilk adımını atmış oluyor. Daha sonra ki yıllarda basın yayın genel müdürlüğünün düzenlediği marş yarışmasında Mehmet Emin Yalgan önemli isimlerin arasından birinciliği alıyor.

Uludere Edirne'de çalgı yapımcılığı konusuna değinirken çok yaygın olmadığını ancak yaptığı araştırmalara gör 1841 yılında Aziz Mahmut Efendi'nin tambur yapımında öne çıkan bir isim olduğunu açıklamıştır. Bunun dışında ihtiyaç duyulan ney gibi çalgıların İstanbul'dan alındığını ifade etmiştir.

Edirne türkülerini en iyi okuyan müzisyenlere Necdet Dilek ismini belirten Uludere, Hanefi Kayasöken ismini de açıklamıştır.

Maftirif konusunda araştırma yapan Uludere İstanbul Yahudilerinin yayınladığı kitaptan söz ederken Maftirimin Edirne'de doğan bir ekolü [müzik türü] olduğunu açıklamıştır. Maftirim döneminde cuma günleri Hazan Denilen okuyucuların Sinagogda(havra)dakiler Muradiye Mevlevihane'sine gittiklerinden söz eden Uludere Mevlevi müziğinde bazen sema yapıldığını açıklamıştır. Cumartesi günü de Yahudilerin kutsal günü Şabat denilen kutsal günde David Behar'ı dinleyen Uludere notaları çalmış ve uşak şarkı olduğunu belirtmiştir. Uludere son olarak Maftirimin Türk müziği usulleri kullanarak yapılan İbranice şarkılar olduğunu ifade etmiştir.

YORUM: Dr.Özden Uludere Edirne müziğinin kaynaklarını üç temel basamağa ayırarak vermiştir. Bu basamaklamaya yönelik doğrudan veya dolaylı başka hiçbir kaynağa yer vermediği anlaşılmaktadır. Uludere Maftirim konusunu bir vesile ile üstüne gittim onun kitabı da vardır İstanbul Yahudilerinin yayınladığı. Maftirim Edirne de doğan bir müzik ekolüdür demesine rağmen Edirne müziğini oluşturan kaynaklar içinde bu müzik türüne yer vermiyor. Kaynaklar incelendiğinde birçok uygarlığa ev sahipliği yapan Balkanlar ve Trakya'nın merkezi konumundaki Edirne'nin Yahudi göçü vasıtasıyla oluşan ezgisel yapısı Türk makam müziği olup sözleri Musevilik inancına ait sözlerden kurulu inanç müzik türü olan maftirim müziği bu kaynakların dışında bırakılmış olmaktadır. Bunun dışında Edirne'ye has ve genellikle Rumeli havaları çerçevesine alınan yerel türkülerine de Edirne müzik kaynakları sınıflamasında yer verilmediği anlaşılmaktadır. Oysa bu müzik türünün saray ve saray dışı tüm etkinliklerin ana müzik türü olduğu bilinmektedir. Uludere'nin vurgulamış olduğu Mevlevi müziği ve Darüşşifahanedeki müzik ile

mehter müziği arasında dağar, makamsal ve tartımsal birlik ve çalgısal birlik bulunmaktadır. Söz konusu birliğin kaynağı günümüzde Türk sanat müziği denilen ince saz müzik türüdür; ancak özellikle bu müziğin dışında kalıp Türk halk müziği çerçevesi içinde yer alan; bunula birlikte alevi-Bektaşi inanç müziği olarak bilinen tapınım müziklerine değinilmediği de ortadadır. Bu bağlamda Selçuklularda Akıncılarla birlikte hareket eden Alp erenler birliklerinin Balkanlarda Osmanlı öncesi kurdukları Alevi / Bektaşi dergahları ve bunlar aracılığıyla tanıttıkları Türk halk müziği ve buna bağlı inanç müziği Edirne müziğini oluşturan kaynakların dışında bırakılmış olmaktadır. Bu durumda yine görüşmecinin hem kendi müziksel beslenme alanlarına hem de erişebildiği kaynaklara ait bir belirleme olup Edirne müziğinin kaynaklarına yönelik değerlendirmelerin tümünü içermediği sonucunu çıkartmaktadır.

Ö: İki tane yabancı dil bilen.

Ö: Operet filanda yazmış o dönemde Salih ZORLUTUNA

Ö: Besteleri filan da var marşları var Ziraat Marşı filan kitaba koydum onları. Torunundan Kahraman'dan almıştım onları.

4.3.5. Erol Tekergölü ile Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Erol TEKERGÖLÜ

Görüşme Tarihi; 31 Ocak 2017

Doğum tarihi, yeri; 15 Mayıs 1940 İğnesi Köyü (Yolüstü Köyü)

Mesleği: Emekli öğretmen

Ailenin Müzik Geçmişi: [Sınırlı düzeyde] mandolin ve bağlama çalan bir ablası vardır. Kendisi Kepirtepe Öğretmen Okulunda Mandolin, flüt ve keman çalmayı öğrenmiştir. İki farklı eşinden 2 kız 2 erkek çocuğundan üçü müzisyendir. Seden Öksüztepe Marmara Üniversitesinde piyano okutmanı; Eftal Tekergölü Antalya Devlet Senfoni Orkestrası şefi; Saygın Tekergölü müzisyendir.

İcracı Müzisyenler: Edirne'nin düğünlerinde keman, cümbüş, darbukadan oluşan ve ince çalgı denilen çalgı topluluğuyla halk eğitim merkezinde düğünler yapılmıştır. Bu topluluklara 1960 yılından sonra trompetler katılmıştır. Bu ince sazlar roman mahallesinden filan gelir. Ud çalanlar: Mesut Kaba ve Süleyman Kaba; keman: Ahmet Kaba, ritim saz: Mesut'un oğlu, kanun çalan Çınar Kaba ve Ali vd. müzisyenlerdir.

Beste ve Besteciler: Edirne, Havsa, Tekirdağ , Hayrabolu, Kırklareli ve Babaeski adlı şehir ve ilçe Türküleri yanı sıra meşe ağacı ve ırgat gibi farklı konuları işleyen türküler bestelemiştir. Mesam üyesidir, şiir yazıp beste yapmaktadır. Kendisine göre çok değerli bulduğu 50'ye yakın bestesi vardır. Meşe Ağacı adlı türküsü ile Simav'da 2000 yılında Mesam'a kayıt olmuştur. Edirne de en büyük şanssızlık Beyazıt Sansı ile birlikte bize sahip çıkılmamış olunmasıdır. Türkiye'nin en büyük bestekarlarından Turan Taşan adlı bir besteci vardır.

Şefler: Edirne musiki derneğinde var bir kardeşimiz Halil ERSEVER Edirne musiki derneğinin şefi o çok iyi bilir Türk Müziğini. Abdül Kadir Sapmaz diye Kırıkkale belediye korosunun şefiymiş, Antalya da devlet senfoni orkestrası şefi EFTAL TEKERGÖLÜ,

İcra heyetleri / Dağar, Konser ve Etkinlikler: Çocukluğumuzda oyunlara bizi aralarına katmazlardı büyük abiler Cemal denilen Bocuk Gecelerinde Cemal denilen bir olay merdivenin üstüne eşek semerleri koyarlar üstünü örterler böyle ata benzer bir şey yaparlar onu gezdirirlerdi onu getirirlerken ' Cemal geldi duydunuz mu? Bir şinik arpa verdiniz mi? O kadar birde bu oyunun müziği vardı tabi ama tam nota olarak hatırlayamam, Kırkpınar meydanı, Bocuk gecesi,

Çalgılar: Mandolin, flüt, bağlama, Keman, ud, cümbüş, piyano, trompet, akordeon, davul, zurna, darbuka [Ritm saz].

Müzik Eğitimcileri: ilk müzik öğretmeni Zühriye BOYTORUN'dur, ondan sonra Selahattin EVCİL ve Fikret EVCİL adlı evli müzik öğretmenleriyle müzik dersi yapmıştır.

Müzik Okulları: Marmara Üniversitesi, Antalya Devlet Senfoni Orkestrası,

Dernekler / Kuruluşlar: Halk Eğitim Merkezi, öğretmen okuluna Kepirtepe ye, Edirne Musiki Derneği, Edirne Cem Evi, Emekli öğretmenler derneği,

Yayınlar: Ozan Ağacı Dergisi, "Edirne'de Müzisyenler" adlı kitap.

Bilginler / Yazarlar: Ozan Ağacının sahibi durumunda Mehmet Ağırgan, İsmail Alabayırlı,

Müzik Türleri / Üslup: Köy düğünleri müziği, Türk halk müziği, Türk sanat müziği, Batı müziği, okul şarkıları, Ça-ça, dans müziği ve Marşlar.

Diğer Müzik Sözcükleri: Mesam, Bestekar,

Diğer Kişiler: Mustafa Çetin, Mehmet Ağırgan, İsmail Alabayırlı.

AÇIKLAMA: Erol Tekergölü 1940 Edirne doğumludur. İlk eşinden Seden ve Eftal isimlerinde 2 çocuğu vardır, çocuklarının ikisi de hayatlarını müzik üzerine idame ettirmektedirler. Seden Öksüztepe Marmara Üniversitesinde piyano okutmanlığı yapmaktadır. Oğlu Eftal Tekergölü ise Antalya'da devlet senfoni orkestrası şefliği yapmaktadır. İkinci eşinden de Saygın ve Aylin isimlerinde 2 çocuğu vardır. Oğlu Saygın Trakya Üniversitesi Konservatuarında Keman bölümü okumuştur. Kızı Aylin ise İngilizce öğretmenidir.

Çocukluğunda pek müzikle ilgilenmeyen Tekergölü, Kepirtepe de mandolin ve flüt ile müziğe başlamış daha sonra keman çalmaya başlamıştır. Kepirtepe deki müzik öğretmenleri Zühriye Boytorun ve Selahattin Evcil-Fikret Evcil çiftinden mezun olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerinden okul şarkıları öğrendiğinin Türk müziğini görmediğini açıklamıştır.

Edirne Bocuk [Böcük gecesi Böcü yani böcek sözcüğünden türeme bir ad ve anlamla korku ortamları koşullarında korku hikâyelerinin ve canlandırmalarının da yapıldığı müzikli eğlence geceleridir.] gecesinden söz eden Tekergölü, söz konusu eğlence gecelerinde yer alan "Cemal" [Cemal bocuk gecesinde giydirilmiş eşeğe verilen addır ve bu eşekle ilgili etkinlik başladığında bu etkinliğe özgü bir müzik söylenir] denilen bir etkinliğin kendisine özgü müziği olduğundan bahsetmiştir.

Düğün gelenekleri için köy düğünlerinde davul- zurna olduğunu söyleyen Tekergölü Edirne düğünlerinde ise ince saz denilen Keman, cümbüş ve darbuka ekibinin yer aldığını belirtmiştir. Daha sonra 1960'larda halk eğitim merkezinde yapılmaya başlayan düğünlerde ise trompet gibi çalgıların kullanıldığını açıklamıştır. Söz konusu ince saz heyetinin roman mahallesinden geldiğini söyleyen Tekergölü, bu isimlere örnek olarak da udi Mesut Kaba, Süleyman Kaba, kemancı Ahmet Kaba, ritim sazda Mesut'un oğlu, kanunda Çınar Kaba ve Rast Ali gibi müzisyenleri belirtmiştir.

Kendisinin de bestekar olduğunu söyleyen Tekergölü Mesam üyesi olduğunu ifade etmiştir. 50'ye yakın bestesinin olduğunu belirterek tümünün Türk Sanat Müziği türünde olduğunu açıklamıştır. Makam konusuna çok hakim olmadığını söyleyen Tekergölü bestelerinin hüseyni, hicaz, buselik ve nihavent sanat müziği türünden ise hicazkar ve muhayyer makamlarında olduğunu açıklamıştır.

Tekergölü, Ozan Ağacı dergisine şiir yazdığını da ifade etmiştir. Derginin sahibi konumunda olan Mehmet Ağırgan'ın yazdığı Irgat isimli şiiri bestelemiştir. Bu bestesi Kırklareli 'den İsmail Alabayırlı ile tanışmasına vesile olmuştur. Alabayırlı Tekergölü'nü Kırklareli'ne davet etmiş, burada 700 yıllık meşe ağacını gören Tekergölü bu ağaca beste yapmıştır. Bu türkünün notaları da Ozan Ağacı dergisinde yayımlanmıştır. Söz konusu türküyü Kütahya'da seslendirdiği sırada onu dinleyen bestekar Turan Taşan, Tekergölü 'ne Mesam' a üye olmasını teklif etmiş bunun üzerine Tekergölü de 2000 yılında Mesam üyesi olmuştur. Tekergölü, Edirne' nin bestecileri için kendisi ile birlikte Beyazıt Sansı' yı belirtmiştir. Tekirdağ, Hayrabolu, Havsa, Lalapaşa, Babaeski, Kırklareli ve Edirne için türkü besteleyen Tekergölü, bölgelerin ileri gelenlerinin bu türküleri dinlemesine rağmen sahiplenmemelerini duyarsızlık olarak adlandırmıştır.

YORUM: Erol Tekergölü ile yapılan görüşmenin bulgularından, Tekergölü 'nün hayatında önemli bir yere sahip olan müziğin temellerinin Kepirtepe' de atılmış olması, Kepirtepe 'nin dönemin müziksel eğitim veren kurumlar arasında önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Ancak Kepirtepe müzik öğretmenlerinin Türk

müziği için her hangi bir çalışma gerçekleştirmemeleri, konu üzerinde ki yetersizliğin ya da sanatsal bakış açısının etken olabileceğini düşündürmektedir.

Tekergölü 'nün çocuklarının, müzik alanında mesleki açıdan yer almaları, Tekergölü'nün müzik mesleğine verdiği değerin sonucunda üç çocuğu da biri şef, diğeri okutman ve öteki de kemancı olarak müzik meslek insanı olarak yaşamlarını sürdürmektedir.

50 civarında bestesi olan Tekergölü, bestekâr Turan Taşan'nın yönlendirmesiyle Mesam üyesi olmuştur. Tekergölü bu özelliğiyle Edirne dışında ulusal düzeyde bir sivil toplum kuruluşu üyesi olarak Edirne müzik insanlarının Edirne yereli dışına çıkarak mesleki niteliklerinin tespit edileceğini de göstermiş ender kişilerdendir.

4.3.6. Ramadan Korkmaz ile Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Doğum Tarihi: 1946 Bulgaristan Mestanlı doğumlu.

Mesleği: Müzik Mağazası Sahibi, Çalgı Tamircisi ve Bağlama icracısı.

İcracı Müzisyenler: Altan Hastürk, Nafız Anıl

İcra heyetleri / Dağar, Konser ve Etkinlikler: Türk Halk müziği korosu, Halk Eğitim Merkezi konserlerinde bağlama icrası, Edirne Belediyesi Duyuru Odasında halka Pazar günleri 5-10 türkülük konser (Orhan Gencebay'da ünlü olmadan bu konserlerde çalmıştır.), Dünden Bugüne Türküleri Topluluğunun haftada iki kez Halk müzği konseri var. Kara Harp Okulu Bandosu Trompetçisi.

Çalgılar: Bendir, Bağlama, Akerdeon, Trompet, Kornet, Gitar, klarnet, keman, darbuka

Dernekler / Kuruluşlar: Halk Eğitim Merkezi konserleri (1960), Edirne Musiki Cemiyeti, Dünden Bugüne Türküleri Topluluğu, Edirne Belediyesi Duyuru Odası

Müzik Türleri / Üslup: Edirne düğün ve sünnetlerde ince saz müziği vardı (Ramadan Korkmaz kişisel düğün tespitlerinde roman düğünlerine katılmadığını da belirtmiştir. Bu bakımdan romanlar dışında kalan düğün ve derneklerde Davul ve zurna pek yoktu şeklinde bir ifadeye yer vermiştir.)

Yerel Müzik Sözcükleri:İnce saz

Diğer Kişiler: Orhan Gencebay (Babası Edirnelidir.),

AÇIKLAMA: Ramadan Korkmaz 1946 Bulgaristan doğumludur. 4 kardeşi olan Korkmaz Ailesinde müzikle ilgilenen tek kişidir. 1960'lı yıllarda 'Edirne türküleri ile ilgilenen büyüklerim' olarak isimlendirdiği kişilerin konserlerinden etkilenmesi sonucu halk eğitimde yapılan müzik çalışmalarına katılmaya karar vermiş, böylece müzik hayatının başlamasındaki ilk adımını atmıştır. 1962-65 senelerinde koroya katılmış, bir yıl sonra kendisine bir bağlama almasının ardından, koroya eşlik eden müzisyenleri izleyerek bağlama çalmasını öğrenmiştir. 18-19 yaşlarına geldiğinde de bu müzisyenlerle birlikte konserlerde bağlama çalmaya başlamıştır. Bağlama dışında çalgı olarak da askerlik döneminde kara harp okulu bandosunda iken trompet ve kornet çaldığını belirtmiştir.

Cemiyette uzun seneler faaliyet sürdüren Korkmaz, emekli öğretmen arkadaşları ile Dünden Bugüne Türküleri Topluluğu adında ki grubu ile Devecihan Kültür Merkezinde yılda bir-iki konser vermektedirler. TRT den program istediklerinde de Edirne'yi tanıtıcı programlar yapmaktadırlar.

Korkmaz, Orhan Gencebay'ın babasının Edirne'li olduğunu açıklamış, Orhan Gencebay'ın Edirne musiki cemiyetindeki çalışmalara katıldığını belirtmiştir. Orhan Gencebay ile belediye anons odasında Pazar günleri 5-10 türküyü seslendirdikleri söyleyen Korkmaz, Orhan Gencebay'ın Edirne Musiki cemiyeti ile halk müziği ile konserlere çıktığını açıklamıştır.

Edirne düğünlerinin hepsinin Halk Eğitimde olduğunu söyleyen Korkmaz, tek salonun halk eğitim salonu olduğunu ve evlenme düğünlerinin burada yapıldığını

açıklamış, sünnet düğünlerinin de mahallelerde yapıldığını ifade etmiştir. Bu mahalle düğünlerinde davul-zurna pek olmadığını, ince çalgı olduğunu belirtmiştir.

YORUM: Ramadan Korkmaz ile yapılan görüşmenin bulgularından Korkmaz'ın çevresinde yaşatılan musiki geleneğinin etkisi altında kalması sonucu bu alana yönelmiş ve yine çevresi tarafından, musiki bilgi ve icracılığının gelişiminin sağlandığı görülmektedir. Halen grubu ile gerçekleştirdiği konser etkinlikleri ile Edirne müziğine katkıda bulunduğu ve bu kültürü yaşattığı anlaşılmaktadır. Korkmaz'ın Orhan Gencebay ile ilgili olan ifadeleri de Edirne müziği hakkında fikir sahibi olmamızı sağlamaktadır. Ayrı müzik türleri olmasına rağmen bir konserde sanat müziği ve halk müziğine yer verilmesi dönemin müzik çeşitliliğini örnekler niteliktedir.

Ramadan Korkmaz'ın düğün ve sünnet törenlerinde yer alan müzik etkinlikleri içerisinde davul ve zurnanın Edirne merkezinde yapılan törenlerde pek fazla yer verilmediğine ilişkin tespiti davul zurna çalgılarının düğünlerde yer almadığı şeklinde yorumlanmamalıdır; çünkü Edirne'de davul zurna hem mehter, hem güreş havaları hem de kahramanlık türkülerinin vazgeçilmez çalgısı olup Edirne kırsalındaki tüm düğünlerin de temel çalgılarındandır. Ramadan Korkmaz ile 11 Aralık 2018 Salı günü saat 13.10'da yapılan telefon konuşmasında görüşme metninde açık olarak belirtilmeyen bu icra konularına yönelik ikinci görüşmede Halk eğitim merkezi salonunda Türk müzik devriminin bir yansıması olarak Halkevlerindeki müzik eğitiminin sonuçlarından olmak üzere batı sanat müziğinin dans türüne ilişkin bir müzik icrasının geçerli olduğu ve bu icrada batı sanat müziği çalgılarının kullanıldığı anlaşılmıştır. Söz konusu tespit dönemi 1960 yılından kendisinin de düğünün yapıldığı 1960 yılına kadar olan dönem olup söz konusu dönem Edirne merkezin sınırlı alanı ve nüfusun sınırlı sayısı itibariyle merkezdeki düğünlerin Edirne toplumsal tabakasının üst kesimine hizmet verdiği ve üst kesim insanların müzik tercihinin davul zurna dışındaki müzik heyetlerinin icralarına yönelik Batı sanat müziğinin dans müzik türü icrasıdır.

4.3.7. Şeref Balkan ile Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Doğum Tarihi: 13/07/1946 Edirne-Merkez Uzgaç köyü doğumlu.

Mesleği: Sınıf Öğretmeni

İcracı Müzisyenler: Şeref Balkan (Edirne Erkek İlköğretmen Okulu Şeref Balkandan Türküler geçidi: Okulda türkü icrası) Mandolin ve Bağlama İcrası. Mehteran,

Beste ve Besteciler: Udi Bestekar

Şefler: Koro Şefliği (3 yıl)

İcra heyetleri / Dağar, Konser ve Etkinlikler: Edirne Erkek İlköğretmen Okulu mehter Takımı (55 kişilik takım), Hacı İlbey Okulu ve Cumhuriyet okulu şenlik ve konserlerinde Atatürkün sevdiği şarkılar / türküler konseri, Sofya'dan Tv çekimi için 7 saatlik bir program ve çok sayıda Türkü kaydı (200 civarında)

Çalgılar: Bağlama, keman, Mandolin, Ud

Çalgı Yapımcılığı:Çalgı tamircisi Hakkı Bey (Sanat Okulu Öğretmeni), Ramadan Korkmaz,

Müzik Eğitimcileri: Muzaffer Ökten, Necati Seçkin,

Müzik Türleri / Üslup: Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği ve Rumeli Müziği, Waltz (Şeref Balkan Çardals Valsi şeklinde adlandırıyor ancak bu adlandırma konusu şüpheli görünüyor.)Mehter marşları

Edirne Türküleri ve Yöre / Köy: Dayler Dayler, Turnam Yükseklerden Uçar, Edirnenin Ardı Bağlar,

Yerel Geceler: Helva Sohbetleri

AÇIKLAMA: Şeref Balkan 1946 yılı Edirne doğumludur. Kendisi gibi aile bireylerinin de mesleği öğretmenliktir. 5 yıldır emekli öğretmenler dernek başkanlığı yapmaktadır. İlgi alanları arasında yöresel tarih, şairler grubu, koro şefliği ve helva sohbetleri yer almaktadır.

1959 yılında ortaokul eğitimi için Edirne sanat enstitüsüne kaydolmuştur. Balkan, burada ki ortaokulda, serbest resim, müzik, İngilizce eğitimlerinin yanı sıra marangozluk, demircilik gibi eğitimlere de yer verildiğini belirtmiştir. 6 yıl sanat enstitüsünde kaldığını söyleyen Balkan 3 yıl marangoz ve demir atölyelerinde bulunduğunu, bölüm bitirirken sıcak demirden mum şamdanı yaptığını açıklamıştır. Ayrıca sanat okulu ilgili son olarak Hakkı bey adında bir öğretmenin çalgı tamirciliği de yaptığını belirtmiştir.

Öğretmen okulunda 55 kişilik mehterden bahseden Balkan, kendisinin 1. zilcen olduğunu belirtmiş, bu mehter takımının Necati Seçkin isimli bir müzik öğretmeni tarafından yönetildiğini açıklamıştır.

Sanat enstitüsünü bitiren Balkan, Edirne Erkek İlk Öğretmen okulunda eğitimine devam etmiştir. Edirne'deki ilk radyo evinin erkek ilk öğretmen okulu radyosu olduğunu söyleyen Balkan, 1. Sınıf öğrenciliği döneminde 41 metre kısa dalga yapan bu radyoda şarkı söylediğini açıklamıştır. Türk sanat müziği, Türk halk müziği ve Rumeli müzikleri olmak üzere 3 koldan yürüdüğünü ifade etmiştir. Öğretmen okulunda herkesin mandolin çaldığını belirten Balkan, kendisinin bağlamaya geçtiğini ve folklor şenliğinde yer alan 14 bağlamadan birinin kendisinin olduğunu açıklamış, bir diğer bağlamacının da Trakya Üniversitesi'nden Prof. Süleyman Sırrı Güner olduğunu söylemiştir. 2. Sınıftan itibaren keman çalmaya başlayan Balkan, diploma merasiminde 3 kemancı olduğunu belirtmiş, ilk sırada kendisi daha sonra Süleyman Sırrı ve müzik öğretmeni Muzaffer Ökten' nin geldiğini açıklamıştır. Çardals valsini çaldıklarını söyleyerek, kendisinin üst sesi diğer kemancıların alt sesi çaldığını belirtmiştir.

Balkan, 2 defa TV programı yaptığını açıklamıştır. Söz konusu olan Lezzet arkası adlı programında türkü seslendirdiğini belirtmiştir. Bunun dışında Sofya'dan çekim için gelen araştırmacılara 7 saat boyunca parça söylemiştir.

Hacı İl Bey Okulunda Atatürk'ün sevdiği şarkılar adlı bir etkinlik düzenlendiğini söyleyen Balkan, 4 ay boyunca cumartesi ve Pazar günleri çalışıldığını belirterek bu etkinlikte keman çaldığını açıklamıştır.

Balkan, yetiştirdiği öğrencilerinden bahsederken Türkiye ve Almanya'da müzik öğretim görevlisi olduklarını, 12 öğrencisinin Trakya Üniversitesi müzik bölümünü kazandıklarını açıklamıştır.

YORUM: Şeref Balkan ile yapılan görüşmenin bulgularından, Balkanın öğretmenlik dışında sanatsal birçok alanla ilgilenerek Edirne kültürüne katkıda bulunduğu ve bu bağlamda yaşadığı dönemle alakalı sanatsal etkinliklerin ve kültürel değerlerin tanığı olduğu anlaşılmaktadır.

Ortaöğretim hayatının başlamasından sonra müzik ile tanışan Balkan'ın mandolin, bağlama ve keman çalmayı da bu dönemde öğrenmesi, müzik öğretmeni tarafından yönetilen 55 kişilik mehter takımının oluşturulması, sanat okulu kapsamında marangozluk ve demircilik gibi mesleki eğitimleri de burada görmesi, dönemin eğitim-öğretim ortamını günümüze yansıtır niteliktedir.

Balkan'ın Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği ve Rumeli Müzikleri ile ilgilenmesi, çalgıcılık becerisinin yanında söyleyici kimliğinin de olması, okul etkinlikleri, TV programları gibi alanlarda yeteneğini sergilemesi ve bazı öğrencilerini yetiştirerek mesleki müzik adamı olmalarına vesile olması Balkan'ı Edirne müzik kültürüne etkide bulunan kişiler arasına sokmaktadır.

4.3.8. Nejat Atlığ ile Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Doğum Tarihi: 1929 Edirne doğumludur.

Mesleği: Şef

İcracı Müzisyenler: Ankara radyosu ud ve keman sanatçıları, Küçükpazarlı Mesut Kaba ve dedesi Rast Ahmet,

Şefler: Nevzat Atlığ, Nejat Atlığ,

İcra heyetleri / Dağar, Konser ve Etkinlikler: Ev ortamında müzik,

Çalgılar: Keman, ud, kanun, klarnet, ney,

Dernekler / Kuruluşlar: Türk Sanat Müziği Derneği, Edirne Devlet Korosu

Müzik Türleri / Üslup: Türk Müziği (Türk Sanat Müziği), halk müziği

Diğer Müzik Sözcükleri: Meşk, Fasıl müziği,

Diğer Kişiler: Ratıp kazancıgil, Rüştü Şardağ,

AÇIKLAMA: Nejat Atlığ 1929 Edirne doğumludur. Babasının jandarma süvarisi olduğu için ata binebilen, atı seven ve atla yaşayan biri olması nedeniyle, soy isimlerinin Atlığ olduğunu açıklamıştır. 1900 doğumlu olan babası Nazmi Atlığ, aslen subay olmasına rağmen müziğe düşkün biri olduğunu bu nedenle 15 yaşında İstanbul' dan keman alarak ve hiçbir eğitim desteği almadan keman çalmayı öğrendiğini belirtmiştir. Annesinin de sesinin güzel olduğunu söyleyen Atlığ doğumundan itibaren sürekli müzik eşliğinde büyüdüğünü ve ev içerisinde müziğin eksik olmadığını ifade etmiştir. Babası gibi keman ve ud çalabildiğini söyleyen Atlığ her şeyi evde öğrendiğini açıklamış, abisi Nevzat Atlığ(1925) ın bunu devam ettirerek müzik profesörü ve devlet sanatçısı olduğunu belirtmiştir.

Ankara'da 4 yıl kadar yaşadıklarını söyleyen Atlığ, babasının sürekli olarak Ankara Radyosuna gittiğini, bu nedenle radyonun ud ve keman sanatçıları ile yakınlaştığını belirterek bu sanatçıların evlerine gelip meşk ettiklerini açıklamış, bu şekilde tekrarlanan gecelerin birinde abisine şarkı okuttuklarını belirtmiştir.

Edirne düğünlerine değinen Atlığ, Türk müziği çalgıları kullanıldığını söylerken, müzisyenlere örnek olarak da küçükpazarlı Mesut Kaba ve ailesinden bir de Kaba ailesinin dedeleri olan Rast Ahmet'ten söz etmiştir.

Edirne'nin Türk Müziği [Türk Sanat Müziği] ağırlıklı bir müzik kültürü olduğunu ifade eden Atlığ halk müziğine düşkünlüğün olmadığını belirterek bu nedenle halk türkülerinin gelişmediğini açıklamıştır. Rumeli türkülerinin bizim Türk sazlarıyla icra edildiğinden dolayı baskın olduğunu ifade etmiştir. Edirne genelinde çalgı olarak keman, kanun ve klarneti ana çalgı olarak ifade edilebileceğini söylemiştir.

Musiki derneğinde Türk Sanat Müziği çalışmaları yaptığını söyleyen Atlığ, konserlerinin baş müşterisi olarak ifade ettiği dönemin valisi Ünal Erkan (1942)'ın konserlere çok ilgili olduğu açıklamıştır. Ünal Erkan'ın toplantılara bile katıldığını ve Atlığ'ı makamına davet ederek Edirne Devlet Korosu'nu kurma fikrini görüştüğünü ve dönemin kültür müdürünü çağırarak 'Nejat bey ile içişleri bakanlığına müracaat yazısını hazırlayın' şeklinde ifadede bulunarak çalışmalara başlattığını açıklamıştır.

Edirne Valilik Korosunu da kuran Atlığ buranın konserini gerçekleştirdiği bir gecede Güzel Sanatlar Genel Müdürünün 'Nejat bey bu iş böyle olmaz yarın gel vilayete müracaatı yapalım ben Ankara'ya götürüyorum Edirne Devlet Korosu'nu kurucaz' şeklinde ifadede bulunduğunu söyleyen Atlığ, bunun sonucunda Edirne'ye büyük bir yatırımın olduğunu açıklamıştır. Buradan emekli olduktan sonra da 7-8 yıl Trakya Üniversitesinde koro şefliği yaptığını belirtmiştir.

YORUM: Görüşmenin bulgularından Nejat Atlığ' nın ailesinin etkisi altında kalması nedeniyle müzik alanına yöneldiği ve babasının ud ve keman çaldığından dolayı kendisinin de bu çalgıları öğrenebildiği tespit edilmiştir. Abisi Nevzat Atlığında bu etkileşim nedeniyle profesörlüğe kadar uzanan bir eğitim geçmişine sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Atlığ' nın Edirne düğünlerinde, Türk müziği çalgılarının kullanıldığını belirtmesi, bazı müzisyenlerinde isimlerini açıklayarak dönemim düğün kültürüne yönelik bilgi edinilmesine olanak sağlaması, yörenin genel müzik beğenisinin Türk

sanat müziği olması nedeniyle halk müziğinin gelişmediğini ifade etmesi ve Rumeli müziğinin Edirne' de baskın olma nedeninin Türk sazları ile icra edilmesinden kaynaklandığını belirtmesi, kendisinin Edirne müzik yaşantısına tanık olduğunu gösterirken araştırmamız için önemli bir kaynak kişi olmasına neden olmaktadır.

Atlığ, Musiki derneğinde ve Edirne Valiliğinde koro kurarak Edirne genelinde konserler vermiş, konserlerinde yetkili isimlerin beğenileri sonucunda Edirne Devlet Korosunun kurulmasına vesile olmuştur.

BÖLÜM V

5. Sonuçlar ve Öneriler

Bu bölümde Edirne müzik yaşamına etki etmiş alaylı müzisyen ve eğitimciler, okullu müzisyen ve eğitimcilerle ve müzik mesleği dışında olup şehrin müzikle ilgili yaşantısının tanığı konumundaki kişilerle yapılan görüşme metinlerinden elde edilen bulgularla ilgili sonuçların açıklamalarına yer verilmiştir.

5.1. Alaylı Müzisyen ve Eğitimcilerle Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Sonuçlar

Bu kısımda alaylı müzisyen ve eğitimci olarak tespit edilen Altan Hastürk, Nafiz Anıl ve Zeki Dağ ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgularla ilgili sonuçların açıklamalarına yer verilmiştir.

5.1.1. Altan Hastürk İle yapılan Görüşme metninden Elde Edilen Bulguların Sonuçları

Altan Hastürk'e göre:

1. Edirne'de ki icracı müzisyenler ve şarkı veya türkü edinimi sağladığı kişiler; Şükrü Hastürk(babası), Mustafa Çavuş(dedesi), Hafız Rakım Ertür ve Ramadan Korkmaz'dır.
2. Edirne'de Şeflik yapan kişilerden biri Güngör Mazlum'dur. Müzik eğitimcilerinden biri Necati Seçkin'dir.
3. Edirne'deki müziksel etkinlikler İlkokul müsameresi(cura çalmış), Moral geceleri - Kaşık oyunu (askeri dönemi), Sohbet Eğlencesi, Musiki Cemiyeti, Turne, Helva Sohbetleri şeklindedir ve icra heyetleri de bu etkinliklere uygun Türk halk müziği saz ve ses heyetleridir.
4. Edirne Yöresinde kullanılan çalgılar Bağlama, Cura, Cümbüş- Darbuka (askerlik), Davul, Zurna, Def olarak sınırlanmıştır.

5.1.2. Nafiz Anıl İle yapılan Görüşme metninden Elde Edilen Bulguların Sonuçları

Nafiz Anıl'a göre:

1. Edirneli veya Edirne'ye gelerek müziksel etkinlikler içine girmiş Müzisyenler Orhan Gencebay (*Cumhuriyet Sineması'nda tambur ve bağlama çalmıştır*), Hamiyet Yüceses, Safiye Ayla, Erköse Kardeşler (*Selahattin, Halil, Barbaros*), Mehmet Emin Yalgın, Udi Osman Nuri Özpeker'dir.
2. Edirne'de tespit edilebilen Edirneli şefler Nazmi ATLIĞ ve Şerif ERCAN (devlet bakanı koro yönetiyor); besteciler ise Nafiz Anıl'ın Türk sanat müziği besteleri var. Emin Ongan, Mısırlı İbrahim Efendi'dir. Ayrıca yakın dönemde söz konusu bestecilerin besteleri Havra-Sinegog açılışında icra edilmiştir.
3. Edirne' de Flüt koroları, Cumhuriyet Sineması(konser verilen yer), Belediyenin anons merkezi-Belediye radyosu (cumartesi günleri dinleti yapılırdı) Üniversite korosu, Edirne Bandosu (1940), Bandocu Bahattin ve orkestrası (Komançiler), Umurbey çalgıcıları, Küçük Pazar, Yeni imaret ve Yıldırım çalgıcıları, saz ekibinde udda Hamdi hoca, kanunda Özcan Bey, udda Özgen, darbukada Ersin PORNA assolistimiz Varol TÜTÜN, hanende

Işık Şendil'in de içinde yer aldığı geniş bir yelpazeye yayılmış müziksel ortam vardır.

4. Edirne müzik ortamında tanıklık ettiği çalgılar flüt, keman, mandolin, bağlama, ud, tambur, ney, kaşık, akordeon, trompet, saksafon, bateri, darbukadır.
5. Salih Hüseyin Zorlutuna (Halk eğitim müdürlüğü mandolin kursu) ve Nazmi ATLIĞ (Prof. Dr. Nevzat Atlığ'ın babası ve Edirne Musiki Derneği hocası, şefi) Edirne'de 1950'li yılların müzik eğitimcileridir.
6. Edirne müzik ortamında tespit edilen müzik türleri Türk Halk müziği (Edirne Musiki Derneği'nde pek hoşanılmaz), Türk Sanat Müziği, Caz, Tango (La Cumparsita), vals, samba, Çaçadır.

5.1.3. Zeki Dağ İle yapılan Görüşme metninden Elde Edilen Bulguların Sonuçları

Zeki dağ'a göre:

1. Edirne Halk oyunları ve Edirne türküleri icrasında yer alan çalgılar blok flüt, mandolin, kaval, cura, kemane, bağlama, divan sazı [bağlaması], ince çalgı dedikleri keman, klarnet, ud bir de cümbüş. Bağlama, zilli maşa, kaval, def, dümbelektir.
2. Edirne'nin eski halk oyunu müzikleri Zeki Dağ döneminde yaşamlarını yitirmiş ancak dönemin önemli ve adı hala anılan müzisyenleri olan "Süngerci Cemal, Berber Mümin, Sunday Koç, Kemani İsmail Efendi'den edinilmiştir.
3. Edirne Türk halk müziği Edirne türküleri ve halk oyunları, Bektaşi müziği ve düğün törenleri müziği olmak üzere üç boyutlu ve kısımlıdır.
4. Edirne ili Yenikadın, Yeniköy, Musulça ve Topçular köylerinde çalınan ve söylenen Alevi semahları ve Bektaşi nefeslerinin varlığı Bulgaristan'dan göç eden bu toplumların Bulgaristan'daki geleneğin yaşatılmasına dayanmaktadır.
5. Edirne halk oyunları ve türkülerinin müziklerine yönelik olarak tüm erkek oyunların ezgilerinin notaya alınması. 450 Türkünün araştırılması işi, 50

türkünün notaya alınması, 30 türkünün TRT dağarına kayıt ettirilmesinde görev almıştır.

6. Edirne halk müziği icrasına yönelik "Bir Kol Çalgı Tuttu", "Meydan sazı", "Beylek Girişi" ve "Takım Türküleri" olarak müzik piyasasına hakim bir yerel dil ve sözcük oluşmuştur.

5.1.4. Fahrettin Zurnacı İle yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulguların Sonuçları

Fahrettin Zurnacı'ya göre:

1. Fahrettin Zurnacı 5-6 yaşlarında davul ile ritim çalışmaları yaparak müziğe başlamıştır. Bbası ilk eğitmenidir. İlk eğitim sazı davuldur. İlk sazı olan davul elek kasnaklarından babasının yaptığı davuldur. Davulda kullandığı ilk vuruşlar [tartımlar] Kırkpınar er meydanında vurulan Ağırlama havası ve Ceng-i harbi havalarının tartımlarıdır [*5-6 yaş çocuğuna uygun tartımlar*].
2. Fahrettin zurnacı halk oyunları, düğün ve Kırkpınar Güreş havaları müzisyenliği yapmıştır. Ustaları ve birlikte çaldıkları diğer müzisyenler şunlardır: Babasının yanı sıra Dedesi Osman Zurnacı, amcaları Aziz Zurnacı, Sabri Zurnacı ve İsmail Zurnacı, dayısı Şerif Yoldauçmaz, Felek Cevat, kayınpederi Sabri ZURNA, Kadir ZURNA, Ali ZURNA, Sabri DÜĞÜNCÜ, Mehmet usta, Hamdi usta, Hüseyin GÜNDORUK, Şelül GÜNDORUK.
3. Düğün sazları 2 davul – 2 zurna takımından oluşur. Düğün evi ve gelin evinde davul zurna takımı mevcuttur. Gelin almaya gidildiğinde gelin evi davul ve zurna takımı ile düğün evi zurna takımı birleşerek dört katlı bir saz takımı oluşur.
4. Zurnacı Edirne, Trakya ve Rumeli sahalarına ek olarak 14 Avrupa ülkesiyle birlikte içinde Dubai ve Gürcistan'ın bulunduğu toplam 16 ülkede zurna çalmıştır. Bu ülkelerden Yunanistan'da yunan müzisyenlerin icra ettiği çiftetellinin icra ve oyun tarzının Türkiye'dekine benzer bir icra olduğunu belirtmiştir.

5. Fahrettin Zurnacı dedesi Osman Zurnacı'nın 1924-1977 yılları arasında Kırkpınar davul-zurna takım şefliği yapmıştır. Günümüzde uzun yıllardan beri bu görevi kendisi yürütmektedir.
6. Edirne'de davul yapımcılığında Zurnacı ve ailesi zurna yapımcılığında Niyazi Karagöz bilinen ustalardır.
7. Edirne'de kullanılan çalgılar: Davul, zurna, keman, cümbüş, darbuka ve klarnettir.
8. Edirne de kullanılan yerel müzik sözcükleri: İnce saz, güreş havaları, çiftetelli karşılama Edirne de ki çalgı yapımcıları: Fahri Zurnacı, Niyazi Karagöz'dür.
9. Edirne'deki müzik türleri: Kırkpınar güreş havaları, düğün havaları ve halk oyunları müzikleridir.

5.1.5. Mesut Kaba İle yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulguların Sonuçları

Mesut Kaba'ya göre:

1. Mesut Kaba ve ailesi birkaç nesilden beri müzisyenlikle uğraşan bir ailedir. Bestekar Dramalı Hasan'ın torunları olduklarını iddia etmektedirler. Günümüzde Edirne'de aileden Kemani ali, oğul Ali ve kendisiyle birlikte oğlu Devlet Türk müziği korosu üyesi oğlu çınardan oluşan dört kişilik ince saz takımıyla mesleklerini sürdürmektedirler.
2. Çocukluk dönemi geçim kaynakları "Kakava enliklerinde" cümbüş ve darbuka ile halkın eğlendirilmesi ve dilek çömleklerini kırdıklarında hediye olarak çömlekteki paraların verilmesidir.
3. Edirne nüfusunun 50 yıl önceki yapısında yer alan Yahudi, Ermeni ve Rumların çoğunlukta olduğu Umurbey mahallesinden Edirne Sarayına Osmanlı padişahlarının eğlence zamanlarında müzik yapmak üzere saz heyeti gitmektedir ve bu heyette yer alanlardan biri de Mesut Kaba'nın dedelerinden biridir.
4. Edirne'de iki tür kına gecesi vardır:

a. Kız için kına gecesi: Saz heyeti mevcuttur. Pazar günleri yapılır.

b. Erkek için kına gecesi: Saz heyeti mevcuttur. Pazar günleri yapılır.

5. Kına törenlerinin ertesi günü "Paça" adıyla anılan karşılıklı hediye töreni yapılır. Bu törende 2 takım saz heyeti katılır. Edirne'de 1966 civarında Mehmet Bey'in kahvesinde gölge oyunu oynatılır ve tiyatro oyunları sergilenir ve bu oyunlarda fasıl heyeti yer alır. Arif Sami Toker de bu bağlamda Edirne'de konser vermiştir.
6. Edirne'de konser veren ünlüler Samime SANAY, Mustafa SAĞYAŞAR, Gönül YAZAR, Gönül AKKOR ve Müzeyyen SENAR'dır.
7. Kaba ailesinin içinde bulunduğu Roman toplumunda erkeklerin evlenebilmesi için gerekli şartlardan biri eğer aday müzisyense vurmalı dışında bir çalgı çalması gerekliliğidir. Mesut Kaba 1970 yılında askerlik görevi sırasında saksafon öğrenmiş, Klarnetçi Notis Mesut Kaba'ya bir hicaz peşrevi notası uzatmış, Kaba bu notayı okuyunca olaya şahit olan kaynatası eve giderek "kızı veri, zanaatı öğrenmiş" demiştir.
8. Edirne'de Mesut Kaba kanun yapımı ve ud tamiri konusunda; Serkan Kuzuoğlu ise çalgı yapımcılığı konusunda adları anılan kişilerdir.
9. Edirne'de Balkan müziği türünü yapan Bulgaristan'dan gelen saksafon ve klarnet çalabilen Besin; Arap müziğini çalan Burgazhan ve hanende eşi; Keman ve darbuka çalan Şuayip adlı kişinin eşi Hayriye; Osmanlının son dönmeminde Padişah ve Türkiye Cumhuriyetinin ilk döneminde Atatürk için keman çalan Mehmet Burgu adlı müzisyenler ve onların icra ettikleri müzik türleri mevcuttur.
10. Edirne müzik türü veya Edirne havalarında Yunanistan, Serez, Selanik, Kavala ve Dırama'dan Atatürk zamanında göç edenlerle gelen şarkı, türkü ve oyun havalarının etkisi vardır. Söz konusu göçler döneminde devlet göç eden kişilere mesleklerine göre örneğin, çiftçiye: arazi, boyacıya: sandık, müzisyene: çalgı vermiştir.
11. Edirne'de müzik icrasını gerçekleştiren müzisyenler: Klarnetçi Notis Mehmet**,** kemancı Şuhayip ve darbukacı hanımı, Balkan müziği icra eden Bulgaristanlı Besin saksafon ve klarnet sanatçısıdır. Kaba ya göre Edirne'de müzisyenlik işini iyi yapan müzisyenler; kanun sanatçısı oğlu Çınar, yeğeni kemancı Ali, ud ve cümbüş te ise kendisidir.

12. Edirneli besteciler için bir örnek Dramalı Hasan Hasgüler'dir.
13. Edirne'de icra heyetleri ve etkinlikler: Kakava (Hıdırellez) şenlikleri, gölge oyunları ve tiyatro, Mehmet beyin kahvesine gelip konser veren Arif Sami TOKER'in yanı sıra tel cambazı ve fasıl heyetinin de sahne aldığı eğlence geceleri, Saray'a Padişahın huzuruna entari giyen 40 kişilik fasıl heyeti.
14. Edirne müzik piyasasında kullanılan çalgılar: Ud, org, kanun, keman, darbuka, cümbüş, saksafon, klarnettir.
15. Edirne müzik piyasasında icraya yer verilen müzik türleri: Türk Sanat Müziği, Balkan Müziği, kantolardır.
16. Edirne'de çalgı yapımcısı: kanuncu Serkan Kuruoğlu dur.
17. Edirne'de göç etkisi: Yahudilerin, Ermeni ve Rumlar da burada ikamet etmişlerdir. Burgazhan isimli kişinin Mısırlı eşi. Yunanistan, Serez, Selanik, Kavala ve Drama'dan alığı göçler
18. Edirne'ye gelen sanatçılar: Samime SANAY, Mustafa SAĞYAŞAR, Gönül YAZAR, Gönül AKKOR, Müzeyyen SENAR

5.1.6. Ramadan Korkmaz İle yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulguların Sonuçları

Ramadan Korkmaz'a göre:

1. Ramadan Korkmaz, 1960'lı yıllarda "Edirne Türküleriyle" ilgilenen büyüklerin konserlerinden etkilenerek 1962-65 yılları arasında Halk Eğitim Merkezinde yürütülen Türk halk müziği korosunda çalışmalara katılmıştır. Bu çalışmalar sırasında bağlama çalmayı; Kara harp okulu bandosunda ise Trompet ve Korno çalmayı öğrenmiştir.
2. Edirne'de "Dünden Bugüne Türküleri Topluluğunda" yılda bir veya iki konser verilen çalışmalara katılmıştır.
3. Babası Edirneli olan Orhan Gencebay Edirne musiki Cemiyeti ile halk müziği konserlerinde yer almıştır.
4. Edirne'de sünnet, köy ve roman düğünleri hariç tüm düğünler Halk Eğitimi Merkezi salonunda yapılmaktadır. Bu düğünlerde Davul-zurna gibi açık hava

çalgıları değil kapalı hava çalgıları olarak ince saz müzik heyeti olarak görev yapmıştır.

5. 1960 yılı ve sonrası Edirne düğünlerinde Edirne toplumsal tabakasının üst kesimine hizmet verildiği ve toplumun memur ve bürokratlarıyla Devlet erkânını kapsayan üst kesim insanlarının müzik tercihinin davul-zurna gibi kaba saz yerine ince saz veya Batı sanat müziğinin dans müzik türü icrası olduğu saptanmıştır.
6. Edirne'de icracı müzisyenler: Altan Hastürk ve Nafiz Anıl'dır.
7. Edirne'de icra heyetleri / Dağar, Konser ve Etkinlikler: Türk Halk müziği korosu, Halk Eğitim Merkezi konserlerinde bağlama icrası, Edirne Belediyesi Duyuru Odasında halka Pazar günleri 5-10 türkülük konser (Orhan Gencebay'da ünlü olmadan bu konserlerde çalmıştır.), Dünden Bugüne Türküleri Topluluğunun haftada iki kez Halk müzği konseri var. Kara Harp Okulu Bandosu Trompetçisi.
8. 1960 yılı civarında Edirne Halk Eğitim Merkezi salonunda yapılan düğünlerde davul – zurnaya yer verilmez, Batı sanat müziği Dans türüne yer verilirdi. Bu müzik icrasında yer alan çalgılar ise Trompet, Akordeon ve gitardır.
9. Edirne'de müzikle ilgili Dernekler / Kuruluşlar: Halk Eğitim Merkezi konserleri (1960), Edirne Musiki Cemiyeti, Dünden Bugüne Türküleri Topluluğu, Edirne Belediyesi Duyuru Odasıdır.
10. Edirne müzik piyasasındaki Müzik Türleri / Üslup: Edirne düğün ve sünnetlerde ince saz müziği vardı (Ramadan Korkmaz kişisel düğün tespitlerinde roman düğünlerine katılmadığını da belirtmiştir. Bu bakımdan romanlar dışında kalan düğün ve derneklerde Davul ve zurna pek yoktu şeklinde bir ifadeye yer vermiştir.)

5.1.7. Şeref Balkan İle Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulguların Sonuçları

Şeref Balkan'a göre:

1. Şeref Balkan için müzik ilgi alanlarından biridir; ancak o koro şefliğini yürütecek düzeyde yarı mesleki bir müzik insanı özelliği edinmiştir.
2. Şeref Balkan, 1959-1965 yılları arasında öğrenim gördüğü Edirne Sanat Enstitüsünde serbest müzik eğitimlerine katılmış, aynı okulda öğretmenlik yapan Hakkı Bey adlı öğretmenin çalgı tamirciliği yaptığını belirtmiştir.
3. Şeref Balkan Edirne Sanat Enstitüsünde kurulan 55 kişilik mehter heyetinde 1. Zilcen olarak icraya katılmıştır. Söz konusu takım Necati Seçkin adlı bir müzik öğretmeni tarafından çalıştırılmıştır.
4. Edirne Sanat Enstitüsünde kurulan kısa dalga radyo yayınlarında Şeref Balkan şarkı söylemiştir. Bu radyodaki Müzik yayınlarının Türk halk, sanat ve Rumeli müzikleri olmak üzere üç koldan yürütülmüştür. Öğretmen okulunda öğrenciler mandolin çaldığı halde Şeref Balkan Bağlama sazını çalmıştır. Bir yıl sonra keman çalmış 1965 yılı mezuniyet töreninde keman çalan 3 kişiden birisinin kendisi diğerlerinin ise Süleyman Sırrı Güner ile Muzaffer Ökten olduğunu belirtmiştir.
5. Edirne konulu 2 TV programına katılmış ve türkü söylemiştir. Bunlardan bir Sofya'dan çekim için gelen araştırmacılarla yapılan çekimdir.
6. Edirne'de dört ay süre ile Atatürk'ün Sevdiği Şarkılar etkinliğini düzenlemiş ve hafta sonları süren bu etkinliklerde keman dinletileri yapmıştır.
7. Şeref Balkan müzik alanında yürüttüğü eğitsel çalışmaların sonucunda Türkiye ve Almanya'da Müzik alanında görev yapan öğretim elamanları yetiştirmiş ve 12 öğrencisi de T.Ü. Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı sınavları kazanarak müzik alanında lisans düzeyinde öğrenim hakkı elde etmiştir.
8. İcracı Müzisyenler: Şeref Balkan (Edirne Erkek İlköğretmen Okulu Şeref Balkandan Türküler geçidi: Okulda türkü icrası) Mandolin ve Bağlama İcrası. Mehteran.
9. Edirne müzik yaşamında yer verilen icra heyetleri / Dağar, Konser ve Etkinlikler: Edirne Erkek İlköğretmen Okulu mehter Takımı (55 kişilik takım), Hacı İlbey Okulu ve Cumhuriyet okulu şenlik ve konserlerinde Atatürk'ün sevdiği şarkılar / türküler konseri, Sofya'dan Tv çekimi için 7 saatlik bir program ve çok sayıda Türkü kaydı (200 civarında)

10. Edirne müzik yaşamında yer verilen çalgılar: Bağlama, keman, Mandolin, Ud
11. Çalgı Yapımcılığı: Çalgı tamircisi Hakkı Bey (Sanat Okulu Öğretmeni), Ramadan Korkmaz,
12. Edirne müzik yaşamına etki eden müzik Eğitimcileri: Muzaffer Ökten, Necati Seçkin
13. Edirne müzik piyasasında yer alan müzik Türleri / Üslup: Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği ve Rumeli Müziği, Waltz (Şeref Balkan Çardals Valsi şeklinde adlandırıyor ancak bu adlandırma konusu şüpheli görünüyor.)Mehter marşları
14. Edirne Türküleri ve Yöre / Köy: Dayler Dayler, Turnam Yükseklerden Uçar, Edirnenin Ardı Bağlar,

5.1.8. Erol Tekergölü İle Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulguların Sonuçları

Tekergölü' ne göre ailesinin müzik geçmişi mandolin ve bağlama çalan bir ablası vardır. Kendisi Kepirtepe Öğretmen Okulunda Mandolin, flüt ve keman çalmayı öğrenmiştir. İki farklı eşinden 2 kız 2 erkek çocuğundan üçü müzisyendir. Seden Öksüztepe Marmara Üniversitesinde piyano okutmanı; Eftal Tekergölü Antalya Devlet Senfoni Orkestrası şefi; Saygın Tekergölü müzisyendir.

Tekergölü' ne göre:

1. Edirne Köy düğünleri: Kaba Saz (Davul ve Zurna) ile
2. 1960'a kadar Edirne'nin düğünleri: Keman, cümbüş, darbukadan oluşan ve ince saz denilen çalgı topluluğuyla icra edilir.
3. 1960'tan sonra Edirne Düğünleri: Halk eğitim merkezinde ve yukarıda belirtilen ince saz topluluğuna trompetlerin katıldığı düğünlerdir. Bu düğünlerin müzisyenlerine ince sazlar denir. Bu ince sazlar roman mahallesinden filan gelir. Ud çalanlar: Mesut Kaba ve Süleyman Kaba; keman: Ahmet Kaba, ritim saz: Mesut'un oğlu, kanun çalan Çınar Kaba ve Ali vd. müzisyenlerdir.

4. Beste ve Besteciler: Edirne, Havsa, Tekirdağ , Hayrabolu, Kırklareli ve Babaeski adlı şehir ve ilçe Türküleri yanı sıra meşe ağacı ve ırgat gibi farklı konuları işleyen türküler bestelemiştir. Mesam üyesidir, şiir yazıp beste yapmaktadır. Kendisine göre çok değerli bulduğu 50'ye yakın bestesi vardır. "Meşe Ağacı" adlı türküsü ile Simav'da 2000 yılında Mesam'a kayıt olmuştur. Edirne de en büyük şanssızlık Beyazıt Sansı ile birlikte bize sahip çıkılmamış olunmasıdır. Türkiye'nin en büyük bestekarlarından Turan Taşan adlı bir besteci vardır.
5. Şefler: Edirne musiki derneğinde var bir kardeşimiz Halil ERSEVER Edirne musiki derneğinin şefi o çok iyi bilir Türk Müziğini. Abdül Kadir Sapmaz diye Kırıkkale belediye korosunun şefiymiş, Antalya da devlet senfoni orkestrası şefi EFTAL TEKERGÖLÜ
6. İcra heyetleri / dağar, konser ve etkinlikler: Edirne'de Bocuk [Böcük = B-Öcü-k] Gecelerinde oynana Cemal oyunun ve Cemal geldi duydunuz mu? Bir şinik arpa verdiniz mi? Şeklinde sözleri olan bir oyun müziği vardır. Tekergölü bu oyunun müziksel özelliklerini anımsayamamıştır. Söz konusu oyun bir merdiven ve eşek semerleriyle kurulur at benzeri bir nesne yaratılır o nesne topluluk içinde yukarıda anılan sözlerle söylenen bir oyun türküsü eşliğinde gezdirmektedir. İcra heyeti olarak Edirne Kırkpınar davul-zurna heyeti mevcuttur.
7. Çalgılar: Mandolin, flüt, bağlama, Keman, ud, cümbüş, piyano, trompet, akordeon, davul, zurna, darbukadır [Ritm saz].
8. İlk müzik öğretmeni Zühriye BOYTORUN'dur, ondan sonra Selahattin EVCİL ve Fikret EVCİL adlı evli müzik öğretmenleriyle müzik dersi yapmıştır.
9. Dernekler / kuruluşlar: Halk Eğitim Merkezi, öğretmen okuluna Kepirtepe ye, Edirne Musiki Derneği, Edirne Cem Evi, Emekli öğretmenler derneğidir.
10. Yayınlar: Ozan Ağacı Dergisi ve "Edirne'de Müzisyenler" adlı kitaptır.
11. Bilginler / yazarlar: Ozan Ağacının sahibi durumunda Mehmet Ağırgan, İsmail Alabayırlı'dır.
12. Müzik türleri ve üsluplar: Köy düğünleri müziği, Türk halk müziği, Türk sanat müziği, Batı müziği, okul şarkıları, Ça-ça, dans müziği ve Marşlardır.

13. Diğer Müzik Sözcükleri: “Mesam ve Bestekar” sözcükleridir.
14. Diğer Kişiler: Mustafa Çetin, Mehmet Ağırgan, İsmail Alabayırlı’dır.

5.2. Okullu Müzisyen ve Eğitimcilerle Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Bulguların Sonuçları

Bu kısımda Erdoğan gökçe, Nejat Atlığ, Beyazıt Sansı ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulguların sonuçlarına yer verilmiştir.

5.2.1. Erdoğan Gökçe İle Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulguların Sonuçları

Erdoğan Gökçe’ye göre;

1. Edirneli müzisyenler Kıyıcı Fehim Çavuş, İhsan Köycü, Mehmet Emin Yalgın Hatice (Hati), sulu Murat, Çarşı Sabri, İsmail Hakkı Soyyanmaz’ın Babası (Fincan), Altan Hastürk, Çetin Yalgan’dır.
2. Edirne’de icra heyetleri ve icra ortamları: Evde türkü icrası, Kıyıcı Fehim Paşa elinde Milli bayramlarda Halk evi konseri yapılırdı (Edirne’de bağlama çalan yaşlılarla). İstanbul Belediyesi (Darül Elhan) Konservatuarı öğrencileri ile iki Türk Halk Müziği konseri (Uzunköprü ve Edirne), Halk evleri Remzi Üner hafif batı müziği orkestrası (85 Kişilik), Türkçe öğretmeni Ertin bey, Süleyman Bey, kemal Yeşilay, Edirne Bandosu’dur.
3. Edirne’de kullanılan çalgılar Bağlama, Cümbüş, keman, mandolin, Yatay / yatık gitar, klarnet, saksafon, Darbuka, fincan, tamburdur.
4. Edirne Türk müziğine katkı yapan kişi Hafız Rakım Ertür, türkü veya şarkı edinimini sağlayan kişiler İsmail Hakkı Soyyanmaz ve annesi Havva Soyyanmaz, Edirne’de ki müzik eğitimcisi de Ferruh Beydir.
5. Edirne müzik yaşamında adı geçen diğer kişiler: Kıyıcı Fehim Çavuş, Hafız Rakım Ertür, Şefik Gürmeriç, Nevzat Atlığ, Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen, İhsan Köycüdür.

5.2.2. Nejat Atlığ İle Yapılan Görüşmeden Elde Edilen Bulguların Sonuçları

Nejat Atlığ'a göre.

1. Nejat Atlığ, aile ortamında müzik ilgisini keşfetmiş ve aile bireyleri müzikle doğrudan ilgili kişilerden oluşmaktadır. Babası 1915 yıllarında keman çalmayı kendi kendine öğrenen Nazmi Atlığ ve ağabeyi ise Türk sanat müziği Türünün ünlü eğitimcisi ve şeflerinden olan Prof. Nevzat Atlığ'dır. Söz konusu müziksel ortamın sonucu Nejat Atlığ keman ve ud çalarak müziksel yaşamında devam etmiş ve Edirne Musiki Derneğinde uzun yıllar Türk sanat müziği şefliği yapmıştır.
2. Babasının görevi nedeniyle 4 yıllık Ankara deneyiminde Ankara radyosu ud ve keman sanatçılarıyla meşk etmişlerdir.
3. Edirne düğünlerinin müzisyenleri Küçükpazarlı Mesut Kaba, ailesi ve aile büyükleri olan dede Rast Ahmet (Kaba) tanınmış müzisyenlerdir.
4. Edirne müziği için temel çalgılar keman, kanun ve klarnettir.
5. Nejat Atlığ Edirne'de valilik korusunu kurmuş; Trakya Üniversitesi Türk müziği korosu şefliğini yapmış ve Edirne Devlet Türk müziği Topluluğunun kurulması müracaatlarını gerçekleştirmiştir.
6. Edirne Müzik yaşamını yürüten icracı Müzisyenler: Ankara radyosu ud ve keman sanatçıları, Küçükpazarlı Mesut Kaba ve dedesi Rast Ahmet
7. Edirne'de görev yapan şefler: Nevzat Atlığ, Nejat Atlığ
8. Edirne müzik yaşamında kullanılan çalgılar: Keman, ud, kanun, klarnet, ney
9. Dernekler / Kuruluşlar: Türk Sanat Müziği Derneği, Edirne Devlet Korosu
10. Edirne müzik piyasasında yer alan müzik türleri / Üslup: Türk Müziği (Türk Sanat Müziği), halk müziği, Rumeli müziği.
11. Edirne müziğinde yerleşik müzik sözcükleri: Meşk, Fasıl müziği,
12. Edirne müzik yaşamına etki eden müzik alanı veya Edirne dışı kişiler: Ratıp Kazancıgil, Rüştü Şardağ.

5.2.3. Beyazıt Sansı İle Yapılan Görüşmeden Elde edilen Bulguları Sonuçları

Beyazıt Sansı'ya göre:

1. Beyazıt Sansı'nın müziksel alt yapısı anne tarafından dedelerin çobanlık mesleğinin temel çalgısı olan kaval icracılığı üzerine kurulmuştur.
2. Sansı ya göre icracı müzisyenler: Kendisiyle birlikte Mehmet Emin Yalgın, Küçük Sabri, davulcu Bekir YANYACI, davulcu Bekir'in babası Demo, Metin YANYACI, Salih YANYACI zurnacılardan Fahrettin ZURNACI ve onun kardeşleri var Fahri[s] ZURNACI ve genç nesil Hayrettin ZURNACI bandoda Saksafon sanatçısı olarak görev yapıyor. Bununla birlikte Edirne ile dolaylı olarak bağlantılı olan ve Türkiye müzik piyasasında ün kazanmış sanatçılardan Orhan Gencebay, Haydar TATLIYAY, Dramalı Hasan GÜLER, Kadri ŞENÇALAR kardeşi Ahmet ŞENÇALAR[24] gibi sanatçılar da Edirne müzik yaşamında yerleri olan sanatçılardır.
3. Sansı'nın besteleri şunlardır: "Mecbur muyum? Sevmeye, Gözlerin Güzel Diye", "Kırkpınar Marşı".
4. Sansı'ya göre Edirne'de şefler kimlerdir sorusunun tek muhatabı şef "Edirne Belediye Bandosu şefi Mehmet Emin YALGIN"dır.
5. Sansı'ya göre Edirne müzik yaşamında yer alan çalgılar "Davul, zurna, bağlama, kaval, dilli kaval, düdük, keman, mandolin"dir.
6. Sansı'ya göre Edirne müzik yaşamında dernekler/kuruluşlar "Halk Eğitim Merkezi, Edirne Belediye Bandosu", Edirne Haber Gazetesi'dir.
7. Sansı'ya göre Edirne müzik yaşamında yayınlar kendisine ait olan Gazete köşe yazıları, EDİRNELİ SEVDALARIM Şiirleri, Marşları, Şarkıları'dır.
8. Sansı'ya göre Edirne müzik yaşamında yer alan müzik türleri Arabesk, Türk Sanat Musikisi'dir.
9. Sansı'ya göre Edirne müzik yaşamında Yugoslavya Tikveş Beldesi, Selanik Serez Beldesi göçlerinin etkisi vardır.

[24] Sansı'ya göre söz konusu dört musikişinas Selanik Serez'den 1924 mübadelesinde gelip Umurbey mahallesinde bir süre ikamet etmişler ve önemli musikişinaslar olduklarından İstanbul musiki piyasasında yer edinmişlerdir.

10. Sansı' ya göre "Klasik" Edirne türküleri "Alişimin kaşları kara" , "dayl[e]r daylar" , "Edirne köprüsü taştan", "Pencere açıldı bilaloğlan", "Vardar ovası" adlı türkülerdir.

5.3. Müzik Mesleği Dışında Olup Şehrin Müzikle İlgili Yaşantısının Tanığı Konumundaki Kişilerle Yapılan Görüşme Metinlerinden Elde Edilen Bulguların Sonuçları

Bu kısımda müzik ve müzik eğitimiyle doğrudan bağlantısı olmayıp müzik ve etkinliklerini izleyici olarak yakından takip etmiş ve / veya müzikle ilgili kişilerle bağ kurmuş olan zamanın tanığı konumundaki Tekin Sayınbaş ve Özden Uludere ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulguların sonuçlarına yer verilmiştir.

5.3.1. Tekin Sayınbaş İle Yapılan Görüme Bulgularından Elde Edilen Sonuçlar

Tekin Sayınbaş'a göre:

1. Edirneli icrası müzisyenler: Hüsmen, Cümbüş Baki, Aguş Çalar, Zurnacı Emin, Kemani Kalak Mehmet, Darbukacı Bedriye Hanım, Çifte Kiriş Şahap, Dümbelekçi Daire Mehmet'tir.
2. Sayınbaş' a göre Edirne de kullanılan çalgılar, Davul, Zurna, Darbuka, Def, Keman, Cümbüş, gırnata / Klarinet olarak sınırlandırılır.
3. Sayınbaş'a gör Edirne bilgin ve yazarları: : Dr. Ratip Kazancıgil, Hafız Rakım Efendi, Salih ZORLUTUNA'nın hocası Hilmi Efendi'dir.
4. Edirne de kullanılan yerel müzik sözcükleri, Çalgıcı, İnce Saz, Gırnata, diğer müzik sözcükleri ise, İcra, alaturka, sıra gecesi şeklindedir
5. Edirne Müziğine katkısı olan Edirne veya Müzik dışında adı geçen diğer kişiler ise, : Ağır Ceza Reisi Hamdi UĞURLU, Öğretmen Niyazi Bey, Emekli Albay ve Nevzat ATLIĞ'ın babası Nazmi ATLIĞ'dır
6. Edirne'nin müziğine göçler nedeniyle Yunanistan, Bulgaristan ve Yugoslavya'dan (Sırbistan, Hırvatistan, Slovenya, Makedonya, Bosna-

Hersek, Karadağ, Kosova) göçler yoluyla Türk halk müziği ve sanat müziği üzerinde Rumeli üslubu ve dağarının etkisi oluşur.

5.3.2. Özden Uludere İle Yapılan Görüme Bulgularından Elde Edilen Sonuçlar

Özden Uludere'ye göre:

1. Edirne'nin müziksel kökenleri Edirne Mevlevihanesi, Darüşşifa ve Edirne mehterine dayanmaktadır. Besteciler, zurnazenler ve şefler bu kurumların Edirne müzik yaşamına sunduğu kişilerden oluşmaktadır.
2. Edirne halk müziği için İsmail Hakkı Soyyanmaz'ın "Serhat Türkülerine Giriş" adlı kitabı temel kaynaklardandır.
3. Edirne türküleri için Hafız Rakım Ertür, [İsmail] Hakkı Soyyanmaz, Ali İhsan Köycü ve İstanbul Konservatuarında öğretmenlik yapmış Şefik Gürmeriç kaynak kişilerdendir.
4. 1952 yılında kurulan Edirne Musiki Derneği hem halk müziği hem de sanat müziği ile uğraşan Edirne halkının temel eğitim kurumlarıdır.
5. 1950 yılından kurulan Edirne Belediye Bandosu kurucusu ve şefi Mehmet Emin yalgın aynı zamanda bestelediği marş ile Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nün düzenlediği marş yarışmasında birinci olmuştur.
6. Edirne'de çalgı yapımcılığı yaygın bir meslek değildir. 1841 yılında Aziz Mahmut Efendi Edirne'deki tambur ustasıdır.
7. Necdet Dilek ve Hanefi Kayasöken dönemlerinin en iyi Edirne Türküleri okuyucularıdır.
8. Edirne Yahudilerinin inanç şarkılarının adı "Maftirim"dir [İbranice'de ""Sonlandırmalar"" anlamına gelen bir kelimedir. Sinagoglarda okunan "Maftir" adındaki ilahilerin literatürünü tanımlamak için kullanılır. Yani bu ilahiler adından da anlaşılacağı gibi Sinagogda yapılan herhangi bir ibadet ya da kutlamanın bitiminde cemaate artık törenin sona erdiğini anlatmak için okunan dualardır.]. Maftir okuyucuları "hazan" olarak adlandırılır. Bu okuyucular müziksel belleklerini Cuma ayinlerine katıldıkları Mevlevihane müziği ile oluşturur ve tazelerler. Mevlevi mutribanları ([1. Bir mûsikî âleti çalan kimse, sâzende; 2. İlâhî, gazel, şarkı vb. okuyan kimse, hânende;

3. Mevlevîhânelerde âyin sırasında neyzen, kudümzen, âyinhan vb.nin birlikte mûsikî icrâ ettikleri yer] onların müziksel önderleridir. Maftir müzikleri Türk müziği makamları ve usulleri üzerinde bestelenmektedir.

9. Edirne'de Edirne Türkülerine yönelik müzik icrasını yürüten müzisyenler Necdet Dillek ve Hanefi Kayasöken
10. Edirneli besteciler ve besteleri: Mustafa Dede, Benli Hasan Ağa, Kara İsmail Ağa, Emin ONGAN, Nevzat ATLIĞ, Mehmet Emin Yalgın (1941 yılı Basın Yayın Genel Müdürlüğü Beste Yarışması birincisi, Eserin adı: Yürüyüş Marşı.) Salih ZORLUTUNA (Operet filanda yazmış, Başka besteleri filan da var marşları var Ziraat Marşı filan kitaba koydum onları. Torunundan Kahraman dan almıştım onları.)
11. Edirneli Şefler; Mehmet Emin Yalgan
12. Edirneli çalgı yapımcısı Aziz Mahmut Efendi'dir.
13. Edirne müziği ve eğitimine katkı sağlayan kişiler Şeyh Ali Bey ve Salih Zorlutuna dır.
14. Edirne müziğinin kurucu okulları: Muradiye Mevlevihanesi, Darüşşifa, Edirne Mehteri, Edirne Bandosudur.
15. Edirne müzik piyasasında geçen diğer müzik sözcükleri şiba ve operettir.
16. Edirne müziği ile ilgili yayın İsmail Hakkı Soyyanma'a ait olan "Serhat Türkülerine Giriş" adlı kitaptır.
17. Edirne müziğinin ilgili Dernekler / Kuruluşları Edirne Musiki Derneği (6 Temmuz 1952), Edirne Bandosudur.
18. Edirne müziği ile ilgili Bilginler / Yazarlar: İsmail Hakkı Soyyanmaz,
19. Edirne müzik yaşamında yer alan Müzik Türleri / Üslup: Türk halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Maftirimdir.
20. Edirne Türküleri için Kaynak Kişileri: Hafız Rakım Ertür, İsmail Hakkı Soyyanmaz, Ali İhsan Köycü,
21. Edirne Müziğini Oluşturan Temel Kaynaklar: 1. Edirne Muradiye Mevlevihanesi, 2. II.Beyazid Külliyesi ve Darüşşifa, 3. Edşrne Mehteri (Saray ve Esnaf Mehteri)
22. Edirne müziği ile ilgili diğer Kişiler: Şefik Gürmeriç. Kazım Dirik.

23. Edirne müziğinin kaynağı olarak Mevlevihane, mehterhane ve darüşşifahanelerde yer alan eserler, müzisyenler ve bestecileri göstermektedir. Bu kurumsal yapılarda yer verilen müzik türleri Mehterhane dağarı hariç ince saz musikisi olup bu değerlendirme bu yönüyle bilimsel yayınlarda Edirne müziğinin kaynakları arasında yer verilen Rumeli havaları bağlamını taşıyan halk müziği dağarı, göçlerle ortaya çıkan Musevi inanç müziği maftirim müzik türü ve Alevi Bektaşi nefeslerini içermemektedir.

5.4. Son Yüz Yılda Edirne Müzik Yaşantısına Yönelik Tespitlerin Dökümü

Bu kısımda tez kapsamında görüşme yapılan ve gerek tanıklık gerek eğitimcilik veya alaylı ve okullu müzisyenlik yapma yoluyla Edirne müzik yaşamına ait gözlem ve tespitleri yapan toplam 13 görüşmeciden elde edilen ve Edirne müzik yaşamının özelliklerini ortaya koyan tespitlerin nitel çözümleme maddeleri kapsamında bütün olarak ortaya çıkan sonuçlar çizelgeler halinde verilmiştir.

5.4.1. Edirne Müzik Yaşamının Son Yüz Yılına tanıklık Eden Kişilerin Özellikleri

Görüşme Yapılan Kişilerin Doğum Tarihleri:

		Doğum Tarihi:
1	Altan HASTÜRK	1935
2	Beyazıt SANSI	1944
3	Erdoğan GÖKÇE	1932
4	Erol TEKERGÖLÜ	1940
5	Fahrettin ZURNACI	1953
6	Mesut KABA	1950
7	Nafiz ANIL	1943
8	Nejat ATLIĞ	1929

9	Özden ULUDERE	1946
10	Ramadan KORKMAZ	1946
11	Şeref BALKAN	1946
12	Tekin SAvbYINBAŞ	1935
13	Zeki Dağ	1963

Görüşme yapılan kişilerin doğum tarihleri çizelge görüldüğü üzere 1929 ile 1963 yılları arasında kümelenmiştir.

Görüşme Yapılan Kişilerin Meslekleri

		Mesleği
1	Altan HASTÜRK	Terzi
2	Beyazıt SANSI	Öğretmen, köşe yazarı
3	Erdoğan GÖKÇE	Avukat, Hakim
4	Erol TEKERGÖLÜ	Öğretmen
5	Fahrettin ZURNACI	Şef, Zurnazen
6	Mesut KABA	Müzisyen
7	Nafiz ANIL	Emekli öğretmen
8	Nejat ATLIĞ	Şef
9	Özden ULUDERE	
10	Ramadan KORKMAZ	Müzik mağazası sahibi, Bağlama sanatçısı
11	Şeref BALKAN	Sınıf Öğretmeni
12	Tekin SAYINBAŞ	Diş Hekimi
13	Zeki Dağ	Kaval sanatçısı, Halk oyunları juri üyesi

Görüşme yapılan kişilerin ailelerinin müzik geçmişi

Ailenin Müzik Geçmişi

1	Altan HASTÜRK	Dedesi Mustafa Çavuş	Babası Şükrü Hastürk.
2	Beyazıt SANSI	Dedeleri kaval çalmışlardır.	
3	Erdoğan GÖKÇE		
4	Erol TEKERGÖLÜ	Ablası bağlama çalmıştır.	Çocukları mesleki müzik insanlarıdırlar.
5	Fahrettin ZURNACI	Osman Zurnacı, Fahri Zurnacı	Aziz Zurnacı, Sabri Zurnacı, İsmail Zurnacı
6	Mesut KABA	Bestekar Dramalı Hasan'ın torunlarıdı	Babası gibi çocuklarıda müzisyendir.
7	Nafiz ANIL		
8	Nejat ATLIĞ	Babası ve abisi müzisyendir,	Abisi müzik profesörüdür.
9	Özden ULUDERE		
10	RamadanKORKMAZ		
11	Şeref BALKAN		
12	Tekin SAYINBAŞ	Kardeşi Türk müziği kemanı çalmıştır.	Çocukları da çalgı çalmışlardır.
13	Zeki Dağ		

5.4.2.Edirne'de İcra heyetleri / Dağar, Konser ve Etkinlikler:

1. İlkokul müsameresi, Moral geceleri-Kaşık oyunu, Sohbet Eğlencesi, Musiki Cemiyeti, Turne, Helva Sohbetleri.
2. Edirne köylerindeki bayram ve düğünlerde davetli olarak ses müziği icrası yapmıştır.
3. Evde türkü icrası, Kıyıcı Fehim Paşa elinde Milli bayramlarda Halk evi konseri yapılırdı (Edirnede bağlama çalan yaşlılarla). İstanbul Belediyesi (Darül Elhan) Konservatuarı öğrencileri ile iki Türk Halk Müziği konseri, Halk evleri Remzi Üner hafif batı müziği orkestrası (85 Kişilik), Süleyman Bey, Kemal Yeşilay, Edirne bandosu,

4. Bocuk Gecesi, Cemal oyunu, Kırkpınar meydanı.
5. İki davul – iki zurna, Köy düğünleri
6. Kakava, Gölge oyunları, tiyatro, tel cambazı, fasıl heyeti,
7. Flüt koroları, Cumhuriyet Sineması, Belediyenin anons merkezi-Belediye radyosu Üniversite korosu, Edirne Bandosu (1940), Bandocu Bahattin ve orkestrası (Komançiler), Umurbey çalgıcıları, Küçük Pazar, Yeni imaret ve Yıldırım çalgıcıları, saz ekibinde udda Hamdi hoca, kanunda Özcan Bey, udda Özgen, darbukada Ersin PORNA assolistimiz Varol TÜTÜN, hanende Işık Şendi
8. Ev ortamında müzik icrası.
9. Türk Halk müziği korosu, Halk Eğitim Merkezi konserleri, Edirne Belediyesi Duyuru Odasında halka Pazar günleri 5-10 türkülük konser Dünden Bugüne Türküleri Topluluğunun haftada iki kez Halk müziği konseri. Kara Harp Okulu Bandosu.
10. Edirne Erkek İlköğretmen Okulu mehter Takımı , Hacı İlbey Okulu ve Cumhuriyet okulu şenlik ve konserlerinde Atatürkün sevdiği şarkılar / türküler konseri, Sofya'dan Tv çekimi için 7 saatlik bir program ve çok sayıda Türkü kaydı (200 civarında)
11. Köy Düğünlerinde davul-zurna, şehir düğünlerinde ince saz, Meydan sazı: "Davul ve Zurna", Dörtlü bir kol çalgı:
12. Süngerci Cemal, Berber Mümin, Sunday Koç, Kemani İsmail Efendi'den ince saz heyetinin katılımı ile oluşan topluluktur. Kapalı alan (Bağlama, zilli maşa, kaval, def, dümbelekten oluşan çalgı topluluğu) Açık alan icra heyetleri vardır.

5.4.3. Edirne'nin İcracı müzisyenleri

1. Altan HASTÜRK: Şükrü Hastürk(babası), Mustafa Çavuş(dedesi), Ramadan Korkmaz.

2. Beyazıt SANSI: Mehmet .emin Yalgın, Küçük Sabri, Bekir Yanyacı, Metin Yanyacı, Salih Yanyacı ,Fahrettin Zurnacı, Orhan Gencebay, Hayrettin Zurnacı, Dramalı Hasan Güler, Kadri ve Ahmet Şençalar.
3. Erdoğan GÖKÇE: Kıyıcı Fehim Çavuş, İhsan Köycü, Mehmet Emin Yalgın Hatice (Hati), sulu Murat, Çarşı Sabri, İsmail Hakkı Soyyanmaz'ın Babası (Fincan), Altan Hastürk, Çetin Yalgan
4. Erol TEKERGÖLÜ: Mesut Kaba, Süleyman Kaba,Ahmet Kaba,Çınar Kaba.
5. Fahrettin ZURNACI: Osman Zurnacı, Fahri Zurnacı, Aziz Zurnacı, Sabri Zurnacı, İsmail Zurnacı, Şerif Yoldauçmaz, felek Cevat, Sabri Zurna, Kadir Zurna, Ali Zurna, Sabri Düğüncü, Mehmet usta, Hamdi usta, Hüseyin Gündoruk, Şelül Gündoruk.
6. Mesut KABA: Klarnetçi Notis Mehmet, kemancı Şuhayip ve darbukacı hanımı, Balkan müziği icra eden Bulgaristanlı Besin saksafon ve klarnet sanatçısıdır. Kaba ya göre Edirne'de müzisyenlik işini iyi yapan müzisyenler; kanun sanatçısı oğlu Çınar, yeğeni kemancı Ali.
7. Nafiz ANIL: Orhan Gencebay, Hamiyet Yüceses, Safiye Ayla, Selahattin, Halil, Barbaros Erköse Kardeşler, Mehmet Emin Yalgın, Udi Osman Nuri Özpeker.
8. Nejat ATLIĞ: Rast Ahmet, Mesut Kaba
9. Özden ULUDERE: Necdet Dillek, Hanefi Kayasöken.
10. Ramadan KORKMAZ: Altan Hastürk, Nafiz Anıl.
11. Şeref BALKAN: Şeref Balkan

12. Tekin SAYINBAŞ: Hüsmen, Cümbüş Baki, Aguş Çalar, Zurnacı Emin, Kemani Kalak Mehmet, Darbukacı Bedriye Hanım, Çifte Kiriş Şahap, Dümbelekçi Daire Mehmet
13. Zeki DAĞ: Süngerci Cemal, Berber Mümin, Sunday Koç, Kemani İsmail Efendi. Altan Hastürk, Ramadan Korkmaz

5.4.4. Edirne'de Tespit Edilen Besteciler

Besteciler	
Altan HASTÜRK	
Beyazıt SANSI	Beyazıt Sansı
Erdoğan GÖKÇE	
Erol TEKERGÖLÜ	Erol Tekergölü
Fahrettin ZURNACI	
Mesut KABA	Dramalı Hasan Hasgüler
Nafiz ANIL	Nafiz Anıl, Emin Ongan, Mısırlı İbrahim Efendi.
Nejat ATLIĞ	
Özden ULUDERE	
Ramadan KORKMAZ	
Şeref BALKAN	
Tekin SAYINBAŞ	Aguş, Salih Zorlutuna.
Zeki Dağ	

5.4.5. Edirne' de Tespit Edilen Şefler

Şefler	
Altan HASTÜRK	Güngör Mazlum.
Beyazıt SANSI	Mehmet Emin Yalgın
Erdoğan GÖKÇE	Nevzat Atlığ.
Erol TEKERGÖLÜ	Halil Erseven, Abdül Kadir Sapmaz, Eftal Tekergölü
Fahrettin ZURNACI	Osman Zurnacı, Fahret tin Zurnacı.
Mesut KABA	
Nafiz ANIL	Nazmi Atlığ, Şerif Ercan.
Nejat ATLIĞ	Nevzat Atlığ, Nejat Atlığ.
Özden ULUDERE	Mehmet Emin Yalgın.

Ramadan KORKMAZ	
Şeref BALKAN	Şeref Balkan
Tekin SAYINBAŞ	
Zeki Dağ	

5.4.6. Edirne'deki Plak, Kaset, CD ve Kayıtları

	Plak, Kaset, CD ve Kayıtları
Altan HASTÜRK	Dr. Jean Claude Chabrier'in Altan Hastürk plağı
Beyazıt SANSI	Sansının gayretleri ile 1969 tarihinde 2 plak kayıt yapılmıştır.
Erdoğan GÖKÇE	
Erol TEKERGÖLÜ	
Fahrettin ZURNACI	
Mesut KABA	
Nafiz ANIL	
Nejat ATLIĞ	
Özden ULUDERE	
Ramadan KORKMAZ	
Şeref BALKAN	
Tekin SAYINBAŞ	
Zeki Dağ	Edirne halk oyunları ve türkülerinin müziklerine yönelik olarak tüm erkek oyunların ezgilerinin notaya alınması.
	450 Türkünün araştırılması işi, 50 türkünün notaya alınması, 30 türkünün TRT dağarına kayıt ettirilmesinde görev almıştır.

5.4.7. Edirne'de Çalgı Yapımcılığı ve Satışı

1. Fahrettin ZURNACI: Edirne'de davul yapımcılığında Zurnacı ve ailesi, zurna yapımcılığında Niyazi Karagöz bilinen ustalardır.
2. Mesut KABA: Edirne'de Mesut Kaba kanun yapımı ve ud tamiri konusunda; Serkan Kuzuoğlu ise çalgı yapımcılığı konusunda adları anılan kişilerdir.
3. Nafiz ANIL: Mustafa Sedat (1950'li yıllarda mandolin satıyor.)
4. Özden ULUDERE: Edirneli çalgı yapımcısı Aziz Mahmut Efendi'dir
5. Şeref BALKAN: Çalgı Yapımcılığı: Çalgı tamircisi Hakkı Bey (Sanat Okulu Öğretmeni), Ramadan Korkmaz.

5.4.8. Dernekler/Kuruluşlar

1. Beyazıt SANSI: Halk Eğitim Merkezi, Edirne Belediye Bandosu, Edirne Haber Gazetesi'dir.
2. Erol TEKERGÖLÜ: Halk Eğitim Merkezi, öğretmen okuluna Kepirtepe ye, Edirne Musiki Derneği, Edirne Cem Evi, Emekli öğretmenler derneğidir
3. Nejat ATLIĞ: Türk Sanat Müziği Derneği, Edirne Devlet Korosu
4. Özden ULUDERE: Muradiye Mevlevihanesi, Darüşşifa, Edirne Musiki Derneği, Edirne Belediye Bandosudur.
5. Ramadan KORKMAZ: Halk Eğitim Merkezi konserleri (1960), Edirne Musiki Cemiyeti, Dünden Bugüne Türküleri Topluluğu, Edirne Belediyesi Duyuru Odasıdır
6. Şeref BALKAN: Edirne Sanat Enstitüsünde serbest müzik eğitimleri ve kısa dalga radyo yayınları.

5.4.9. Yayınlar

	Yayınlar
Altan HASTÜRK	
Beyazıt SANSI	kendisine ait olan Gazete köşe yazıları, EDİRNELİ SEVDALARIM Şiirleri, Marşları, Şarkıları'dır.
Erdoğan GÖKÇE	
Erol TEKERGÖLÜ	Ozan Ağacı Dergisi ve "Edirne'de Müzisyenler" adlı kitaptır.
Fahrettin ZURNACI	
Mesut KABA	
Nafiz ANIL	
Nejat ATLIĞ	
Özden ULUDERE	İsmail Hakkı Soyyanma'a ait olan "Serhat Türkülerine Giriş" adlı kitaptır
Ramadan KORKMAZ	
Şeref BALKAN	
Tekin SAYINBAŞ	
Zeki Dağ	

5.4.10. Bilginler ve Yazarlar

	Bilginler / Yazarlar
Altan HASTÜRK	Hafız Rakım Ertür
Beyazıt SANSI	
Erdoğan GÖKÇE	Hafız Rakım Ertür, İsmail Hakkı Soyyanmaz
Erol TEKERGÖLÜ	Ozan Ağacının sahibi durumunda Mehmet Ağırgan, İsmail Alabayırlı'dır
Fahrettin ZURNACI	
Mesut KABA	
Nafiz ANIL	
Nejat ATLIĞ	
Özden ULUDERE	İsmail Hakkı Soyyanmaz, Hafız Rakım Ertür,
Ramadan KORKMAZ	
Şeref BALKAN	
Tekin SAYINBAŞ	Dr. Ratip Kazancıgil, Hafız Rakım Efendi, Salih ZORLUTUNA'nın hocası Hilmi Efendi'dir
Zeki Dağ	

5.4.11. Müzik Türleri ve Üslup

	Müzik Türleri / Üslup
Altan HASTÜRK	Türk Halk Müziği,
Beyazıt SANSI	Arabesk, Türk Sanat Musikisi'dir.
Erdoğan GÖKÇE	Türk Halk Müziği, hafif batı müziği
Erol TEKERGÖLÜ	Köy düğünleri müziği, Türk halk müziği, Türk sanat müziği, Batı müziği, okul şarkıları, Ça-ça, dans müziği ve Marşlardır
Fahrettin ZURNACI	Kırkpınar güreş havaları, düğün havaları ve halk oyunları müzikleridir.
Mesut KABA	Türk Sanat Müziği, Balkan Müziği, kantolardır.
Nafiz ANIL	Türk Halk müziği , Türk Sanat Müziği, Caz, Tango, vals, samba, Çaçadır
Nejat ATLIĞ	Türk Sanat Müziği, halk müziği, Rumeli müziği.
Özden ULUDERE	Türk halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Maftirimdir
Ramadan KORKMAZ	Türk Halk Müziği, Edirne düğün ve sünnetlerde ince saz müziği
Şeref BALKAN	Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği ve Rumeli Müziği, Waltz, Mehter marşları

Tekin SAYINBAŞ	Türk halk müziği ve sanat müziği, Rumeli müziği
Zeki Dağ	Türk halk müziği Edirne türküleri ve halk oyunları, Bektaşi müziği ve düğün törenleri müziği olmak üzere üç boyutlu ve kısımlıdır

5.4.12. Göç Etkisi

	Göç Etkisi
Altan HASTÜRK	
Beyazıt SANSI	Edirne müzik yaşamında Yugoslavya Tikveş Beldesi, Selanik Serez Beldesi göçlerinin etkisi vardır
Erdoğan GÖKÇE	
Erol TEKERGÖLÜ	
Fahrettin ZURNACI	
Mesut KABA	Edirne müzik türü veya Edirne havalarında Yunanistan, Serez, Selanik, Kavala ve Dırama'dan Atatürk zamanında göç edenlerle gelen şarkı, türkü ve oyun havalarının etkisi vardır. Söz konusu göçler döneminde devlet göç eden kişilere mesleklerine göre örneğin, çiftçiye: arazi, boyacıya: sandık, müzisyene: çalgı vermiştir.
Nafiz ANIL	
Nejat ATLIĞ	
Özden ULUDERE	Edirne müziğinin kaynakları arasında yer verilen Rumeli havaları bağlamını taşıyan halk müziği dağarı, göçlerle ortaya çıkan Musevi inanç müziği maftirim müzik türü ve Alevi Bektaşi nefeslerini içermemektedir
Ramadan KORKMAZ	
Şeref BALKAN	
Tekin SAYINBAŞ	Edirne'nin müziğine göçler nedeniyle Yunanistan, Bulgaristan ve Yugoslavya'dan (Sırbistan, Hırvatistan, Slovenya, Makedonya, Bosna-Hersek, Karadağ, Kosova) göçler yoluyla Türk halk müziği ve sanat müziği üzerinde Rumeli üslubu ve dağarının etkisi oluşur
Zeki Dağ	Edirne ili Yenikadın, Yeniköy, Musulça ve Topçular köylerinde çalınan ve söylenen Alevi semahları ve Bektaşi nefeslerinin varlığı Bulgaristan'dan göç eden bu toplumların Bulgaristan'daki geleneğin yaşatılmasına dayanmaktadır.

5.4.13. Edirne Türküleri ve Yöre / Köy

	Edirne Türküleri ve Yöre / Köy
Altan HASTÜRK	Kırkpınar türküsü
Beyazıt SANSI	Edirne türküleri "Alişimin kaşları kara" , "dayl[e]r daylar" , "Edirne köprüsü taştan", "Pencere açıldı bilaloğlan", "Vardar ovası" adlı

	türkülerdir.
Erdoğan GÖKÇE	Kalk gidelim yar seninle Nevçe'ye, Ahır(ahi) köyün meşeleri dolu getir şişeleri
Erol TEKERGÖLÜ	
Fahrettin ZURNACI	
Mesut KABA	
Nafiz ANIL	
Nejat ATLIĞ	
Özden ULUDERE	
Ramadan KORKMAZ	
Şeref BALKAN	Dayler Dayler, Turnam Yükseklerden Uçar, Edirnenin Ardı Bağlar,
Tekin SAYINBAŞ	Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar Türküsü, İğnesi (Yolüstü) Köyü, Ah Suzan ah ekmek vesikayla söyle babana versin seni bana, Yine de şahlanıyor aman kolbaşının yandım da kır atı
Zeki Dağ	Edirne'nin Ardı Bayler

5.4.14. Diğer Kişiler

	Diğer Kişiler
Altan HASTÜRK	Dr. Jean Claude Chabrier, Güngör Mazlum
Beyazıt SANSI	Coşkun Sabah, Selçuk Tekay
Erdoğan GÖKÇE	Kıyıcı Fehim Çavuş, Hafız Rakım Ertür, Şefik Gürmeriç, Nevzat Atlığ, Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen, İhsan Köycü
Erol TEKERGÖLÜ	Mustafa Çetin, Mehmet Ağırgan, İsmail Alabayırlı
Fahrettin ZURNACI	
Mesut KABA	Samime SANAY, Mustafa SAĞYAŞAR, Gönül YAZAR, Gönül AKKOR, Müzeyyen SENAR
Nafiz ANIL	Salih Zorlutuna, Mustafa Sedat, Berhan Sarvan, Orhan Gencebay, Derviş Hanım , Ruşen Anıl , Emin YONGAN, Fırıncı Zeki, Burunsuz Hüseyin, sebzeci Talat , Mısırlı İbrahim Efendi, Sadettin Arel,
Nejat ATLIĞ	Ratıp kazancıgil, Rüştü Şardağ
Özden ULUDERE	Şefik Gürmeriç. Kazım Dirik.
Ramadan KORKMAZ	Orhan Gencebay
Şeref BALKAN	
Tekin SAYINBAŞ	Hamdi UĞURLU, Öğretmen Niyazi Bey, Emekli Albay, Nazmi ATLIĞ
Zeki Dağ	Cengiz VEZNİKLİ, Feriha ALTUNOĞLU, Ersan TANINMIŞ

5.4.15. Çalgılar

	Çalgılar
Altan HASTÜRK	Bağlama, Cura, Cümbüş- Darbuka(askerlik), Davul, Zurna, Def,
Beyazıt SANSI	Davul, zurna, bağlama, kaval, dilli kaval, düdük, keman, mandolin,
Erdoğan GÖKÇE	Bağlama, Cümbüş, keman, mandolin, Yatay / yatık gitar, klarnet, saksafon, Darbuka, fincan, tambur
Erol TEKERGÖLÜ	Mandolin, flüt, bağlama, Keman, ud, cümbüş, piyano, trompet, akordeon, davul, zurna, darbuka [Ritm saz].
Fahrettin ZURNACI	Davul, zurna, keman, cümbüş, darbuka
Mesut KABA	Ud, org, kanun, keman, darbuka, cümbüş, saksafon, klarnet
Nafiz ANIL	Flüt, Keman, Mandolin, Bağlama, Ud, Tambur, Ney, Kaşık, akordeon, trompet, saksafon, bateri, darbuka
Nejat ATLIĞ	Keman, ud, kanun, klarnet, ney,
Özden ULUDERE	tambur, ney,
Ramadan KORKMAZ	Bendir, Bağlama, Akerdeon, Trompet, Kornet, Gitar, klarnet, keman, darbuka
Şeref BALKAN	Bağlama, keman, Mandolin, Ud
Tekin SAYINBAŞ	Davul, Zurna, Darbuka, Def, Keman, Cümbüş, gırnata / Klarinet,
Zeki Dağ	Blok flüt, mandolin, cura, kemane, divan sazı [bağlaması], ince çalgı dedikleri keman, klarnet, ud bir de cümbüş. Bağlama, zilli maşa, kaval, def, dümbelek

5.4.16. Müzik Eğitimcileri

	Müzik Eğitimcileri
Altan HASTÜRK	Necati Seçkin
Beyazıt SANSI	
Erdoğan GÖKÇE	Ferruh Bey
Erol TEKERGÖLÜ	Zühriye BOYTORUN, Selahattin EVCİL ve Fikret EVCİL
Fahrettin ZURNACI	
Mesut KABA	
Nafiz ANIL	Salih Zorlutuna (Halk eğitim müdürlüğü mandolin kursu), Nazmi ATLIĞ(Edirne Musiki Derneği hocası, şefi)
Nejat ATLIĞ	
Özden ULUDERE	
Ramadan KORKMAZ	
Şeref BALKAN	Muzaffer Ökten, Necati Seçkin,

Tekin SAYINBAŞ	Salih Zorlutuna,
Zeki Dağ	

5.4.17. Türk Müziği Eğitimine Katkı Yapanlar

	Türk Müziği Eğitimine Katkı Yapanlar
Altan HASTÜRK	
Beyazıt SANSI	
Erdoğan GÖKÇE	Hafız Rakım Ertür (Haftada iki gece bildiği Rumeli türkülerini Erdoğan Gökçe'ye öğretmiştir.)
Erol TEKERGÖLÜ	
Fahrettin ZURNACI	
Mesut KABA	
Nafiz ANIL	
Nejat ATLIĞ	
Özden ULUDERE	Şeyh Ali Bey, Salih ZORLUTUNA
Ramadan KORKMAZ	
Şeref BALKAN	
Tekin SAYINBAŞ	Salih Zorlutuna
Zeki Dağ	

5.4.18. Türkü veya şarkı Edinimini Sağlayan Kişiler

	Türkü veya şarkı Edinimini Sağlayan Kişiler
Altan HASTÜRK	Şükrü Hastürk, Mustafa Çavuş(dedesi), Hafız Rakım Ertür,
Beyazıt SANSI	Küçük Sabri, Bekir YANYACI, Bekirin babası Demo
Erdoğan GÖKÇE	İsmail Hakkı Soyyanmaz ve annesi Havva Soyyanmaz,
Erol TEKERGÖLÜ	
Fahrettin ZURNACI	Osman ZURNACI (dedesi) Fahri ZURNACI (babası) Aziz ZURNACI (amcası) Sabri ZURNACI (amcası) İsmail ZURNACI (amcası) Şerif YOLDAUÇMAZ (hanımın babası) Felek Cevat(dayısı), Sabri ZURNA(kayınpederi), Kadir ZURNA, Ali ZURNA, Sabri DÜĞÜNCÜ, Mehmet usta, Hamdi usta, Hüseyin GÜNDORUK, Şelül GÜNDORUK
Mesut KABA	
Nafiz ANIL	

Nejat ATLIĞ	
Özden ULUDERE	
Ramadan KORKMAZ	
Şeref BALKAN	
Tekin SAYINBAŞ	
Zeki Dağ	Süngerci Cemal, Berber Mümin, Sunday Koç, Kemani İsmail Efendi

5.4.19. Müzik Okulları

	Müzik Okulları
Altan HASTÜRK	Mehter
Beyazıt SANSI	İstanbul Belediye Konservatuarı, Edirne Belediye Bandosu,
Erdoğan GÖKÇE	İstanbul Belediye Konservatuarı
Erol TEKERGÖLÜ	Marmara Üniversitesi, Antalya Devlet Senfoni Orkestrası
Fahrettin ZURNACI	
Mesut KABA	Güzel Sanatlar Lisesi,
Nafiz ANIL	
Nejat ATLIĞ	
Özden ULUDERE	Muradiye Mevlevihanesi, Darüşşifa, Edirne Mehteri, Edirne Bandosu
Ramadan KORKMAZ	
Şeref BALKAN	
Tekin SAYINBAŞ	
Zeki Dağ	

5.4.20. Yerel Müzik Sözcükleri

	Yerel Müzik Sözcükleri
Altan HASTÜRK	
Beyazıt SANSI	
Erdoğan GÖKÇE	
Erol TEKERGÖLÜ	
Fahrettin ZURNACI	Güreş Havası, İnce Saz, Çiftetelli karşılama

Mesut KABA	Çalgıcılar Mahallesi, Fasıl Heyeti, Takım çalgı
Nafiz ANIL	
Nejat ATLIĞ	
Özden ULUDERE	
Ramadan KORKMAZ	İnce saz
Şeref BALKAN	
Tekin SAYINBAŞ	Çalgıcı, İnce Saz, Gırnata,
Zeki Dağ	

5.4.21. Diğer Müzik Sözcükleri

	Diğer Müzik Sözcükleri
Altan HASTÜRK	Akort, Dağarcık, Kara düzen, Kayıt altına almak
Beyazıt SANSI	Alaturka, Meşk, İcra
Erdoğan GÖKÇE	Bas bariton, orkestra, Hafif batı müziği, havaya gitar çalmak,
Erol TEKERGÖLÜ	Mesam, Bestekar
Fahrettin ZURNACI	
Mesut KABA	Kanto, Nefesli Saz, Peşrev, Hanende, Saray Müzisyenleri
Nafiz ANIL	Koma
Nejat ATLIĞ	Meşk, Fasıl müziği,
Özden ULUDERE	Şiba, Operet
Ramadan KORKMAZ	
Şeref BALKAN	
Tekin SAYINBAŞ	İcra, Alaturka, Sıra Gecesi,.
Zeki Dağ	

5.5. Son Yüz Yılda Edirne Müzik Yaşamının Tanıkları; Etkisi Olan Kişiler ve Kısa Yaşam Öyküleri

Bu kısımda Edirne müzik yaşantısının son yüz yılında müzisyen, eğitimci ve izleyici gözlemci olarak tespit edilen ve tez kapsamında görüşme yapılan kişilerin müzikle ilgilerine yönelik kısa özgeçmişlerinden oluşan alfabetik bir dizin oluşturulmuştur. Bu dizin ile Edirne müziğinin gerçekleştirilmesi, yaşatılması ve aktarımına etki eden kişilerin müzikle ilgili tanıklıklarına, bu tanıklığa yol açan ilgi ve bağlantılarına yönelik kaybolmaya yüz tutan bilgilerin açıklanması amaçlanmıştır.

5.5.1. Son Yüz Yılda Edirne Müzik Yaşamının Tanıklarının Kısa Yaşam Öykülerinin Alfabetik Dizini

5.5.1.1. Altan HASTÜRK

Altan Hastürk 1935 Edirne doğumludur. İlkokul eğitiminin ardından Edirne'nin saraçlar caddesinde bulunan bir terzinin yanında çalışmaya başlamıştır. Hastürk'ün ilk bağlama deneyimini babası Şükrü Hastürk (1912-1975) ve dedesi Mustafa Çavuş'un bağlama icralarını izleme ve taklit yöntemiyle edinmiştir. Bu gözlem ve taklit doğrultusunda bağlama üzerinde ki icra yeteneğini geliştirmiştir. Ayrıca Edirne'de Rumeli Türkülerine hakimiyeti ile bilinen Hafız Rakım Ertür ile çalışma olanağı bulmuştur. İlkokul eğitimi süresince yapılan müsamerelerde cura çalmıştır. İlkokulun ardından çalıştığı terzide curasını sürekli yanında bulundurmuştur. Dedesi ve babası gibi bağlamayı kara düzen çalmıştır. Bununla birlikte kısa sap bağlama akordunu [Aşık düzeni] uzun sap bağlamaya uyarlamıştır.

Askerlik görevini yapmak üzere Edirne dışına çıkan Hastürk, bağlamasını da yanında götürerek, her cumartesi günü darbuka ve cümbüş çalgılarıyla birlikte kaşık oyunu oynanan moral geceleri gerçekleştirmiştir. Bu nedenle askerlik süresince Edirne dışı yörelerin türkülerini öğrenmesine rağmen Edirne müzikli cemiyetlerde Edirne ye ait olan türküler arandığı için söz konusu Edirne dışı dağarını kullanamadığını belirtmiştir. Hastürk, askerlik döneminin ardından üniversitede öğretim görevlisi olan Necati Seçkin adında bir müzik eğitimcisinin, kendisi ve Ramadan Korkmaz'ı çalışma maksadıyla üniversiteye aldığını belirtmiştir.

Hafız Rakım ERTÜR 'den hakemlerin sahasında söylenen 'Edirne'nin Ardında Sünbüllü Bağlar' adlı Kırkpınar türküsünü öğrenen Hastürk, bu türkünün TRT'nin halk müziği dağarcığına giremediğini söylemiştir.

Bağlama icracılığı sayesinde, turizm cemiyeti ve musiki cemiyetlerine katılarak turnelerde görev alan Hastürk, Güngör MAZLUM önderliğinde yürütülen yüz yıllık türküleri helva sohbetlerinde seslendirmiştir. Helva sohbetlerine benzer bir

eğlencede Hasanağa köyünde gerçekleşmiştir. Bu köye öğretmen bir arkadaşı ile giden Hastürk, köy kızlarına bağlaması ile eşlik ederken köy kızlarından birinin de defi ile Hastürk'e ritim tuttuğunu belirtmiştir. Bu köyde çalgı olarak darbuka (künk) kullanılır ve bu darbukanın içinde iki adet zil bulunduğunu açıklamıştır.

1960 yılında iki Fransız araştırmacı [Fransız kayıt eden kişinin adını bulmuştuk Doctour Jean Claude Chabrier idi. Türk ve Doğu müziği uzamanı bir kişi. Bu kişi hatta o kişinin özgeçmişini dahi aramak gerek. Bir görüşme görüntüsünü gönderdim tamamen Türk müziği ve doğu müziği üzerine konuşuyor ve günümüzde Profesör], Altan Hastürk'ü terzi dükkânın da bağlama çalarken görmesi sonucu Hastürk'ün bildiği türküleri kayıt altına almak istemiştirler. Hastürk'ten 41 adet türküyü dinleyerek kayıt altına almalarının ardından bu türkülerin 7 tanesi ile plak yaparak, bu plağı Fransa'da satışa sürmüştürler. Bu nedenle Altan Hastürk'e 42 Frank ödemiştirler. 1966 yılında Hastürk'ün askerlik arkadaşı şans eseri Fransa'da bu plaklar ile karşılaşmıştır ve Edirne'ye Altan Hastürk'e hediye olarak getirmiştir. Altan Hastürk'ün Terzilik dışındaki tüm yaşamı Edirne halk müziğine hizmet ile geçmiştir.

5.5.1.2. Beyazıt SANSI

Beyazıt Sansı 1944 Edirne Karaağaç mahallesinde doğmuştur. Dedelerinin 1924 mübadelesinde Selanik'ten göç ederek Karaağaç'a yerleştiğini ifade etmiştir. 1924 yılından bu yana dedelerinin, babasının ve kendisinin Karaağaç'ta yaşadığını ve ilkokulu orada okuduğunu ifade etmiştir. 1961 yılında lise 1. sınıftan ayrılarak Rize de ilk öğretmen okuluna yatılı olarak geçiş yapmış ve buradan mezun olmuştur.

Sansı, 1964 yılında Konya'da öğretmenliğe başlamış daha sonra 3 yıl kadar da Mardin'de görev aldıktan sonra Edirne'ye dönmüş ve Edirne köylerinde öğretmenlik yapmıştır.

Sansı, çok güzel keman çaldığını ve çok güzel sese sahip olduğunu ifade ederek, düğünlerde ve bayramlarda, köylerde misafir edildiğini ve bu nedenle neredeyse tüm Trakya'da adının duyulduğunu belirtmiştir. Bestecilik becerisine de sahip olan Sansı, nota bilmediğinden dolayı İstanbul'da konservatuar eğitimi almak istemiş, 1971 yılının sonlarında İstanbul'a yerleşerek hem öğretmenlik yapmış hem de İstanbul Belediye Konservatuarındaki [Türk Musikisi Bölümü olmalı!] İleri Türk musikisi cemiyetine katılmıştır. Bu cemiyette 5 yıl kadar [sonradan müzik piyasasında fantezi türün ünlüleri de olan] Coşkun Sabah, Selçuk TEKAY gibi isim yapmış kişiler ile birlikte meşk ettiğini ifade etmiştir.

İstanbul Radyosuna keman sanatçısı olarak emisyonlara [kayıt –canlı yayın] girmiş, bestelerinin plak yapılmasını istediğinden çok mücadele vermiş ve 2 adet plağı kendi imkânlarıyla yapabildiğini ifade etmiştir. İstanbul piyasasında aradığını bulamadığından 1989 yılında Edirne'ye geri dönmüştür. Burada merkez okullarında ve Karaağaç'ta Halk Eğitim Merkezinde müzik öğretmenliği yaptığını vurgulamış, mandolin ve keman kursu açarak çocuklara nota öğrettiğini belirtmiştir. Sansı yukarıda belirtilen mesleki deneyimleri yanı sıra 1989-91 yıllarından sonra gazetelerde köşe yazıları yazmaya başlamıştır.

Sansı, 15 yaş civarındayken [Bulgaristan'da bando astsubayı iken dönemin Edirne valisi Kazım Dirik tarafından Edirne'ye davet edilen] 1950 yılında Edirne belediye bandosunu kuran Mehmet Emin Yalgın'ın Bandoyla birlikte Edirne halkına yönelik gösterilerine şahit olmuştur. Bu bandonun özelliği gereği batı müziği çalgıları ve dağarı yanı sıra aynı çalgılar ile Edirne'nin türkülerinin de seslendirildiğini gözlemlemiş bulunmaktadır. Edirne bandosunda Batı müziği çalgılarıyla icra edildiğini belirttiği Türküler şunlardır: "Alişimin kaşları kara", "daylar daylar", "Edirne köprüsü taştan", "Pencere açıldı Bilal oğlan", "Vardar ovası".

Anne tarafından dedelerin Yugoslavya'nın Tikveş dağlarında çobanlık yaptığını ve bu nedenle çok güzel kaval çaldıklarını açıklamış ve kendisinin de

müziğe kaval çalarak başladığını ifade etmiştir. Kaval bulamadığı zamanlarda buğday saplarından 7 delikli düdük yaptığını belirtmiştir.

Sansı 1950 yıllarında yaşadığı mahallede bulunan müzisyenlere değinip zamanın ünlü zurnacısı Küçük Sabri, davulcu Bekir YANYACI ve babası Demo gibi isimleri açıklamış, bu müzisyenlerin çocukları Metin YANYACI, Salih YANYACI'nın da mesleği sürdürdüklerini ifade etmiştir. Fahrettin ZURNACI ve kardeşleri Fahri ZURNACI, saksafon sanatçısı Hayrettin ZURNACI' nın bandoda görev yaptığını belirtmiştir.

1989 yılında Edirne'ye döndüğünde Kırkpınar marşını yazan Sansı, bu marşın resmi marş olması için çabalamış ve 2004 yılında Belediye Başkanı olan Hamdi SEDEFÇİ' nin bu marşı belediye meclisine sunması sonucu, oy birliği ile marşın resmi Kırkpınar marşı olarak kabul edildiğini açıklamıştır.

1969 yılında kadar Orhan Gencebay'ın Edirne'de kaldığını söyleyen Sansı birlikte meşk ettiklerini, Orhan Gencebay'ın bağlamasına dilli kavalı ile eşlik ettiğini belirtmiştir. Haydar TATLIYAY, Dramalı Hasan HASGÜLER, Kadri ŞENÇALAR, Ahmet ŞENÇALAR gibi ünlü müzisyenlerin 1924 mübadelesinde Umurbey 'de ikamet ettiklerini daha sonra İstanbul'a göç ettiklerini açıklamıştır.

5.5.1.3. Erdoğan GÖKÇE

Erdoğan Gökçe 1932 yılı Edirne doğumludur. Edirne'de ki eğitim öğretim hayatına, babasının başöğretmen olduğu Gazi ilkokulunda başlamıştır. Meslek hayatını avukat olarak sürdüren Gökçe emekliliğinin ardından, halen İstanbul'da bilirkişilik yapmaktadır.

Gökçe 1877 Osmanlı-Rus harbinde Edirne'ye göç etmek zorunda kalmış bir ailenin torunudur. Bu bağlamda kendisinin tüm yaşamı Rumeli türkülerinin izinde geçmiştir. Lise eğitimi süresine kadar aile mensuplarından sürekli türkü dinleyen

Gökçe, lise döneminin başında bağlama çalmaya başlamıştır. Babasının, Edirne Halk Evinin kurslar kolu başkanlığını yaptığı sırada Edirne Halk Evine hademe olarak Çanakkale gazisi Kıyıcı Fehim Çavuş alınmıştır, bağlama çalmayı da bilen Kıyıcı Fehim Çavuş, Gökçe'ye birçok Edirne türküsü öğretmiştir. Türkü dağarcığını geliştirmeye başlayan Gökçe, Hafız Rakım Ertür ile tanışmasının ardından 1953 yılının yazı boyunca haftada 2 gece Ertür 'ün dağarındaki bütün Rumeli türkülerini öğrenmiştir. Daha sonra babasının öğrencisi olan İsmail Hakkı Soyyanmaz ve annesi Havva Soyamazdan Rumeli türkülerini öğrenmeye devam eden Gökçe türkü dağarını genişletmiştir.

İstanbul'da yaşadığı dönemlerde, İstanbul Belediye Konservatuarına kayıt olmak isteyen Gökçe'yi konservatuara alınmasına iki sebep olmuştur. Bu kişiler, Edirne öğretmen kökenli Şefik GÜRMERİÇ ve dayısı Prof. Nevzat ATLIĞ dır.

Şefik Gürmeriç yönetiminde, 1960 yılında 25 Mart gecesi Uzunköprü de bir sinemada, (Uzunköprü'nün kurtuluş gününde) İstanbul Belediye konservatuarı öğrencileri ile konser verilmiştir. Bu konserin türkü seçkilerini Erdoğan Gökçe belirlemiştir. Türküleri Gökçe'den dinleyerek notaya alan Şefik Gürmeriç saz heyetini bu notalar ile çalıştırılmıştır. Gökçe konservatuarın 4. yılında öğretmeni Halil Bedii Yönetken ile yaptığı bir görüşme sırasında Edirneli olduğunu söylemiş ve bunun üzerine Yönetken Edirne ile ilgili yaşadığı bir olayı şu şekilde anlatmıştır:

"Muzaffer SARISÖZEN ile 1947 senesinde Edirne'ye geldik, Edirne halk evinde Türkü bilenleri topladık. Bir hocanız var sizin, Hafız Rakım ERTÜR ne kadar harika adam o, hiç zorluk çıkarmadı bildiği bütün türküleri söyledi. Bursa'ya gittik topladık imamları müezzinleri, ben bunların seslerini kaydetmeye izin vermeyeceklerini bildiğim için kapının ağzına mikrofonu koydum, sonra sizin sesinizi kaydetmek istiyoruz türküleriniz sizinle beraber ölmesin deyince oo olmaz dediler ancak söyleriz dediler, bende pekala kaydetmeyiz size söz… Bildikleri bütün türküleri aldık. Sonra söyledik sesinizi kaydettik diye sonra kovaladık. Sizin baş imam bildiği bütün türküleri söyledi."

Erdoğan Gökçe'nin Mevlithan olan bir yeğenin, sesinin nitelikli olması, İtalyan müzisyenlerin Edirne'ye kadar gelerek Gökçe'nin yeğenine opera sanatçılığı teklif etmelerini sağlamıştır. Bu teklifi geri çeviren Gökçe'nin yeğeni Edirne'de kalarak mesleğini devam ettirmiştir.

Gökçe, Edirne müziğine katkıda bulunan isimlere değinirken, 1940'lı yıllarda vilayet memuru olarak çalışan İhsan Köycü den söz etmiştir. Köycü, cümbüş çalabilmesinin yanında Gökçe'nin bilmediği bir türküyü öğrenmesine de sebep olmuştur. Edirne'de umumi müfettişlikte çalışan İstanbul Üsküdarlı memur Remzi Üner de uzun yıllar Avusturyalı bir keman sanatçısından keman dersleri almış bir kişidir. Remzi Üner 1940'lı yıllarda Edirne halk evinde 85 kişilik hafif batı müziği orkestrası kurmuştur. Gökçe'de bu orkestrada mandolin çalmıştır. Gökçe, mandolin çalgısını müzik öğretmeni olan Ferruh Bey'den öğrendiğini dile getirmiştir. Üner'in kurduğu bu orkestrada yer alan bir isimde Ertin soyadlı, ortaokulun Türkçe öğretmenidir. Ertin, havaya gitar ile eşlik etmiştir. Gökçe, havaya gitarı "diz üstünde çalınır o. Parmaklarına çelik tırnaklar takıyor, bir eliyle de gitarın klavyesi üzerinde tellerde cilalı bir madeni parça var tutmak için çukur iki tarafı da onu çalarken müzik inliyor." şeklinde betimlemiştir.

Gökçe, Edirne Bandosundan söz ederken, Bulgaristan göçmeni Süleyman bey den söz ederken klarnet ve saksafon çaldığını dile getirmiştir. Bu bando da kayınpederi Mehmet Emin Yalgın'da şeflik yapmıştır.

Gökçe, Edirne düğünlerinde roman çalgı topluluklarının çağırıldığını söylerken, darbukacı Hati (Hatice), cümbüş çalan Sulu Murat'ın isimlerinde bahsetmiştir. Çalgı olarak keman ve klarnet de çalgı heyetleri içerisinde bulunduğunu açıklamıştır. Edirne yöresinde bulunan bazı isimlerde Çarşı Sabri, cümbüşçü İhsan Köycü şeklindedir. Helva sohbetlerinde konuşma yapma amacıyla bulunan Gökçe bağlama ekibinin başı Altan Hastürk ve babasından ve tambur çalan Çetin Yalgan'dan söz etmiştir.

5.5.1.4. Erol TEKERGÖLÜ

Erol Tekergölü 1940 Edirne doğumludur. İlk eşinden Seden ve Eftal isimlerinde 2 çocuğu vardır, çocuklarının ikisi de hayatlarını müzik üzerine idame ettirmektedirler. Seden Öksüztepe Marmara Üniversitesinde piyano okutmanlığı yapmaktadır. Oğlu Eftal Tekergölü ise Antalya'da devlet senfoni orkestrası şefliği yapmaktadır. İkinci eşinden de Saygın ve Aylin isimlerinde 2 çocuğu vardır. Oğlu Saygın Trakya Üniversitesi Konservatuarında Keman bölümü okumuştur. Kızı Aylin ise İngilizce öğretmenidir.

Çocukluğunda pek müzikle ilgilenmeyen Tekergölü, Kepirtepe de mandolin ve flüt ile müziğe başlamış daha sonra keman çalmaya başlamıştır. Kepirtepe deki müzik öğretmenleri Zühriye Boytorun ve Selahattin Evcil-Fikret Evcil çiftinden mezun olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerinden okul şarkıları öğrendiğinin Türk müziğini görmediğini açıklamıştır.

Edirne Bocuk [Böcük gecesi Böcü yani böcek sözcüğünden türeme bir ad ve anlamla korku ortamları koşullarında korku hikâyelerinin ve canlandırmalarının da yapıldığı müzikli eğlence geceleridir.] gecesinden söz eden Tekergölü, söz konusu eğlence gecelerinde yer alan "Cemal" [Cemal bocuk gecesinde giydirilmiş eşeğe verilen addır ve bu eşekle ilgili etkinlik başladığında bu etkinliğe özgü bir müzik söylenir] denilen bir etkinliğin kendisine özgü müziği olduğundan bahsetmiştir.

Düğün gelenekleri için köy düğünlerinde davul- zurna olduğunu söyleyen Tekergölü Edirne düğünlerinde ise ince saz denilen Keman, cümbüş ve darbuka ekibinin yer aldığını belirtmiştir. Daha sonra 1960'larda Halk Eğitim Merkezinde yapılmaya başlayan düğünlerde ise trompet gibi çalgıların kullanıldığını açıklamıştır. Söz konusu ince saz heyetinin roman mahallesinden geldiğini söyleyen Tekergölü, bu isimlere örnek olarak da udi Mesut Kaba, Süleyman Kaba, kemancı Ahmet Kaba, ritim sazda Mesut'un oğlu, kanunda Çınar Kaba ve Rast Ali gibi müzisyenleri belirtmiştir.

Kendisinin de bestekar olduğunu söyleyen Tekergölü Mesam üyesi olduğunu ifade etmiştir. 50'ye yakın bestesinin olduğunu belirterek tümünün Türk Sanat Müziği türünde olduğunu açıklamıştır. Makam konusuna çok hakim olmadığını söyleyen Tekergölü bestelerinin hüseyni, hicaz, buselik ve nihavent sanat müziği türünden ise hicazkar ve muhayyer makamlarında olduğunu açıklamıştır.

Tekergölü, Ozan Ağacı dergisine şiir yazdığını da ifade etmiştir. Derginin sahibi konumunda olan Mehmet Ağırgan'ın yazdığı Irgat isimli şiiri bestelemiştir. Bu bestesi Kırklareli 'den İsmail Alabayırlı ile tanışmasına vesile olmuştur. Alabayırlı Tekergölü'nü Kırklareli'ne davet etmiş, burada 700 yıllık meşe ağacını gören Tekergölü bu ağaca beste yapmıştır. Bu türkünün notaları da Ozan Ağacı dergisinde yayımlanmıştır. Söz konusu türküyü Kütahya'da seslendirdiği sırada onu dinleyen bestekar Turan Taşan, Tekergölü 'ne Mesam' a üye olmasını teklif etmiş bunun üzerine Tekergölü de 2000 yılında Mesam üyesi olmuştur. Tekergölü, Edirne' nin bestecileri için kendisi ile birlikte Beyazıt Sansı' yı belirtmiştir. Tekirdağ, Hayrabolu, Havsa, Lalapaşa, Babaeski, Kırklareli ve Edirne için türkü besteleyen Tekergölü, bölgelerin ileri gelenlerinin bu türküleri dinlemesine rağmen sahiplenmemelerini duyarsızlık olarak adlandırmıştır.

5.5.1.5. Fahrettin ZURNACI

Fahrettin Zurnacı 1953 Edirne Merkez doğumludur. Henüz 5-6 yaşlarında davul ile ritim çalışmaları yaparak müzik ile tanışmıştır. Bu yaşlarda babasının elek kasnaklarından yaptığı davulu kullanarak ritimsel yeteneğini geliştirmiştir. ilk ritimlerini Kırkpınar güreş havaları üzerinde çalışan Zurnacı 11 yaşında babası Fahri Zurnacı'nın yanında düğünlere gitmeye başlamıştır. Babasının yanı sıra Dedesi Osman Zurnacı, amcaları Aziz Zurnacı, Sabri Zurnacı ve İsmail Zurnacı, dayısı Şerif Yoldauçmaz ve rahmetli zurnacı Felek Cevat ile düğünlere giden Zurnacı daha sonra kayınpederi Sabri ZURNA ve akrabaları Kadir ZURNA, Ali ZURNA, Sabri DÜĞÜNCÜ, Mehmet usta, Hamdi usta, Hüseyin GÜNDORUK, Şelül GÜNDORUK gibi isimlerin yanında düğün müzisyenliği yapmıştır.

Kendisinin ve müzisyenlerin kendi davullarını yaptıklarını açıklayan Zurnacı bu davulların yapımında kalburların birbirine eklenmesi sonucu davul kasnağı yapıp derilerinde tabakhaneden alınan deriler ile davulu oluşturulduğunu söylemiştir. Zurna yapımcılığına da değinen Fahrettin Zurnacı, Niyazi KARAGÖZ isimli yapımcıdan söz etmiştir.

Zurnacı, Edirne düğünlerinde düğün sahibinin isteğine göre belirlenen saz ekipleri olduğunu söylemiştir bu ekiplerin genellikle 2 davul 2 zurna olarak belirlendiğini ve ince saz olarak da keman, cümbüş, darbuka ve klarnet ile 4 çalgı ile 2 farklı oluşumun düğün müziği yapıldığını açıklamıştır. 2 davul 2 zurna ekibinde bulunduğu bir düğüne örnek veren Zurnacı at arabalarıyla alay arabası yapılarak köye gittiklerini ve gittikleri köyde de 2 davul 2 zurna ile karşılandıklarını burada 2 ekibin birleşerek gelin almaya gittiklerini açıklamıştır. Zurnacı bu etkinliğin Cuma günü yapıldığı ve Pazar gününe kadar düğünün devam ettiğini söylemiştir.

Yatılı okul döneminde halk oyunları ekibine eşlik etmeye başlayan Zurnacı bu sayede Zeki Dağ ile tanıştığını dile getirmiş ve Zeki Dağın müzikle uğraştığını ifade etmiştir. Halk oyunları ekibine eşlik eden Zurnacı bu vesile ile Dubai, İngiltere, Yunanistan, İsviçre, Almanya, Belçika, Hollanda, Fransa, İtalya, Rusya, Romanya Kıbrıs Gibi birçok ülkede müzik icra ettiğini söylemiştir. Gezdiği bu ülkeler arasında Yunanistan'ın düğünlerinde bulunan Zurnacı buradaki örf ve adetlerin bizim çiftetelli karşılamasına benzer olduğunu açıklamıştır.

Fahrettin Zurnacı dedesi Osman Zurnacı'nın 1924-1977 yılları arasında Kırkpınar davul-zurna ekip şefi yaptığını söylemiştir.

5.5.1.6. Mesut KABA

Mesut Kaba 8 Ekim 1950 Edirne doğumludur. Müzik hayatı 7 yaşlarında darbuka çalarak başlamıştır. 9 kardeş olan Kaba'nın kardeşleri de Kaba gibi müzikle uğraşmış ve meslek edinmişlerdir. Bestekâr Dramalı Hasan'ın torunları olduğunu

söyleyen Kaba müzisyenliğin Dramalı Hasan'dan [Hasgüler (1896-1984] babasına ve babadan oğula aktarılmasıyla çocukları Ali ve Çınar'a kadar geldiğini açıklamıştır. Kaba'nın çocuklarında bir tanesi ud ve org çalarken bir diğer oğlu da kanun çalmaktadır. Kemani Ali, Oğlu Ali ve devlet korosu sanatçısı olan oğlu Çınar'ın da bulunduğu grupta yer alan Kaba, bu ekibin Edirne'de bu işi güzel yapan gruplardan olduğunu belirtmiştir.

Çocukluk yıllarında Hıdırellez günü, Kakava denilen gelenekte cümbüş ve darbuka ile Edirne halkını eğlendirdiklerini açıklayan Kaba, bunun karşılığı olarak da dilek tutma amacıyla para atılan çömleklerin sonradan kırdıklarını ve çıkan paraları onlara hediye ettiklerini söylemiştir.

Yaklaşık 50 yıl önce Edirne'de Yahudi, Ermeni ve Rumların çoğunlukta olduğunu daha sonradan İstanbul'a göç ettiklerinin söyleyen Kaba, onlardan edindikleri bilgiye dayanarak, bulundukları Umurbey mahallesinden saray içine padişaha saz heyeti gittiğinin belirtmiş, bu saz heyetinin aralarında dedesinin de bulunduğu 40 kişilik fasıl ekibi olduğunu açıklamıştır.

Kaba Edirne'de kıza kına gecesi ve oğlana kına gecesi olarak yapılan gelenekten söz etmiştir. Bu gelenekte Pazar günleri masaların kurulduğu, komşu ve yakınların takılarını taktıkları ifade etmiştir. Pazartesi gününe geçildiğinde iki tarafın birbirlerine paça denilen hediyeleri verdiklerini, bu merasimde de 2 takım çalgı olarak müzisyenlerin olduğunu açıklamıştır. Bu geleneklere 16-17 yaşlarında şahit olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda bu dönemlerde yapılan etkinliklere örnek olarak da gölge oyunları ve tiyatro yapılan Mehmet Bey'in kahvesine fasıl ekibinin yer aldığını, Arif Sami TOKER'in konser verdiğini, burada tel cambazının da olduğu eğlencelerde bulunduğunu açıklayarak dönemin etkinliklerini aktarmıştır.

Kaba Edirne'ye konser amacıyla gelen sanatçılara örnek olarak Samime SANAY, Mustafa SAĞYAŞAR, Gönül YAZAR, Gönül AKKOR ve Müzeyyen

SENAR gibi sanatçıların isimlerini vermiştir ve Müzeyyen SENAR'a kendisinin refakat ettiğini belirtmiştir.

Askerlik çağına gelen Kaba o dönemlerde darbuka çaldığını ve bu nedenle kaynatası eşi ile evlenmelerine müsaade etmediğini söylemiştir, evlilik izni alabilmesi için bir saz çalmasını gerektiğini söyleyerek Kaba'nın üflemeli çalgıya yönelmesine sebep olmuştur. Askerde 1970 senesinde saksafona geçerek notayı öğrenen Kaba, İstiklal Marşını ilk çalan kişi olduğundan çavuş olduğunu belirtmiştir. Askerliğini bitirdikten sonra kahvede bulunduğu bir sırada Klarnetçi Notis Mehmet Kaba'ya bir hicaz peşrevi uzatmıştır, Kaba'da notayı okumaya başlayınca Kaba'nın kaynatası kahveden çıkıp evine giderek "kızı verin öğrenmiş zanaatı" şeklinde konuşarak evlenmelerine izin vermiştir. Bu olay ve kaynatanın bu ifadesi 1970'ler civarında Edirne roman müzisyenleri içerisinde nota bilmek ve okuyup çalmak zanaatın öğrenilmesi için önemli ölçütlerden birini oluşturmaya başlamış olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Kaba Edirne'de ki çalgı yapımcılığına örnek olarak kanuncu Serkan KURUOĞLU isminde bir kişiden söz etmiştir ve bu kişinin kendi kanununu yaptığını açıklayarak ud tamiri de yapabildiğini belirtmiştir.

Edirne'de ki müzisyenlerden söz eden Kaba, Bulgaristan'dan gelen saksafon ve klarnet çalabilen Besin isimli müzisyenin Balkan müziği yaptığını ifade etmiştir. Bunun yanı sıra Arapların da bulunduğunu ve örnek olarak da Burgazhan ismini vermiş ve onun hanımının da hanendelik yaptığını belirtmiştir. Şuhayip isimli kişinin hanımı Arap Hayriye'nin de keman ve darbuka çaldığını açıklamış, Mehmet Burgu isimli müzisyenin padişah ve Atatürk'e keman çaldığından söz etmiştir. Son olarak da Edirne müziğinin Yunanistan, Serez, Selanik, Kavala ve Dırama'dan Atatürk zamanında göç edenlerle birlikte geldiğini açıklamış, göç eden kişilere meslekleri sorularak, çiftçiye arazi, boyacıya sandık, müzisyene çalgı verildiğini belirtmiştir.

5.5.1.7. Nafiz ANIL

Nafiz Anıl 1943 Edirne doğumludur. Mesleği öğretmenlik olan ANIL, 31 yıllık meslek hayatının tamamını Edirne'de sürdürmüş, meslek hayatı boyunca da farklı okullarda müzik öğretmenliği de yapmıştır. Nafiz Anıl, flüt koroları kurarak Edirne müzik ekinine [culture] katkıda bulunmuştur. Anıl'ın müzik hayatının başlamasında, coğrafya öğretmeni Salih Zorlutuna'nın etkisi vardır. Coğrafya öğretmeni Salih Zorlutuna'nın aynı zamanda da keman çalan bir müzisyen olması Anıl'ın müzik alanına da yönlenmesini sağlamıştır.

1950'li yıllarda Edirne'de bir kitap satıcısından ilk çalgısı, mandolini satın alan Anıl, 15-16 yaşlarında bağlama çalmaya başlamıştır. 1960'lı yıllarda Hafız Rakım Efendi'nin kurduğu, Şerif ERCAN'ın yönettiği koroya katılarak burada kaşık çalmıştır. Daha sonra Nazmi ATLIĞ'ın Korosuna girerek Edirne Musiki Derneği'nde musiki yeteneği, bilgisi ve dağarını geliştiren Anıl ud ve keman çalmaya başlayarak icracılığını geliştirmiştir. Burada 30 yıl hizmet vermiştir. Bu zaman içerisinde Anıl'ın bestecilik yeteneği de gelişmiş, notaya alınan besteleri olmuştur.

Ud ve bağlama çalan arkadaşı Berhan Sarvan ile Sarayiçi'nde bağlama çaldıkları sırada Orhan Gencebay ile tanışması Orhan Gencebay'ın Edirne ilinde çeşitli müzik ortamlarında sanatını icra etmesine zemin hazırlamıştır. Orhan Gencebay Cumhuriyet Sineması'nda iki bölümlü bir konserde tambur ve bağlama çalmış bunun yanında Nafiz Anıl'ın da içinde bulunduğu bazı müzisyenler ile Edirne Belediyesi Anons merkezinde halka dinleti gerçekleştirmişlerdir. Bunların dışında 1990'lı yıllarda 4 yıl süreyle Nejat Atlığ ile birlikte Üniversite korosu saz heyetinde keman çalmıştır. Söz konusu koro ile yapılan konserlerde Hamiyet YÜCESES ve Safiye AYLA gibi dönemin üstün nitelikli ses sanatçıları da sahne almışlardır.

5.5.1.8. Nejat ATLIĞ

Nejat Atlığ 1929 Edirne doğumludur. Babasının jandarma süvarisi olduğu için ata binebilen, atı seven ve atla yaşayan biri olması nedeniyle, soy isimlerinin Atlığ olduğunu açıklamıştır. 1900 doğumlu olan babası Nazmi Atlığ, aslen subay olmasına rağmen müziğe düşkün biri olduğunu bu nedenle 15 yaşında İstanbul' dan keman alarak ve hiçbir eğitim desteği almadan keman çalmayı öğrendiğini belirtmiştir. Annesinin de sesinin güzel olduğunu söyleyen Atlığ doğumundan itibaren sürekli müzik eşliğinde büyüdüğünü ve ev içerisinde müziğin eksik olmadığını ifade etmiştir. Babası gibi keman ve ud çalabildiğini söyleyen Atlığ her şeyi evde öğrendiğini açıklamış, abisi Nevzat Atlığ(1925) ın bunu devam ettirerek müzik profesörü ve devlet sanatçısı olduğunu belirtmiştir.

Ankara'da 4 yıl kadar yaşadıklarını söyleyen Atlığ, babasının sürekli olarak Ankara Radyosuna gittiğini, bu nedenle radyonun ud ve keman sanatçıları ile yakınlaştığını belirterek bu sanatçıların evlerine gelip meşk ettiklerini açıklamış, bu şekilde tekrarlanan gecelerin birinde abisine şarkı okuttuklarını belirtmiştir.

Edirne düğünlerine değinen Atlığ, Türk müziği çalgıları kullanıldığını söylerken, müzisyenlere örnek olarak da Küçükpazarlı Mesut Kaba ve ailesinden bir de Kaba ailesinin dedeleri olan Rast Ahmet'ten söz etmiştir.

Edirne'nin Türk müziği [Türk sanat müziği] ağırlıklı bir müzik kültürü olduğunu ifade eden Atlığ halk müziğine düşkünlüğün olmadığını belirterek bu nedenle halk türkülerinin gelişmediğini açıklamıştır. Rumeli türkülerinin bizim Türk sazlarıyla icra edildiğinden dolayı baskın olduğunu ifade etmiştir. Edirne genelinde çalgı olarak keman, kanun ve klarneti ana çalgı olarak ifade edilebileceğini söylemiştir.

Musiki derneğinde Türk sanat müziği çalışmaları yaptığını söyleyen Atlığ, konserlerinin baş müşterisi olarak ifade ettiği dönemin valisi Ünal Erkan (1942)'ın

konserlere çok ilgili olduğu açıklamıştır. Ünal Erkan'ın toplantılara bile katıldığını ve Atlığ'ı makamına davet ederek Edirne Devlet Korosu'nu kurma fikrini görüştüğünü ve dönemin kültür müdürünü çağırarak 'Nejat bey ile içişleri bakanlığına müracaat yazısını hazırlayın' şeklinde ifadede bulunarak çalışmalara başlattığını açıklamıştır.

Edirne Valilik Korosunu da kuran Atlığ buranın konserini gerçekleştirdiği bir gecede Güzel Sanatlar Genel Müdürünün 'Nejat bey bu iş böyle olmaz yarın gel vilayete müracaatı yapalım ben Ankara'ya götürüyorum Edirne Devlet Korosu'nu kurucaz' şeklinde ifadede bulunduğunu söyleyen Atlığ, bunun sonucunda Edirne'ye büyük bir yatırımın olduğunu açıklamıştır. Buradan emekli olduktan sonra da 7-8 yıl Trakya Üniversitesinde koro şefliği yaptığını belirtmiştir.

5.5.1.9. Özden ULUDERE

Özden Uludere 1946 yılında Edirne'de doğmuştur. Edirne' nin müzik geçmişini Muradiye Mevlevihanesi, Darrüşşifa ve Edirne Mehteri olarak 3 yapıda ele almıştır. Muradiye Mevlevihane'sinden önemli bestekarların çıktığını belirterek, Türk musiki tarihinin bestekarı bilinen, ilk Mevlevi ayinini besteleyen Muradiye Mevlevihane'sinden Mustafa Dede oluğunu açıklamıştır. Benli Hasan Ağa, Kara İsmail Ağa, Edirne doğumlu Emin Ongan, Edirneli bir ailenin mensubu Nevzat Atlığ gibi bilinen isimlerin de öneminden söz ederek Edirne müzik ekinine etkide bulunmuş kişilere tanıklık ettiğini dile getirmiştir.

Uludere halk müziği üzerine yazılı pek kaynak olmadığını ifade ederken [İsmail] Hakkı Soyyanmaz 'ın yazdığı "Serhat Türkülerine Giriş" adlı kitapta halk müziği sanatçılarından söz edildiğini belirtmiştir.

Ankara Radyosunun yurtta yaptığı taramada Edirne'de de bazı halk türkülerinin notaya alındığını söyleyen Uludere, bu çalışmaya kaynak kişi olmuş Hafız Rakım Ertür, [İsmail] Hakkı Soyyanmaz, Ali İhsan Köycü ve İstanbul Konservatuarında öğretmenlik yapmış Şefik Gürmeriç gibi isimleri açıklamıştır.

Uludere Edirne halk müziği için 1952 de kurulan ve günümüzde halen var olan musiki derneğinden söz ederek burada hem sanat müziği hem halk müziği tarzlarında çalışmalar yapılarak konserler verildiğini belirtmiştir.

Edirne'deki bando orkestra yapısı dönemin Trakya Umumi Müfettişi Kazım Dirik 'in Bulgaristan'daki bir gezide karşılaştığı bandonun şefinin Türk olduğunu tespit etmesi üzerine bando şefi Mehmet Emin Yalgan'ı Edirne'ye davet ediyor. Bunun sonucunda önce itfaiye bandosu olarak daha sonra belediye bandosu olarak şekillenen oluşumun ilk adımını atmış oluyor. Daha sonra ki yıllarda basın yayın genel müdürlüğünün düzenlediği marş yarışmasında Mehmet Emin Yalgan önemli isimlerin arasından birinciliği alıyor.

Uludere Edirne'de çalgı yapımcılığı konusuna değinirken çok yaygın olmadığını ancak yaptığı araştırmalara gör 1841 yılında Aziz Mahmut Efendi'nin tambur yapımında öne çıkan bir isim olduğunu açıklamıştır. Bunun dışında ihtiyaç duyulan ney gibi çalgıların İstanbul'dan alındığını ifade etmiştir.

Edirne türkülerini en iyi okuyan müzisyenlere Necdet Dilek ismini belirten Uludere, Hanefi Kayasöken ismini de açıklamıştır.

Maftirif konusunda araştırma yapan Uludere İstanbul Yahudilerinin yayınladığı kitaptan söz ederken Maftirimin Edirne'de doğan bir ekolü [müzik türü] olduğunu açıklamıştır. Maftirim döneminde cuma günleri Hazan Denilen okuyucuların Sinagogda(havra)dakiler Muradiye Mevlevihane'sine gittiklerinden söz eden Uludere Mevlevi müziğinde bazen sema yapıldığını açıklamıştır. Cumartesi günü de Yahudilerin kutsal günü Şabat denilen kutsal günde David Behar'ı dinleyen Uludere notaları çalmış ve uşak şarkı olduğunu belirtmiştir. Uludere son olarak Maftirimin Türk müziği usulleri kullanarak yapılan İbranice şarkılar olduğunu ifade etmiştir.

5.5.1.10. Ramadan KORKMAZ

Ramadan Korkmaz 1946 Bulgaristan doğumludur. 4 kardeşi olan Korkmaz Ailesinde müzikle ilgilenen tek kişidir. 1960'lı yıllarda 'Edirne türküleri ile ilgilenen büyüklerim' olarak isimlendirdiği kişilerin konserlerinden etkilenmesi sonucu halk eğitimde yapılan müzik çalışmalarına katılmaya karar vermiş, böylece müzik hayatının başlamasındaki ilk adımını atmıştır. 1962-65 senelerinde koroya katılmış, bir yıl sonra kendisine bir bağlama almasının ardından, koroya eşlik eden müzisyenleri izleyerek bağlama çalmasını öğrenmiştir. 18-19 yaşlarına geldiğinde de bu müzisyenlerle birlikte konserlerde bağlama çalmaya başlamıştır. Bağlama dışında çalgı olarak da askerlik döneminde kara harp okulu bandosunda iken trompet ve kornet çaldığını belirtmiştir.

Cemiyette uzun seneler faaliyet sürdüren Korkmaz, emekli öğretmen arkadaşları ile Dünden Bugüne Türküleri Topluluğu adında ki grubu ile Devecihan Kültür Merkezinde yılda bir-iki konser vermektedirler. TRT den program istediklerinde de Edirne'yi tanıtıcı programlar yapmaktadırlar.

Korkmaz, Orhan Gencebay'ın babasının Edirneli olduğunu açıklamış, Orhan Gencebay'ın Edirne musiki cemiyetindeki çalışmalara katıldığını belirtmiştir. Orhan Gencebay ile belediye anons odasında Pazar günleri 5-10 türküyü seslendirdikleri söyleyen Korkmaz, Orhan Gencebay'ın Edirne Musiki cemiyeti ile halk müziği ile konserlere çıktığını açıklamıştır.

Edirne düğünlerinin hepsinin Halk Eğitimde olduğunu söyleyen Korkmaz, tek salonun halk eğitim salonu olduğunu ve evlenme düğünlerinin burada yapıldığını açıklamış, sünnet düğünlerinin de mahallelerde yapıldığını ifade etmiştir. Bu mahalle düğünlerinde davul-zurna pek olmadığını, ince çalgı olduğunu belirtmiştir.

5.5.1.11.Şeref BALKAN

Şeref Balkan 1946 yılı Edirne doğumludur. Kendisi gibi aile bireylerinin de mesleği öğretmenliktir. 5 yıldır emekli öğretmenler dernek başkanlığı yapmaktadır. İlgi alanları arasında yöresel tarih, şairler grubu, koro şefliği ve helva sohbetleri yer almaktadır.

1959 yılında ortaokul eğitimi için Edirne Sanat Enstitüsüne kaydolmuştur. Balkan, burada ki ortaokulda, serbest resim, müzik, İngilizce eğitimlerinin yanı sıra marangozluk, demircilik gibi eğitimlere de yer verildiğini belirtmiştir. 6 yıl sanat enstitüsünde kaldığını söyleyen Balkan 3 yıl marangoz ve demir atölyelerinde bulunduğunu, bölüm bitirirken sıcak demirden mum şamdanı yaptığını açıklamıştır. Ayrıca sanat okulu ilgili son olarak Hakkı Bey adında bir öğretmenin çalgı tamirciliği de yaptığını belirtmiştir.

Öğretmen okulunda 55 kişilik mehterden bahseden Balkan, kendisinin 1. zilcen olduğunu belirtmiş, bu mehter takımının Necati Seçkin isimli bir müzik öğretmeni tarafından yönetildiğini açıklamıştır.

Sanat enstitüsünü bitiren Balkan, Edirne Erkek İlk Öğretmen okulunda eğitimine devam etmiştir. Edirne'deki ilk radyo evinin erkek ilk öğretmen okulu radyosu olduğunu söyleyen Balkan, 1. Sınıf öğrenciliği döneminde 41 metre kısa dalga yapan bu radyoda şarkı söylediğini açıklamıştır. Türk sanat müziği, Türk halk müziği ve Rumeli müzikleri olmak üzere 3 koldan yürüdüğünü ifade etmiştir. Öğretmen okulunda herkesin mandolin çaldığını belirten Balkan, kendisinin bağlamaya geçtiğini ve folklor şenliğinde yer alan 14 bağlamadan birinin kendisinin olduğunu açıklamış, bir diğer bağlamacının da Trakya Üniversitesi'nden Prof. Süleyman Sırrı Güner olduğunu söylemiştir. 2. Sınıftan itibaren keman çalmaya başlayan Balkan, diploma merasiminde 3 kemancı olduğunu belirtmiş, ilk sırada kendisi daha sonra Süleyman Sırrı ve müzik öğretmeni Muzaffer Ökten' nin

geldiğini açıklamıştır. Çardals valsini çaldıklarını söyleyerek, kendisinin üst sesi diğer kemancıların alt sesi çaldığını belirtmiştir.

Balkan, 2 defa TV programı yaptığını açıklamıştır. Söz konusu olan Lezzet arkası adlı programında türkü seslendirdiğini belirtmiştir. Bunun dışında Sofya'dan çekim için gelen araştırmacılara 7 saat boyunca parça söylemiştir.

Hacı İl Bey Okulunda Atatürk'ün sevdiği şarkılar adlı bir etkinlik düzenlendiğini söyleyen Balkan, 4 ay boyunca cumartesi ve Pazar günleri çalışıldığını belirterek bu etkinlikte keman çaldığını açıklamıştır.

Balkan, yetiştirdiği öğrencilerinden bahsederken Türkiye ve Almanya'da müzik öğretim görevlisi olduklarını, 12 öğrencisinin Trakya Üniversitesi müzik bölümünü kazandıklarını açıklamıştır.

5.5.1.12. Tekin SAYINBAŞ

Tekin Sayınbaş 1935 Edirne doğumludur. Üniversite dönemine kadar olan tahsil hayatını Edirne'de gören Sayınbaş, 1958 yılında İstanbul Üniversitesi'nden diş hekimi olarak mezun olmuştur. Mezun olmasının ardından 1960 yılında Edirne'de kendi muayenesini açmıştır. Bu özel muayenede, günümüze kadar mesleğini idame ettirmektedir.

Ailesinde sadece kardeşinin keman çaldığını söyleyen Sayınbaş, kendisinin iyi bir müzik dinleyicisi olduğunu dile getirmiş, oğlu ve rahmetli kızının amatör olarak akordeon ve gitar çaldığını açıklamıştır.

Tekin Sayınbaş çocukluk döneminde ki müzik anılarından bahsederken Edirne'de klasik müzik icrasına tanık olmadığını söylemiştir. Genel olarak amatör yerli müzisyenlerin düğünlerde alaturka müzik icra ettiklerine tanık olduğunu

söylemiştir. Bu müzisyenlerde mesleğin, babadan oğula usta-çırak münasebetiyle aktarıldığını dile getirmiştir.

Biliyorsunuz Türk Sanat Müziği hakkında sözlü şarkılar hakkında Hacı Arif Bey Bulgaristan kökenlidir. Düğünlerde ve kahvelerde sesle icra edilen Türk Sanat Müziği hakkında bir birikimi vardır ve Türkiye'ye geldikten sonra saray çevrelerinde klasik olarak yalnız sazlarla ve korolara icra edilene söz ilavesiyle sözlü Türk Müziğinin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Bu klasik olarak bütün bilgi kaynaklarında vardır.

Tekin Sayınbaş yazdığı "Saraçlar Caddesinde Aşina Yüzler" adlı kitapta düğün sanatçılarından bahsederken, onlara müzisyen terimini kullanmayıp çalgıcı terimini kullandığını söylemiştir. Kitapta şu şekilde bir açıklamada bulunmuştur: "Edirne kari anılır sandık alınır Abdullah ustayla, adet böyle düğün dernek başlar dalya alayla Hüsmen cümbüş Baki Aguş çalar". Sayınbaş'ın kara kuvvetleri olarak açıkladığı diğer Edirneli müzisyenlerde Hüsmen, Cümbüş Baki, Zurnacı Emin(İstanbul Radyosu sanatçısı), Kemani Kalak Mehmet, Darbukacı Bedriye Hanım Çifte kiriş Şahap, Daire Mehmet'tir. Sayınbaş bu müzisyenlerin köy düğünlerinde alaturka çaldığını, çalgı olarak davul zurnayı kullandıklarını söylemiştir. Şehir düğünlerinde ise ince saz denilen çalgıları kullandıklarını ifade etmiştir.

Sayınbaş, "Aman bu fasulya yedi buçuk lira" adlı eserin, söz konusu olan müzisyenlerden Aguş lakaplı müzisyene ait olduğunu belirtmiştir. Sayınbaş, bu müzisyenlerin düğünlerde lacivert takım elbiseye beyaz mendil taktıklarını, sandal ayakkabı giydiklerini söyleyerek günü giyim tarzının dışında olduklarını dile getirmiştir. 1940-60 yılları arasında yukarıda adları geçen müzisyenlerin, düğünler dışında Edirne'de yapılan cambaz gösterilerinde bulunduklarını söyleyen Sayınbaş burada davul-zurna ile vals, La Cumparsita ve marş çalındığını açıklamış, bu marşları "Dağ başını duman almış", "İzmir marşı" "Tuna dağları" şeklinde örneklemiştir.

Tekin Sayınbaş lisede okuduğu dönemde, Edirne sokaklarında darbuka ve klarnet çalan 8-10 yaşlarında iki çocukla tanıştığını söylemiştir. Sayınbaş üniversitede öğrenci olduğu zamanlarda, bu çocuklardan klarnet çalan ile İstanbul'da karşılaştığı ve birbirlerini tanıyıp selamlaştıklarını belirtmiştir. Bu klarnetçinin daha sonra Edirne ve İstanbul müzik piyasasında Deli Selim (Selim Kızılcıklar 1945-1995)lakabıyla ün yaptığını açıklamıştır.

Sayınbaş, Hafız Rakım Ertür'ü Edirne'de ilahi ve klasik müzik okuyan ve müziğe aşina olan bir bilge olarak betimlemiş, 1952'li yıllarda Edirne Musiki Derneğinin kurulduğunu açıklayarak, ağır ceza reisi Hamdi Uğurlu, öğretmen Niyazi Bey, emekli Albay Nazmi Atlığ 'ın halka konser verdiklerini söylemiştir.

Sayınbaş Edirne'de düğünlerin dışında halk arasında Rumeli türkülerinin yaygın olduğunu açıklamıştır. Bu türkülere örnek olaraktan "-Edirne köprüsü taştan sen çıkardın beni baştan.", "Dayler dayler viran dayler", "Alişimi tuna boyunda görmedin mi?" adlı türküleri betimlemiştir. Söz edilen bu türkülerin Bulgaristan ve Yunanistan yakın çevresinden geldiğini savunan Sayınbaş, Yugoslavya'dan gelen türkülere bir örnek olarak Arif Şentürk'ün söylediği " Bir ev yaptırdım sazdan" adlı türküyü açıklamıştır. Bu bağlamda Sayınbaş Balkan türkülerinin Edirne müziğini etkilediğini söylemiştir.

Sayınbaş, Edirne'de bilge olarak adlandırdığı bir isimde Salih Zorlutuna'dır. Zorlutuna'nın Edirne müftüsü Hilmi Efendi'nin (Osman Hilmi Efendi 1867-1931) öğrencisi olduğunu açıklayan Sayınbaş, Salih Zorlutuna 'nın tarih hocası olarak geldiğini ancak asıl branşının müzik olduğunu açıklamaktadır. Öğlen saatlerinde öğrencileri toplayıp şarkı öğretmek amacıyla keman çaldığını belirtmiştir.

Helva sohbetlerine de değinen Sayınbaş, Edirne'de birkaç akabenin evinde toplanılıp alt katta hanımların kendi aralarında örgü ve yemek sohbeti yaptığı üst katta da beylerin siyasetten söz ederken, ev sahibinin helva yapıp ikram etmesi sonucu bu toplantıların helva sohbetleri olarak anıldığını söylemiştir. Günümüzde

ailelerin toplanıp beyler ile hanımların birlikte oynadığı bir helva sohbetlerinin Edirne'de olmadığını güncel olarak bu haliyle helva sohbetlerinin yapılmasını, özentilik olarak ifade etmiştir.

Eski vali Mustafa Büyük 'ün Urfa'nın sıra gecelerine özenmesi sonucu, kadın ve erkekli oynamalı olan helva sohbetlerinin Trakya Birliğin üst katında gerçekleştiğini açıklamıştır.

5.5.1.13. Zeki DAĞ

Zeki Dağ 1963 Edirne doğumlu bir kaval icracısıdır. Aynı zamanda halk oyunları saz heyetinde kaval sanatçısı olarak görev yapmakta ve söz konusu oyunlarda Jüri üyeliği görevi de yürütmüş bir müzisyendir. Aynı zamanda halk oyunları da oynayan sanatçı halk oyunlarına yönelik eğilim ve deneyimlerini "Kendi oyunlarımızı kendimiz kurardık erkek oyunları, çocuk oyunları, yağ satarım bal satarım, polis kaçak oyunu, çırakman oyunu oynardık ve birçoğunu müzikli yapardık." Şeklindeki cümleleriyle somutlaştırmaktadır. Zeki Dağ müzisyenliği yanı sıra 15 yıl boyunca Rumeli Türküleri Araştırma Uygulama Topluluğunda Türk Halk Oyunları müziklerinin derlenmesi çalışmalarına katılmıştır. Bu çalışmaları sonucunda Edirne erkek oyunlarından birkaçı hariç tüm erkek oyunların ezgilerinin notaya alınması, 450 türkünün araştırılması, 50 türkünün notaya alınması, 30 türkünün TRT dağarına kayıt ettirilmesi gibi somut sonuçlar ortaya çıkmıştır. Zeki Dağ ortaya koyduğu müziksel çalışmaları ile 1993 yılında çekilen 6 bölümlük Edirne'nin Dünü ve Bugünü Belgeselinde (bir bölümde Edirne Türküleri ve Antolojisi) Edirneli bir müzisyen olarak Edirne Türküleri üzerine açıklama yapmak üzere yer almıştır. Zeki Dağ, Zeki Dağ döneminde rahmetli oldukları halde adları anılan dönemin önemli Edirneli müzisyenleri Süngerci Cemal, Berber Mümin, Sunday Koç, Kemani İsmail Efendiden öğrenilmiş olan havalar ile hala hayatta olan Altan Hastürk, Ramadan Korkmaz gibi yerel müzisyenlerden halk oyunları müziği ve Edirne türkülerini öğrenmiştir. Bu müzisyenler sayesinde Edirne müzik piyasasında hakim sözcükler olarak kullanılan Bir Kol Çalgı Tuttu deyimi (2 Davul 2

zurnadan oluşan çalgı topluluğu düğün için tutuldu demektir.) Meydan sazı (2 davul ve 2 zurnadan oluşan çalgı topluluğudur.) Beylek Girişi (Edirneli icracılara özgü bir giriş müziğidir.) Takım Türküleri (Davul ve zurnanın kesilmeden art arada dizilebilen türkülerdir.) gibi yerel müzik diline ilişkin örnekler günümüze kadar gelmiştir. Zeki Dağın görüşüne göre Edirne'de Türk Halk Müziği, Bektaşi müziği [tasavvufa dayalı Bektaşi, Mevlevi vb. müzikler görüşmeci tarafından etnik müzik türü olarak değerlendirilmektedir.) ve Düğün / Törensel müzikleri olmak üzere üç koldan yürütülmektedir. Edirne'de Türk halk müziğine hizmet eden dernek ve kurulular Rumeli Türküleri Araştırma ve Uygulama Topluluğu, Bergüzar Topluluğu, turizm derneğidir. Ayrıca Cengiz VEZNİKLİ, Feriha ALTUNOĞLU, Ersan TANINMIŞ adlı eğitmenler de halk oyunlarına hizmetleri geçmiş eğitmenlerdir. Edirne'de çalgı yapımcılığı konusunda kendisinin kaval yapımcılığı dışında Uzunköprü'nün bir köyünde davul ve zurna yapan kişiler olduğunu belirtmiş ve İsmail Hakkı Soyyanmaz'ın [Piyano yapımcısı: sanat okulunda marangoz öğretmenidir ve Almanya'da piyano yapımı konusunda eğitim almıştır.] adını anmıştır. Dağ'ın tespit ve tanıklığına göre Edirne'de gerçekleştirilen konserler, dağarları ve bu bağlamdaki etkinlikler Türk halk müziği dağarı, çalgı topluluğu ve konserlerine yöneliktir. Bu bağlamda Edirne Türk halk müziği koluna yönelik icralarda meydan sazı (Davul ve Zurna), Dörtlü bir kol çalgı (davul zurna yanında keman, klarnet, ud ve cümbüş ince saz heyetinin katılımı ile oluşan topluluktur.), kapalı alan (Bağlama, zilli maşa, kaval, def, dümbelekten oluşan çalgı topluluğu) ve açık alan icra heyetlerine yer verildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca Edirne düğünlerinde icra edilen halk müziği tabanlı eserlerin arasında Alevi – Bektaşi veya Mevlevi müzikleri gibi inanç içerikli müziklere yer verilmediği tespitini açıklamıştır. Zeki Dağ'ın Edirne çalgı ve ses ortamında tanıklık ettiği çalgılar ise blok flüt, mandolin, kaval, cura, kemane, bağlama, divan sazı [bağlaması], ince çalgı dedikleri keman, klarnet, ud bir de cümbüş. Bağlama, zilli maşa, kaval, def, dümbelektir.

KAYNAKÇA

AKÇIL, N. Çiçek, *Edirne Tekkeleri*, Edirne Valiliği Kültür Yayınları, İstanbul 2013.

Altınoğlu, Ferihan, *Ozan Ağacı Kültür-Sanat-Edebiyat Dergisi* ,Sayı:40 s,26, 2003.

Altınoğlu, Ferihan, *Ozan Ağacı Kültür-Sanat-Edebiyat Dergisi*, Sayı:41 s,14 (Ocak-Şubat 2004)

Arif Müfid Mansel, *İlkçağda Edirne,TTK*, Ankara; akt; Edirne Tekkeleri, N. Çiçek AKÇIL Edirne Valiliği Kültür Yayınları, 1993.

Artun, Prof. Dr. Erman *Osmanlının İlk Dönemlerinde Türk Ve Balkan Kültürlerinde Etkileşim,* Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi, Adana. Erişim: http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/6.php saat16.30, 26.04.2019

ATİK, Damla, *Geleneksel Konut Alanlarındaki Fiziksel Ve Sosyo-Kültürel değişimlerin saptanmasına Yönelik Bir Model Önerisi: Edirne Kenti Örneği*, Edirne, 2011.

Bali, N.Rıfat, (Araştırmacı - Yazar), *Edirne Yahudileri* 2015; Erişim: http://www.edirnetarihi.com/index.php/2015/11/09/edirne-yahudileri-rifat-n-bali/ 26.04.2019 saat 18.30

Besim Darkot, "*Edirne, Coğrafi Giriş",* Edirne (Edirne'nin 600. Fethi Yıl Dönümü Armağanı Kitabı), II. Baskı, Türk Tarih Kurumu Yayınları (TTK),s,11, Ankara 1993.

Besolt, Akt: Özdemir NUTKU *4. Mehmet'in Edirne Şenliği*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları 1. Baskı 1972, 2. Baskı: 1987

Covel, v.206/a-206/b. (1987), Akt: Özdemir NUTKU *4. Mehmet'in Edirne Şenliği*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları 1. Baskı 1972, 2. Baskı, Ankara.

Dillek, Necdet, "Edirne'nin "Hafız Ağacı" Hafız Rakım Ertür". *Yöre Aylık Kültür Dergisi* 31-32, s,95 (Ekim-Kasım 2002)

Dingeç, Emine, *Rumeli'de Geri Hizmet Teşkilatı İçinde Çingeneler* (XVI. Yüzyıl), (Anadolu üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), s. 61 Eskişehir, 2004.

Eberhard, Lokalkulturen, Akt: Özdemir NUTKU *4. Mehmet'in Edirne Şenliği,* Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları 1. Baskı 1972, 2. Baskı: 1987

Ercan, Şerif "Edirne'nin "Hafız Ağacı" Hafız Rakım Ertür". *Yöre Aylık Kültür Dergisi* 31-32,s,67 (Ekim-Kasım 2002)

Ercan, Şerif, 2 Ocak 1989 Vatan Gazetesi akt: "Edirne'nin "Hafız Ağacı" Hafız Rakım Ertür". *Yöre Aylık Kültür Dergisi* 31-32,s,61 (Ekim-Kasım 2002)

Ertür, Hafız Rakım, "Edirne'nin "Hafız Ağacı" Hafız Rakım Ertür". *Yöre Aylık Kültür Dergisi* 31-32 s, 17, Edirne, 2002.

Evliya, 1, 634-8; 1,561 ve 633-4 Akt: Özdemir NUTKU *4. Mehmet'in Edirne Şenliği*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları 1. Baskı 1972, 2. Baskı: 1987

Evliya, 652-8. Akt: Özdemir NUTKU *4. Mehmet'in Edirne Şenliği*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları 1. Baskı 1972, 2. Baskı: 1987

Evliya Çelebi Seyahatnamesi, C.3, (Haz: Seyit Ali Kahraman-Yücel Dağlı), Yapı Kredi Yayınları, 2. Baskı s,255,İstanbul 2006

Gerlach d.Aeltern), Stephan (1674), Akt: Özdemir NUTKU *4. Mehmet'in Edirne Şenliği*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları 1. Baskı 1972, 2. Baskı: 1987.

Gökçe, Erdoğan, "Edirne'nin "Hafız Ağacı" Hafız Rakım Ertür". *Yöre Aylık Kültür Dergisi* 31-32, s,75-76, (Ekim-Kasım 2002)

Gökbilgin, M.Tayyib, (1994), akt; *Edirne Tekkeleri*, N. Çiçek AKÇIL Edirne Valiliği Kültür Yayınları

Haunolt, 499. Akt: Özdemir NUTKU *4. Mehmet'in Edirne Şenliği*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları 1. Baskı 1972, 2. Baskı: 1987.

Hezarfen, v. 173/a. Akt: Özdemir NUTKU *4. Mehmet'in Edirne Şenliği*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları 1. Baskı 1972, 2. Baskı: s,14-15, 1987.

Hezarfen, v. 166/a. Akt: Özdemir NUTKU 4. Mehmet'in Edirne Şenliği, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları 1. Baskı 1972, 2. Baskı: 1987

Jacob, Türkisches Volksliteratur, Berlin 1901, 37. . Akt: Özdemir NUTKU *4. Mehmet'in Edirne Şenliği*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları 1. Baskı 1972, 2. Baskı: 1987

Kahraman, Atıf, "Cumhuriyete Kadar Türk Güreşi", Özkan Matbaası Ankara s,29, 1989.

Kayasöken, Mehmet Hanefi, "Edirne'nin "Hafız Ağacı" Hafız Rakım Ertür". *Yöre Aylık Kültür Dergisi* 31-32 (Ekim-Kasım 2002) s, 77, Edirne, 2002

Kaşıkçı, Evrim, "Batı Trakya'da Müziğin Türk Yunan Kültürel Etkileşimi Bağlamında İncelenmesi", T.C.T:Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü uluslar arası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, s.126, Edirne, 2012.

Kazancıgil, Ratip, *Edirne helva sohbetleri ve kış gecesi eğlenceleri*. No. 9. Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi, Edirne, 1993.

Kumru, H. Edirne Çevresi Halk Ezgilerinin Makam, Ritm Ve Tip İncelemesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2012.

Lebelski (1987), 63-4. Akt: Özdemir NUTKU *4. Mehmet'in Edirne Şenliği*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları 1. Baskı 1972, 2. Baskı

Lubenau, (1987) . Akt: Özdemir NUTKU *4. Mehmet'in Edirne Şenliği*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları 1. Baskı, Ankara, 1972

Mansel, Arif Müfid, *İlkçağda Edirne*,TTK, ,s.21,akt; *Edirne Tekkeleri*, N. Çiçek AKÇIL Edirne Valiliği Kültür Yayınları, Ankara, 1993.

Nutku, Özdemir, *4. Mehmet'in Edirne Şenliği*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları 1. Baskı 1972, 2. Baskı. Ankara, 1987.

Nutku , Özdemir. *4. Mehmet'in Edirne Şenliği*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları 1. Baskı 1972, 2. Baskı: 1987

Onur, O. "Edirne Kent Planının Geçirdiği Evrelere Kısa Bir Bakış", *Mimarlık Dergisi*, Sayı: 2, İstanbul, 1990.

Ögel, Bahaeddin, "Türklerde Devlet ve Ordu Mehteri",Türk Kültür Tarihine Giriş, C.VIII, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi, s,150,Ankara 2000.

Peremeci, Osman Nuri, *Edirne Tarihi, Edirne ve yöresi* Eski Eserleri Sevenler Kurumu Yayınlarından sayı;6) Bellek Yayınları, İstanbul, 1939.

Sayınbaş, Tekin, "SARAÇLAR CADDESİNDE AŞİNA YÜZLER",Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yayın No:35, S;13, Edirne, 2002.

Soyyanmaz, İsmail Hakkı, "Edirne'nin "Hafız Ağacı" Hafız Rakım Ertür". *Yöre Aylık Kültür Dergisi* 31-32 s,74 Edirne (Ekim-Kasım 2002)

Soyyanmaz, İ. Hakkı, *Rumeli Serhat Türküleri Antolojisine Giriş* , Edirne,2003.

Tağ, Muhammed, *Temettuât Defterlerine Göre Edirne'de Romanlar*, T.C. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2015. Erişim: http://dspace.trakya.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/1/1963/0129891.pdf?sequence=1&isAllowed=y 27.04.2019 saat: 16.15

Thevenot 1687 II, 35-6. S,14-15. Akt: Özdemir NUTKU *4. Mehmet'in Edirne Şenliği*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları 1. Baskı 1972, 2. Baskı: 1987

Tunca, Ayhan, "Edirne'de Satılan Cami ve Mescitler". *Yöre Aylık Kültür Dergisi* 43 s,44-45,2003.

Veliahd, Davud, "Dedem Korkud'un Deyimlerinden", bilig, Sayı-6, 1997.

Yükselsin, İ. Y. "Bir Grup Kimliği Olarak "Çalgıcılık": Edirne Romanlarında Profesyonel Müzisyenliğin Grup Kimliğindeki Rolü". Müzikoloji Derneği Sempozyum Bildirileri Kitabı, 134-140, Baskı: Kitap Matbaacılık, 2000.

Yükselsin, İ. Y. "Satılık Havalar: Batı Türkiye Roman Topluluklarında Bir Müziksel Zanaatkarlık Biçimi Olarak "Çalgıcılık". The Journal Of International Social Research, Volume 2/8, 453-463, 2009.

Yükselsin, İbrahim Yavuz, Kültürel Aracılık, Romanlar (Çingeneler) ve Müzik: Bir Rumeli Halk Ezgisinin Kırkpınar Güre Havasına Dönüştürülmesi Örnek Olayı, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 7 Sayı: 34, Erişim: http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt7/sayi34_pdf/6psikoloji_sosyoloji_felsefe/yukselsin_ibrahimyavuz.pdf 27.04.2019 saat: 17.00

Yükselsin, İ. Y. "Kültürel Aracılık, Romanlar (Çingeneler) ve Müzik: Bir Rumeli Halk Ezgisinin Kırkpınar Güreş Havasına Dönüştürülmesi Örnek Olayı". The Journal Of International Social Research, Volume 7/34, 713-730,2014.

Elektronik Kaynaklar

http://www.tasavvufkitapligi.com/i/uploads/424937trakya%E2%80%99da-ve-bati-trakya%E2%80%99da-seyyid-ali-sultan-bektasileri-ve-muzigi.pdf

https://www.bing.com/search?q=pdf+bat%C4%B1+trakya+k%C3%B6pr%C3%BC+m%C3%BCzik&qs=n&form=QBRE&pq=pdf+bat%C4%B1+trakya+k%C3%B6pr%C3%BC+m%C3%BCzik&sc=0-7&sp=-1&sk=&cvid=bfae3053af0242b9a8028a3b142b94a4